

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Series Romanorum Pontificum Cum Reflexionibus
Historicis**

Kolb, Gregor

Augustæ Vindelicorum, 1727

VD18 14497719

Pars III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70934)

SERIES
ROMANORUM
PONTIFICUM.

PARS III.

Seculum Decimum Tertium.

CLXXV. Innocentius III. Anagninus
Italus.

IANNES Lotharius juvenis nobilissimus de Comitum Signiæ natus stemmate, litteris strenuam navavit operam Romæ, Parisiis, & Bononiæ, ubi vis verò locorum virtuti prorsus eximia, Annò ætatis suæ 37. jam creatus summo omnium Electorum consensu Pontifex, auguriò cœlestis columbæ novo electo Capiti infidentis est confirmatus. Augurio huic jam vates præluserat moriturus Cœlestinus III, fuit enim Innocentius III. ille ipse Joannes à S. Paulo D. Priscæ Cardinalis, quem Cœlestinus sibi successorem optavit optatis secundissimis. Constitutus atque confirmatus hac ratione Pontifex Innocentius, summa autoritate regebat Christianos Principes, quorum *Moderator & Ludimagister* per jocum sæpe fuit vocatus. Et sanè in Innocentio Magistrum suum expertus est Philippus Sueviæ & Hetruriæ Dux, Ottonis IV. Imperatoris adversarius magis, quàm æmulus, quem cognitâ causâ ab Impe-

rii solio repulit, Ottonem verò Cæsarem coronavit multa dictò sacramen-
 tò promittentem, minimè verò promissis respondentem, & hanc ob rem
 anathematis sententiam in se provocantem. Sententiam similem dixit In-
 nocentius contra Suenum Norvvegiæ Regem, ob tyrannidem in subditos
 exercitam; & contra Vladislaum Polonorum Ducem Sacerdotibus nimis
 infestum; pariter etiam contra Joannem Angliæ Regem, ob durissimum
 jugum subditis impositum; nec non contra Ludovicum VIII. Regem Gal-
 lorum, qui tamen ferè ante latam sententiam resipuit; & tandem etiam
 contra Episcopos Herbipolensem, Narbonensem, & Coloniensem, Pon-
 tificis dictò minus obedientes. Duriora his omnibus, sed suâ etiam cul-
 pã maximã, passi sunt Albigenes hæretici, contra quos Galliæ Reges ac
 Duces animavit strenuè Innocentius, & quidem tantò Superûm beneficiò,
 ut ingens hæreticorum numerus fuerit cæsus, victorum ex parte sex viris
 solum desideratis. Majus prodigium vidit Hispania, in qua, Innocentio li-
 cèt eminus auspice, contra 400000. Saracenorum pugnârunt Christicolæ
 numerò longè pauciores, sed virtute ita majores, ut, ducentis hostium
 millibus trucidatis, reliquos in fugam conjecerint, triginta tantùm è victo-
 rum, hoc est, Christianorum numero cadentibus. Hactenus Innocentium
 severum Ecclesiæ hostium vindicem experti sumus: benignissimus è con-
 trario in omnes ferè alios fuit; Carolo enim Bulgarorum Duci coronam
 regiam misit; Armenorum Regi regia insignia donavit; Bohemis primum
 Regem præfici curavit; Petro Aragonum Regi ipse coronam regiam im-
 posuit; Strigoniensi Episcopo Pontificias litteras misit, quibus Hungaro-
 rum Regem coronare est jussus. Verbò: omnis generis ac conditionis ho-
 mines innumeris pene donis ac beneficiis honoravit, *clementissimus ac*
munificentissimus Pontifex passim vocatus. Hoc eodem authore celebratum
 est Concilium Oecumenicum Lateranense V. omnium Conciliorum à nu-
 mero & dignitate Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Epi-
 scoporum, ac aliorum Patrum, nec non totius orbis Legatorum celeberrim-
 um; & ideo *Magnum* dictum. Innocentii III. autoritate etiam quatuor
 Ordines celeberrimi Romanam Ecclesiam ornare, ac per orbem univer-
 sum promovere cœperunt. Primus eorum venit institutus à D. Dominico
 an. 1205. Alter inchoatus à D. Francisco 1209. Tertius est Fratrum Ere-
 mitarum D. Pauli I. Eremitæ, in Hugaria à D. Eusebio Strigoniensi fun-
 datus

datus an. 1215. Quartus denique à Sanctissima Triade nomen habet, cui in Monte Coelio Romæ initium dedit Joannes de Matha an. pariter 1215. Atque hos Ordines Religiosissimos, velut quatuor Ecclesiæ columnas solidissimas, Honorius III. Innocentii III. Successor solemniter Romæ confirmavit. Hæc aliæque plurima singulari encomio dignissima per annos 18. patravit, quibus exactis infirmitati corporis succubuit ultimæ, in qua, teste D. Ludgarde, ob *tria latentia peccata* summè de æterna animæ salute fuisset periclitatus, nisi opem præsentissimam tulisset morientium Patrona maxima Virginum potentissima an. 1216.

CLXXVI. Honorius III. Romanus.

ILLUSTRI Sabellorum genere natus Centiusque vocatus, Perusii omnium suffragiis electus est in Romanum Præfulem. Perusio cum Romam attigisset, mox sacrum bellum, et si Europa pene tota pugnis ac præliis foret intenta, ardore summo accendit, datis ad Hierosolymorum Regem litteris solatio plenis, missis eò tandem etiam Germanorum ac Hungarorum auxiliaribus copiis. Tam piam causam in dies promoturus magis, prope Romam in basilica D. Laurentii Petrum, Henrici Imperatoris quondam in Oriente filium natione Germanum, Imperatoris luffignibus ornavit, impositam tam Petro, quam hujus conjugi Augustæ Jolanthæ coronam Imperatoriam. Friderico II. Imperatori Occidentis in basilica Vaticana an. 1220. similem honorem exhibuit, qui cum in Cæsarem fuisset inauguratus, multaque proficua dicto sacramentò more Antecessorum suorum Ecclesiæ promississet; bellum tamen sacrum potius impedivit, quam promovit; sacra insuper jura violavit, perjuriò & multiplici scelere interdictum Ecclesiæ in se provocans. His atrociora addere visus est permultis Imperator, dum tristes Ecclesiæ inducias pactus fuerat cum Suldano; à quo equidem Crucis Sacratissimæ Lignum Christianis redditum, urbs verò Damiana à Germanis nuper expugnata, Barbaris rursus fuit restituta, postquam Christi adûm exercitus ad viscera Ægypti usque penetravit, victoria verò penes Ægyptios, aut veriùs loci naturam stetit: devictorum enim Christianorum exercitus Nili fluctibus quaquà-versus erumpentibus pene totus immerfus interiit, stupentibus cunctis ad eventum rei tristissimum Divini Numinis judicia. Tot rebus adversis major quidem esse studevit Honorius, ut novos adderet animos viris Principibus desperatione torpen-

torpentibus; dum verò totus fuit in restituendo bello sacro, atque in conciliando sibi Cæsaris affectu, ab hoc autem inani spe se lactari animadvertit, rerum humanarum maximè pertæsus dissolvi cupiit, ut esset cum Christo, cui se atque Palæstinæ causam totam relictam esse voluit, an. Sed. 10. Salutis humanæ 227. mort.

CLXXVII. Gregorius IX, Campanus.

ANAGNIÆ natus inter Signiæ Comites præclarum nomen sortitus est ob Innocentium III. etiam, cui sanguinis propinquitate fuit proximè conjunctus. Wione teste in Congregatione Camuldulensi D. Benedicū regulam professus fuit, postquam sibi sacræ Scripturæ & tam Pontifici, quam Cæsarei Juris raram sibi notitiam comparaverat. Ostiensis deinde Cardinalis ab Innocentio III. constitutus, Honorio III. quæ consiliis, quæ auxiliis præstò fuit. Tandem invitus licèt conscendit D. Petri solium, in quo dum bello sacro restituendo intendit omnes animi vires, retardatus magna ex parte fuit ab Imperatore Friderico voti sui, quo se contra Saracenos pro Palæstina obstrixerat, solutionem in dies & annos differente, Italiam verò bellis infestante. Ob has aliasque causas gravissimas anathema ab Honorio III. promulgatum à Gregorio IX. renovatum fuit, quo territus Fridericus Syriam cum exercitu petiit Suldani facillè futurus victor, nisi cum eodem pacem iniisset Ecclesiæ summè noxiam. Interea Gregorius à Romanis civibus majorum more ad restituendam Rempubli cam inclinantibus ter Româ pulsus, ter Romam à periclitantibus Romanis revocatus venit, præcipuè verò tunc temporis omnium expetebatur suspiriis, cum Tyberis eluvio, & hanc secuta tames ac pestis civium plurimos absumpsit. Tot pressus malis Pontifex Gregorius exemplo suo animavit Christiani populi cœtus, ut sibi propitios redderent Divorum favores; eam ob rem etiam totius Ecclesiæ venerationi proposuit DD. Dominicum, Franciscum Seraphicum, Antonium Paduanum, Virgilium Salisburgi Archiepiscopum, & Elisabetham Lusitanæ Reginam, quorum patrocinis se juvari plurimùm professus est palàm & Pontifex, & Romanus populus. Confirmavit adhæc D. Petri Nolasci novum Ordinem pro redimendis à Saracenorum potestate Hispanis præcipuè institutum. Cæterum Fridericus Imperator etsi denuò Ecclesiæ sacris restitutus, & à Gregorio Pontifice amicissimè habitus; denuò tamen hostis

hostis Ecclesiæ omnium infensissimus ejusdem bona in Italia præsertim summa vi invasit ac rapuit, Romæ etiam exitium ultimum minitatus. Meritò igitur solenni sententia ab Orthodoxorum cœtibus exclusus denuò à Pontifice prorsus immeritò appellavit ad Concilium; quod tamen ne congregaretur à Gregorio, nemo magis impediit quàm Fridericus: Pisano- rum enim opera adjutus Genuam misit classem suam, quæ cum & numero & viribus superior foret classe Pontificis, hæc à Cæsareanis victa succubuit, Episcopis multis in mare demersis, aliis Neapolim in captivitatem abstractis. Tot ergo malis senioque penitus confectus Gregorius mortem provocavit an. 1241. Sed. 14. propè centenarius, cujus memoriam haud facillè obliterabit ulla natio aut atas, ubi nimirum & quamdiu flore- bunt sacrorum Canonum peritissima Collegia, in quorum solatium in lucem e- didit Decretalium libros, qua in re strenuam ipsi commodavit operam D. Raymundus de Pennafort, D. Dominico par filius & discipulus.

CLXXVIII. Cœlestinus IV. Medio- lanensis.

DIE ab obitu Gregorii IX. trigesimo post dissensiones varias, aut veriùs ob multiplices obices ab Imperatore Friderico positos, Electores Pontificii in Gaufridum Castilionem pernobili è familia Mediolani natum, & indè Sabinorum Episcopum Cardinalem creatum consenserunt. Breviori tempore Summam Sedem occupavit Gaufridus Cœlestini IV. nomine appellatus Pontifex; die enim ab electione sui octavo supra decimum horam finiit ultimam. Eodem tempore Fridericus Imperator in captivitate durissima detinebat complures Cardinalium, quorum liberatio dum à Ludovico Gallorum Rege Sanctissimo, & Balduino Orientis Imperatore ardentibus & armatis precibus fuit crebriùs ex- petita, annus pene geminus præterfluxit, tanto tempore Ecclesiæ ovili sine Pastore etiam Principe derelicta, lupis palàm impunè grassantibus.

CLXXIX. Innocentius IV. Genuensis.

SINIBALDUS Fliscus ex Lavaniæ Comitum stirpe progenitus, inter D. Benedicti Monachos in cœnobio D. Benigni juventutis suæ an- nos

nos optimè collocavit; Cardinalis deinde D. Laurentii, & demum Anagninæ electus Pontifex Innocentii IV. sibi nomen dedit. Ob Jurisprudentiæ singularem peritiã passim *Canonistarum Splendor & Juris Parens* dictus, totius denique Ecclesiæ Pater jure optimo dici promeritus fuit; qui etsi vellet maximè subvenire Palæstinæ, & Imperio Constantinopolitano; ab Imperatore tamen foeditrago pertinaciter impeditus & impugnatus est adeò, ut Pontifici primùm vitam per trecentos equites Sutrium missos; dein verò per subornatos duos sicarios eripere constituerit. Concilium Lugdunensè hanc etiam ob causam congregavit Innocentius, in quo tamen secus, quàm promiserat, comparuit Cæsar Fridericus, rursus communi omnium Patrum consensu proscriptus atque depositus. Multiplicatæ ob hanc Patrum sententiam injuriæ sunt non modò in Innocentium, sed Clericos ac Monachos universos à Friderico, imò ab hujus etiam filiis Conrado & Manfredo: quorum postremus, sublato violenta morte patre ac fratre, coronam regni Neapolitani è Pontificis manibus sibi porrigi petiit, sed spe sua delusus Saracenorum se amicum probavit; horum enim adjutus auxiliis Innocentii IV. copias fudit ac profligavit. Tanta tulit hic Pontifex, ut majora, imò maxima constanter ageret, inter quæ & hoc numerandum, quòd ante Concilium Lugdunensè Ecclesiæ Cardinalibus rubri pilei usum concesserit cum dictis: essent memores amittendi sanguinis pro Ecclesiæ bono. Et id sanè suadebat necessitas ab Imperatore *sanguinario*, uti Itali vocabant, toti Ecclesiæ imposita. Post finitum Concilium diebus septem continuis egit Innocentius cum D. Ludovico Gallorum Rege, ut belli sacri progressum facerent. Cæterum in Divorum numerum adlegit D. Edmundum Cantuariæ Archiepiscopum, D. Stanislaum & D. Guilielmum Episcopos, ac D. Petrum Martyrem ex D. Dominici familia virum quondam pro Fide fortissimum. Inter Martyres meritò etiam Innocentium numerabimus, si 11. annos in Pontificatu transactos spectabimus, quorum ultimus fuit 1254.

CLXXX. Alexander IV. Anagninus.

RAYNALDUS primùm vocatus fuit, dum à patre Philippo Signiæ Comite genitus inter Innocentii III. ac Gregorii IX. Pontificum pronepotes numerari cœpit. A D. Benedicti deinde Monachis liberalibus disciplinis ritè instructus, cum diu inter Canonicos Ecclesiæ

clesiæ Anagninæ summa cum laude versatus fuisset, ac Ostiensem simulque Veliternum Episcopatum Cardinalis rexisset, ad Pontificiæ dignitatis apicem sublato è vivis Innocentio IV. ascendit. Turbatissima in Imperio res erat ea ætate ob mortem Conradi IV. Imperatoris, Viris Principibus, quem in Cæsarem eligerent, aut postularent, diu multumque hærentibus. Sua-dente demum Alexandro, Imperii Electores minimè Conradinum Conradi Imperatoris filium admodum parvulum, sed alii Alphonsum Sapientem Castellæ Regem, alii Richardum Anglorum Regis fratrem in Imperatorem elegerunt, præbentes ansam viginti annorum interregno; quo temporis intervallo Manfredus Friderici Imperatoris notus, Saraceno-rum amicus, Ecclesiæ hostis infensissimus cum socio sibi simillimo Ezeli-no in Sicilia & Italia tota, præcipuè verò in ditione Pontificia omnia po-pulabantur. Pessimè etiam res in Asia & Orientis imperio successerant: D. Ludovicus enim Galliæ Rex crucigerorum militum supremus Dux à Saracenis captus, datâq; auri summâ gravissimâ in libertatem assertus æ-grè in Galliam suam fuit reversus. Interea Michaël Palæologus Con-stantinopoli imminere in dies cœpit magis, erepturus Latinis Imperatori-bus Balduinis Imperium per stratagema Græcis reddendum. Tot jam circumventus malis Alexander IV. Romam ipsam relinquere fuit coactus: Pantaleon enim homo facinorosus è carcere ab amicis clam educus, & vir Senatorius, imò Patritius Romanus constitutus, vni facere extremam Pontifici parabat, qui Viterbium fugiens asyli locò invenit tumultum annò Sedis 6. Christi 1260. postquam doctrinam Wilhelmi Santamoris Pari-siensis Doctoris & flagellantium Hæreticorum sectam condemnavit; me-lioris verò notæ Doctoribus insigniter favit, Christianos Principes ad bel-lum sacrum promovendum animavit, Episcopos permultos officii seriò commonefecit, ac in Divorum numerum D. Claram Monialem adscri-psit, simulque rarissimum miraculum sacris Christi Vulneribus in D. Fran-cisco Seraphico expressum toti Catholico orbi manifestavit, in majus ve-ritatis testimonium additis his aut similibus verbis Pontificiis: *Pontifex A-lexander IV. vidit.*

CLXXXI. Urbanus IV. Campanus Gallus.

EX Sutoris filio Jacobo Trecenti dicto metiri licet, quantus virtuti ac doctrinæ pateat honoris gradus: ex juvene enim Jacobo Jurium peri-

peritissimo creatus Archidiaconus Leodiensis, ex hoc verò Patriarcha Hierosolymitanus, & demum ex Patriarcha consecratus Episcoporum Supremus summorum ac infimorum preces atque suffragia invocavit, testatus orbi universo, sese singulorum ac universorum sacris subsidiis summo perè indigere. Manfredus tunc temporis Italiam armis infestis plurimum infestavit, totum virus, quod adversus Alexandrum IV. conceperat, nequaquam mutato animi affectu in Urbanum IV. exoneraturus. Contra tantum igitur hostem Ecclesiæ D. Ludovicus auxilia misit afflictæ Italiæ, cum copiis illuc veniente Carolo Andegavensi Ludovici Regis fratre: cuius itaque armis succubuit tandem Manfredus, & successu temporis etiam Conradinus Conradi IV. Imperatoris filius Dux Sueviæ ultimus. Cæterum in curis primis nunquam non habuit Urbanus IV. bellum sacrum, cui ut vigorem tribueret maximum, festum diem Dominici Corporis toti Christiano orbi voluit esse solennissimum. Eum in finem D. Thomas Aquinas, M. Alberto Magistro par discipulus, composuit sacros rhythmos toti Ecclesiæ hodie dum usitatissimos. Lessum verò cecinit Urbano Ecclesiæ an. 1264. Sed. 3. postquam D. Claræ Regulam comprobavit.

CLXXXII. Clemens IV. Narbonensis Gallus.

GENITOREM nomine Fulcodium haud ignobilem nactus est, qui defuncta conjugē Carthusiam petiit, filius verò ex litterarum studioso miles, ex milite maritus factus ex uxore nobili duas spectatæ pudicitæ & virtutis suscepit filias, quæ teste D. Antonino coelestem Agnum secutæ, inter sacras sibi que pares Virgines, vitam morte beatissima coronârunt. Uxore mortua patris vestigia ex parte secutus officio perhonorifico renuntiavit: relicto enim sagò togam indutus à secretis esse studuit D. Ludovico Francorum Regi, à quo, ob raram Jurisprudentiæ peritiam maximi æstimatus, præclarum in aula regia atque inter Doctores adeptus est nomen. Certè Durandus ejus temporis in Gallia Episcopus & Juris-Consultus celeberrimus non dubitavit Guidonem Grossum, postea Clementem IV. *Lumen Jurisprudentiæ* appellare. Verùm & hoc relicto munere consecratus primùm Sacerdos, dein verò Sabinensis Episcopus, & mox Archiepiscopus Narbonensis ab Urbano IV. Cardina-

hum numero fuit insertus, Legatus Pontificius in rebus maximè arduis futurus, Tandem licet absens in Pontificem electus Romamque ex Anglia, ubi Legati munere defunctus fuerat, redux inveteratos belli tumultus sedare laboravit majori velocitate quàm felicitate; contra Manfredum enim continuò vocavit Carolum Andegavensem, quem impositâ coronâ regiâ Siciliae Regem inauguravit. Hic ipse Manfredi, & tandem etiam Conradini Suevorum Ducis ea ætate ultimi victor, victoriam suam turpissimâ vindictâ foedavit, Neapoli in foro publico, spectante immensa propemodùm populi multitudine, Conradinum cum Friderico pariter ultimo Austriae Archi-Duce carnificis manu occidens. Instinctui equidem ac consilio Clementis carnificinam hanc adscribunt Historici, præsertim Lutheri affecta imò & alii, Verùm melioris notæ authores Clementis IV. mansuetudinem singularem atque in omnes clementiam toti, ut ajunt, orbi notissimam procul ab hac culpa gravissima abfuisse fatentur. *Vide Reflexiones.* Sedatis Pontifex tantis in Italia tumultibus omnem curam intendit, ut Palæstina è Turcarum eriperetur manibus, Verùm eorundem jugo prorsus barbaro Antiochiam succubuisse, adhæc septem supra decem Christianorum millia trucidata, centum verò facilè millia in captivitatem durissimam abstracta fuisse, subitò tristissimus attulit nuntius, quem tamen nec spectavit, nec expectavit Clemens à morte præventus an; 1268 Sed. 3.

CLXXXIII. Gregorius X. Placentinus,

TRIBUS annis tribusque mensibus Summa Sedes viduata permanfit: monitis igitur D. Ludovici & Caroli Galliae & Siciliae Regum persuasi tandem Purpurati Patres elegerunt Theobaldum è Vice-Comitum stirpe oriundum Placentiae. Quantus hic fuerit jam in flore ætatis suæ, prodidèrè testes litteræ, quibus posteris descriptum ac commendatum voluerunt eidem constituti moderatores; hunc enim in modum de eo scripserunt: *fuit Adolescens Theobaldus nomine, Placentinus natione, nobilis quidem genere, sed moribus nobilior. Hic, quam ex Vice-Comitibus Placentinis originem traxerat, vitæ munditiâ & venustis moribus condecorare studuit. Hic, quem virum esset producturus in posterum, in primævo suæ juventutis flore monstravit, quia ex tunc ita virtutis insigne in eo retinuit, ut morum normâ spe-*

vulum existeret quàm plurimis honestatis. Juventutis annos emensus ex Italia in Belgium translatus Leodii Canonicum, & Ardvennæ Archidiaconum egit præclare: verùm ab Henrico Gueldero Episcopo, cujus scelera constanter detestatus fuerat Theobaldus, adeò acerbè fuit habitus, ut pedis calce ab eo etiam fuerit impeditus. Relictò igitur Belgiò Hierosolymam iter instituit. In Syria tunc agebat, cùm in Pontificem elegerunt Cardinales Theobaldum; ibi itaque locorum de sui electione acceptò nuntiò, conversa Hierosolymam facie ac voce, eam hīs verbis ex regio Psalte depromptis solatus est: *si oblitus fuerot tui Jerusalem, oblivioni detur dextera mea; adhareat lingua mea faucibus meis, si non proposuero te in principio latine mee.* Psalm. 136. Relicta tum Orientis plaga Viterbium in Italiam pervenit, ubi absque mora classem in subsidium Palæstinæ dimittendam jussit expediri. Hanc aliàsque ob causas gravissimas Concilium Lugdunense II. convocavit, cui ipso Supremo Præsidente interfuerunt Patres Græci Latinique ultra mille. Hos inter numerandi venerunt etiam DD. Bonaventura & Thomas Aquinas, quorum hic tamen in via, alter durante Concilio mortuus universæ Ecclesiæ luctum reliquere. Finita Synodo in Italiam redux Alphonsus Castellæ Regem ex Hispania adventantem Imperii coronam relinquere docuit; consulturus verò magis Germaniæ atque Italiæ rebus, Rudolphum Habsburgicum contra quosvis æmulos defendit Imperatorem, cum quo Lausonii res momenti maximi transegit. Expeditionem sacram si ullus Pontificum Christianis Principibus ardentissimè commendavit, is certè Gregorius X. fuit; eodem tamen moriente ipsa fere penitus expiravit, postquam paucis abhinc annis D. Ludovicus sacri belli promotor ardentissimus pestilentiæ morbò fuit extinctus, cæteri verò Europæ Reges occupandæ Palæstinæ spem omnem amisere. Ansam omnittendi belli sacri præbuerunt Græci quoque, quorum schisma instar vulneris nondum bene sanati identidem recrudit magis, cùm tamen paulò antè Latinos inter & Græcos in Concilio novam concordiam stabilire magnoperè laborasset Gregorius; qui dum Aretii Annò 1276. Sed. 4. mortem soli sibi optatissimam in horas singulas præstolabatur, novam eligendi Pontificis methodum, ad decem dierum nempe angustias restrictam introduxit, quem in finem Bullam edidit etiam, haud tamen longo tempore valituram. Demortui Gregorii cadaver laudatissimo

cultu profecuti sunt plurimi, qui multis ab ejus obitu annis nulla sui parte corruptum invēnere.

CLXXXIV. Innocentius V. Burgundus.

PETRUS Tarentasiensis à Tarentasia Burgundiæ municipio vocatus, ob singularem rerum omnium, quæ ex variis ejusdem commentariis elucet, notitiam, licet absens, in Pontificem electus est Aretii. Ex Ordine D. Dominici nuper confirmato in Archiepiscopi Lugdunensis, & mox in Ostiensis, ac tandem in supremi Sacerdotis Sedem, veluti per tres excelsiores gradus ad summum dignitatis apicem enisus est. Hoc in sublimi loco constitutus continuo orbem Orthodoxum circumspexit, ut prodesset omnibus, nemini deesset. Christianos maximè Principes ex morte Gregorii Antecessoris sui languidos, & ad bellum sacrum minùs jam promptos ac paratos animavit, ut Palæstinæ afflictissimæ cum copiis succurrerent. In Italia Hetruscos in perniciem Pisanorum conspiratos, Genuenses quoque ac Venetos inter sese acerrimè decertantes propositâ anathematis poenâ compescuit: Florentinos proinde Pontificis mandato brevè obedientes interdicto Gregorii X. absolvit. Multa alia eaque ardua, ut refert Oldoinus, moliebatur Innocentius, & quidem ad rem Christianam conservandam atque augendam perquam apta & idonea, quæ tamen mors eo in rerum articulo Ecclesiæ acerbissima abruptit an. 1276. m. Sed. 5.

CLXXXV. Hadrianus V. Genuensis.

EX perillustri Flischorum sanguine natus Lovaniæ Comes, Innocentii IV. nepos, septuaginta duorum Cardinalium ex eadem familia progenitorum propinquus Ottobonus vocatus, ab Urbano IV. Legatus, contra Manfredum Siciliæ veriùs tyrannum quàm Regem, cum copiis militaribus missus de Saracenis reportatâ victoriâ triumphavit. A Clemente IV. in Angliam, Scotiam, & Hyberniam abire iussus venit, congregatòque Westmonasteriensi Concilio, convocatis deinde ex Germania & Gallia, annuente Cæsare ac Gallorum Rege, auxiliis rebelles partim Episcopos, partim laicos Principes quæ sacræ quæ profa-

profanis armis Eduardo IV. restituit, Angliæ rebus compositis, bellóque sacro in Synodo Lundinensi universis ejusdem regni Statibus enixè commendato, in Italiam rediit: ita tamen, ut mox in Hispaniam transierit Castellæ, Aragoniæ, ac Lusitaniæ Reges ad expeditionem sacram adhortatus. Ob tot ac tanta in Ecclesiam merita promulgatus denique Pontifex, Rudolphum Cæsarem contra Carolum Siciliæ Regem Romæ infestissimum invocavit; Bullam verò Gregorii X. de Summo Pontifice intra decem dierum compendium à morte cujusvis Antecessoris Pontificis deinceps eligendo, tanquam nimis severam abrogavit, fortassis hanc etiam ob causam è vivis citiùs ereptus, annò scilicet 1276. die Pont. 40.

CLXXXVI. Joannes XIX. dictus XXI. Lusitanus.

EX Medicorum Syllabo in Sacerdotum, dein verò Episcoporum, ac demum Cardinalium numerum transcriptus, etsi à Ptolomæo Scriptore Lucensi haud admodum laudatus, à Platina verò apertè reprehensus fuerit; argumentis tamen ex Veterum Historia petitis eundem hisce encomiis afficit nostri temporis Historicus natione Germanus, sua in Historia Latinus: *Joannes inquit, XIX. Philippum Galliarum Regem, ne arma, quæ in Saracenos vertenda erant, Christianorum cruore imbueret, monitis abster- vuit: Alphonsum Castellæ Regem intentatis censuris, sublato cum Gallis bello, ad ferendum terræ sanctæ subsidium compulit: Paleologum Græcorum Imperatorem, ut staret promissis in Concilio Lugdunensi susceptis, permovit: Guidoni Flandriæ Comiti, qui se expeditioni Syriacæ obstrinxerat, pro instruendo bellico apparatu decimas Flandriæ attribuit. Censum è regnis Angliæ & Hyberniæ pro necessitate Romanæ Ecclesiæ expevit & recep- pit ab Eduardo Rege Anglo. Apocrisarios ad Magnum Cham Tartaro- rum Principem magnò rei Christianæ emolumentò misit &c.* Hisce aliisque en- comiis illud meritò accedit, quod à litteratis obtinuit litterarum & littera- torum æstimator maximus, in quorum subsidium ac solatium amplissimos redditus subministravit, ob id unum reprehensus à multis, quòd de litteris mallet loqui, quàm de Pontificis munere, cujus magnam partem Joanni Cajetano Cardinali reliquit. Haud multis ante mortem diebus
Joanni

Joanni Pontifici astrorum malè peritus prædixisse fertur tempus Pontificatus longum satis, quod tamen mensibus 8. duntaxat duravit; Viterbii enim dum dormiret, repentinâ cubiculi recens constructi ruinâ oppressus post sex dierum intervallum exspiravit, luens fortassis culpam Pseudo-Prophetæ sui & suam, an, 1277.

CLXXVII. Nicolaus III. Romanus.

Sublatâ Gregorii X. Bullâ veluti abjecto frenô Cardinales liberrimi alii Gallum, Italum alii eligendum esse censuerunt, electione Pontificia in sextum usque mentem ob discordias dilatâ. In Joannem denique Cajetanum, seu Nicolaum III. nobilissimis natalibus, familiâ videlicet Urfinâ Romæ progenitum, & post varia in Ecclesiæ emolumentum obita munia in basilica DD. Apostolorum Principis Archipresbyterum creatum consenserunt; cui etiamnum parvulo D. Franciscus Assisias Pontificatus honorem vates prædixerat. Pontificia igitur dignitate conspicuus ita rem egit suam & Ecclesiæ, ut à plurimis fuerit summè laudatus, à nonnullis tamen vituperatus maximè, quod in quatuor partes dividere Romanum cogitaverit Imperium; Carolum verò Sicilia Regem plus æquò persecutus fuerit, adimens eidem præter alia Romani Patritii titulum. Adidè e Historici quidam, Nicolaum affectui amoris nimio in affines & suos consanguineos indulgisse. Duos certè Reges de sua familia creare secum jam statuisse fertur, quorum alter Hetruriæ Rex Gallos, Siciliam & Neapolim tenentes, in officio contineret: alter Rex Longobardiæ montanos Germaniæ populos à superiori Italia procul arceret: duo Reges reliqui Germaniæ & Hungariæ cum superiori Austria & finitimis regionibus præfiderent, quorum prior ex Rudolphi Habsburgici filius, posterior ex ejusdem Rudolphi filia Caroli Martelli Hungarorum Regis conjugis filius descenderent. Quanti hæc nova Nicolai Pontificis desideria æstimârint cum Romanorum Imperatore Germaniæ Viri Principes, haud liquet; ex horum tamen omnium consensu Exarchatum Ravennæ Pontifici restitutum à Rudolpho Imperatore fuisse, testantur Bulla & privilegia Vaticanæ bibliothecæ præsentissima. Bullam alteram priori adjectam inveniri ajunt, qua cautum voluit, ne ullus Romanorum Impera-

Impera-

Imperatorum deinceps, aut Regum aut quisquis alius Romani Patritii nomine gloriaretur, constitutis eorundem loco duobus Prosenatoribus, soli verò Pontifici servatò Patritii titulò. Cæterum dum Romam novis legibus ac ædificiis tum sacris tum profanis restaurare bene instituit, ferè cum Alberto M. Ratisbonæ Episcopo, suo tempore inter Doctores etiam miraculo extinctus est an. 1281. Sed, 3, non completo.

CLXXXVIII. Martinus II, dictus IV. Gallus Campanus.

SIMON Mompitius de Bria vocatus, post gravissimum inter Cardinales Electores dissidium, mense tandem ab obitu Nicolai III, sexto electus est Pontifex vel ob id etiam, quòd hujus electionem Sicilia Rex Carolus multum videretur ambire, & eam approbare Cardinales Regi Carolo additi, qui, testante Oldoino, in additionibus ad Ciaconium, tanto animi ardore Simonem de Bria D. Cæciliae Cardinalem ad Pontificatum evexerunt, ut respicienti Pontificios honores scissa veste purpurea vim illi plusquam amicam intulerint, diuque oblucenti Supremi Præfulis ornamenta injeccerint. Pontifex itaque confirmatus Regi Carolo, honoris causâ ad novum Pontificem venienti, Romani Patritii nomen ac honorem continuo restituit, ut haberet uterque contra Romanæ Sedis & regni Siculi hostes amicum potentissimum, Martinus nimirum Pontifex Regem, Carolus verò Rex Pontificem. Et sanè utrumque amicis indigere potentissimis demonstrârunt Vesperæ Siculae, seu millium Gallorum octo cædes, quam pene eadem vespertini temporis hora in Paschate peractam secuta est brevi Caroli filii navalis clades & captivitas, atque ob hanc patris Caroli fatalis infirmitas. Hanc tamen præcesserunt Petrum Aragonem inter & Carolum Reges pugnae & simulatum duellum, à Carolo ob captivitatem filii Petro oblatum, ab hoc verò ex industria declinatum victoriæ fructus præ periculis æstimante. Subsecuta est etiam anathematis sententia in Petrum victorem ejusque hæredes à Martino Pontifice promulgata, quam tamen parvi faciendam esse existimavit novus Siciliae Rex, qualem se invito Pontifice constanter gessit Petrus. Castellæ Regem eodem tempore contra Alphonsum patrem agebat Sanctius filius, contemnens Pontificis litteras & patris monita. His igitur multis-

que aliis pressus adversis succubuit Martinus annò 1285. Sed. 4. constanter immemor suorum cognatione sanguinis proximorum, quos *se se mundo reliquisse* aiebat persæpe, ut Ecclesiæ non sua bona possedisse meritò fuerit visus omnibus; administrator hac in parte integerrimus, à patria verò & popularibus suis vix satis alienus fuerit; quem tamen nævum vel omnino excusat, vel plurimùm extenuat vitæ integritas, sat perspicuis post mortem Martini miraculis comprobata.

CLXXXIX. Honorius IV. Romanus.

DIE à Martini II. morte quarta Cardinales Perusii ad novi Pontificis electionem convocati Jacobum Sabellum Romæ illustri sanguine ortum, dein verò Diaconum Cardinalem S. Mariæ in Cosmedin sine suffragiorum discordia elegerunt. Totius Ecclesiæ Pater confirmatus Honorius exemplò Martini II. Prædecessoris sui vix motus, suorum nepotum plùs æquo memor fuisse traditur, quorum nonnullos ex Ecclesiæ proventibus supra statum suum pristinum extulisse notatus fuit. An verò hæc nota à zolis potiùs, quàm æquis rerum æstimatoribus fuerit inscripta, incertum reliquere authores: fratri enim Pandulpho roganti, ut ad sui memoriam Cardinalium Collegio quosdam ex propinquis suis adscriberet, respondisse fertur à multis: *monumenta, quæ ab aliorum factis penderent, esse fallaces atque inanes merces; ad Romanam purpuram viros tantùm probos ac doctos assumendos esse.* Benignissimus aliàs in omnes, severum se probavit Petro Aragoniæ Siciliaeq; Regi, & hujus conjugii Constantiæ cum filio Jacobo, quos sacro fulmine configendos esse existimavit, exemplum hac in parte Martini II. secutus. Caterùm unà cum fratre Pandulpho podagræ doloribus vexari non rarò solebat; uterque tamen fortiter egit; Honorius nimirum summum munus adimplendo, frater verò graffatores ex Italia ejiciendo. Mirantibus proin utriusque fratris præclara gesta inter ejuscemodi morbi dolores exhibita, respondere uterque etiam solebat, *capita non pedes oportere imperare.* Imperabat autem Honorius annis solùm duobus, post quos hebdomade sancta die Jovis à cœna Domini nominatissimo mortuus an, 1288.

CXC. Nico-

CXC. Nicolaus IV. Asculanus Italus.

EX pestilentia morbo præter ingentem hominum multitudinem septem Cardinalium rapiente, cæteros verò omnes præter Nicolaum procul pellente Sedes Pontificia decem mensibus novum Pontificem exspectavit, quam denique implevit unanimi Electorum calculo probatus tum Mauritius, dein verò Nicolaus appellatus, ex familia D. Francisci, cujus quondam discipulus in paucis gratissimus fuerat. Supremum dignitatis gradum bis jam ante deprecatus animo maximè serio ac efficaci, vice tertia repullam dare non est ausus: factis tamen & verbis testatus fuit apertissimè, *malle se infimo vel in culina manuum labore occupari, quàm tantis curis fatigari.* Necessitatem itaque in virtutem vertens autoritate sua commovit Alphonsum Petri Aragonum Regis filium, Jacobi verò Siciliae tunc Regis fratrem, ut Carolum Claudum Caroli Andegavensis filium post quinquennii captivitatem liberum dimitteret. Libertati igitur restitutum Carolum Siciliae Regem coronavit totâ Sicilia exacturus Alphonsum, quem usurpatorem Siciliae potiùs, quàm legitimum Regem exemplo priorum Pontificum fortè persuasus agnovit. Ptolemais Syriae urbs ab Ægyptiis tunc temporis fuit expugnata adeò, ut 70000. hominum cæsa, 60000. verò juvenum, puerorum ac virginum præ cæteris avidiùs à barbaris in captivitatem abstracta fuisse memorentur. Tam tristium novorum nuntiis accessere malorum prodromi alii, qui Christianorum Principum ad bellum sacrum capeendum tarditatem nuntiabant. Malorum in Europa cumulum auxit senectus, & denique mors Cæsaris Rudolphi annò Christi 1291, quam secutum est proximè bellum in Germania ob novi Cæsaris electionem difficillimum. Atque hæc fuere aliæque negotia gravissima, quæ sæpe gemitus, imò & animam exprimebant Nicolao an, 1292. Sed. 4.

CXCI. Cœlestinus V. Neapolitanus.

DIVI Benedicti Regulis vel à puero in solitudine assuetus fuit, ut eundem D. Patriarcham suâ vivendi normâ vel æquârit, vel rigore sibi uni durissimo superârit. Ita profectò credere docuit Petrus Cardinalis

dinalis Aliacensis teste calamo proprio Historicus veritatis studiosissimus, Hæc Cœlestini tum nova tum antiqua Deo placendi methodus plurimos attraxit amulos, qui licet à D. Benedicti Regula haudquaquam diverſi in Concilio Lugdunenſi à Gregorio X. Pontifice Maximo accepere novi Ordinis confirmationem, eo quòd Cœleſtinus licet valetudine ſiniſtra plurimum impeditus eò venire contenderit, vegetiori animo corporis malum ſuperante. Nicolao IV. è vivis erepto Petrus de Morono tum appellatus Eccleſiæ notiffimus præter omnem ſpem ſuam Pontifex fuit electus, poſtquam duobus annis tribuſque menſibus Sedes Romana ſuo erat deſtituta Capite, Cardinalibus aliis Italum, aliis Gallum proponentibus, nunquam in eundem conſentientibus. Petrus igitur jam Pontifex Cœleſtinus V. deinceps nominandus Gregorii X. Bullam de electione novi Pontificis ultra decem dies haud differenda denuo introduxit. Diſplicuit præter pauca alia in Cœleſtino nova hæc conſtitutio Purpuratis Patribus, quam diſplicitiam præter multa alia cùm probè intellexiſſet Pontifex verè Sanctiſſimus, quia humillimus, Bullam aliam conſcripſit, qua Pontificis ſpontaneæ renuntiationi robur ac valorem ineſſe orbi univerſo teſtatum voluit. Accessit continuò Bullæ unanimis Patrum Purpuratorum approbatio, cui itaque ut firmiſſimum robur adderet Cœleſtinus, officio ſuo palàm renuntiavit poſt Sedis menſ. 7. an. 1294. relinquens Renuntiationis formulam toti poſteritati teſtimonium. Tam principium, quàm finem Pontificatûs hujus probaſſe viſum eſt cœlum; claudum enim in pedes erexit, dum vocatus Romam pervenit, & dum Romæ ampliùs recuſavit eſſe Summus Pontifex. Primi miraculi fuere teſtes præſentiſſimi præter innumeros alios duo coronata Capita Reges Neapolis & Hungariæ, quos inter medius mulo infidens Cœleſtinus Romam petiit Pontificatûs munus inchoaturus, & omnium primus inter vivos finiturus.

CXCII. Bonifacius VIII. Cajetanus.

NEFAS eſt dicere, Bonifacium hunc ambiſſe per fraudes & quidem à fictitiis etiam umbris petitas Pontificiam dignitatem: inimicis enim fidem haberi Jus vetat maximè, dum rem malam affirmant, quam tamen teſtimoniis non confirmant. Inter inimicos autem fuere facilè maximi Philippus cognomento Pulcher Galliæ, & Fridericus Siciliæ Reges, quorum prior bona & jura Eccleſiæ invadere, Pontif-

Pontifici in rebus cunctis contradicere, eundem capere, judicare & condemnare haud formidabat. Regum horum posterior Fridericus, regnum Siciliae suum dicere, & armis vindicare perrexit, etsi Carolo Claudio e captivitate Hispanica libero reddendum esse plures ordine Pontifices iudicassent. Philippi & Friderici partes deserto Pontifice amplexi sunt Jacobus & de Columna, uterque Romanam purpuram vir insignis. Hi Pontificis & hujus amicorum potentiam veriti securitatis aut seditionis majoris causam potius, Galliam petiere, ubi cum Philippo Rege Bonifacium Pontificem contra leges promulgatum, suam verò Sedi restituendum esse Coelestinum V, ore & calamo palam pronuntiabant. Hunc igitur Bonifacius non tam æmulationis, quam novi schismatis evitandi causam perhonestæ custodiæ mandavit. Ea ipsa ætate Albertus Rudolphi Habsburgici filius, Adolphum patris in Imperio Successorem, post acerrimas pugnas victor manu propria occidit; quâ obtentâ victoriâ ipse ab Imperii Electoribus Imperator electus Bonifacio fermè in annos geminos displicuit. Pontifici itaque placiturus Albertus exemplò quorundam retrò Imperatorum jura Pontificia laudavit, Carolum M, nec non alios Romanorum Imperatores Pontificia etiam potestate assumptos esse palam confessus. Caterum Bonifacius ex Gallica captivitate amicorum auxiliò elapsus, & Anagninam Romam reversus triumphantis more à populo Romano receptus fuit. *Vide in Reflexionibus Responsum VIII.* Calidam paulò post febri incensus fatis concessit, Sedis annò 8. Christi 1303. postquam D. Ludovico IX. Galliarum sacros Ecclesiarum honores decrevit, annumque Jubilæum celebravit, & varios hæreticos condemnavit à probis laudatus maximè, & laudandus in rebus omnibus, si fortè spiritum Eliæ, ut ajunt, excipiamus.

Reflexiones Historicae supra Seculum XIII.

OCTO supra decem præsens hoc Seculum vidit Pontifices, ex quibus tamen nullum facile invenerint, quem sua laude non dignum censeant Catholici; invenisse se tamen existimant A Catholicis, quod vel admittæ hæreses, vel alterius gravissimi erroris insimulent. Audiamus igitur nunc singulorum, nunc univer-

rum accusatorum querelas, ut nunc singulorum, nunc univerforum Pontificum vel innocentia, vel quaecunque demum pravitas & nobis & adversariis patefcatur. Et en! inter pravorum Pontifices ab Heterodoxis censoribus numeratus est

- I. Innocentius III. qui cap. *per Venerabilem, qui filii sint legitimi &c.* Legem Veterem in Deuteronomio contentam nondum planè esse abrogatam. Pugnatum autem hoc Decretum Innocentii cum Decreto D. Petri Act. 15.
- II. Idem Innocentius celebravit Concilium Lateranum V. in quo laici prohibuit sub specie Calicis sacram Synaxin sumendi copiam.
- III. Idem in eodem instituit *Confessionem Auricularem.*
- IV. Innocentius IV. Conradum IV. ex Suevorum Ducum sanguine Imperatorem ultimum non modò Imperii coronam, sed vitam ipsam spoliavit per sicarium Manfredum Conradi fratrem ex Friderico II. spurium.
- V. Alexander IV. conatus est Suevorum Ducum stirpem penitus eradicare.
- VI. Clemens IV. consilium dedit Carolo Andegavensi occidendi Conradinum & Fridericum, hunc Austriae Archiducem, illum Sueviae Ducem, utriusque stemmatis surculum ultimum.
- VII. Nicolaus III. fuit vel author, vel adjutor Petro Aragoniae Regi, ut pararet 9000 Gallorum stragem, quam *Vesperas Siculas* appellarunt.
- VIII. Bonifacius VIII. inaudita hactenus fraude comparavit sibi Pontificis dignitatem, dum per tubum acusticum Coelestinum IV. his à Pontificatu conservando absterruit vocibus: *Coelestine, Coelestine, dimitte Papatum, si vis salvus fieri: negotium supra vires est.*
- IX. Idem mortuus est in vinculis eo fato extinctus, ut vel fame, vel furore adactus suas ipse arroserit manus. Ejusdem proinde vitae compendium his paucis comprehensum est verbis: *Bonifacius intravit ut vulpes, vixit ut leo, mortuus est ut canis.*
- X. Idem promulgatò Jubilaeò omnibus omnium noxarum veniam promisit, datis tamen pro scheda pecuniis; qui modus acquirendi multos florenorum milliones Pontificio aërio attulit.

Respon-

Responsio I. ad I.

S magis sapere, quàm delirare studerent Pontificum Momi ac Zoili, facile Innocentii III. sensum ac mentem assequerentur, quem super Deuteronomii libro in allato capitulo nobis reliquit; aliud enim non intendit dicere, ut vel obiter legenti patebit, quàm multa contineri in Deuteronomio, quæ per novam Legem haud abolita, sed magis fuerunt confirmata. Edicito enim, an non observare oportet, quæ Moyses in Deuteronomio scripsit de Mandatis Decalogi observandis? qua de re tibi occurrerit cap. 4. 5. 6. An non vitanda locietas gentium, ut evitetur idolorum cultus? ut habetur cap. 7. An non reportatæ de hostibus victoriæ DEO potius, quàm victori homini sunt adscribendæ? veluti meminit cap. 9. An non solvendæ decimæ? de quibus meminit cap. 12. Hæc sanè alia multa in Deuteronomio expressa vigorem suum etiamnum in Lege nostra retinuerunt. Atque hæc mens, hic sensus fuit Innocentii III. in cuius sententiam absque mora abibunt illi, quibus dominatur ratio, nec sinister imperat affectus.

Responsio II. ad II.

CUM Coburgensibus hic denuo certandum est Academicis, quibus placuit in suis discursibus Academicis Lipsiæ editis asserere, Innocentium III. fuisse, qui sub specie Calicis sacram Synaxin sumendi copiam laicis ademerit. Certandum, inquam, hic est, sed certamine perlevi & admodum facili, dum ipsimet Antagonistæ sua nobis quadantenus porrigunt arma, ut vulnere magis pateant: sunt enim hi, qui cum errante Gratiano etiam ipsi errârunt vehementer, cum de Gelasio Pontifice scripserunt, eum docuisse, *sine ingenti sacrilegio non posse sumi unam Eucharistiæ partem sine parte altera, atque adeò vel nunc totam errare Ecclesiam, vel errasse Gelasium*; cum tamen Gelasius hoc solùm hic docuerit, nimirum quòd post injunctum omnibus ab Ecclesia Præceptum de utraque Eucharistiæ specie sumenda, non liceat cuiquam absque sacrilegii crimine alterutram tantùm speciem sumere. Vide hac super re Seculi V. Reflexiones: vide etiam D. Gelasium inter Pontifices ordine LI. Ex his autem aliisque Heterodoxorum allatis dictis haud obscurum est, primis Ecclesiæ temporibus non minùs usitatum fuisse, ut laici sub una duntaxat specie S. Synaxim sumerent, quàm hoc nostro tempore ex Ecclesiæ

clesiæ Præcepto usitatum est : aliàs enim D. Gelasii mandato opus non fuisset, ut sub utraque specie Evcharistiam sumerent homines non Sacerdotes. Etsi igitur Innocentius III. in Concilio Lateranensi præcepisset (cujus tamen Historici passim non meminère) ut sub panis duntaxat specie porrigeretur laicis Evcharistiæ Sacramentum, probè id factum fuisse non diffitendum foret; ignorare enim primò non poterat, ita in usu positum fuisse primigeniæ Ecclesiæ. Secundò ignorare non potuit, ex Ecclesiæ arbitrio pendere, nunc unam S. Evcharistiæ speciem, nunc utramque fidei populo concedere, si varii rerum eventus varietatem in Ecclesia deposcerent. Et profectò deposcebat eventus rerum tum novissimus; Albigenes enim & Waldenses præcipuè hæretici circa an. 1180. & seq. præter hæreses permultas contra Evcharistiæ Sacramentum novos sparserunt errores in vulgus. Albigenes & Waldenses post paucos præter alios secutus est Almaricus seu Amorriscus hæreticus, qui cum aliis tempore Innocentii III. docere vel coepit vel perrexit: *JESU Christi Corpus non aliter in Pane Evcharistico existere, quàm in alio pane &c.* Quibus itaque omnibus ut ritè occurreret Ecclesia, Præcepto opus fuerat laicis potissimum injungendo, ut nimirum sacro reficerentur pabulo sub specie panis contento. Innocentius itaque III. in quo redarguendus sit, haud dispicio.

Responsio III. ad III.

AT modò occurrit solœcismus grandis ab eodem Innocentio III. admissus, dum *Confessionem*, ut ajunt, *Auricularem* instituit. Verum enim verò æquiori jure dicamus nos; occurrunt modò Heterodoxorum solœcismi grandes, dum asseverare pergunt, vel ab Innocentio III. vel alio Pontifice institutum fuisse Pœnitentiæ Sacramentum. Ostendunt enim

Primò, se necdum bene percepisse, quid nominis aut rei veniat Sacramenti nomine; Sacramenti namque nomen tale est, quo non res humana sed Divina, non hominis, sed DEI institutio significatur; consequens igitur est, ut Sacramenti nomen non mereatur ejusce rei institutio, quæ ab institutore duntaxat homine procedit. Unus DEUS in carne humana apparens homini Sacramentorum author extitit. Ita credidit Ecclesia Romana, ita nunquam non credidit Fide firmissima & infallibili.

Secundò ostendunt Heterodoxi, se nescire penitus Decreta Zephyrini III. Seculi Pontificis, inter quæ & hoc numerandum venit, quo annuæ fidelium

fideliū communioni, uti vocamus, tempus Paschatis designavit; in Ec-
clesia autem Romana inauditum & omnibus ritè credentibus haudqua-
quam cognitum est, cuiquam integrum fuisse, sacram Synaxin sumere,
antequam conscientiam prævia exomologesi expiasset.

Tertiò ostendunt, se nequaquam voluisse Annales Religiosorum Or-
dinum, quales sunt DD. Augustini, Benedicti &c. in quibus vel obiter quæ-
rentibus patebit, plurimos viros ex iisdem antiquissimis Ordinibus exti-
tisse, qui Pontificibus, Imperatoribus, & Regibus à Confessionibus fuerunt
jam VI. VII. VIII. & sequentibus Seculis. Et hem! haud obscure confite-
tur id ipsum Hübnerus, dum tom. 7. fol. 161. asserit, *Ludericum Herbi-
polis Episcopum fuisse quondam Sacellanum & Caroli M. Imperatoris Confessa-
rium; ab anno autem 800. usque ad annum 804. vixisse eum Supremum in Fran-
conia Antistitem.*

Quartò ostendunt, perparùm se versasse Historiam Ecclesiasticam;
hanc enim si sedulò lectitassent, Lectores haudquaquam latere potuisset,
quales Seculis singulis hæretici Ecclesiæ bellum indixerint. Igitur vel me
duce, aut si malint, me comite ad antiquiora redeant Secula, & mox inter
multos Seculi VI. hæreticos numerabimus Jacobitas, qui ex variis Euty-
chetis, Dioscori, Severi & aliorum centonibus vexillum sibi consarci-
nârunt, ut conductis copiis bellum Romanæ Ecclesiæ indicerent. Iidem
verò jam tubis suis has etiam voces spargebant: *Confessio Auricularis inuti-
lis est, cum satis sit soli DEO confiteri.* Procedant jam mecum ad Seculum
VII. in quo Albanenses offendemus hæreticos, qui præter 24. aut plures
errores hunc etiam suâ buccinâ in vulgus sparserunt: *is, qui
peccatum ullum admisit, nec potest, nec debet Sacerdotibus confiteri.*
Omissis deinde pluribus ascendant mecum ad Seculum XII. usque, in
quo circa annum 1176. occurrent nobis hæretici Albigenes, qui primùm
in provincia Tolosana præter crassissimos errores etiam hunc pro-
pugnârunt: *peccata in tribunali Sacerdotibus non sunt exponenda.* Se-
cutæ sunt Albigenes mox Waldensium turmæ, quæ licet ab Albigenibus
in multis diversæ, in tantum tamen convenerunt, ut palàm defenderent,
Auricularem Confessionem esse abrogandam. Cum itaque Seculo duode-
cimò Waldenses & Albigenes, septimò autem Albanenses, & sexto Ja-
cobitæ &c. Auricularem Confessionem jam introductam suppo-
nant, quo pacto Innocentius III. Seculo primùm decimo quarto introduxit?

Multum laudis aliàs tribuere consueverunt Academici Coburgenses, Hübnerus & Scriptorum alii Lutherani Waldensibus & Albigenibus: horum igitur auctoritati & hoc dabunt, ut eorundem dictis de Confessione Auriculari dudum instituta fidem tribuant.

Quintò ostendunt, sese nec ipsius sui Lutheri libros probè inspexisse, in quibus aliàs procul dubio deprehendissent, Confessionem Auricularem ab ipso Luthero tanquam rem valdè utilem commendari, quamvis non necessariam agnosci. Id ipsum placuisse uni alterique Viro in Germania Principi haud ita pridem fama fuerat: spargebatur enim, deliberasse eosdem Viros Principes, an non suis subditis Præceptum de Auriculari Confessione injungerent, ut hac ratione licèt ipsi non admodùm probi, improborum tamen subditorum mores emendarent & à furtis maximè absterrent, probè memores oneris restitutionem bonorum ablatorum exigentis. Imò Confessionis Auricularis beneficium agnoverunt vel ipsi cives Augustani Catholicis mixti non Catholici, qui malunt persæpe conducere famulos Romana Sacra profitentes, eò quòd experientia ipsos docuerit, hos famulos à furtis domesticis longè remotiores esse, quàm Lutheranos. Nullam item facilè restitutionem bonorum fieri à Lutheri filiis, bene tamen, ut etiam ipsi fatentur, à Papistis.

Sextò ostendunt, quàm imperitè scribant & colloquia misceant de Præceptis, quæ Juris Divini, & iis, quæ humani sunt fori: Confessionem quippe Auricularem à DEO Præceptore vim obtinuisse ac valorem, Romana docet Ecclesia; verni autem e. g. jejunii consuetudinem Apostolorum ætati jam notissimam in Legem Ecclesiasticam seu humani Juris Præceptum transiisse non minùs fatetur Romanorum Ecclesia. Lutherani verò Præceptum hocce utrumque componunt, & confundunt, partum Pontificis Romani spurium dicunt interpretes jurium prorsus spurii. Cedamus verò tantisper his interpretum turbis, & fingamus, Præceptum de Auriculari Confessione singulis ratione utentibus injunctum, à Pontificum Romanorum quopiam originem suam ducere haud secus, quàm Præceptum verni jejunii. O! quàm facilis res foret permultis Catholicorum virorum ac fœminarum, quibus ob Auricularem Confessionem res solet esse oppidò difficilis! quàm facilè enim ob gravis momenti causam nunc vir, nunc fœmina dispensationis beneficio eximi potest à Lege jejunii, tam facili brachio eximi posset à Lege Confessionis. Pontificia sanè Sedes per-

petuis

petuis fatigaretur libellis supplicissimis, ut nunc ob veras, nuac ob confictas rationes non negaretur exemptio à Lege Confessionis, & quidem ante alios Viris Principibus, viris valdè opulentis, hominibus enormium scelerum turpitudine infectis &c. Nega hæc, si potes, & negantem te convincent libelli supplices innumeri, qui vel ad Romanum Præsulem vel minores Episcopos mittuntur annis singulis, ut non negetur relaxatio à Lege jejunii. Ostendesis verò vel unicum libellum supplicem per septendecim Secula ad Curiam Romanam datum, in quo petita fuerit relaxatio à Lege Confessionis, Exploderetur profectò ab universa Ecclesia tanquam emotæ mentis homo, qui se ita supplicem, aut veriùs simplicem probaret oblato libello suo supplici. Fac idcirco, Hübner, & tecum tui focii, ne similis explosio vos excipiat, qui tam parùm distinguere nostis inter Leges Divinas juxtà atque humanas.

Responso IV. ad IV.

REPETO hinc verba superiùs à me meis adversariis inculcata. Est nempe Theologis ac Jurisperitis regula notissima: *Tamdiu quis præsumitur esse bonus, quamdiu non probatur malus.* Item *crimina non præsumuntur, sed probantur.* Has regulas si sibi notiores fecissent Historici non Pontificii, tunc magna librorum pars lucem nunquam aspexisset. Postulat Hübnerus Innocentium IV. Alexandrum IV. Clementem IV. Nicolaum III. & alios hujus Seculi Pontifices pessimorum criminum, quorum tamen nec umbram probat. In repetendis ac recensendis Veterum gestis primum sibi perpetuò locum vendicat probatorum Scriptorum autoritas, cum diversissimarum rerum circumstantiis bellè concordans. Authorem verò Hübnerus nullum adducit, ipse sibi author sufficientissimus; contra ipsum verò tot authores pugnant, quot de Pontificibus non malè præoccupatò calamò scripserunt. Lege, si placet D. Antonium, Platinam, Ciaconium & quosvis alios præsertim RR: omnes certè Innocentium IV. modis omnibus probant, Fridericum verò II. Imperatorem improbant. Platina profectò totus contrarius est Hübnero; ille enim palàm profiteretur, Fridericum Innocentio insidias crebriùs struxisse, ut Pontificem è medio tolleret. Addit equidem, extare authores, qui Fridericum à Manfredo filio occisum dixerint, sed quòd hortatu vel consilio Innocentii id factum fuerit, nec verbò meminit. Quin nec meminisse potuit; cum

cum teste experiētiā continuis Manfredi cædibus exploratā , ipse patris ac fratrum sanguine manus polluere non dubitārit, ut Sicilia regno & tandem etiam Imperii scepro potiri liceret. Qua ratione igitur cum hoc hominis monstro vel Innocentius, vel ullus alius Successor Pontifex prava miscere consilia de eradicando Suevorum Ducum stemmate potuit, si in Manfredo radicem conservare voluit? quo item pacto Innocentius Manfredo vel suggestit, vel saltem prava ejus consilia probavit, cum Manfredus Saracenorum se amicum contra Innocentium & hujus Successores ostenderit vel ob unam hanc causam, quod Innocentius scelera Manfredi constanter improbārit, nec Sicilia coronā dignum judicārit? quanta itaque tua vel tuorum tecum est temeritas, ut contra compertam Historiæ veritatem fingas fabulas & summas in Innocentium IV. calumnias? *vide Seriem Romanorum Imperatorum pag. 255. & seq.*

Responsio V. ad V.

PARI temeritate & calumnia, Hübner, petisti Alexandrum IV. nullus enim probatorum authorum facile apparebit tibi, cujus testimonio comprobatum dicas, Alexandro IV. adeo displicuisse Suevorum Ducum stemma, ut id radicitus evulsū voluerit: Veteres quippe & Recentiores authores de Alexandro IV. hac super re non scripsere aliud, quam quod Manfredum primò salutaribus monitis; dein verò Ecclesiasticis pœnis emendari cupiverit coronā regiā indignissimum parricidam. Si tibi itaque & tui simillimis sociis præplacuisse in laudes Pontificum excurrere; amplissimum vobis campum aperuisset Platina, qui inter laudes maximas hanc dicit Alexandro IV. coronidem: *hujus Pontificis vita cerè ab omnibus mirificè laudatur.* Ex hoc idcirco authore cum ante te Magdeburgici nonnulla Pontificum malefacta tam solerter excerpserint, cur rectè facta non lubet transcribere? an fortè major sit autoritas Platinæ, cum vituperat, quam dum laudat?

Responsio VI. ad VI.

AT saltem nullā temeritatis notā, nisi per summam injuriam notari se posse credit cum sociis Scriptoribus Hübnerus, dum haud desinunt scribere ac pingere absque ulla erroris formidine trabalibus litteris, Clementis IV. crudelem sententiam ab eodem in Fridericum Austriae & Conradinum Sueviae Duces latam, atque Carolo Andegavensi dictatam his verbis.

bis: *Vita Conradini mors Caroli: mors Caroli vita Conradini.* Est hæc sententia Clementis IV. Ita habet Hübnerus & Hübnero simillimi. Verùm vel apertam falsitatem, vel nimiam certè credulitatem Hübnero ante oculos ponunt simul Historia, & hujus pedissequa Chronologia plurimis stipata auctoribus. Fac amabo paululùm saltem inspicias D. Antoninum, Ciaconium, Platinam, Ptolomæum Lucensem, Claudium Clementem, Gretserum & plurimos RR. quorum aliqui inter encomia Clementis IV. istud etiam posuere: *prophético ore prædixit Clemens futuram cladem Conradino, cum copis Italiam penetranti.* Alii stricto contra Clementis IV. calumniatores calamo sinceræ Historiæ partes tuentur adminiculis maximè à Chronologia petitis, quæ suo calculo confirmat, Conradinum Italiam cum exercitu petiisse mense Junio an. 1268. eundem victum ac captum fuisse à Carolo Andegavensi mense Octobri ejusdem anni; Clementem IV. verò in mortuorum numerum venisse eodem adhuc anno 3. Kalendas Decembris. Conradinum denique ferale Neapoli theatrum conscendisse 29. Oct. an. 1269. Ita Gallorum Annales referunt teste Brietio in sua Chronologia; ita habet *Speculum Honorum Austriae*, in quo Conradinus à Carolo per integri anni spatium in Italia circumductus dicitur, ut Carolus haberet triumphum, Conradinus verò mœroris materiam uberrimam. Hoc eodem modo ad annum 1269. tristia Conradini fata componunt auctores tot, quot quot de vitis tum Pontificum, tum Imperatorum inspexi. Solus fortè Hübnerus ut falsitatem Historiæ diversorum temporum colore tegat, ait tomulo III. fol. 266. in Neapolitana Historia de Conradino & Clemente IV. hunc annò 1269. extinctum, illum verò annò 1268. capite plexum fuisse. At quàm parùm cautè hìc ambulaveris, nondum advertis, Hübnerè? Centuriatores enim tui tecum haud sentiunt, qui Clementis IV. obitum in annum 1270. distulerunt minimè tecum solliciti de annorum serie ita aucta, ut Chronologia juxta tuum calculum anno uno, juxta Centuriatorum verò duobus nimium quantum excreverit. Imò & tu tecum pugnas vehementissimè; tomulo enim V. fol. 557. ais in Badensi Historia, Conradinum & Fridericum Duces capite plexos fuisse annò 1269. En quàm bellè concordent Historia Badensis & Neapolitana tuò calamò conscripta!

Oppones fortassis equidem, parùm referre, an Clemens IV. anno 1268. vel 69. vel 70. diem suum obierit; nullum enim istorum annorum repugnare crudeli illi sententiæ aut consilio, quam sic pronuntiavit: *vita*

Conradini mors Caroli &c. At repono tibi: si ita res habet, cur & Centuriatores tui non custodièrunt magis reliquorum Chronologorum sententiam? cur diversam iniistis viam? metuistis nempe, istud ex vobis quæri, qua ratione Clemens IV. per suam sententiam aut suum consilium occidere potuerit Conradinum an. 1269. cum ipse annò 1268. jam mortem oppetierit? Cedam tamen & hic non parùm tibi transmittendi, ut ajunt, non concedendi animò, Clementem IV. hanc reverà edixisse sententiam: sed tum tu pronuntia, quo tempore, quo loco, quibus testibus edixerit? Respondebis tu quidem promptissime more tuo: edixit sententiam præfente Carolo Conradini hoste paulò ante feralem sententiam. Ita profectò te dicere mihi jure fingo, tamen nec autoritate ulla, nec ratione dicta tua firmare queas. Sed amabo, quis tibi deinceps sic fidem tribuat? quis verbis tuis credat? Ex probato itaque Historico ut tandem tuis fabulis quicquam veri inferas, lege librum, cui titulus *Deſterreichiſcher Ehrenſpiegel/ & Marchionum Badensium Historiam Francofurti annò 1695. editam*, in quorum primo fol. 192. in altero fol. 128. sinceram Historiam cum Chronologia conjunctam deprehendes. Invenies nempe Conradini mortem luctuosissimam longè magis imputari Ottocaro Bohemiæ Regi, quàm Clementi IV. pridem defuncto. Et sanè circumstantiæ omnes perorant Clementis innocentiam, Ottocari verò noxiam redarguunt cum Carolo Andegavenſi amicitiam; cum Austriæ Archi-Duce autem, & Sueviæ Ducibus perpetuam hostilitatem. Qua fronte igitur, Hübner, tantopere infimulas Clementem, silentiò autem præteris Ottocarum aliàs à te tam atrò calculò notatum? tu sanè cum Hebræis absolveres facilè Barrabam, ut Christum, aut certè Christi Vicarios in crucem ageres.

Responsio VII. ad VII.

ADMIRATIO jure universos subeat, quòd Hübnerus nunc Clementem IV. Germanis, nunc Nicolaum III. Gallis exosum reddere cupiat, dum hunc in Gallorum cædem, illum verò in Conradini necem conspirasse nontardat scribere. Authorem rursus non affert, testibus caret, argumentis destitutus est penitus. Ad Danièlem igitur judicem cum mendacibus senibus denuo abeat, ut contra Susannam culpam & causam proponat, non tamen probet, sed sententiam ut audiat calumniatoribus & contumeliosis debitam.

Respon-

Responſio VIII. ad VIII. & IX.

MULTA nimiùm & gravia ſunt, quæ Hübnerus adverſus Bonifacium VIII. conſarcinavit. Indulgendum foret quidpiam tam ipſi, quàm aliis Romanorum Pontificum cenſoribus, ſi eam methodum ſibi ſervandum exiſtimâſſent, quam in uno alteroque authore etiam Catholico fortè invenerunt. Platina methodus cùm ſæpe placuerit, utinam placuiſſet ſemper; Platina enim etſi Bonifacii VIII. geſta potiùs deformare, quàm deſcribere multis fuerit viſus, atque ſic atrum nimis calamum iis porrexerit, quibus inter ſcribendi curas fuerat, Pontifices Romanos denigrare; is tamen remotiſſimus eſt tum ab Hübnero, tum ab aliis Scriptoribus non Pontificiis; hi enim inſtar Evangelicæ veritatis ſuis ea occinunt, quæ Platina tanquam incertiſſima, & non niſi à Bonifacii calumniatoribus ſparſa commemorat. Nos ne longitudine lectori faſtidium pariamus, variorum authorum teſtimonia ob oculos ponemus, ut tam amicus, quàm inimicus Bonifacii colligat, quid vel in amico laudet amicus, vituperare verò non poſſit inimicus.

Bonifacii itaque VIII. integritatem ſummopere comendat ipſum Concilium Viennenſe in Gallia ſub Clemente V. celebratum, quod Bonifacii VIII. electionem fuiſſe legitimam pronuntiavit, eos proinde tanquam calumniatores condemnavit, qui de ambitu & adhibitis dolis Bonifacium inſimulârunt. Bonifacium item legitimum Pontificem dixerunt omnes, duobus Cardinalibus de Columna exceptis, quamvis & hi duo cum Purpuratorum Patrum penè univerſo Collegio ſuaſerint Cœleſtino V. ultro neam Pontificatûs abdicationem, in quam ſolus Cardinalis Urſinus non conſenſiſſe traditur. Bonifacium omni crimine non minùs liberat Vecerius Hiſtoricus in vita Henrici VII. Imperatoris, qui unà cum Concilio Viennenſi teſtatum omnibus voluit, ideo diris omnibus ita traditum fuiſſe hunc Pontificem à Philippo Pulchro Gallia Regè, quòd Imperii ſceptrum Germanis ſervandum, Gallis verò nuſpiam concedendum eſſe ſtatuèrit, ringente Philippo Regè arrogantiffimo. Bonifacii VIII. innocentiam editò librò ſolidiſſimè defendit Ægidius Columna adverſus Philippum Regem & duos ſibi ſanguine junctos Cardinales de Columna, cujuſ teſtimonium paſſim ab integræ fidei authoribus æſtimatur maximi, quòd ſpreto ſanguinis affectu & honoribus à Rege Philippo oblatis ſteterit pro parte

parte veritatis. Testimonium pro Bonifacio contra Philippum dixit etiam Genebrardus author Gallus, qui ex D. Antonino perhibet, tam Philippum quam tres Successores Galliae Reges, Ludovicum nempe Huttinum, Philippum V. seu Longum fratres, & Carolum Pulchrum tam subito & infelici fato fuisse extinctos, puniente Divina Nemese in patre filios, & in filiis parentem; quod Bonifacium VIII. praeter morem Galliae Regum tum armis tum odium infectati fuerint. Ludovicus certe non nisi duobus, Philippus Longus quinque, Carolus sex annis post patrem mortuum Galliae sceptro potiti sunt; quae fata, teste eodem D. Antonino, vates Morianensis in Gallia Episcopus Philippo Pulchro praedixit, cum per Nogaretum ducem suum Philippus capi iussit Pontificem. Bonifacium adhuc ab omni graviore macula absolutum dicunt Joannes Rubeus ex D. Benedicti familia author eruditissimus, qui libro satis copioso eundem Pontificem dilaudavit. Cum Rubeo concenserunt Odericus Raynaldus, Abrahamus Bzovius, Justinianus Chronographus, Richardus Abbas S. Justinae, & cum multis Recentioribus Mauclerus Doctor Sorbonicus, cujus longissima dissertatio pro Bonifacii honore legi potest tum in ipso auctore, tum in libro recentissimo Adm. R. D. ab Eggs, qui Scriptorum testimonia pro Bonifacio nobis relicta multo labore descripsit. Summas denique laudes ac honores Bonifacio VIII. dixit Roma tota, Italia & Ecclesia pene universa anno praesertim 1605. ubi mandante Paulo V. Pontifice Maximo templum Vaticanum solo aequatum fuit, ut illustrius longè resurgeret. Reserata sunt hic non pauca defunctorum Pontificum monumenta, atque haec inter Bonifacii VIII. Paulus itaque probe memor criminum, quae de Bonifacio hostes sparserant, cadaver mortui lustrare dum jubet, nulla sui parte laesum invenit 15. Octobris an. 1605. etsi annis ab hinc 302. sepulchro fuerit illatum an. nimirum 1303. In tantae rei testimonium ac fidem posteritati conciliandam adducti sunt testes plurimi & conscripta instrumenta publica, quae quibusvis Bonifacii VIII. hostibus vim omnem & arma ademerunt. Vide hac super re citr. Rubeum, Bzovium & Christophorum Ott. Judicet jam aequus arbiter, quid sentiendum sit de ambitione Bonifacii, qua coelestes voces imitatus, ut scribit Hübner, Coelestinum V. à Pontificatu diutius conservando absterruit, judicet inquam num cerebrum sibi in carcere eliserit, & manus arrosit. Judicet denique, an jure, an per summam injuriam de Bonifacio VIII. dici queat: in-

travit ut vulpes, vixit ut leo, mortuus est ut canis. An non de adversariis æquiori jure hæc audiat orbis universus? contra Bonifacium VIII, Ecclesiæ jura invaserunt hostes multi ut vulpes, grassati sunt ut leones, famam ejusdem arroserunt ut canes.

Responsio X. ad X.

OC-CURRIT hinc denique lapis offensionis maximus, quo ita offendit pedem suum Lutherus, ut in Romanæ Ecclesiæ stadio currere, ad metam properare, cursum consummare, & justitiæ coronam comprehendere eum amplius haud delectârit. Lapis ille Jubilæum est, seu Indulgentiæ in Ecclesia Romana constanter laudatæ; quas scire cùm ex Historiæ notitiapendeat plurimum, & easdem ex Historiæ fontibus oppugnent Indulgentiarum osiores; hinc quales ii Scriptores sint, quæ item afferant deprompta ex Historicis testimonia, nunc attendendum.

Contra Indulgentias scripserunt ante alios acerbius quàm ardentius Lutherus, Calvinus, Tilmannus Heshusius & Martinus Kemnitius Brunsvicensis eodem ferè natus tempore, quo Martinus Lutherus Indulgentias odisse cœperat, non zeli, sed invidiæ causâ. Argumenta, quibus quatuor viri hi Indulgentiarum thesaurum extenuant, sunt eruta partim ex Scriptura, partim ex SS. Patribus, partim ex Theologia, partim ex Historia Ecclesiastica. Argumentis his universis ac singulis abundantissimè respondit C. Bellarminus librò suò II. integrò, quem de Indulgentiis scripsit. Sed nec contentus refutatione adversarum partium, præmisit librum alterum, quo explicuit naturam ac proprietates Indulgentiarum, & tum in eodem, tum in libro II. tam copiosis ac solidis argumentis stabilivit Ecclesiæ sententiam, ut argumenta sanè vocari queant insolubilia. A Bellarmini profectò ætate ad nostra usque tempora nemo comparuit, qui Roberto Cardinali respondere sustinuisset. Ego relicis hinc Scripturæ textibus ac Theologorum sententiis plurimis à Cardinale allatis, solum ferè Kemnitium producam in medium; nam is conatus est orbi testari universo, se tandem extitisse authorem illum eruditissimum, cui tum nova, tum antiqua Ecclesiæ Historia aperuerit comperitissimos Romanorum errores de Indulgentiarum valore obortos.

Aries opinione Kemnitii fortissimus est, quo facilè evinci existimat, Indulgentias Pontificias Veteri Ecclesiæ per annos mille & ducentos fuisse

ne quidem cognitae. Opinionem suam firmare nititur testimoniis Durandi, D. Antonini, D. Anselmi, Ruperti Abbatis, D. Bernardi, Petri Lombardi, Gratiani & Roffensis &c. Notanda jam prae rebus omnibus authorum horum sunt tempora. Vixit ac scripsit D. Anselmus circ. an. 1043. Rupertus 1120. D. Bernardus 1130. Gratianus & Lombardus 1145. D. Antoninus 1445. Pontifex verò Alexander III. electus fuit an. 1159. Eugenius III. 1145. Paschalis II. 1099. Urbanus II. 1188. Gregorius VII. 1073. Sergius II. 844. Leo III. 796. D. Sylvester 313. Atqui de his Pontificibus singulis occurrunt testes quavis exceptione majores, qui Indulgentias fidei populo concessas fuisse ab iisdem testantur; de Alexandro enim III. testimonium fert Rescriptum, ut vocamus, Archiepiscopo Cantuariensi datum, & Juris Pontificii Corpori insertum *c. quod autem de Penitent. & Remiss.* Pro Eugenio III. testem se sistit D. Bernardus, qui ab eodem vocatus Crucigerorum exercitui in Palaestinam properanti Indulgentias promulgavit. Lege hac de re D. Bernardi librum II. de Consideratione, & in ejusdem vitae compendio librum III. cap. 4. De Paschalis & Urbani II. Indulgentiis testes litteras reliquit Conradus Abbas Urspergensis, qui scripsit circa annum 1215. ait namque Paschalem II. in Synodo Lateranensi an. 1116. habita; Urbanum verò in Concilio circa an. 1099. Clermontii celebrato, indulgentias indulgisse hunc quidem in Palaestinam abituris, illum verò limina Apostolorum petituris. De Gregorio VII. testimonium dicunt ipsiusmet epistolae per multas, quibus impertivit Indulgentias. De Sergio II. silentibus linguis loquitur parium marmor, quod Indulgentias ab eo Pontifice D. Martini in montibus ædem visitantibus concessas & incisas exhibet. De Leone III. in vita D. Suiberti testimonium scripsit D. Ludgerus author vetustissimus. De D. Sylvestro denique & aliis pluribus Pontificibus extant Romae, ut loquitur C. Bellarminus, in *antiquissimis Ecclesiis memoriae Indulgentiarum à multis Pontificibus concessarum.* Floruit autem D. Anselmus cum Urbano II. Pontifice; Rupertus Abbas Tuitiensis cum Conrado Urspergenfi; Lombardus & Gratianus cum D. Bernardo; D. Antoninus post hos omnes, velut supra indicatum, Seculo quarto supra decimum. Quo igitur pacto tantis authoribus eodem tempore vel toti, vel magna parte Ecclesiae notissimis haud cognitae fuere Indulgentiae ea aetate concedi solitae? Neminem etiam fugit, Seculo duodecimo vix dum finito ab Innocentio III. aut certè ab Honorio III. confirma-

tos fuisse quatuor Religiosissimos Ordines, nimirum Sanctissimæ Trinitatis atque DD. Dominici, Francisci Seraphici, & Pauli Eremitæ. Non minùs promulgata toti propemodùm orbi terrarum fuit visio illa miraculis referta, qua hominum Servator Christus famulo suo dilectissimo concessit Indulgentias ab æde Portiuncula nominatas, quas in annos singulos absque fixo termino ac meta hominibus nota fideli populo concedendas voluit infinitè dives ac bonus Lagitor munerum Deus. Mirante ipso Pontifice Honorio III. obstupescabant acceptò insolitæ rei nuntiò Episcopi minores, qui ob hoc etiam per longam temporis moram obstitère Francisco cum dictis; *in Ecclesia Romana hætenus usitatum nunquam fuisse Indulgentias concedere perpetuas, sed in annos duntaxat decem aut his pauciores.* Vide hæc de re librum de gestis D. Francisci &c. Quòd verò Kemnitius sæpe memoret ab antiquioribus Seculò duodecimò Scriptoribus de Indulgentiis vix unquam fieri mentionem; nullas item motas fuisse lites aut quæstiones &c. talia enim verò haudquemquam movere aut terrere poterunt; ubi enim hostes non provocant, arma silent; ubi partes adversæ conquiescunt, tribunalia vacant; ubi controversiæ non agitantur, conticescunt Doctores, aut dum ventilare cœperunt obortas de dubiis rerum articulis quæstiones, haud curas intendunt causis aliis, bene gnari, sufficere suam diei malitiam. Natæ sunt cum novis Seculis omnino singulis hæreses omnino novæ; cur verò citiùs contra easdem non pugnârit Ecclesia Romana, causa erat, quòd citiùs non fuerint natæ, utinam nascituræ nunquam. Si Lutherus nimirum natus fuisset Arianorum loco quintò Seculò, tot adversarios invenisset, quot invenit Arius. Igitur cur nullus vel Patrum Indulgentiarum valorem per quindecim ferè Secula propugnandum in se susceperit, ratio erat, quòd nemo eas validè aut fortiter oppugnârit. Idem planè responsum placebit Lutheranis illis, qui defendunt Ecclesiam ad Seculum usque tertium, vel ut aliis placet, ad Seculum sextum, vel denique, ut aliis lubet, ad Seculum X. ab omni errore illibatam permanisse: hi enim omnes apprimè intelligunt, in Ecclesia verè Catholica cunctis fidelibus non unum duntaxat, sed multos articulos aut dogmata pro norma Fidei fuisse proposita. Quærenti jam, cur alios articulos primis Seculis tam ardentè propugnârint & Patres & Concilia, non item alios diversos. Responsum in promptu dabitur: quoniam primis Seculis aliqui articuli oppugnari cœpère, non item alii diversi

aut omnino omnes. Fingatur nihilominus, Seculò primùm duodecimò à Romanis Pontificibus initium fuisse datum Indulgentiis, an ideo sunt rejiciendæ continuò? Minimè gentium: tanta enim potestate, tanta & autoritate pollet, atque Divini Spiritùs fulcitur assistentiâ nunc Romanus Pontifex, quantâ pollebat primis Ecclesiæ Seculis: nisi tamen ostendatur Ecclesiam Romanam omnino à se descivisse, atque adeò à suis cœtibus avertisse Supremi Luminis radios. Hoc autem evenisse, cum cohors Lutherana contendat, hinc oportet vel ipsam, vel Calvinianam, aut aliam ab his diversam in veram evasisse Ecclesiam. Roganti itaque, quo tempore Dei Spiritus omnis doli ac erroris expers revelârit ipsis, in viam erroris abiisse Romanam Ecclesiam, & Babylonem similem factam fuisse, respondebit promptissimè Lutherus cum sectatoribus suis: hunc Superùm favorem sibi Seculò primùm sextò supra decimum obtigisse. Patetur proinde Lutherus cum sociis, *nondum abbreviatam esse Manum Domini ad opitulandum Ecclesiæ suæ, præcipuè in rebus ad Fidei regulas pertinentibus, & quidem his ultimis Seculis.* Parùm idcirco refert, an primis an ultimis temporibus Indulgentiæ à Romano Pontifice fuerint propositæ, nisi alio ex capite demonstretur, Ecclesiam quondam verè Catholicam adeò fuisse aliquo tempore immutatam, ut Supremum Ecclesiæ Caput DEUS eandem penitus dereliquerit, cœlestes simul genii procul abcefferint ab eadem cum dictis: *Cur avimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam, & eamus unusquisque in terram suam; quoniam pervenit usque ad cœlos iudicium ejus, & elevatum est usque ad nubes.* Jerem. 51.

Jam verò quòd vel Bonifacius VIII. vel ullus alius Romanorum Pontificum Indulgentias Romam petentibus concesserit animò lucrandi pecunias, & quidem modò nequaquam licitò, id passim affirmat Hübnerus mille stipatus sociis; sed quibus assertionem suam roborat fulcimentis, parùm angitur. Ignorat nempe, Romanam Ecclesiam haud rarò colluctatam fuisse cum necessitate gravissima, veluti fuerunt terræ motus integras ferè provincias demolientes; fuerunt Saracenorum aut Turcarum innumerabiles copiæ nunc Palæstinæ, nunc Græciæ, nunc Italiæ, nunc Hungariæ, nunc Poloniæ, nunc ipsi Germaniæ inhiantes. Fuerunt inter ipsos Christianos Principes bella persæpe toti Ecclesiæ formidanda. Fuerunt non minùs persecutiones Christicolarū acerbissimæ, veluti in Anglia, Scotia, Hybernia &c. Fuerunt aquarum eluviones, annonæ defectus, fames, pestis,

pestis, atque morborum mala plurima. His accesserunt ædes sacræ, seminaria, nosocomia, pauperum domus publicæ ac privatæ, eleemosynæ largissimæ, & varia omnino in Curia Romana munerum ac officiorum genera, quæ tum singula, tum universa ingentem auri summam requirunt, ut rebus his cunctis sit prospectum satis. Num igitur ob has aut his non impares necessitudines nefas sit vel Pontifici, vel hoc indulgente Episcopis minoribus moderatum tributum exigere? an fortè ad aras ministri Lutherani, Calviniani, Zvingliani &c. sua qualiacunque Sacramenta absque ullo peculio suis, ut ajunt, oviculis porrigunt? an non & ipsis poenitentia nummus, veluti vocant, eò est charior, quò ponderosior? an non longè gratior aureus, quàm argenteus?

Verùm, inquires, ob Indulgentiarum usum irrepserunt in Ecclesiam Romanam abusus plurimi. Repono tibi, quisquis ita opponis mihi: an non etiam à tuis ministris ad altare servientibus committuntur defectus multi & abusus plurimi? num idcirco propter abusum tolli quamprimùm cupis laudabilem usum? ex Indulgentiis, aut potius harum usurpatoribus natos fuisse abusus, & fors nasci hodie, doluerunt constanter, & dolet hodie Romanus Pontifex; atque ne nascerentur amplius, statuere unà cum Concilio Tridentino transgressoribus poenas graves. Fac ita statuatur poenas Principes Lutherani suis subditis præconibus, si quando vel nimia tributa à civibus exigunt, vel donariis nimiùm inhiant, & ovestondent, vel abusus non cavent, dum vel Matrimonii assistunt, vel natas proles Baptismatis undâ abluunt, vel suam coenam adornant, vel à peccatis absolvunt, vel mortuos ad tumulum deducunt, nunquam non memores suæ crumenæ. Hæc si præstiterint viri, inquam, Principes Lutherani, vix ipsis sufficientes satellites & apparitores, ut præconum suorum defectus & excessus, non usus, sed abusus indictis poenis è medio tollant. He-

li filiis profectò simillimos eosque plurimos cernere
erit oculo vel perfunctoriè
vigili.

Seculum decimum quartum.

**CXCIII. Benedictus X, Tarvisinus
Venetus.**

BENEDICTUM IX. dicunt hunc illi, qui plures hujus nominis Pontifices non invenerunt, duobus ejusdem nomenclaturæ Pseudo-Pontificibus, vel etiam uni hujus nominis Pontifici nec locum nec numerum inter Pontifices concedentes. Pastoris is filius in juventute Venetiis à parvulorum instructione victum tenuem pædagogus quæsit; indè verò in D. Dominici Ordine alumnus, ac temporis successu summis quibusvis muniis summa cum laude perfunctus, totius Ecclesiæ Pastor probatus fuit: Bonifacii enim VIII. rigorem moderatâ Clementiâ emendaturus Albertum Imperatorem novis privilegiis honoravit; Philippum Galiliæ, Fridericum Siciliae, Ericum Daniae Reges, cum duobus Cardinalibus de Columna Ecclesiæ Communione ex parte restituit. Simile beneficium Orientis Imperio impertiens, idque Romanæ conciliaturus Ecclesiæ, litteras ad Servia Regem Orofium, aliòsque ad hanc rem viros idoneos dedit. Clericos etiam cum Monachis de Sacramentorum Administratione litigantes ita composuit, ut Episcopis ac Parochis de suo splendore ac jure nihil adimeret, Monachos tamen etiam non nimium premeret, bilancem æquam inter utrosque constanter tenendam ratus. Dum verò laudatissimis hisce operibus institit Benedictus, vitæ longioris telam in Pontificatu tam bene cœptam teste Ciaconio intercidit porrecto veneno juvenis, qui, ut fama fuit, ab invidis Præsulibus subornatus rusticana veste, ut fructus venenatos porrigeret, nequitiam suam tegebat. Veste simili ob causam longè dissimillimam delectatus est summopere Benedictus; matrem enim non nisi vili ac rusticano habitu indutam suum in conspectum admisit, ignobilium haud oblitus natalium, plurimis tantum facinus mirantibus, paucis imitantibus. Sedit m, 8.

CXCIV. Cle-

CXCIV. Clemens V. Aquitanus Gallus.

ANNUS numerabatur à nato Servatore millesimus trecentefimus quintus, cum Româ Avenionem in Galliam transiit Ecclesiæ summa potestas, vi ac fraudibus omni jure ac æquitate potentioribus, atque per annos septuaginta & amplius triumphantibus. Novem mensibus in loco Electionis hæserunt Ecclesiæ Præsules Pontificii Electores, donec tandem summi momenti res trium Episcoporum arbitrio commissa, & Regi Galliæ Philippo per eosdem clanculum prodita miserimum sortita est eventum. Raymundus Burdegalensis Archiepiscopus transmigrationi huic vel ansam vel causam præcipuam dedit, cujus ingenium superbiâ elatum probè perspiciens Philippus Rex ipsi proposuit varia gravissimi momenti capita servanda, si in Pontificem eligi ambiret. Eorum caput erat.

- I. *Ut Raymundus in Pontificem electus Philippum Regem anathematis vinculo solutum agnosceret.*
- II. *Ut simile beneficium etiam suis subditis secum interdictò nominatis exhiberet.*
- III. *Ut Regi Philippo quinque annorum decimas non negaret.*
- IV. *Ut gesta & acta Bonifacii VIII. irritaret.*
- V. *Ut duos Cardinales de Columna priori dignitati ac honori penitus restitueret.*
- VI. *Ultimum reservavit sibi Rex suo tempore primùm Pontifici aperiendum.*

Omnia hæc se observaturum juramentò promisit Regi Raymundus; juramentum addidit etiam Philippus, quo suam operam & fidem regiam Raymundo promittebat. Hic igitur Pontifex electus ac coronatus fuit præsentibus Galliæ, Angliæ, & Aragoniæ Regibus, aliisque summæ nobilitatis viris Lugduni passim omnibus gaudio exultantibus. Verùm hanc novam & inusitatam in Gallia lætitiâ plurimùm turbavit collapsus paries, qui Clementem novum Pontificem suo de equo dejecit, coronâ Pontificiâ procul excussâ. Inter alios eximii nominis viros desiderabatur Dux Minoris Britanniæ; Carolus verò frater Regis periculosum vulnus acceperat,

perat. Evenit paulò post, ut inter famulos Pontificis & Cardinalium grave certamen ortum fuerit, in quo ipsius Clementis frater vitam amisit. Infaustum omen hoc facillè notarunt inter omnes illi maximè, qui materiam præbebant. Cæterùm confirmatus Pontifex Raymundus ut Philippo Regi quadantenus satisfaceret, Cardinales de Columna pristinae dignitati continuò restituit; Bonifacium verò Pontificem ut condemnaret, aut ejusdem acta irritaret, aut eundem hæreseos reum accusaret, nulla ratione adigi poterat, etsi se id facturum juramentò promississet. Eo tempore Albertus Austriacus à conjuratis hostibus propè Königsfeldā occisus fuerat; Philippus igitur Rex Gallia Imperii habenas summo desiderio ambivit, cujus vim ac fraudes ut eluderet tandem Clemens V. continuò litteras ad Imperii Electores clam dedit eosdem seriò commonens, ut absque mora Imperio Imperatorem novum præficerent. Adhæc Templariorum Ordinem tria maximè ob vitia in Concilio Viennensi accusatum ac condemnatum abrogari curavit, quorum Præses Mola cum iudicibus præsens aesset, ad Dei Supremi Judicis tribunal appellasse, simulque Clementem atque Philippum citasse dicitur. Et ecce! uterque comparuit, eodem ferè anno uterque mortuus, Clemens quidem 1314, Sed. 8.

CXCV. Joannes XX, dictus XXII, Cadurcensis Gallus.

PATRE futore natus, post exhibitos in Gallia aliisque regnis ac provinciis virtutum ac doctrinae eximios profectus, Portuentis Episcopus fuit lectus ad supremum dignitatis gradum denique ascensus, Clemente V. defuncto ob Cardinalium pertinacissimas dissensiones Sacra Sedes per annos duos & menses tres viduata lugebat, cui malo remedium tandem statuendum ratus Philippus Gallia Rex, Electores Pontificios dolò haudquaquam noxiò congregatos arctâ custodiâ cinxit, ante electum novum Pontificem haud dimittendos. Electus itaque Avenione in Romanum Antistitem Joannes XX. Divis Ecclesiae Confessoribus associavit D. Thomam Aquinatem; in Divorum Episcoporum verò numerum adscripsit D. Thomam alterum Herfordiensem in Anglia quondam Episcopum. Ordinem etiam Equitum Christi in Lusitania confirmavit; PP. Carmelitarum verò studiis motus, quin jubente ipsa Virginum ac Dominarum Maxima Scapularis, ut vocant, religiosum usum commendavit, & demum
Clemen-

Clementis V. Constitutiones cum suis Extra-vagantibus legibus Juris Corpori inferuit. De Imperii sceptro tunc temporis summis certabant viribus Fridericus Pulcher Austriae Archidux & Ludovicus Princeps Bavarus, quorum hic tandem victor Joannis Pontificis hostis capitalissimus est factus; Italiam enim jam Cæsar cum exercitu petiit Gibellinorum furoribus adversus Romanam Sedem, aut veriùs hunc Pontificem jam accensis oleum daturus. Ab aris proin remotus Cæsar Pontificem ipsum judicare, & reum mortis pronuntiare non erubuit. Tres authores aut adjuutores potissimi fuere, Jandunus nempe Perusianus, Marfilius Paduanus, & Wilhelmus Okamus, qui ore & calamo contra Romanam Sedem inflammabant Imperatorem adeò, ut condemnati Pontificis in locum substituerit Petrum Corvaram ex FF. Minorum Ordine Sacerdotem, Nicolaum V. dictum, qui tamen post annos geminos errorem suum bis terque publicè confessus fuit; projiciens demum etiam sese ante Pontificis pedes, filii prodigi verba identidem repetiit: *Pater, peccavi in cælum & coram te &c.* Sublato hoc schismate turbas in Ecclesia maximè Gallicana suscitabant Gerardus Cottus & alii hæretici, qui ex D. Justino, D. Irenæo, & Tertulliano, sese demonstrasse gloriabantur; *ante carnis resurrectionem in cælo Beatis perfectam DEI visionem haudquaquam concedi.* Hanc pravam sententiam dum non continuo condemnavit Joannes, mox inter hæreticos à Ludovico Imperatore, aut veriùs ab hujus adulatoribus est palàm numeratus; qui tamen Pontifex in vita & morte fuerat abundè testatus, se in rebus omnibus cum Ecclesia Catholica constanter sensisse; cui Ecclesiae incrementum etiam in Oriente maximum additurus collegit per annos Sedis 18, decies septies aureorum centena millia, quibus ipse Successori relicto coeli thesauros majores adeptus est an. 1334.

CXCVI. Benedictus XI. dictus XII. Tolosanus.

IACOBUS Furnerius primò vocatus, fabri, aut, ut aliis placet, molitoris filius, morum, doctrinæ, ac virtutum splendore instar clarissimi syderis inter Patres Cistercienses fulsit. Præ reliquis virtutibus eminebat summa ejusdem animi demissio, qua se pigrum animal dicere consueverat. Unde etiam Cardinales uni Furnerio Pontifici eligendo

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Kk

gendo

gendo intentos interrogavit, *num asinum in Ecclesie Caput electuri forent?* electus tamen vel ob hoc etiam Supremus Antistes Ludovicum Imperatorem Ecclesie conciliare summò studio laboravit, cui tamen studio majoribus obstiterè viribus Reges Gallie, Siciliae, Hungariae, Bohemiae atque Poloniae cum multis in Germania viris Principibus; quin & ipse Ludovicus pessimorum Consiliariorum suorum artibus retractus alteram anathematis sententiam in se provocavit: vice enim altera dum Pontifex Caesaris amicus esse peroptavit, Caesar Spirae in Electorum Imperii conventu propositis contra Joannem XXII, dictum & Benedictum XII, querelis gravissimis statuit & velut ex tripode loqui intendit: *Romanorum Imperatorem nemini subesse, omnibus praesse, eidem proin competere potestatem eligendi Romanum Pontificem.* Romam Pontifex relicta Avenione repetere serió proponere sibi equidem; verum Cardinalium quorundam & multorum in Gallia virorum potentissimorum consiliis permotus novum palatium sibi suisque Successoribus Avenione extruxit in Italia rebus turbatissimis: Romae tamen licet absens ne deesset paratis auxiliis, praeter alia basilicae Vaticanae tectum refici curavit, missis eum in finem quinquaginta aureorum milibus, Templum complura praeter Academiam Veronensem datis stipendiis largissimis erexit; privilegiis verò illustravit Heidelbergense Gymnasium à Ruperto Electore Palatino nuper erectum. Etsi itaque in omnes foret liberalissimus, nullis tamen precibus eò permoveri potuit, ut sanguinis cognatione sibi junctis quicquam temporalis boni concederet, respondere solitus: *Romanum Pontificem consanguineos non habere. Item: si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* Et sanè absque omni graviore macula Benedictum hunc vitam duxisse & finiisse, testati sunt praeter multos testes non pauca miracula. Sed, an. 7. mortuus 1342.

CXCVII. Clemens VI. Lemovicensis Gallus.

IN monasterio D. Benedicti ad Casam DEI dicto quondam Prior, ut vocant, ex Priore Abbas Fiscanensis, ex Abbate Episcopus Arelatenfis, & mox Senonensis Archiepiscopus, ac demum SS. Nerei & Achillei Cardinalis, vir teste Petrarcha sui temporis litteratissimus Philosophus & Theologus praestantissimus facile omnes superabat memoriae
capa-

capacitate, quam gravi ac periculoso corporis lapsu ac capitis impulsu impetrasse est creditus. Pontifex Avenione promulgatus Carolum IV. Regis Bohemorum filium Romanorum Imperatorem eligi curavit, ut tandem Imperii solio excluderet penitus Ludovicum Bavarum, qui Aquisgrani frustra cum exercitu adventum Caroli præstolabatur, ut futuram Cæsaris electionem impediret: hanc itaque etiam ob causam tertium anathemate proscriptus in morte salutaris poenitentiae, ut referunt multi, plenissimam tandem quievit. Ea ætate inter sese mutuò odio dissidebant Philippus Gallorum & Eduardus Anglorum Reges, quos inter amicitiam conciliare incassum laboravit Clemens; ab iis enim prælium tam grave commissum fuit, ut cæsis 20000. Gallorum ipse Rex Philippus vulneratus, ejus verò frater occisus, nec minùs trucidatus fuerit Joannes Bohemorum Rex, Rege Romanorum Carolo tribus vulneribus sauciato, Neapolitanum tunc quoque regnum turbabatur plurimum; Joanna enim Regina, ut se liberaret suspitione mortis, Andream Regio conjugii, fratri Hungarorum Regis illatam, ad Pontificem confugit, cui etiam Avenionem tunc vendidit, pecuniis ibidem acceptis exercitum conscriptura, ut regnum sibi ademptum recuperaret. Italia non minùs vexabatur furiis Colæ facinorosi & ex infima plebe hominis, qui partim audaciã, partim oris facundiã tantum autoritatis in Romanos cives sibi conciliavit, ut septem coronis ornatus Pontificem ac Romanorum Imperatorem Romam vocare ad dicendam causam coram se iudice non erubuerit. Pontifex tunc agebat in Gallia, cujus Regibus sub specie utraque more Sacerdotum sacram Synaxim sumendi copiam fecisse scribitur. Jubilæum quoque licet absens instituit Romæ anno quinquagesimo ab eo tempore instituendum deinceps. Egit plurima alia prorsus insignia, inter quæ & istud fuit, quòd D. Ivo nem Jurisperitorum decus & D. Elzearium quondam in Provincia Galliarum Comitum adscripserit Beatorum numero, ad quos, ut piè credimus, ascendit & ipse an. 1352. Sed. 10.

CXCVIII. Innocentius VI. Gallus, Lemovicensis.

OMNIBUS prodesse, nemini obesse percupidus Innocentii sibi nomen adoptavit, cui ex Cardinale & Episcopo Ostiensi in Pontificem electo

Kk 2

quatuor

quatuor conditiones servandas præscribebant Electores sacri, quas tamen ipse Pontifex facile elusit, utpote in extremum Ecclesiæ præjudicium postulatas veriùs, quàm petitas. Bella inter Christianos Principes sublata, ex Occidente in Orientem transferri cupiebat maximè; bellum tamen inter Joannem Gallorum, & Eduardum Anglorum Regem fervebat identidem magis; Joannes enim cum filio Philippo Audace vicus ac captus, toto triennio in custodia Anglica detentus hæsit; donec tandem Aquitaniâ Gallorum ditioni per transactionis fœdus subjectâ Rex ad sua rediit regna, suis à Gallis divinis propemodùm honoribus receptus. Ecclesiæ bona tunc in Italia passim rapuerant complures prædones potentissimi, contra quos Ægidius Alburnuzius Cardinalis Hispanus, partim suorum facinorum egregiorum famâ, partim armorum ac militum tractandorum peritiâ, brevi tempore omnia restituit Ecclesiæ. Is loco Pontificis Romæ Imperii diademate exornavit Carolum IV. solertissimum in reparandis Ecclesiæ damnis Imperatorem. Interea Innocentius summò studiò laboravit, Romanam aulam pravis moribus purgare, trahens exemplò suò minores se Ecclesiæ Prælatos ad imitationem, quos brevi, sed efficaci methodo consuevit alloqui: *suam & Ecclesiasticorum omnium vitam cæteris exemplo esse debere ad imitationem Salvatoris nostri, cujus tota vita ad institutionem humani generis respexisset.* Dum ad scelerum destructionem adeò incubuit Innocentius, haud oblitus est ædificiorum tum sacrorum tum profanorum. Verùm dum Avenionem novis cingere mœnibus paravit & munimentis, ipse inclusus fuit sepulchro haud decempedali an. 1362. Sed. 9.

CXCIX. Urbanus V. Belloquardensis Gallus.

DUM ex ipso Cardinalium Collegio nec universis nec multis unus placuit, nemini displicuit in Pontificem eligere VVilhelmum Grimardum in D. Benedicti Cœnobiis primùm ad D. Germanum, indè verò ad D. Victorem in Gallia Abbatem à sui ævi Scriptoribus rarâ laudum encomiis exornatum. Vix summo in munere confirmatus fuit, in Asiam usque sua extendit desideria, Palæstinæ opem & auxilium potentissimum exoptans, quod tamen negârunt Imperii Principes bellis in Europa continuis fatigati; ex quorum numero amicitia vinculo conjunxit

junxit Carolum IV. Imperatorem, & Ludovicum Hungariæ Regem Caroli generum. Casimirum item Poloniæ & Valdemarum Daniæ Reges Ludovico Hungaro adherentes. In Italia Bernabovem Vice-Comitem Ecclesiæ hostem pertinacissimum, bis Ecclesiæ communionem privatum, armis denique victum, ipsum sibi & Ecclesiæ reddidit. Beguardorum deinde hæresin in Concilio Lugdunensi jam damnatam penitus eradicare contendit. Religiosarum non minùs quarundam familiarum corruptos mores detestatus, sumptuosa convivia, præsertim Novitiis vota religiosa profitentibus onerosa vetuit. Antistites etiam ab Ecclesiis suis sine gravi causa absentes sui officii seriò & severè commonuit. Bononiense adhuc Gymnasium, longis bellorum turbis quassatum, suo vigori restituit; Cassinense verò Cœnobium à Joanne XX. in sedem Episcopalem provecum, pristinae Abbatia statui restituit. Multa alia tum in Italia, tum in Gallia, extructis novis ædificiis exornavit & ordinavit. His laudatissimis facinoribus motus Petrarcha, aliique viri consiliis clarissimi Urbano Pontifici suaserunt, ut relicta tantisper Galliâ Romam minimùm inviseret, rebus per Summorum Pontificum absentiam collapsis consulturus; quorum monitis ac multiplicatis precibus persuasus in Italiam, & denique Romam ubi pervenit, à Romanis Senatoribus demissimè exceptus fuit, offerentibus iisdem urbis claves debita Romano Pontifici subjectionis testes. Vidit tum Roma tria, eaque Suprema toto facilè in orbe capita, Pontificem nimirum, Imperatoresque duos Occidentis Carolum IV. Orientis verò Joannem Palæologum. In unam igitur convenère denuo Romana & Græca Ecclesia; adoratus fuit ab utraque simul *Divinissimus Spiritus à Patre & Filio procedens*. Agnitus est Romanus Episcopus Græcorum etiam Pontifex Supremus. Christi Servatoris nostri Corpus sub specie panis tam fermentati, quam non fermentati, contineri crediderunt omnes additò proposito, quo præsentem & futuram fidem firmarunt. His maximè arduis rebus partim præmisit, partim subjunxit negotia Ecclesiæ summè proficua: tot itaque gestis clarissimus Galliam suam Gallus Urbanus repetiit. In via obviam sibi habuit D. Brigittam, ex cujus ore haud vano intellexit, mortem sibi brevi obventuram, si in Galliam cœptum reditum luberet continuare. Vatem fuisse hanc Virginem quavis Sibyllâ illustriorem eventus comprobavit; tertio enim post adventum suum in Galliam mense mortem sibi non modò obviam, sed præsentissimam habuit an. 1370. Sed. 8.

CC. Gregorius XI. Lemovicensis, Gallus.

PETRUS Rogerius illustrissimo Comitum Belfortiorum genere natus, Clementis VI. ex sorore Joanna Rogeria nepos quadragesimum ætatis annum agebat, dum festivo trium DD. Magorum die consecratus est Pontifex tanto honori reluctatus diutissimè. Cardinalium numerum cum ad ingentem paucitatem redactum cerneret, viginti tribus auxit & exornavit altimator meritorum æquissimus, non personarum acceptor; inter eosdem tamen Petrum de Luna dictum vates commonuisse scribitur, attenderet sibi, ne Luna ipsius eclipsin Ecclesiæ tristem pateretur. Quam eclipsin sanè tristem fuisse commonstravit schisma inter Bonifacium IX. & Petrum de Luna à Gallis excitatum. Ut Orienti periclitanti succurrerent Occidentis Reges, pacem Gallos inter & Anglos missis Legatis procuravit; per Legatos alios Joannem Palæologum in unione Ecclesiæ confirmavit. Ut verò virorum maximè Ecclesiasticorum mores emendaret, totius Christiani orbis Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis mandata dedit, ut Concilia provincialia congregarent. Episcoporum etiam ab Ecclesiis suis absentiam majori rigore prohibiturus Galliæ quempiam rogavit Episcopum, an non sibi vitio verteret tam longam sua ab Ecclesia Diocesana absentiam? Reposuit mox Summo inferior Episcopus; an non & ipse Romanus Pontifex vitio summo sibi verteret tam longam Pontificum à Romana Sede absentiam? his verbis velut mutuis telis vulneratus uterque sapuit. Pontifici proin huic plurimùm obstricta est Italia, quin universa Ecclesia; etsi enim Gallus foret, Galliam tamen præter vivum adhuc genitorem, fratrem geminum, & alia multa in patria jucundissima reliquit, Rege & universo Gallorum regno resistente minimè retractus, ut Romæ supremum Ecclesiæ Caput more Majorum sedere rursus occiperet. Catharina Senensis Virgo Divino Numine illustrata hunc in Italiam Pontificis reditum litteris multùm urgebat, Petrarcha verò Doctor eximius Gallorum argumenta, pro Sede Avenione continuanda in lucem edita, argumentis fortioribus continuò confutabat. Dum tamen Romæ commoratus fuit Gregorius, partim exortis inter Romanos tumultibus, partim Cardinalibus aliorumque Galliæ additissimorum hominum pravis consiliis

filiis mutatus est adeò, ut patriam suam repetere vix non statuerit animo firmissimè. Verùm repentè obicem posuit mors amica Italis, Gallis inimica, Gregorio autem inter sacrum & saxum hærenti amicissima: post mortem enim etiam ab inimicis maximi est habitus, quos frequentissimos habuit ejus sepulchrum Romæ gloriosum. an. 1378. Sed. 7. mort.

CCI. Urbanus VI. Neapolitanus.

QUINDECIM Romæ Cardinales debebant hoc tempore, undecim Galli, quatuor Itali; hi cum Romanis aliisque suis maximè popularibus Gallorum in Gallos nimiam affectus propensionem veriti, natione Romanum, aut certè Italum eligi cupiebant in Romanum Pontificem, bonum universi sic postulare asserentes. Galli itaque Romanorum tumultum veriti Urbanum VI. elegerunt Bartholomæum Brignanum dictum, Episcopum quondam Barensem, qui cum electus Pontifex eorum temporum vitia tollere, & imprimis Purpuratorum mores emendare pro viribus laboraret, hi tertio post electionem Pontificis mense Anagninam, & inde Fundos digressi sunt operâ Joannæ Reginae Siculae freti, quæ à Carolo Durazzo Hungarorum Duce penè in eodem loco occisa dicitur, in quo conjux regius Andreas ab eadem occisus, aut occisum fuisse rumor fuit. Interea Robertus Gebennensis Cardinalis à collectis Avenione Cardinalibus Pseudo-Pontifex electus est ibidem sedem suam habiturus, cui Balbus ejus temporis Jurisconsultus famosissimus & Catharina Senensis, nec non Catharina altera D. Brigittæ filia, imò tota Italia, Germaniæque cum vicinis regnis vehementer obstiterè, favente tamen Clementi VII. (sic nominari volebat) tota Gallia aliisque regnis & provinciis. Inter multa præter electionem Pontificis Urbani meru, ut ajebant, extortam displicebat congregatis Avenione Cardinalibus in eodem maximè, quòd intra breve temporis spatium quinquaginta numero viros Ecclesiasticos sacrâ purpurâ ornasset, & ex his Gallicarum partium sex amicos Urbani hostes occidi Genuæ aut permisisset, aut turpius mandasset; alios item Gallorum defensores Cardinalitia dignitate privasset. Placuit tamen plerisque in Urbano, quòd festum Magnæ Virginis, cui à Visitatione nomen est, toti Ecclesiæ celebrandum promulgârit, Jubilæi verò solennia ad annum 33. restrinxerit memorannorum illorum, quos in humana carne Deus Homo in terris transegit. Hæc agens datò venenò

occu

occubuisse fertur, à quo tamen sumendo, futuri præscia, D. Catharina Senens. Pontificem monitis absterruisse memoriæ proditum est. Mortem hanc plurimis gratam magis, quàm vitam longiorem fuisse testata sunt funebria paucorū lacrymis aut luctibus honorata aut notata a. 1389. Sed. 11.

CCII. Bonifacius IX. Neapolitanus.

PETRUS antea vocatus, nobili Tomacellorum profapiâ oriundus, ab Ælgidio Cardinale Viterbiensi hunc in modum fuit laudatus: *Bonifacius nonus omnium, qui unquam fuerunt Pontificum, ut maximè juvenis, ita & maximè integer, maturus, & gravis. Agebat is ætatis annum circiter trigesimum, quem homines in ætatis flore tantâ sapientiâ, virtute, moderatione præditum, non ut hominem suspiciebant, sed ut Numinis effigiem prædicabant, colebant, admirabantur.* Talem tamen tantumque Pontificem Banderiffi, seu regionum urbis præfecti seditionum novarum Romæ auctores morti daturi fuissent, nisi Ladislaus Apuliæ Rex Romæ tunc commoratus, correptis armis ab injuriis Bonifacium defendisset, qui tutiora secutus Româ Perusium, deinde Assisium, ac paulò post Spoletum, rursusque Assisium se contulit. Pacatis tandem rebus, fructus primi anni de collatis in Ecclesia beneficiis sibi tradi præcepit, ut Turcis atque Tartaris aliisque Christianæ Reipublicæ hostibus ritè occurreretur. Quanti proin Ecclesiæ majus incrementum & pacem æstimaverit, ex eo ostendit etiam, quòd renuntiare Pontificatui suo quamprimùm seriò decreverit, si tamen etiam Clemens Pseudo-Pontifex suo qualicumque jure cederet. Haud cedere volentem Superum, ut reor, beneficiò opportunè vita destituit; in Ecclesia tamen turbas mors nequaquam abstulit; renitente enim ipso Galliæ Rege, Cardinales Galli Avenione collecti Petrum de Luna Aragonem Benedictum XIII, appellatum, novum adversarium opposuerunt Bonifacio. Petrus hic cum D. Vincentio Ferrerio sibi familiarissimo persæpè detestatus fuisse fertur longissimum ejus temporis schisma; verùm post adulterinam sui electionem nimium pertinaciter amavit obcæcatus honore proprio, quem in Clemente VII, facile despexit. Atque adeò cum hoc alteroque æmulo suo certavit Bonifacius annis 14, mens. 11, intra quos Divorum Catalogo addidit D. Brigittam Sueciæ Viduam. Hujus Pontificis mentionem honorificam faciunt *Annales Bavarici & Palatini, cujus Ducem & Imperatorem Rupertum contra*

Vice-

Vice-Comites in Italiam cum suis copiis vocavit, quas tamen Galeacius inter Mediolani Vice-Comites Princeps dolis potius, quam armis vicit post reportatam victoriam inglorius magis, quam gloriosus. Exercitum etiam ritè instructum misit Bonifacius contra Bajazethem Turcarum Imperatorem, quem Tamerlanes Tartarorum Dux, à Manuele Palæologo Constantinopolis Imperatore in suppetias vocatus, opportunè vicit ac cepit, captivumque ferrea cavea inclusit, plaudente ad tantæ rei spectaculum orbe Christiano universo circa an. 1404.

Reflexiones Historicae supra Seculum XIV.

QUERELAS à variis Scriptoribus in Romanos hujus Seculi Pontifices confictas, vel certè solidò fundamentò destitutas ne obiter inspicias velim, amice Lector, ut ponderatis dein responsis, quod æquum fuerit, noveris judicare, & ferre sententiam virò dignam.

I. Clemens V, ut absolveret Venetos excommunicationis nodò constrictos, Franciscus Dandalus Legatus genibus adrepere ad Pontificem, & canis instar sub mensa stertere Avenione cogebatur.

II. Nicolaus V, suòmet se suffragiò elegit. Idem an. 1333, ob unionem inter Latinam ac Græcam Ecclesiam stabiliendam Legatos Constantinopolim misit: verùm Episcopi Græci Nicolao rescripserunt in hunc modum: *superbiam tuam tolerare non possumus; avaritiam tuam explere non valemus; diabolus tecum, quia Dominus nobiscum.*

III. Benedictus XII, præter admissos alios notabiles defectus Francisco Petrarchæ obtulit Cardinalitiam dignitatem, ut ab eodem impetraret sororem mira pulchritudine præditam &c. De hoc eodem Pontifice reliquerunt hoc dytichon famosum, aut infame potius:

Hic situs est Nero, laicis mors, vipera Clero:

Devius à vero, cupa repleta mero.

IV. VVicleffus, Pontificum Romanorum hostis æquissimus & doctissimus, suâ exquisitissimâ potissimùm doctrinâ dedit initium reformationi, à Joanne Huls & Martino Lutero &c, plenius institutæ. Ita Hübner & alii,

Responsio I. ad I.

ET SI excusserim Historicos bene multos, qui Clementis V. gesta typis mandârunt, præter Hübnerum tamen deprehendi nullum, qui affereret, Franciscum Dandalum, aut alium à Venetis missum Legatum genibus adrepfisse ad Clementem Pontificem, & canis instar sub mensa latitasse, ut anathematis vinculo solverentur cives Veneti. Fac vel istamen Hübnerianam fabulam transiisse in Historiam; an idcirco, omiſſis rebus memoratu longè dignioribus, hoc unum non gravis momenti facinus in libro Historico locum occupet? Severiores hercle pœnas, ut superiùs memoratum est, de Magnatibus, imò Regibus, anathematis sententiâ proscriptis exigebant in Lege Veteri, & in antiquissima Ecclesia Romani Pontifices aut Episcopi, quos tamen ob hoc nemo facile vituperavit, nisi cum locis Hübnerus vituperiò ipse longè dignissimus, si tamen emendationi sponderet locum.

Responsio II. ad II.

SI didicisses, Hübner, discrimen ponere legitimos inter & Pseudo-Pontifices, tunc ipse facile tuò expungeres foliò Nicolaum hunc ordine tuo & nomine V. Hic itaque cum invitis Electoribus legitimis Sedem Pontificiam invaserit, & sibi similes Legatos Constantinopolim miserit, hinc fuit ratio, cur meritò Græcorum Episcopi hunc in modum rescripserint: *superbiam tuam tolerare non possumus; avaritiam tuam explere non valamus; diabolus tecum, quia Dominus nobiscum.* Prudentiores procul dubio fuerunt hi Græci; cum probè callerent, nullo unquam tempore duos sedere Pontifices posse in eadem Sede; indè est, cur longè diversas ad Joannem legitimum Pontificem dederint litteras humilitate ac humanitate refertissimas. Fac tamen fingas tibi Nicolaum V. juxta Canones creatum fuisse Romanum Pontificem, ad quem nihilominus tuis vel suis verbis paululùm antè recitatis Pontifici responderint Græci; perinde nequam Pontificis, sed potiùs Græcorum superbia tuum proderet errorem, quo maluisti Pontificem Romanorum, quam Græcos imperito lectori exosos reddere.

Responsio III. ad III.

MIRAMUR meritò vehementer Hübneri & Scriptorum similium in re Historica vel ignorantiam, vel certè injustitiam, quam in malè descri-

describendis Pontificum multorum gestis prodiderunt. Vel enim Hübnerus & ipsi non bene legerunt Pontificum Romanorum facta, vel compertam veritatem conantur suppressere Scriptores perpetuo ob- vel subreptitii. Scribendi hæc auctor mihi præter plurimos est Benedictus XII. Pontifex laudatissimus passim Historicis omnibus, si eos excipias, quibus Historici nomen haudquâquam competit. Amabo, ne tædeat lustrare probati calami Historicos, quales sunt D. Antoninus, Petrus Boerius etiam Jurisconsultus celeberrimus, C. Ægidius Viterbiensis, & quivis alii non aperti Pontificum calumniatores; tum enim verò patebit, quantâ concordia fuerint in dilaudando Benedicto XII. Omissis pluribus, unius aut alterius authoris huc transfero testes litteras, ut Lectori fidem faciant. Boerius ita habet: *Benedictus (cui & Bonifacii & Benedicti nomina congruunt, quia in ipso vim, quam gerunt, profecto sortita sunt) Benedictus igitur hic nomine, vim Bonifacii vocabuli semper studuit opere exercere; fuit enim vitâ castus, statu humilis, scientiâ plenus, moribus, non genere nobilis, voce blandus, aspectu bonis amabilis, malis terribilis; Magnates non verens, pauperes refovens, doctos provehens, corrupta depollens, viros idoneos sublimans, indignos reprimens. In judiciis insuper factisque suis mirabilis, quoniam non secundum carnem & sanguinem, sed in equitate & justitia ambulavit. Meruit itaque thronum duodecimum possidere verè Benedictus in terris, pariter & esse corvictor in cælis; nam bonis laboribus fructus retribuitur gloriosus.* C. Ægidius Viterbiensis hæc scripsit: *nihil Benedicto in servanda justitia durius, nihil in communi consuetudine mansuetius, nihil in miseris juvandis incitatus, Senatoriam potestatem administrari jussit Ecclesiæ auspiciis, Evangelij lectione & observatione delectabatur unicè: pacis & tranquillitatis, quoad vixit, ex Principis Superi jussu studiosissimus fuit. Nemo Benedictum ex obliquis actibus in crimen vocare potuit, tam solers, vigilans, circumspectus, pius, justus rectique tenax omnibus apparuit.*

His duobus Platinam tertium jungo, qui præter multa encomia his verbis Benedictum XII. laudavit: *Semel toto sui Pontificatus tempore sex Presbyteros Cardinales creavit viros egregios, non de sua stirpe, ut nunc fit, sed undequaque ad tantam dignitatem vocatos. Tanta præ-*

tere à constantia fuit, ut dimoveri à recto vel vi, vel precario, vel pollicitationibus nunquam potuerit: bonos enim diligebat, & vicissim malos ac sceleratos aperte odio habebat. In morte autem optimi Pontificis & doctissimi omnes ferè collacrymârunt. Hos itaque aliosque magni nominis authores, Hübner, adductis in medium argumentis fortioribus, confuta, vel tuos severè castigat omulos, ex quibus, si abstuleris falsitates singulas ac universas, tuam parvitatem mirabitur oculus multitudine ac magnitudine librorum tuorum priùs magnoperè deceptus.

Responsio VI. ad VI.

SAT magnis laudibus ad sidera usque extollunt equidem Hübnerus, Academici Coburgenses, & Lutherani Scriptores alii Joannem Wicleffum, ut superiùs licuit intelligere; si tamen & mores & doctrinam Wicleffi profundius inspexissent, & veritati suffragium ferre didicissent, tæderet, nisi vehementer me fallam, utrosque sui facti, mallentque mecum Wicleffum hæreticum dicere, quàm reformatorem colere. Ut ordine procedamus, attendere libeat primò ad doctrinam Wicleffi dogmaticam; secundò perpendamus, quantus fuerit in comparatione Doctorum, per tria eaque viciniora VVicleffo Secula, existentium; tertio inspiciemus, quibus præditus fuerit moribus ac virtutibus.

Dogmata Wicleffi.

1. **S**ubstantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis remanent in Sacramento Altaris.
2. Accidentia panis non manent sine subjecto in eodem Sacramento.
3. Christus non est in eodem Sacramento identicè & realiter propria presentia corporali.
4. Si Episcopus vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat.
5. Non est fundatum in Evangelio, quòd Christus Missam ordinaverit.
6. DEUS debet obedire diabolo.
7. Si homo fuerit debite contritus, omnis Confessio exterior est superflua & inutilis.
8. Si Papa sit præscitus & malus, & per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles sibi ab aliquo datam, nisi fortè à Cæsare.

9. Post Urbanam VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis.

10. Contra S. Scripturam est, quod viri Ecclesiastici habeant possessiones.

11. Nullus Prælati debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum excommunicatum à DEO; & qui sic excommunicat, fit ex hoc hereticus vel excommunicatus.

12. Prælati excommunicans Clericum, qui appellavit ad Regem vel ad Concilium regni, eo ipso traditor est Regis & Regni.

13. Illi, qui omittunt prædicare sive audire verbum DEI, propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in DEI iudicio traditores Christi habebuntur.

14. Licet alicui Diacono vel Presbytero prædicare verbum DEI absque auctoritate Sedis, sive Episcopi Catholici.

15. Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælati, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

16. Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est, ex habitu, non solum acta delinquentibus.

17. Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

18. Decime sunt pura eleemosyna, & possunt Parochiani, propter peccata suorum Prælatorum, ad libitum eas auferre.

19. Speciales Orationes applicata uni personæ per Prælatos vel Religiosos, non plus profunt eidem, quam generales, cæteris paribus.

20. Conferens eleemosynam Fratribus, est excommunicatus eo facto.

21. Si aliquis ingreditur Religionem privatam qualemcunque, tam Possessorum quam Mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad observationem mandatorum DEI.

22. Sancti instituentes Religiones privatas, sic instituendo peccaverunt.

23. Religiosi viventes in Religionibus privatis non sunt de Religione Christiana.

24. Fratres tenentur per laborem manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.

25. Omnes sunt Simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subvenientibus.

26. Oratio praesciti nulli valet.
27. Omnia de necessitate absoluta eveniunt.
28. Confirmatio juvenum, Clericorum Ordinatio, locorum Consecratio reservantur Papae & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.
29. Universitates, Studia, Collegia, Graduationes & Magisteria in eisdem sunt vanâ gentilitate introducta, tantum profunt Ecclesiae sicut diabolus.
30. Excommunicatio Papae vel cujuscunque Pralati non est timenda, quia est censura Anti-Christi.
31. Peccant fundantes Claustra; & ingredientes sunt viri diabolici.
32. Ditare Clerum est contra Regulam Christi.
33. Sylvester Papa & Constantinus Imperator errarunt Ecclesiam dotando.
34. Omnes de ordine Mendicantium sunt haeretici, & dantes eis elemosynas sunt excommunicati.
35. Ingredientes Religionem aut aliquem Ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad observanda divina Praecepta, & per consequens ad perveniendum ad regnum caelorum, nisi NB. apostata verint ab eisdem.
36. Papa cum omnibus Clericis suis possessionem habentibus NB. sunt haeretici, eò quòd possessiones habent: & consentientes ei, omnes videlicet Domini seculares & ceteri laici.
37. Ecclesia Romana est Synagoga Satanae, nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi & Apostolorum.
38. Decretales Epistola sunt apocrypha, & seducunt à fide Christi: & Clerici sunt stulti, qui student eas. NB.
39. Imperator & Domini seculares sunt seducti à diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus.
40. Electio Papae à Cardinalibus, à diabolo est introducta.
41. Non est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.
42. Fatuum est credere Indulgentiis Papae & Episcoporum.
43. Juramenta illicita sunt, quae fiunt ad corroborandos humanos contractus & commercia civilia.

44. Augustinus, Benedictus & Bernardus damnati sunt, nisi pœnituerint de hoc, quòd habuerunt possessiones, & instituerunt & intraverunt Religiones: & sic à Papa usque ad ultimum Religiosum omnes sunt hæretici.

45. Omnes Religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo.

Atque hi errores Wicleffiani secundum seriem hanc relati, à Concilio Constantiensi fuere condemnati, ut posteritas Wicleffianos errores intelligeret copiosius, & vitaret diligentius.

Jam quantus in comparatione aliorum Doctorum fuerit, attendamus. Sunt libri Joannis Wicleffi nec multi, nec magni. Inter universa ejusdem scripta principem, nisi fallar, locum obtinuerunt Tractatus duo, quos aduersus Religiosos Mendicantes conscripsit; sunt hi tamen aliquæ ejusdem libri omnes copiosissimis referti erroribus: quot enim ac quanti errores ex calamo Wicleffi fluxerint, patet ad oculum ex paulò antè allatis positionibus. Patet item ex eo maximè, quòd nec Joannes Hufs, nec Joannes Calvinus, nec Martinus Lutherus, aut horum affectu Wicleffi vestigia secuti fuerint, nisi facto discrimine inter permultos errores, quos non amplecti, sed tanquam hæreses declinare, aut certè tanquam errores evitare secum constituerunt. Legat enim, cuicumque integrum fuerit legere traditos à Joanne Hufs, vel Calvino, vel Luthero fidei articulos, & deprehendet, eosdem inter sese & Wicleffum toto, ut ajunt, coelo diffidere. Discrimen amplius notabit Lector attentior, si animò bene perpendat suò, quòd duorum vel in unico dogmate dissensio sit maxima in Fide discrepantia: huc quippe quadrat bellissimè effatum Philolophis juxta ac Theologis notissimum: *bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu.* Haud ambigo, quin de hisce rebus abundè constet Hübnero & Lutherizantibus aliis; & tamen ab his ipsis tanti ducitur Wicleffus, ut vel ob doctrinam suam singularem primus magnæ reformationis auctor dici queat, atque omnibus per complura Secula Doctoribus longissimè præferri mereatur. Agedum igitur, reflectamus mentis oculos ad Seculum XIII. XIV. & XV. perpendamus viros doctissimos, quos & à fronte & à tergo, cominus & eminus cernere potuit Wicleffus; si namque Romana Ecclesia Wicleffo longè superiores, aut certè æquales exhibuerit Doctores, non habebunt Protestantes quicquam, quo deinceps glorientur Wicleffianâ doctrinâ olim tam vanè elati.

Scripto-

Scriptores Ecclesiastici Seculi XIII.

SEDIT Pontifex usque ad annum 1216. Innocentius III. qui duos tomos edidit, in quibus continentur libri doctissimi ultra viginti. Praecesserunt per omnia antecedentia, & secuti sunt Innocentium per subsequentia tria Secula tum Pontifices, tum Purpurati Patres eruditione, scientia, & experientia sanè plerique, aut maximam eorum partem si inspicere lubeat, clarissimi. Fidem dubitanti facile faciet Adm. Rev. D. Canonicus ab Eggs, qui in suis libris, quos *Pontificium Doctum, & Purpuram Doctam* jure meritissimos appellavit, tam Pontificum, quam Cardinalium libros plurimos, Sermones, Homilias, Epistolasque ferè innumeras, magnà solertiâ annotavit.

Scriptit Gyntherus Parisiensis Monachus Historicus, ab Henrico Canisio meritò inter viros doctos numeratus circa an. 1200.

Helinandus Gallus octo supra quadraginta librorum auctor maximi aestimatus à D. Antonio & Vincentio Bellovacensi.

Conradus Urspergensis Abbas ex Ord. Præmonstrat. Germanus, circa an. 1210.

Honorius Augustodunensis librorum Theologicorum & Historicorum multorum auctor, circ. an. 1220.

D. Antonius de Padua Ulyssiponæ natus plurimè miraculis in vita jam clarissimus, ob conciones, variorum hominum conversiones, & libros suos doctissimos *hereticorum malleus*, ab Honorio autem III. Pontifice *Arca Testamenti* vocatus. An. 1231, mortuus, altero mox anno ab obitu suo in numerum Divorum relatus.

D. Raymundus de Pennafort Hispanus Barcinonensis D. Dominici alumnus religiosissimus, miraculorum gloriâ, Jurisprudentiæ & Theologiæ scientiâ maximè conspicuus circ. an. 1230.

Guilielmus Parisiensis Theologus facilè 28, librorum auctor notissimus. circ. an. 1240.

Jacobus à Vitriaco Gallus, Episcopus Tusculanus à Thoma Cantipratenfi & Surio magni aestimatus.

D. Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus in Anglia.

Alexander de Ales Anglus Ord. D. Francisci DD. Bonaventuræ & Thomæ Aquinatis Præceptor.

Hugo

Hugo de S. Caro Burgundus Ord. D. Dominici, qui præter libros permultos singulari industria conscripsit Concordantias in SS. Biblia, circ. an. 1250.

Humbertus Viennensis Gallus quintus Generalis Ord. D. Dominici multorum librorum Scriptor eruditissimus.

Vincentius Belluacensis Ord. D. Dominici Auctor quatuor Speculorum, scilicet Doctrinalis, Historialis, Naturalis & Moralis.

Robertus Sorbona Author Collegii Sorbonæ, qui præcipuè scripsit de conscientia & confessione, circ. an. 1260.

B. Albertus M. Lavinganus Suevus Ord. D. Dominici, Episcopus Ratisbonensis, inter Theologos & Philosophos prodigium, mortuus est an. 1280.

Thomas Cantipratensis Ord. D. Dominici, discipulus Alberti M. D. Thomæ Aquinatis condiscipulus, cujus etiam in edendis libris strenuus fuit æmulus.

D. Thomas Aquinas Italus Neapolitanus Ordinis D. Dom. illustris sanguine, illustrior longè sanctitate, doctrina & sapientia inter Theologos & Philosophos Phœbus, auctor septendecim tomorum, mortuus an. 1274. ætatis 50.

D. Bonaventura Ordinis D. Francisci Italus Balneoregiensis, Albanensis Episcopus & Cardinalis, author octo tomorum doctissimus & sanctissimus, mortuus eodem anno, quo D. Thom. tempore Concilii Lugdunensis.

Udalricus de Argentina Ord. D. Dom. M. Alberti discipulus, circa an. 1280.

Ægidius Romanus Ord. D. Augustini, Archiepiscopus Bituricensis, D. Thomæ Aquinatis discipulus, quem Magistrum suum edendis libris strenuè imitatus fuit, circa an. 1290.

Richardus de Media villa Anglus Ord. D. Francisci D. Thomæ æmulator, Raymundus Lullus natus in insula Majorica ob variam eruditionem suam & doctrinam à multis *Doctor illuminatus* dictus.

Henricus Gandavenfis Belga Archidiaconus Fornacensis auctor egregii operis Quodlibetorum, & permultorum aliorum librorum.

Scriptores Ecclesiastici Seculi XIV.

Joannes Duns Scotus, Doctor meritò Subtilis vocatus, auctor fuit per multorum librorum omni scientiarum genere refertorum. Mortuus est an. 1308.

Augustinus Anconitanus Ord. D. Aug. vir omni doctrinarum genere clarissimus, uti testimonium perhibent multi ejusdem libri in Bibliotheca Vaticana servati.

Idiota doctissimus & humillimus, qui suum nomen suppressit, ut hominibus author lateret, soli Deo pateret.

Petrus Aureolus Ord. Minorum Archiepiscopus Aquensis an. 1310.

Antonius Andreae Aragonius Ord. D. Francisci, Scoti discipulus doctissimus.

Durandus à S. Portiano Ord. D. Dominici, Episcopus Meldensis, insignis Theologus, qui singulari humilitate Ecclesiae judicio ac sententiae suos subjecit libros.

Franciscus Mayronis Scotus Ord. D. Francisci, Scoti discipulus celeberrimus. 1320.

Guilielmus Okam Anglus Ord. Minorum Scoti discipulus ab heterodoxis magni aestimatus, quòd contra Joannem XX. dict. XXII. Pontificem scripserit pro Ludovico Bavaro Imperatore.

Monaldus Dalmata Ord. Minor. Archiepiscopus Beneventanus, simul Theologus & Jurisperitus, Martyris lauream coronatus à Saracenis.

Nicolaus Lyranus relicto Judaismo Ordinem Minorum ingressus, vir planè doctissimus.

Petrus Paludanus Burgundus Ord. D. Dominici, Patriarcha Hierosolymitanus variorum operum auctor.

Guido Catalaunus Prior Generalis Ord. Carmelitarum, Episcopus Majoricensis scripsit ingens volumen de hæresibus omnibus.

Petrus Bertrandus Episcopus Aeduensis, qui plurima disputavit & scripsit de Jurisdictionis origine, & præcipuè de Jurisdictione Ecclesiastica.

Lupoldus Bambergensis vir eruditissimus scripsit librum de Juribus Imperii, in quo multa addidit Juribus ad Historiam Ecclesiasticam pertinentibus.

Joan.

- Joannes Andreas Bononiensis Jurisconsultus doctissimus, scripsit in quinque libros Decretalium &c. 1340.
- Joannes de Baccone Anglus, Ord. Carmelitarum Provincialis, Theologus & Philosophus doctissimus.
- Simon de Cassia Hernicus Ord. D. Augustini, vir summè Religiosus, scripsit quindecim libros de rebus gestis Servatoris nostri JESU Christi, præter alios libros similes complures.
- Henricus Suso Germanus Ord. D. Dominici, vir omni virtutum genere clarissimus, veluti testantur ejusdem etiam libri virtutum doctrinà plenissimi.
- Robertus Holkoth Anglus Ord. D. Dominici auctor in Theologia Scholastica & Ascetica multum probatus. 1350.
- Thomas Argentinensis Germanus Ord. S. Augustini Prior Generalis Theologus & Asceta famosissimus.
- Gregorius Ariminensis Ord. D. Augustini Prior Generalis par Thomæ Argentinensi Doctor.
- Richardus Radulfus, Archiepiscopus Armachanus, scripsit novendecim libros adversus errores Armenorum & aliorum &c. ex quo Joannes VVicleffus multa describens malignè applicavit.
- Franciscus Petrarcha Florentinus plurimorum & diversissimorum operum auctor à nemine non maximi æstimatus. 1360.
- Nicolaus de Gorram Gallus Ord. D. Dominici scripsit in libros tum Veteris tum Novi Testamenti doctissimè.
- Joannes Taulerus Germanus Ord. D. Dominici Orator & Scriptor prorsus insignis.
- Manuel Caleca Græcus doctissimus scripsit librum contra errores Græcorum pro Latinis. 1370.
- Henricus de Hassia Carthusianus in sacra Scriptura versatissimus.
- Joannes Rusbrochius Belga, vir rerum Divinarum contemplationi valde addictus, multum laudatus à Dionysio Carthusiano.
- Marfilius ab Ingen in Academia Heidelbergensi Doctor & Rector doctissimus. 1390.
- Baldus Ubaldus Italus Perusinus Jurisconsultus etiam hodie celeberrimus.

Scriptores Ecclesiastici XV. Seculi.

- A**NTONIUS de Butrio Bononiensis Juris Pontificii Doctor egregius, 1400.
 Joannes Capreolus Tolosanus Ord. D. Dominici, D. Thomæ Aquinatis propugnator studiosissimus. 1410.
 D. Vincentius Ferrerius Valentinus Ord. D. Dominici DD. Apostolorum imitator ferventissimus miraculis etiam clarus.
 Franciscus Zabarella Patavinus, Florentiæ Archiepiscopus doctissimus.
 Petrus ab Alliaco Cameracensis Archiepiscopus, doctrina ac dignitate par Zabarellæ.
 Joannes Gerson Gallus, Cancellarius Parisiensis orbi notissimus. 1420.
 Thomas Valdensis Anglus Ord. Carmelitarum Provincialis trium tomorum auctor clarissimus, in quibus solidissimè etiam refutavit VVicleffitas & Hussitas.
 Augustinus de Roma Episcopus Nazarenus Ord. D. Augustini multorum librorum auctor. 1430.
 Paulus Burgensis, relicta Judæorum sectâ, denique Episcopus Burgensis creatus, scripsit varia opera pro re Catholica.
 Henricus Kalteisen Ord. D. Dominici in Concilio Basileensi disputavit per tres continuos dies contra Hussitas de libera prædicatione Verbi Dei. 1440.
 Joannes Ragusæus Ord. D. Dominici in eodem Basileensi Concilio orationem habuit doctissimam per octo dies de Communione sub utraque specie contra Hussitas.
 D. Bernardinus Senensis Ord. D. Francisci, vir doctrinâ, scientiis & miraculis clarissimus universam Italiam concionibus, totam verò Ecclesiam libris illustriorem reddidit.
 Joannes de Polemar Archidiaconus Barcinonensis in Concilio Basileensi per tres dies dixit contra Hussitas de civili dominio Clericorum.
 B. Joannes Capistranus Italus Ord. D. Francisci D. Bernardino amicissimus, libris & laboribus pro Ecclesiæ utilitate in se susceptis celebratissimus, scripsit etiam contra Hussitas.
 Alphonfus Tostatus Hispanus, Episcopus Abulensis, vir sanctitate & doctrina, quas exemplo & calamo copiosè prodidit, famosissimus.

Flavi-

Flavius Blondus, qui Eugenio IV. à secretis fuit, scripsit Historiam Romanam, in qua Ecclesiasticæ Historiæ pars magna continetur.

Nicolaus Tudescus Siculus, Ord. D. Benedicti, Abbas & dein Archiepiscopus Panormitanus, fuit Juris Canonici peritissimus, author octo tomorum extitit.

D. Antoninus Florentinus, Ord. D. Dominici, & indè Archiepiscopus Florentiæ multorum ac variorum librorum author doctissimus juxta ac sanctissimus, parvo in corpore eximiam gerens animam, mortuus est an.

1459.

Aeneas Sylvius Senensis, denique Pius II. Pontifex Maximus, qui solus doctrinâ suâ, scientiâ, prudentiâ, experienciâ, libris editis omnes Romanorum Pontificum hostes facillè confundit.

D. Laurentius Justinianus Venetus, Canonicus Regularis primùm, dein Venetiis Episcopus, & denique primus ibidem Patriarcha, doctrina ac sanctitate miraculis comprobata maximè insignitus.

Joannes de Turrecremata Hispanus Ord. D. Dominici, Episcopus Sabinus & S. R. E. Cardinalis, Theologus & Jurisperitus eximius.

Bessarion Græcus, Episcopus Nicænus, & denique S. R. E. Cardinalis, editis libris & Legationibus Pontificiis maximè insignis, pro unione Latinæ & Græcæ Ecclesiæ scripsit, præter complures libros, orationem prolixam simul & maximè nervosam.

Georgius Scholarius Græcus doctissimus, qui orationes varias & libros pro Romana scripsit Ecclesia.

Nicolaus de Cusa Germanus, Decanus S. Florini, deinde Episcopus Brinxis, ac tandem Cardinalis, scripsit duobus tomis contentos libros permultos.

Dionysius Carthusianus Belga doctrina ac sanctitate maximè conspicuus.

Thomas de Kempis Belga, inter Canonicos D. Augustini Regulam amplexus, permultis libris doctrina ac virtute refertissimis claret.

1460.

Ambrosius Camaldulensis Florentinus, Generalis Abbas sui Ordinis doctrinâ ac prudentiâ eminens.

1470.

Gabriel Biel Germanus, qui Tübingæ in Würtembergia diu docuit & scripsit complures libros.

1480.

Joannes Picus Mirandolæ Comes ingenio & doctrinâ suo tempore Maximus.

Marfilius Ficinus Florentinus insignis Theologus,
 Joannes Nauclerus, nobilis Suevus, Præpositus Tübingensis,
 Albertus Krantzius Theologiæ, Juris Canonici Doctor & Professor, nec
 non Historicus celeberrimus.

Felinus Sandeus Ferrariensis Jurisconsultus celeberrimus,
 Joannes Trithemius Germanus Ord. Benedicti, Abbas Spanhemienfis &
 Herbipolensis Theologus & Historicus famosissimus,

Horum omnium & longè plurium aliorum authorum libros inveniet
 Lector annotatos partim à C. Bellarmino in libro de Scriptoribus Eccle-
 siasticis, partim in discursibus Coburgensibus &c. ex quibus pronum ac fa-
 cilè erit colligere, quàm exiguus, & ferè nullus sit Joannes VVicleffus
 comparatus tot ac tantis viris doctissimis, qui ante ipsum, cum ipso, & post
 ipsum in lucem ediderunt libros. Nec oblitum, aut ignarum hinc velim
 quemquam, quòd Typographia hoc primùm Seculo decimo quinto fuerit
 inventa, annò nimirum 1440. Argentina à Joanne Guttengico, uti te-
 statur Theophilus Raynaudus; vel 1452. Moguntia à Joanne Baptista Fau-
 stio, uti perhibent alii. Unde apparet, quòd tamen tum in Canonicorum
 Collegiis, tum in Academiis, tum in monasteriis, tum in privatis domibus
 inveniendi fuerint viri doctrinà celeberrimi, paucos tamen eorundem vel
 libros scripsisse, vel scriptos typis mandasse. Quare neque his ulla ratione
 comparandus venit VVicleffus inter plurimos gigantes pygmæus. Quod
 si tamen VVicleffo ob suam doctrinam adeò multum sit tribuendum, ut
 inter reformatores, si Superis placet, Ecclesiæ vel primum locum occupet,
 quid tribuendum esse censebimus viris in omni scientiarum genere ver-
 latissimis iisque ferè innumeris, qui à duobus his nostris ultimis Seculis in
 universa Ecclesia Romana floruerunt, & copiosissimis libris non modò
 Europam, sed & reliquas orbis universi plagas impleverunt, quibus pro-
 fectò nequaquam comparari poterit pars Europæ non adeò spatiosa, in qua
 reformatores, hoc est, deformatores, si ita loqui Latinis liceat, Ecclesiæ
 Septentrionem versùs instar noctuarum in tenebris nidulari cœperunt
 ab uno alteroque Seculo.

Tandem quibus virtutum exemplis ac moribus Ecclesiam reformârit
 VVicleffus, videbimus modò, Notissimum nobis est Evangelii oraculis,
 quos mores colere studuerint Pharisei. Verbis virtutem præferebant, o-
 pere prodebant vitia, sepulchris dealbatis non absimiles. Diversam à Pha-
 risæis

rifais tenuit semitam VVicleffus, verbis nimirum praelusit operibus, ore, & opere superbissimus, quam notam characteristicam de haeticis nobis reliquit D. Hieronymus. Quisquis jam de superbia VVicleffi dubitat, is animo revolva suo & oculis allatas superius propositiones plurimas; in iis sane ab inferis ascendit grassatus per terras ad Superos usque, sua unius sententia circumscribens & comprehendens mysteria omnia, nullo humanitatis aut humilitatis relicto vestigio: juxta VVicleffi enim definitivam, ut loquimur, sententiam & oraculum velut ex tripode prolatum cacodæmon Deo imperare potest. En! quanta potestas tribuatur inferis! Ex mente VVicleffi infallibili Romanus Pontifex sua excidit potestate, errarunt Imperatores, erravit, & turpiter hallucinatus est status totus Ecclesiae tam sacer, quam civilis; nullius valoris sunt ferè amplius Sacramenta; nullius vigoris sunt qualescunque leges, quoniam ita mandat VVicleffus, & instar Platonis jubet quiescere. Est hæc sane plusquam Tarquinia superbia. Verbis nuncjungamus VVicleffiana opera per pauca. Erat VVicleffus natione Anglus Parochus Lutlevoræ in dioecesi Lincolniensi, Junxit parociae suae denique Praeposituram, ut appellant, Cantuariensis Collegii, quam graves ob causas cum Cantuariensis Episcopus, consentiente Gregorio XI. Pontifice, eidem ademisset, adeo iræ & audaciâ proventus fuit, ut Episcoporum & Summi Pontificis potestatem labefactare ore & calamo nunquam destiterit, Longius inde progressus Marfilii Paduani & Janduni hæreses amplecti coepit. Tandem ex Berengario, VValdensibus & Albigenibus, damnatis ab Ecclesia Romana haeticis, varias excerptit propositiones damnatissimas, quas ipse aliis suo ex cerebro petitis multiplicavit, & pertinacissimè propugnavit; etsi aliquando ob doctrinam suam in vincula datus palinodiam cecinerit, promittens saniora, promissis tamen nunquam staturus; in sua enim copiosa hæresi ad agonem suum usque perseveravit, die D. Thomæ Cantuariensi sacro paralyti extinctus. Vivum damnavit Synodus Londinensis, mortuum Constantiensis, cujus mandato cadaver VVicleffianum exhumatum ignique infami traditum, cineres verò in profluentem abjecti; quod viventi utiliùs contigisset. Nunc vel stans, vel sedens delibera, Hübnere, an VVicleffum suam maximè ob doctrinam reformatorem potiùs, quam deformatorem Ecclesiae malis dicere. Mihi deliberatum satis est: VVicleffo longè potior est mihi plurimorum Theologia, Jurisprudentiae, Historiae, & omnium aliarum vel scientiarum vel artium

artium peritorum superiùs dictorum eruditio summa, scientia incomparabilis, sapientia cœlestis & sanctitas perspicuis, iisque plurimis miraculis corroborata. Potior mihi etiam sit, oportet, gemini Concilii & totius Ecclesiæ authoritas, quàm unius viri ambitiosissimi simulque pertinacissimi, malè viventis ac morientis exemplum.

Seculum decimum quintum.

**CCIII. Innocentius VII. Sulmonensis
Italus.**

COSMUS Milioratus Sulmonæ honestis natus parentibus eam laudem tum ante, tum in ipso Pontificatu, vel ab ipsis Romanorum Pontificum obtreçatoribus, fuit promeritus, ut eorum unus Theodoricus Niemus de Cosmo postea Innocentio VII. verba multis digna calamis reliquerit, quibus ait, Cosmum fuisse *mitem, probum, benignum, castum, non superbum, non avarum, non cupidum, Simonia osorem, & experte in rebus agendis industria.* Eligendus & electus in Pontificem Innocentius juramentò se obstrinxit, renuntiaturum se quamprimùm Summæ Sedi, si perinde sua Ecclesiæ pax redderetur, & Petrus de Luna se Pontificem non gereret amplius. Verùm Ladislaus Neapolis Rex metuens sibi à Gallorum copiis, quò minùs suo juri aut dignitati Pontificiæ renuntiaret Innocentius, effecit, cogens eundem, unius Regis privato commodo postponere bonum universi. Is ipse tamen Rex ex amico in hostem Pontificis mutatus ex Ecclesiæ gremio ejici anathema meruit, in cujus gratiam receptus est equidem, sed absque suo merito, imò culpa sua majori Romanorum civium seditioni causam & ansam subministrans vice altera exauctoratus fuit à Pontifice: Romani quippe Proceres à Ladislao suffulti identidem novas excitârunt turbas, quas ut sedaret Innocentius, undecim, atque hos inter quinque Romæ natos creavit Cardinales. Verùm necdum sic sedata tempestate, Ludovicus Pontificis nepos incio ac invito Patruo gravissimam de Romanis civibus sumpsit vindictam undecim eorum necans, Detestatus est hoc facinus

cinus

cinus Innocentius, cujus innocentiam præter alia Romanis civibus probavit plurimarum virtutum decor, quo ornatus diem suum obiit an. 1406, Sed. 2.

CCIV. Gregorius XII. Venetus.

POSTQUAM Innocentio VII. parentatum fuit, decem cum quatuor Cardinalibus locum electioni novi Pontificis destinatum ingressi, dicto sacramentò in sequentia puncta consensere: primò ut quisquis eorum electus fuisset Pontifex, is ad tollendum schisma juri suo renuntiaret, si etiam Petrus de Luna jure suo cederet. Secundò, ut ante sublatum schisma Pontifex in numerum Cardinalium neminem admitteret. His ritè jurejurando firmatis, & datà synographà munitis, Angelus Corarius Patriarcha Constantinopolitanus Latinus & Presbyter Cardinalis, ac eximius SS. Theologiæ Magister, communi omnium suffragio in Supremum Ecclesiæ Præsidentem electus fuit, Gregorique XII. nomine insignitus. Vix nomen hoc in orbe Christiano innotuit, plus quàm alias schisma arde- re cœpit, Gregorio tamen Petrum de Luna ad cessionem juris sui per literas primùm, dein per Legatos invitante, atque suum exemplum offerente. Verùm Petro in suo proposito pertinaciter persistente, & conventus locum Savonam Italiæ urbem per importunum Gregorio Pontifici præscribente, per longas moras res protracta fuit. Periculum etiam Gregorio intendit Ladislaus Sicilia Rex, qui cum exercitu Romam ingressus Pontificem in vincula dedisset, nisi se protinus in Arcem S. Angeli recepisset, Cardinalibus fermè omnibus fugâ dilapsis. Româ Pontifex paulo post Viterbium; inde verò Senas, & mox Pisas pervenit: verùm ut Pisanum Concilium à Cardinalibus motu proprio indictum declinaret, Senas repetit; ubi, derelictus ferè à Purpuratis Consiliaris omnibus novos Cardinales creavit multorum doctissimorum virorum permotus tententis, qui juramenti religione non amplius ligatum Gregorium pronuntiabant. Interea Pisis Concilium à Cardinalibus, invito Gregorio jam congregatum fuit, in quo & ipse, & Benedictus, seu Petrus de Luna locum cedere jussi sunt Petro Philargo in Candia insula nato, quem Alexandrum V. dixerunt. Cessit haudquaquam uterque æmulus, Gregorius fortan jure & meritò; immeritò Benedictus, qui Valentis in Hispania, quo aufugerat, se adhuc Pontificem gerere pergebat vanò titulo gloriosus. Gregorius

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

N^o

vero

verò, Arimini desertam ducens vitam, in Concilio denique Constantien-
si universorum votis respondit paratissimus obedire, non imperare. Obe-
divit itaque annis sex jam non Pontifex, sed Cardinalis, postquam annis
duobus imperare magis voluit, quam imperavit. Annus vitæ ultimus
Gregorio fuit 1417. quem octoginta, aut ut alii placet, nonaginta anno-
rum senex moriendo ita absolvit, ut an. 1623. corpus ejusdem nulla sui
parte læsum fuerit repertum.

CCV. Alexander V. Cretenfis.

PETRUS Philargus antea nominatus, in pueritia ostiatim dum vicium
rogavit, à viro quodam Minorum Ordinis Religiosissimo in Mona-
sterium Cretense admissus venit, ut ibidem primis litterarum ele-
mentis imbutus ad aram facientibus minister foret. Ex tantillo ministro
scientiarum Magister clarissimus creatus, Oxoniense in Anglia, Parisien-
se in Gallia, & alia in aliis regnis Athenæa rara eruditione illustravit. In
Longobardiam etiam delatus adeò inclaruit, ut hujus viri famâ permotus
Insubriæ Dux Joannes Galeacius primos eidem honores in arcano suo se-
nato obtulerit, Episcopus dein Vicentinis datus, & mox Novariensibus;
paulò post etiam Mediolani sacer Antistes præfuit. Ab Innocentio VII,
maximi quoque habitus, & ideo purpurâ & Legatione Longobardica in-
signitus, discordes Insubriæ populos plaudente tota Italia ad concordiam
reduxit. In solio Pontificio tandem constitutus, datus ad Imperatorem,
Reges, & viros Principes epistolis, diuturnum schisma ab ovo ad malum,
ut ajunt, novo examine discussum penitus tollere, sacram verò militiam ad-
versus Turcarum exercitus in Hungaria prope Semendriam Sigismundi
Regis victores accendere summò studiò laboravit. Ladislaum igitur Si-
ciliæ Regem, Ecclesiasticis in Italia bonis inhiantem, suò regnò exuit, quòd
nec Ecclesiæ jus suum reddere, nec sacræ expeditioni succurrere paratum
sciret. Lites quoque inter Clericos & Monachos de Administratione Sa-
cramentorum exortas, data nova Constitutione diremit, qua Mendican-
tium Ordinibus jus suum fuerat confirmatum. Munificentissimus adhæc in
quosvis pauperes Francisci pauperis filius hic fuisse legitur, adeò ut nihil
sibi penè reliquum servaret Pontifex: unde per jocum dicere fuit auditus
crebrò; *se divitem Episcopum fuisse, inopem Cardinalem, Pontificem verò men-
dicum factum.* Ejus proinde mortem luxerunt maximè mendici: quam
hæc

hæc inter ultima morientis verba adstantibus annuntiavit: *pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis.* an. 1410. Sed. m. 10.

CCVI, Joannes XXI, dictus XXIII, Neapolitanus.

BALTHASAR Coffa nobilis familiae juvenis tam Pontificio quam Cæsareo Juri Bononiæ dans operam, ex eoque Doctoratus laureâ ornatus Romam petiit; ab amicis verò, quibus valedixit, interrogatus, quò proficisceretur, respondit tum per jocum quidem, sed cum tempore serium: *Romam ad Pontificatum.* Et en! brevè spes consequendi tandem Pontificatum auroræ instar coepit eidem affulgere: à Bonifacio IX, enim in Pontificiam aulam quamprimùm admissus, dein verò Diaconus Cardinalis S. Eustachii, & mox Bononiæ Legatus fuerat creatus. In hoc aut simili officiorum genere multos transigens annos, Bononiam Mediolani Vice-Comitibus jure ademptam Ecclesiæ restituit. Longum etiam schisma execratus, inter præcipuos Pisani Concilii & Alexandri V, ab eodem in Sedem Pontificiam evecti, authores extitit. Tantæ igitur authoritatis cum jam fuisset in promovendo suo Antecessore, facilè sexdecim Cardinalium consensum vix non obscuris artibus sibi in Pontificem deligendo, etiamnum Bononiæ commoratus comparavit; multorum certè suspicionibus vel apertis querelis se obnoxium fecit, quòd vel armis vel auri adminiculo viam sibi ad supremum dignitatis verticem straverit. Supremi itaque Præsulis officio fundurus militiæ ducem potius, quam Pontificem egit; relicta enim tantisper tiarâ Pontificiâ sagum & galeam indutus Ladislaum Neapoleos Regem, aut ejus regni invasorem veriùs vicit, Ludovicò Andegavensi in Siciliae solium promotò, Pontificem tamen etiam tunc egit, cum Constantiæ Concilium congregavit, cni & ipse interesse coepit an. 1414. faciens initium à coronatione Sigismundi Cæsaris. Concilio autem huic ansam dabat maximam schisma gravissimum; tres enim Pontifices, aut fortè nullum numeravit tum Ecclesia Romana. Benedictus, Gregorius & Joannes erant, quorum ultimus præstiti juramenti non probè memor, insignia Pontificia haudquaquam deponere paratum se ostenderat, etsi Gregorium aut Benedictum exemplò

præeuntes conspecturus foret. Vim igitur cum sibi parari animadvertet, Friderici Austriae Archiducis auxilium & territorium petiturus, relicta clam Constantiam fugit Schaffhusiam; inde Lauffenburgum, ac denique Brisgoiae Friburgum, ubi per aliquot dies, datis crebro ad Concilium & ab eodem acceptis litteris, commoratus, ac tandem Constantiam reductus fuit; ibidem vero praesente Concilio depositus, & ne novas excitaret turbas, Manhemii aut Heidelbergae in custodiam per aliquod tempus est datus, cum in suo qualicumque Pontificatu perdurasset an. 5. E custodia denique vel elapsus, vel sponte emissus, Florentiam ad Martinum V. Pontificem contendit; cum in Vigilia Corporis Christi, uti vocat Ecclesia, publice ad ejus pedes advolutus haud alium, quam Martinum professus est verum, *unum ac legitimum Pontificem*, a quo proin perbenigne habitus Episcopusque Cardinalis Tusculanus & sacri palatii Decanus est promulgatus. Verum haud longo tempore novo hoc munere ac honore frui Joanni datum fuit; Florentiae enim vel dolore animi, vel morbo in visceribus latente, vel dato veneno extinctus diem suum obiit an. 1419.

CCVII. Martinus III. dictus V. Romanus.

CONSTANTIÆ in palatio super lacum Acronianum extructo à
23. Cardinalibus electus est in Pontificem Otho de Columna
Diaconus Cardinalis D. Georgii, die Turonensium Episcopo D.
Martino sacra, in cujus proin honorem Martini III. sibi nomen indidit,
Virtutes & dotes varias hujus Pontificis summopere dilaudans Platina ad-
dit, tantam fuisse omnium de ejus assumptione lætitiã, ut præ incredibili
gaudio suam homines lætitiã linguis explicare primitus vix potuerint,
Et sanè hujus insoliti gaudii testis fuit maximus ipse Sigismundus Impera-
tor, qui nullo dignitatis suae habito discrimine conclave ingressus, grates
habuit summas Electoribus Pontificiis universis ac singulis, quòd tantum
virum Reipublicae magna ex parte suppressae tam utilem ac necessarium e-
legerint. Ante ipsum verò recens electum Pontificem prostratus Cæ-
sar pedes ejusdem veneratione summa fuit exosculatus. Novus itaque
Pontifex tanta omnium lætitiã confirmatus, promovere ac continuare stu-
duit Constantiense Concilium, in quo aliquando numerati sunt Cardi-
nales

nales 27. Patriarchæ 6. Archiepiscopi 39. Episcopi 190. Abbates 147. Procuratores Archiepiscopales 16. Episcopales verò 400. Urbem stipare adhæc sunt visi Viri Principes, Comites, Barones ac Nobiles faciliè 16000. Post habitas 45. Sessiones ob gravissimas causas finivit Martinus Concilium, ex cuius unanimi sententia Joannes Hufs sectariorum in Bohemia antesignanus fuit combustus, Italiam igitur repetiit Pontifex, quem brevè secutus fuit Joannes quondam æmulus, tum verò inter Cardinales loco ferè principi collocatus, quòd Martino III. haud imperare, sed obedire strenuè didicerit vir aliàs militari spiritu elatus. Gregorius etiam paulò antè alter æmulus insignem promeritus est laudem, eò quòd remiserit Pontificis insignia Concilii arbitrio penitus relinquenda. Eiusdem proinde acta à Concilio fuerunt probata, & Cardinales ab eo creati dignitatem pristinam receperunt; ipse verò Gregorius Legatus Pontificius perpetuus constitutus pientissimè, sicut vixit, diem vitæ ultimum clausit an. 1417. Disparem longè exitum vitæ sibi ipsi paravit Petrus de Luna seu Benedictus; is enim, etsi à Martino III. Legatis & litteris ad emendationem sui fuisset humanissimè invitatus, annis 30. continuus Romanus Pontifex vivere & mori pertinaciter ambivit, commonens in agone etiam Pseudo - Cardinales duos, ut sibi vitâ defuncto successorem continuo substituerent, qui imperata haud segniùs fecerunt, quàm Petrus imperaverat; in Pontificem enim sibi delegerunt Ægidium Barcinonensem Canonicum, Clementem VIII. ab Hispanis paucis vocatum, qui cum de Pontificatu suo admodum angusto conservando desperaret, Episcopatu suo minore contentissimus vixit. Interea Martinus decreta omnia durante schismate consignata, iis duntaxat exceptis, quæ ad *Fidem & bonos Mores* pertinent, omnino sustulit & antiquavit. Rebus tamen tanquam incertis ac dubiis in Concilio Constantiensi relictis consulturus magis Concilium aliud indixit, cuius congregandi opportunum locum Pavia, sed ob ingruentem mox pestilentiae morbum Senæ offerebant. Verùm etiam Senis congregatò Conciliò longiùs permanere integrum non fuit; Alphonsus enim Arragonum Rex Martino Pontifici, ob denegatum sibi Neapolis Siciliae Regis titulum, in sensus Petri de Luna causam in se suscipere & ansam gravissimis turbis præbere merito timebatur. Quare in sequens septennium Concilium Basileæ cogendum fuit dilatatum. Eum in finem Basileam misit Julianum Cæsarinum Cardinalem, Pontificis loco futurum Concilii Præsidem. In Bohemia tunc maximi

incendii instar excitata hæresis Germaniam maximè affligebat, cui simul & provinciis aliis ut opem ferret Martinus, præter subsidia alia in Rempubli-
cã Christianã collata Gymnasium Heidelbergense, à Ruperto Pa-
latinarũ ac Bavarix Duce extructum, laudavit; Lipsiense verò, Merse-
burgense, & Eliense diplomatibus & gratiis permultis decoravit. Duode-
cim facilè Universitates, Lycea, aut Gymnasia in diversis Europæ partibus
vel erexit, vel erecta amplificavit. Plura parantem mors apoplexiæ mor-
bò accelerata Ecclesiæ Martinum eripuit an, 1431, Sed. 13.

CCVIII. Eugenius IV. Venetus.

GABRIEL Condolmerius vocatus patre Angelo defuncto viginti
aureorum millia in pauperum turmas confertissimas distribuit, ut
relictis Seculi curis cum socio Antonio Corario D. Augustini pe-
teret monasteria, quibus incrementum daturi Venetiis Canonicorum Re-
gularium Collegio D. Georgii in Alga dicto initium dederunt. Ibidem
Antonius Corarius Gregorii XII, nepos studio honorandi Pontificem a-
vunculum suum recens electum percupidus, juncto sibi socio Gabriele
Romam contendit. Susceptus uterque à Pontifice perhumaniter, ac præ-
ter spem omnem amplissimis brevè dignitatibus est auctus: Antonium e-
nim Bononiensi, Gabrielem verò Senensi Ecclesiæ præfecit Episcopum.
Utrumque deinde, invito licet Patrum Senatu, in numerum Cardinalium
assumpsit, utrumque suo munere haud perfunctoriè defunctum, Gabrie-
lis certè operã Martinus V. in Gregorii depositi locum suffectus, hujus sui
promotoris studiò arduis in rebus fuit usus. Picentinã & Bononiensi Le-
gatione percelebris factus dum Romam revertitur, Pontifex salutatur
haudquaquam novò commotus nuntiò: dum enim inter D. Augustini
Canonicos etiamnum agebat, eremicolam sibi obvium habuit Propheta
haud dissimilem: is Gabrieli Pontificios honores in multos annos prædi-
xerat, Pontifex itaque coronatus Sigismundum Romæ Imperatorem Im-
perii coronã exornavit; Concilium verò Basileense à Martino inchoa-
tum, urgentibus Imperatore & Rege Gallix, tum ad extirpandam Bohe-
morum hæresin, tum ad emendandos & in Germania & Gallia mores, ali-
quo tempore quidem continuavit, ejus verò progressus haudquaquam
comprobavit: in eadem enim Synodo multa in præjudicium Romani
Pon.

Pontificis acta meritò fuerunt reprobata. Hanc ob rem Ferrariæ Eugenius, licet invitis permultis Basileæ Patribus, aliam indixit Synodum, Florentiam deinde pestilentia vitandæ causâ translata, cui interfuere etiam cum Imperatore suo Palæologo Græci Episcopi, alique viri Ecclesiastici numerò facile septingenti, qui uno ore omnes sese jungebant Latinis, unico Marco Patriarcha Ephesino excepto, qui antiqui in Oriente schismatis pertinacissimus conservator permansit, secum in ruinam post biennii lapsum Græcorum permultos trahens. Inter hæc Basileense conciliabulum Eugenio Amadeum Sabaudia Ducem, tum verò Eremicolam opposuit Pseudo - Pontificem Felicem V. nuncupatum, qui ab Ænea Sylvio Concilii Legato sua ex eremo evocatus, atque in Concilio Basileensi fuit coronatus; sed & ab eodem Sylvio Aquisgrani, maximè in coronatione Frederici Cæsaris, Eugeniò præhabito publicè derelictus, in Concilio demum Lausannæ anno 1449, celebrato omni suo, si quod habuit, juri valedixit, tum primùm universæ probatus Ecclesiæ, cum Pontificem se longè majorem in Nicolao V. fuit veneratus. Annis omnino viginti quinque Basileense conciliabulum perduravit, longo tempore suffultum maximè auxiliis Helvetorum; qui tamen à Gallis faciliè victi Basileam deseruere, dilapsis quaquaversum residuis Prælati, Concilii cujusvis auctoritatem Romani Pontificis sententiæ etiam Dogmaticæ præferentibus. Reges passim ac Imperii Principes partium diversarum studiis addicti, ab Ænea Sylvio denique persuasi Eugenio subscripsere, qui cum annis 16. ferè inter summas adversitates & intestina Italia bella perdurasset, malorum plurimorum mole tandem succubuit an. 1447.

CCIX. Nicolaus V. Lucensis Italus.

THOMAS Sarzanus patre Medico Serazena Lucensis agri urbe natus, postquam Bononiensis adhuc Antistes & Legatus ad Cæsarem Pontificus, Pontificatus honorem ferè deprecatus fuit, eundem denique communi omnium voce vocatus atque ferè coactus admisit. Noverat Thomam Sarzanum ante alios Æneas Sylvius; unde, *in commentario de rebus Basileæ*, in laudes ipsius his verbis excurrit; *tota urbs ex hujus assumptione letata est. Fuerunt, qui alium*
Cæs-

Cardinalem, à quo majora sperabant, Pontificem factum magis optas-
sent; at hunc Papam nemo invitus vidit. Nemo ex Cardinalibus
fuit præter hunc nostrum, quem non aliquod excluderat odium: alii
Ursinensem, alii Columensem, alium Galli, alium Catalauni formidabant: sed con-
scius omnium rerum Paraclitus hunc accepit, hunc præfecit, quem amatu-
ros sciebat omnes. Vidit scrutator cordium DEUS in hoc Patre summam humilitatem, hanc
exaltavit; vidit singularem justitiam, hanc premiavit; vidit præcipuam huma-
nitatem, hanc amavit; vidit prudentiam grandem, hanc delegit; vidit scien-
tiam prudentissimam, hanc Ecclesia sua sponsa præfecit; vidit exuberantem e-
loquentiam, hanc necessariam in Pontifice Maximo judicavit. Neque enim unâ
vel alterâ doctrinâ pollet, ut quidam ex nostris, qui una & hac minùs nota scien-
tia superbientes contemnunt exteras. Artibus septem, quas liberales vocant, sic à
pueritia imbutus est, ut omnia præsentia sint; Philosophos omnes novit; Histori-
cos, Poëtas, Cosmographos, Oratores, Theologos item; nam & sacris artibus ini-
ciatus est: Juris Civilis & Pontificii notitiam habet, nec Medicinam ignorat,
Provincias plurimas peragravit; Principes Christianæ Reipublicæ majores adi-
vit; in rebus maximis versatus est, & domus & civitatum regimina est expertus,
Quod si unquam sperare beatam Ecclesiam licuit, sub hoc Pontifice spes ista florebit:
nunc vulgò dicitur, exclusis vitis virtutes & doctrinas imperium habituras &c.
Hunc itaque Pontificem non tam ab hominibus, quàm Superis electum,
pridem revelante DEO cognoverat in somnis ipse Fridericus III. Impera-
tor à Nicolao sub annum 1451. cum Eleonora Imperatrice Regis Lusita-
niæ filia Imperii diademate ornatus. Is enim tum Romæ his allocutus est
verbis Nicolaum: cum Vienna (Legatus) à me recessisti, vidi per quietem me
Romam accessisse, à te autem corona insigniri; mirabar: somnò correptus non me
bene coronatum opinabar: cum id non Romanus, sed Bononiensis Antistes fecisset.
Experrectus somnium sprevi: at cum te Cardinalem & Pontificem creatum intelle-
xi, futurum credidi, quod somnia veram. Nicolaus igitur tanto vati præ-
cognitus Pontifex, contra Hussitas in Bohemiam, tum etiam in
Germaniam, tum in alia regna varias ob causas Legatos & litteras
misit, summè sollicitus, ut tria maxima mala vel omnino tollerent è
medio, aut saltem magna ex parte diminuerent. Inter eadem mala pe-
riculosum Ecclesiæ schisma fuerat, quod denique sublatum vidit, dum A-
madeum Sabaudia Sacerdotem Principem, ut amoveretur, promo-
vit;

vit; Cardinales verò & Episcopos Amadei amicos ab Eugenio IV. depositos pristinae dignitati ac officio restituit. Non ita facile malum alterum, Hussitarum nempe in Bohemia hæresis sopita fuit, quæ zizanio tum instar Ecclesiæ vineas latè infecerat. Tristissimum autem malorum omnium accidit Nicolao, dum auditis nuntiis intellexit, à Mahomete II. Turcarum Imperatore Christi ac Christianorum hoste juratissimo ipsam Constantinopolim & Peram expugnatas fuisse; Constantinum XI. Imperatorem inter Christianos Cæsares Constantinopoli ultimum in pugna cecidisse; Cardinalem Ruthenum Legatum Pontificium captum; Romanis Sacris in Orientis Imperio deinceps omni aditu interdictum iri. Ut tantis ritè occurreretur malis, omnem movit lapidem Nicolaus, cujus mandato Æneas Sylvius cum Divo Joanne Capistrano Francofurtum properarunt, ut hortationibus commoti Viri Principes cum Friderico Imperatore foedus inirent adversus Turcarum impetus, contra quos tamen ut pugnarent tardius & minus serio, ansam etiam præbuit Nicolai V. mors bellis in Italia gravissimis accersita an. Sed. 8. Christi 1455.

CCX. Calistus III. Valentinus Hispanus.

ALPHONSUS Borgia nobilibus in Hispania ortus parentibus, annis & scientiis maturus inter Doctores in Academia Ilerdensi etiam ipse Doctorem egit. Ibidem dein in Canonicorum veniens numerum auctore Martino V. Pontifice Valentinis denique Episcopus placuit. Ab Alphonso IV. deinde Aragonum Rege in Germaniam Legatus missus interesse noluit Concilio Basileensi, quoad illud legitimo Pontifici Eugenio IV. in rebus summi momenti adversari intellexit. Huic Legato imprimis debetur, quòd tandem Amadeus seu Clemens V. à conciliabulo Basileensi intrusus Pseudo-Pontifex Supremæ Pontificis potestati se subditum agnoverit. Meruit sanè vel hoc etiam facinore Valentinus Episcopus, ut eidem Vincentius Ferrerius Vates dignitatem Pontificiam prædixerit; qualem quàm non ambiverit, tunc maximè ipsimet Eugenio IV. commonstravit, cum sacram purpuram ab eodem sibi oblatam prius non acceptavit, quàm pacem à Pontifice Regi suo Alphonso impetravit pacis amantior, quàm honoris. Pontificios tamen honores an. ætatis suæ 77. consecutus votò sese obstrinxit, quo Divino Numini promissis se per vitæ suæ residuum haud ulli vel labori vel sumptui parciturum, ut Turca-

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

oo

rum

rum Potentiæ supremis totius Europæ viribus occurreretur. Et summis fanè tunc opus fuerat viribus; Mahomet enim Albam Græcam cum ducentis suorum millibus arcta obsidione cingens, ægrè à Joanne Hunniade Hungarorum Duce ac Turcarum victore est repulsi; qui tamen barbari, ob Christianorum Principum maximè in Germania & Italia fœcordiam, novis ex Asia obtentis copiis universam Græciam & Albaniam suo subjecerunt jugo, Scanderbego ejusdem Duce strenuissimo, post egregias per annos viginti & ultrà continuas pugnas atque victorias, tandem etiam devicto. Dum igitur totus fuit in bello parando Calistus, mors telum in ipsam intendit ultimum an. 1458, ætatis 80. Sed. 3. quorum ultimo Divorum cœtui adscripsit DD. Vincentium Ferrerium, Edmundum Angliæ, Ladislaum Hungariæ Regem, & Rosam Virginem Viterbientem.

CCl. Pius II. Senensis Italus.

ÆNEAS Sylvius Piccolomineus domi & ruri, cum genitore suo transiens primæ juventutis tempora, duos de viginti jam annos numerabat, dum Senas delatus ex amicorum consilio primis operam cœpit navare Grammaticæ elementis. Superatis velocitate maxima mansuetioribus litteris, Philosophiæ & jurisprudentiæ atque scientiarum aliarum regulis apprimè instructus permultis Viris Principibus à seeretis fuit; Dominicum enim Capranicum Firmanum Præfulem ac Card. ad Concilium proficiscentem comitatus est Basileam; deinde à consiliis esse cœpit Nicodemo Scaligero Frisingensi in Bavaria Episcopo; post hunc verò Bartholomæo Vice-Comiti Episcopo Novariensi; & mox Nicolao Cardinali Albergati, quin ipsi Romanorum Imperatori Friderico III, à quo Poëtarum lauro publicè fuit redimitus. Tantorum Principum tum itineris sæpè socius, tum eorum crebrò Legatus venit in Germaniam, Bohemiam, Sabaudiam, Galliam, Angliam, Scotiam &c. Redit ex his crebrò in Italiam, Mediolani, Neapoli, & multis aliis in locis nunc Cæsaris, nunc Concilii Basileensis mandata expositurus. Inter tot terrâ marique itinera præter plura vitæ discrimina ter maris fluctibus diu multumque jactatus, vidit tertia vice navigium suum submergi in Scotia, certò certius etiam periturus cum plurimis naufragium passis, nisi votò ad Dei Genitricem Virginem conceptò decem passuum millia nudis pedibus ejus in honorem absolvisset. Mediolani post paucos annos quinque supra septuaginta diebus continuo febris ardore & alterno frigore concussus recuperat.

perata demum valetudine ubi Viennam in Austriam ad Albertum II. Cæsarem pervenit, pestilentiae malo correptus post sex dierum intervallum Cælitum potius, quam Germani cujusdam Medici operâ convaluit. Hominibus itaque à Superis servatus Æneas Basileam rediit, in cujus Concilio variis perfunctus officiis laudem à plurimis sibi datam minimè aestimare coepit eo ex tempore, ex quo relictis ejusdem jam conciliabuli veriùs, quam Concilii partibus totus esse coepit pro Eugenio IV. ad quem à Cæsare Friderico missus Legatus, etsi dissuaderent plurimi probè memores, eorum quæ in Concilio contra Eugenium Æneas fecerat, venit, & priùs, quam Cæsaris causam exposuit, suam optimè egit, dum erratorum veniam petiit, & facilè à Pontifice impetravit. Renuntiatus paulò post Tergestinus, & mox Senensis Episcopus atque Legatus Apostolicus, in conventu Aschafsenburgico Moguntinum Præfulem, aliòsque Principes in obedientia Pontifici præstanda confirmavit, postquam hortante Friderico Cæsare Coloniensem ac Trevirensis Archiepiscopos, ab Eugenio IV. depositos, non amplius invito Pontifice pristino suo officio reddidit. Friderico etiam comes desideratus, dum Romam cum Eleonora Sponsa Cæsaris petiit, ab ore ejusdem has excepit voces: *Ecce, inquit Cæsar, Romam petimus, videor videre mihi, te Cardinalem futurum; neque hic tua fortuna conquiescet, alius evêhêris, Beati Petri solum te manet: cave, ne me contempseris, ubi id honoris consecutus fueris.* Æneas igitur Cæsaris oraculo futurus Pontifex in Conventu Ratisbonensi Imperatoris loco primus dixit sententiam; dein verò in Concilio Francofurtensi oratione duabus horis continuata Imperii statibus Ecclesiæ emolumentum & bellum contra Turcas majori animo suscipiendū enixè comendavit. Inter tam multa & ardua Æneæ negotia mortui sunt Eugenius IV. Nicolaus V. & Calistus III. cui post longas Electoralium suffragis electus in Pontificem Sylvius Pii II. nomen sibi selegit. Promulgatus jam Romanus Pontifex, litteras quamprimùm dedit ad Christianos Principes, quos ad arma contra Turcas capeffenda animavit. Quem in finem Concilium Mantuæ convocavit, in quo ex concordia Patrum sententia Decretum edidit, quo appellationem à Pontifice ad Concilium generale factam vel faciendam, tanquam irritam & jure etiam Divino vetitam declaravit. Finito Concilio Basileæ Academiam instituit; Senis verò plures Cardinales creavit, Patriæ suæ valedicens, quam novis ædificiis mirè exornaverat.

verat, in gravem denuo incidit morbum, ex quo convalescens Romam re-
meavit, ubi Thomam Palæologum, Constantini ultimi Græcorum Impe-
ratoris fratrem à Turcis suo ex Imperio pulsum, perbenignè excepit. Ro-
mâ ingentibus æstivis caloribus an. 1461. Tibur urbem abiit, in qua urbe
Carolo V. Francorum Regi morte lugubri tandem extincto parentavit,
haud oblitus præstiti ab eodem Ecclesiæ beneficii, dum Helvetos Basileâ
Carolus Victor dispulit. Romam regressus Carlottam Cypri Reginam suo
è regno à Turcis pulsam excepit, quæ proluxa oratione suum suorumque
subditorum exilium Pontifici inter copiosas lacrymas exposuit. Hac cum
solatio dimissâ D. Andreæ Apostoli caput in templo Vaticano collocavit,
Catharinam verò Senensem inter Sanctas Virgines coli præcepit. Cor-
finianum deinde nativitatis suæ oppidum muris cinctum ædificiis auxit, &
suo de nomine Pientiam dixit. Supervenere tum fortè Mathiæ Hunga-
rorum Regis Legati Pontificem adversus Turcas auxilium rogaturi; qui-
bus collaudata eorum in octoginta jam annos constanti operâ promissa
sunt à Pontifice stipendia pro alendis decem militum millibus. Hungaris
etiam & universæ Ecclesiæ opitulaturus magis contra Turcarum molitio-
nes foedus cum Venetis iniit Pius, cujus exemplum mox secutus Mathias
Rex cum Venetis sociâ arma conjunxit. Hoc foedere lætus Pontifex, ut
abitu ex Italia exercitui animos majores inspiraret, promisit se veniente
Philippo Burgundiæ inter Principes Duces pugnaturo ad Italicas oras usque
cum eodem profecturum. Verùm dum Româ Anconam pervenit, lethali
corruptus morbo collectis, quos secum duxerat Cardinalibus, Dei, Ec-
clesiæ & animæ suæ causam commendavit ultimam an. 1464. Sed, 5. In
agone cum Cardinale Papiensi plura locutus inter alia hæc addidit: *Scio
me, ex quo semel Sanctissima Dei Matri serivè me devovi, ab epidemia semel, à le-
thalibus languoribus sæpè, ex manifestis vitæ periculis sæpissimè erepium fuisse, ut
merito omnem vitæ, dignitatis & rerum mearum successum huic uni post Deum
debeam.*

CCXII. Paulus II. Venetus.

PETRUS Barbus ante Pontificatum dictus, ex nobili & pervetusta
Barborum familia originem traxit. Eugenii IV. ex sorore nepos
relictis studiis mercaturæ Venetorum more operam dare jam cœ-
perat; cum acceptis de Eugenii avunculi sui Pontificia electione
nun-

nuntiis mutato brevi vita propositio factis initiatus fuit inter Sacerdotes jam effulgens: elapso enim haud longo tempore datus est Episcopus Cervicensibus simulque Vicentinis, & mox Patavinis. Purpuram sacram paulo post ab Eugenio vestitus, a Nicolao autem ejusdem Successore D. Marci Cardinalis & Archipresbyter D. Petri fuit promulgatus, adfuturus in arduis negotiis & Legationibus Calisto III, quo vitam functo Mantuam & Anconam profectus est comes Pii II, quem ibidem paulo ante morbus pestilentiae non absimilis rapuit haud parciturus Barbo Cardinali, nisi mortis periculum evasisset, conceptio voto ad Lauretanam Virginem: cui proin pro accepto beneficio gratissimum se probaturus, in ejusdem honorem templum magnificum extruxit. Anconam Romam reversus communi omnium Patrum sententiam creatus est Pontifex, postquam ante electionem & ipse & reliqui Cardinales omnes in sequentia rerum capita dicto jurejurando consenserunt.

I. Ut omnes pro viribus caverent, ne bellum adversus Turcarum copias suscipiendum differretur.

II. Ut hunc in finem ante triennii lapsum cogeret Concilium.

III. Ut Cardinalitiae dignitatis major cura haberetur a Pontificibus deinceps eligendis.

IV. Ut Ecclesia bona custodirentur magis, ne diminueretur Ecclesiae Patrimonium.

V. Ut Cardinalium numerum ad XXIV, novus Pontifex restringeret.

VI. Ut neminem in Sacrum Senatum cooptaret, qui annum non excederet trigessimum, isque vel Theologus vel Canonista foret.

VII. Ut lapsos Cardinalium mores ad disciplinam reduceret.

Fuerunt leges adhuc aliae, ut refert Ciaconius, quae Cardinalium Collegio placebant, nec unquam earum pars displicebat Cardinali Barbo: is enim electus Pontifex juramenti religione se continuo ex parte minimum solvit: Cardinalium quippe sedes elevari magis curavit; multorum etiam proventus dato incremento auxit; tres item ex eorum numero selegit, quibus curae foret perpetuae cum Principum maximè Italicorum Oratoribus conferre consilia, de ratione belli contra Turcas promovendi. Hos ipsos aut fortè adhuc alios Cardinales constituit, quibus incumberet, teste Cardinale Papiensi; *convenire, meditari, conferre consilia, discutere utilia, quae censuissent ad ipsum deferre, Decretò munienda Apostolicò.* Cardinalium adhuc capita tegumento Damasceno aut serico exornari jussit. Inter

hoc tamen ornamenti genus effulgere maximè curavit tiaram Pontificiam, quam coronâ triplici longo tempore, ut ait Antonius Foresti, à Pontificibus non usurpatâ, & unionibus pretiosissimis lucidiorem effecit. Id singulare fuit Paulo II. quòd dies totos & noctes consecraverit perpetuis vigiliis & laboribus non sine fatigatione multorum, & multorum fastidio haud ipse fatigatus, etsi foret cibi ac potûs parcissimi. Ejus temporis magnam partem impendit expeditioni sacræ, de qua cum Scanderbego Albanæ Duce à Turcis post 20. annorum insignem ac pene incredibilem constantiam victo & pulso, atque demum etiam an. ætatis 73. mortuo per frequenter agebat. Memor insuper eorum, quæ Cardinales edito jurejurando sanciverant, viros tunc temporis in Romana Curia scientiis quidem insignes, non omnis tamen etiam gravioris culpæ expertes suis ab officiis removit; eos inter fuisse refert Platina, per celebres Oratores, Historicos, Poëtas, imò & utriusque Jurisconsultos. Quanta verò sit fides hinc adhibenda authoribus hæc dicentibus, suo testimonio probavit idem Platina, eos inter & ipse numeratus, qui Curiam Romanam exesse à Paulo sunt jussi. In hunc circo cum inveheretur calamo acerbissimo, in carcerem datus est, in quo bilem auxit in Paulum tum demum exonerandam, cum libertati fuisset restitutus calumniator vinculis longioribus haud indignus. Hactenus juxta omnium sententiam bene servavit Leges omnibus Cardinalibus communes Paulus; verum, juxta aliquorum opinionem, gravis inconstantia labem admisit, dum ad abrogandas Leges cæteras, licet æquissimas & juramenti vinculo firmatas, impulit Purpuratos Patres, etsi invitissimos, non tamen invictos, si Joannem Carvagialem excipiamus, qui constanter Pontifici respondisse fertur: *quod juvenis non commisi, non committam senex, ut me rectè pœniteat: tibi propter has leges molestus non ero; tantum finito me dignitatis & conscientia meæ rationem habere.* Auctores abrogandarum Legum fuerunt Paulo inter ministros in aula Pontificia domesticos duo Præsules, purpuram magnopere ambientes, Stephanus nempe Mediolanensis, & Theodorus Tarvisinus Episcopus, quibus Cardinalium numerus novis Legibus nimium circumscriptus videbatur. Adeò subinde pravis consiliariorum desideriis succumbunt Principes maximi, quorum ante alios interest non nisi juri & æquitati ministrare. Hæc ferè erant, quæ egit cum domesticis: cum extraneis & quidem viris Principibus rem vix faciliorem habuit Paulus, si Fridericum III, Imperatorem demas, quem voti sui ob

ob recuperandam valetudinem emissi, & tunc exolvendi causâ Romam venientem honore Imperatorio exceperat. In Galliam verò Legatos misit, qui Senatusconsultum de abolenda Sanctione Pragmatica referrent; Legatos etiam Hispanos Romam ex Hispania missos haud in Urbem admisit, priusquam jurârunt, se Alphonso regium titulum haud denegaturos, quicquid frater Regis Henricus contrâ moliretur. Hisce gestis nec nimiam laudem, nec laude vituperium majus à posteris sibi promeruit Paulus, qui an. 1471. subitò correptus apoplexiâ malò præbuit morte suâ copiosam vituperii materiam hæreticis, quibus, cùm agitur de Pontificum peccatis, suspicio quævis potior esse consuevit quavis veritate.

CCXIII. Sixtus IV. Ligur Italus.

FRANCISCUS à Ruvere Ordinem Minorum D. Francisci ingressus anno ætatis suæ vigesimo, in Generali Capitulo Genuæ habito adeò peritè disputavit ac peroravit, ut faciliè omnium inter suos doctissimus fuerit habitus. Superatis deinde officiorum gradibus ferè omnibus Cardinalis, & demum septem supra decem Cardinalium suffragiis lectus est Pontifex, qui à paucis jam tunc vituperatus, à pluribus est summoperè laudatus. Vitio maximè vertebant Itali Sixto, quòd universam ferè Italiam bellis vexaverit nimum, Venetos etiam Herculi Estensi Ferrariæ Duci adversarios aditu Ecclesiæ prohibuerit. Laudi verò maximæ datum est, quòd adversus Turcarum molitiones omnem curam intenderit præsertim ab eo tempore, à quo contra infidelium impetus Pontificem verbis efficacissimis animare fuit ausus Bernardus Justinianus Venetorum Legatus, qui latissimum Orientis Imperium, atque in hoc quatuor regna, viginti provincias cum ducentis urbibus in hostium potestatem jamjam pervenisse demonstravit. Quin adversus hostes barbaros ut pugnaret authore Sixto Christianus exercitus, cœlum ipsum luculenter ostendit: ipsorum enim hostium quoque confessione, Crucis signum raro effulgens rubore cum Magna Virgine & Christi Præcurfore Joanne Baptista pugnae adesse est visum. Ejusdem Magnæ Virginis *ab omni labe Conceptioni* favere studuit, postquam tantæ Patronæ favoribus pestilentia morbum vel omnino Romæ extinctum, vel maxima sui parte sublatum sensit. Haudquaquam tamen tanquam Dogma Fidei definiit quicquam, contentus Ecclesiæ præcepisse, ne disputationibus supervacaneis Immaculatam DEI Matris Conceptionem

ptionem impugnarent, simulque omnes ab omni sinistra abstinerent censura, placituri Virgini potissimum; si ejus festum à Sixto IV. institutum luce Decembris octava ritu solenni celebrarent. Eum in finem sacellum Immaculatæ Virgini dedicatum in templo Vaticano ipse erexit. Divorum etiam venerationi augmentum daturus Cœlesti eorum Societati adscriptum declaravit DD. Bonaventuram ac Joannem Bonum, hunc D. Augustini, alterum D. Francisci in Religioso Ordine filium virtutibus ac miraculis exornatissimum. Quin Ordinem etiam alterius D. Francisci de Paula nimirum, & alterum D. Augustini Discalceatorum, ut vocant, ceteris Religiosis Ordinibus annumeravit. Cardinalium insuper numerum triginta quatuor capitibus auxit, ex numero autem mortalium ipse excessit an. 1484. Sed. 13. pauperis Francisci vestem etiam in morte subter vestimentum Pontificium indutus.

CCXIV. Innocentius VIII. Genuensis.

IOANNES Baptista è vetusta Cyborum nobilitate Cybo cognominatus, Tomacellis etiam Neapolitanis sanguine conjunctus patrem natus est Aaronem Cybo, qui Regis Neapolis vices summa cum laude egerat. Juventutem Genuæ litteris ac scientiis exornavit, quibus apprime instructus nuptias deinde cum paris sibi nobilitatis sponsa celebravit. Verùm mortis arbitrio libertatem brevi est denuo consecutus; mortua enim conjuge Sacerdotis quamprimùm, paulò post autem Episcopi statum amplexus Romam petiit, ubi omnium sibi benevolentiam morum suorum suavitate ac rerum omnium eruditione summa adeò sibi conciliavit, ut Sixtus IV. in *Prelatum domesticum atque Datarium*, ut appellant, sibi Baptistam elegerit, quin Cardinalitia dignitate eum ornarit. Variis deinde Legationibus percelebris ab eodem Pontifice Sixto peridoneus est judicatus, ut Fridericum III. Cæsarem & Mathiam Corvinum Hungaria Regem multis jam annis exitiali bello decertantes conciliaret, tum ut conventui Norimbergæ indicto Pontificis nomine præfens adesset, quamquam aliis dein negotiis impeditus Germaniam haud viderit. Anno demum 1484. viginti quinque Patrum suffragiis Pontifex Maximus renuntiatus Innocentii VIII. nomine internosci à Pontificibus voluit, eligens hoc sibi symbolum: *ego in innocentia mea ingressus sum*, Pontifex coronatus munus suum Pontificium tanta omnium laude aggressus

gressus fuit, ut univerſorum amorem ac æſtimationem facile fuerit promeritus, pacis ac concordie encomiis maximè inſignis; Venetos enim à Sixto IV. ab aris interdictionis remotos Eccleſiæ continuò reſtituit; per connubium verò inter Ferdinandi Neapoleos Regis patrualem Ludovicum & neprem ſuam Baptiſtinam celebratum, univerſos Italiae Principes novo pacis foedere conjunxit. Italiae lætitiæ auxit etiam Zizinus Bajazethis II. Turcarum Imperatoris frater Romam ex Rhodo inſula perductus captivus, qui tantæ arrogantie ſuæ teſtimonium palàm omnibus prodidit, ut cum omnis generis ac conditionis viros ad pedes Summi Pontificis advolvi cerneret, ſimulque ipſe, ut parem venerationem Innocentio exhiberet, commonefieret, tamen ne quidem caput inclinaret; quamvis eum haud lateret, à fratre Bajazethe Romano Pontifici præter Hieroſolymæ reſtitutionem proſus regia offerri munera, ut fratri redderet captivum fratrem quantocyus jugulandum. Majorem adhuc lætitiæ materiem Innocentio & univerſæ Italiae dabant nuntii ex Hispania allati, qui Ferdinandi Regis Catholici reportatâ victoriâ Granadam, poſtquam 760. annis ſub Mahometanorum jugo gemuerat, recuperatam; Mauròsque unà cum Judæorum 800000. ex tota Hispania abactos; nec non Chriſtophori Columbi Genuenſis Geographi operâ Europæis hæcenus non cognitam Americam, modò autem detectam nuntiabant. Plus ſpei faciebant Pontifici quatuor exercitus jam rebus neceſſariis inſtructi, nimirum Friderici Imperatoris, Regis Ferdinandi Spani, & ipſius Innocentii ſimulque Regis Gallie eò omnes intentiſſimi, ut Orientis Imperium Mahometis jugo liberatum ſuaviori Chriſti jugo redderent. Verùm ſpem omnem Innocentio mors ademit an. 1492. Sed 7. poſtquam an. 1485. D. Leopoldum Austriæ Marchionem ob vitæ ſummam integritatem & patratorum miraculorum copiam rogantibus Friderico & Maximiliano Imperatoribus Divorum albo infe-

CCXV. Alexander VI. Valentinus Hispanus.

RODERICUS Borgia, ex vetuſta Lenzoliorum Valentie Familia oriundus, patrem habuit Godefredum Lenzolium equitem Hispanum, matrem verò Iſabellam Borgiam Calixti III. Pontificis ſoro-

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Pp

rem.

rem. Borgia ab avunculo vocatus, litteris quàm moribus clarior juvenis, audita Calisti III. Pontificis electione haud dubius de consequenda brevi purpura Romam petiit, ubi primùm Archiepiscopus Valentinus; dein verò Cardinalis Diaconus *D. Nicolai in carcere* & S. R. E. Cancellarius est promulgatus. A Sixto autem IV. Episcopus Albanus, & paulò pòst Portuensis institutus, Legatus venit in Hispaniam; quod munus dum ipse plùs æquò ambivit, haud feliciter perfecit, ab omnibus avaritiæ & superbiæ maculâ notatus. Fuerunt, qui ob avaritiam Deo dedisse pœnas dixerunt, dum periclitanti Roderico vix vitam conservare licuit ex naufragio, in quo præter turbam reliquam quinque & sexaginta ex ejusdem domesticis homines periêre, quos inter numerati sunt Episcopi tres, Jurisconsulti duodecim, Equestris Ordinis sex. Ex Hispania in Italiam regressus quamvis nec suos nec suorum mores emendâisset, tanta tamen erat uni huic Cardinalium cum ambitione conjuncta potentia, ut licèt præter filiam quatuor numeraret filios inter multa sacrilegia susceptos, moribus etiam nec patre nec matre multùm meliores, tamen dignissimis quibusvis insuper habitis ipse viginti duorum Electorum suffragiis sit nominatus Supremus in orbe Pontifex. Quàm parùm hæc Pontificis electio fuerit probatâ Superis, cœlum luculentis testimoniis comprobavit; ex viginti enim duobis iisdem Electoribus non pauci fuêre, qui vitam non nisi inter sumas rerum angustias in exiliis & carceribus vel datò venenò terminârunt. Non absimilem vitæ exitum naçû sunt ipsi etiam hujus Alexandri filii, parentum sceleribus & suis criminibus haud meliorem mortem & sortem promeriti. Pœnas Alexandro infligere visus est vindex Deus etiam, dum Ferdinando Neapolitanorum Rege mortuo, ingentes turbæ fuerunt in Italia præcipuè excitatæ; cùm enim Carolus VIII. Galliæ, & Ferdinandus Catholicus Hispaniæ Rex Neapolim armis repeterent, gravissimi belli tumultibus territus, simûlque à subditis Neapolitanis derelictus Alphonsus, Ferdinandi mortui Regis filius, jus suum in fratrem transferens Monasterii claustra toti Neapoleos regno præhabuit necessitate quidem; melioris tamen etiam vitæ desiderio compulsus, quam annò proximò mors pientissima sine opratissimo coronavit. Interea in ancipiti positus, variisque inconstantia motibus agitatus Alexander nunc Gallis nunc Hispanis favebat, ut sibi suisque nunquam deesset. Eum in finem varia excogitabat officiorum novorum genera atque nomina, ut magnam auri summam non absque Simoniæ scelere reciperet.

peret. Mortuo autem vel in ipso ætatis flore Carolo Gallorum Rege, cum Ludovicus Aureliæ Dux, hujus nominis deinde Rex duodecimus, regnum Neapolitanum & Insubrum ducatum hæreditario jure ad se pertinere contenderet, hujus amicitiam amplexus Alexander cum eodem pepigit foedus, Ferdinando Catholico, Friderico Neapolis Regi, Sfortiæ Mediolanensium Duci, nec non Florentinis ac Venetis summoperè exosum: accerrimè igitur pugnis inter Hispanos & Gallos maximè decertatum fuit, donec denique duce ac victore maximo Gonfalso Galli victi totum Neapoleos regnum Hispanis cesserunt. Hactenus parùm vel ipsis popularibus suis Hispanis placuit Pontifex Hispanus, cujus tamen sententiam æqui bonique consuluerunt Ferdinandus Catholicus, & Joannes II. Lusitaniæ Rex, dum gravissimam litem inter utrumque sic composuit, ut de obtento India tractu longissimo ac latissimo pars Orientem versùs Joanni, pars verò altera æqualis Occidentem versùs Ferdinando deinceps subderentur. Hæc de Alexandro VI. quem etsi vitia notiores magis, quàm virtutes dederint, non desunt tamen Auctores, qui ejus virtutes per temporum intervalla orbi & urbi exhibitas multis modis dilaudant: haud paucos enim Historicos invenire est hunc ferè in modum loquentes: *in Procerum Romanorum clade (quod incredibile videri possit) nullus in urbe tumultus fuit Alexandri VI. summa auctoritate prohibitus; nulla arma audita: omnia ipse obire, parùm in rebus arduis cuiquam fidere solebat. Idem in otio solutissimus, in metu constantissimus, nunquam negotia voluntate dimisit. Res in multam noctem protrahere somni cibi que parcissimus. Artes liberales se non cohibeat, admirabatur & aestimabat, Juris præsertim scientiam. Salaria Doctoribus, stipendia militibus, mercedem operariis nunquam differre, ne dum auferre visus; ejus rei gratiâ filii sui exercitum obsequentissimum habuit. In annonæ difficultate, quæ bis eo regnante contigit, ita diligenter urbi providit, ut plebs nullum ferè incommodum senserit. Inerat adhuc Alexandro ingenium sublime, memoria capacissima, eloquentia ad persuadendam maximè idonea, ut nemo clariùs ipso rem proponeret, nemo acriùs defenderet, nemo quò vellet hominum voluntates potentiùs impelleret. Tantis scilicet Alexander instructus erat dotibus, ut si frænum vitæ invenisset, omnium unanimi sententia meritis fuisset orbi imperare universo. Ut tamen ultra annos 11. non imperaret, effecit venenum à pocillatore Pontifici casu porrectum, quod aliis hospitiibus studio erat præparatum.*

Pp 2

Reflexio-

Reflexiones Historicae supra Seculum XV.

QUO magis appropinquat suo centro pondus ex alto ruens, eò vehementiori motu labitur. Ita Hübnerus, quò proximior est Lutheri temporibus tanquam suo scopo ferè præcipuo, eò pluribus & crassioribus petit calumniis Lutheri obices Romanos Pontifices. Ne itaque nimiùm longus sim in refutandis quibusvis Hübnerianis scommatis, leviora relinquam, graviora autem paucis perstringam. Ait Hübnerus:

- I. Innocentius VII. à Pontificiis Electoribus electus est in Summum Pontificem ea lege, ut si Benedictus XIII. suo juri renunciare pararet, etiam ipse jure suo cederet, haud futurus Pontifex amplius. Verùm pacis hujus deinde admonitus ex monitoribus suis aliquot capite plecti, alios de fenestra præcipitari iussit.
- II. Joannes XXIII. à noctua fuit impeditus, quò minùs Concilium Romæ inchoaret ad tollendum schisma longissimum.
- III. Idem ab aliis arguitur, quòd negarit *Vitam futuram & Carnis Resurrectionem.*
- IV. Martinus V. Joannem Gerson Lutetiæ Cancellarium in exilium expulit Lugdunum, eò quòd invito Pontifice Ecclesiam Romanam valde corruptam intenderit ad frugem reducere.
- V. Sub Felice V. celebratum est Concilium Basileense, in quo statutum fuit, Concilium esse supra Pontificem.
- VI. Eugenius IV. cùm vocatus Basileam non comparuisset coram Concilio, eam ob rem depositus, & hujus loco confirmatus fuit Pontifex Felix V.
- VII. Æneas Sylvius seu Pius II. validis argumentis probavit, Concilium esse supra Pontificem: electus autem ipse Pontifex Mantuæ in Concilio contrarium statuit: unde emanavit dictum istud: *multa Æneas probavit, quæ Pius damnavit.*
- VIII. Paulus II. palàm edixit, omnes litteratos esse hæreticos.
- IX. Alexander VI. quatuor liberos spurios suscepit ex Vanocia scorto Romano &c.

X. Hoc

X. Hôc Seculô studiorum ac litterarum promotores extiterunt Antonius Sabellius, Hermolaus Barbarus, & Joannes Picus Mirandulanus reformationis brevi ad futurae prodromi.

Responsio I. ad I.

QUA fiducia Hübnerus scribere sustineat, ab Innocentio VII. aliquot ex Romanis civibus occisos fuisse, captu perquam difficile est: ex omnium enim Historicorum consensu constat, Ladislaum Neapoleos Regem fallacissimum fraudibus suis id unum curasse solertissimè, ut modò Romanum Pontificem contra Romanum populum obarmaret, modò hunc adversùs Summum suum Præsulem excitaret: quò nefandò studiò illud effecit, ut orta seditione Romæ gravissima cives Romani catervatim ad Innocentium properârint, vim ultimam eidem illaturi, nisi subitò furori cedere didicisset. Pontifex itaque tumultum omnem à se amoliturus seditiosas turmas ad Ludovicum nepotem suum inter Romanos eximia æstimationis Ducem dimisit, ut exulceratis animis fieret satis. Verùm cum præsentè Ludovico seditio vires sumeret, is in arena à præcipiti ac violento consilio opem quærens armatis suorum militum manibus undecim civium Romanorum partem de fenestris præcipitari, partem in frustra concidi vel jussit vel permisit. Audita civium Romanorum cæde vehementer indoluit, & nepotis sui præcocem iram non minùs, quàm Romanorum seditionem improbavit Pontifex. Ita ferè rem refert Onuphrius Panvinius & cum hoc RR. Historici plerique, qui meritò Platinam reprehendunt, quòd civium Romanorum necem Innocentio magis, quàm Ludovico ejusdem nepoti imputârît. Et quid ni Platinam reprehendant Historici, cum ipse sibi haud obscure contravenisse suis verbis notatus fuerit? ait enim, *Romanos etsi multis incommodis ex obsidione circumventos rogasse tamen, ut Pontifex ex fuga Romam rediret.* Afferit ad hæc: *erat Innocentius, natura comis & blandus, Pontificii simulque Juris Civilis peritus adeò, ut facillè homines tum rationibus, tum suavitate dicendi in sui ipsius sententiam alliceret.* Atqui non ita acceptus civibus Romanis, parùmque comis, blandus, & Jurium peritus fuisset, si per summam injuriam undecim cives indictâ causâ occidisset. Tu verò, Hübnerè, quàm fidelem te Historicum probes, ipse testetur Platina, ex quo tecum tui focii hauserunt virus hîc suum. Platina ortæ seditionis

claram reliquit mentionem, tu facis nullam. Platina Ladislai Regis cum populo Romano societatem adversus Pontificem expressit, tu de Ladislao alium files. Platina Ludovici nepotis carnificinam adduxit, tu de Ludovico nec formas litteram, tibi solus est reus Innocentius, quia reum cupis. O præclarum Historicum, qui ut famam sibi à posteritate conciliet, dum non invenit, fingit infames Pontifices!

Responsio II. ad II.

UT Pontifices Romanos obscuræ volucris auguriò contemptibiles reddat Hübnerus, in suppetias vocavit noctuam, cujus strepitu Joannem XXIII. dictum Pontificem ab inchoando Romæ Concilio absterritum fuisse scribit. Talis itaque volucris plumas ut & ego deprehenderem, perlegi authores tam Veteres quàm Recentiores; eorum tamen apparuit nullus, qui vel de noctua, vel Concilio Romæ jamjam inchoando verbum faceret. Solus Platina hæc habet; *cùm in conventu Pisano constitutum esset, ut ad certum tempus Concilium haberetur, ne alibi transferretur, celebraturum se id Romæ prædixit Pontifex.* At de Concilio Romæ congregato alium silet; quin neminem fugit, Concilium Constantiæ mox initium accepisse. Noctua hæc igitur vel Hübneri, vel similis volucris pullus est, qui fugere consuevit lucis radios, amantior tenebrarum; nullius enim auctoris testimoniò fretus, nec ulla rationis luce radians sub die apparet; lateat igitur aeternum in Hübneriano nido, nigrae gallinae domicilio noctua hæc.

Responsio III. ad III.

MAgis terrere quavis noctua debuisset Joannem XXIII. error hic novissimus, si tamen à via veritatis adeò aberravit, ut *vitam alteram & carnis redivivæ æterna gaudia* negarit. Demus tantisper, ita graviter hallucinatum fuisse Joannem, quid tum sequetur? an idcirco erravit Pontifex Romanus? an erravit tanquam Caput universæ Ecclesiæ? neutrum vincet adversarius, imò contrarium nolens volens fatebitur; notissimum enim vel ipsis ruricolis est, Concilii Constantiensis tempore Gregorium XII. Benedictum XIII. & Joannem XXIII. de Pontificis dignitate conservanda acriter decertasse. Divinare proin etiam hodie licet, sed non facile deprehendere, quis tum ex tribus æmulis fuerit Romanus Pontifex. Non deerunt hic, qui nullum fuisse scribant, cum Sedem Pontificis
tunc

tunc viduam agnoscant. Errârit itaque, per me licet, tam graviter Joannes XXIII. non idcirco erravit Romanus Pontifex: aut si hic errâisset, an erravit ut *Caput Ecclesiæ*? an errorem hunc suum tanquam *Dogma Fidei* agnovit, aut Ecclesiæ tenendum proposuit? Fac, testes omni exceptione majores sistas, & confitebor tibi, Joannem Pontificem incertum potuisse errare, atque in errorem voluisse inducere totam Ecclesiam, quæ tamen suum in Joanne necdum agnovit Pontificem; imò ut certò non esset Pontifex, Joannem incerto suo jure spoliatum ac privatum dedit. Plura Lectori hac de re suggeret C. Bellarminus lib. IV. de Rom. Pont. c. 14. cujus ego ultima verba hic refero: *Deinde in sessione (Constantiæ) duodecima recitata sententia definitiva Concilii adversus Joannem Papam, & breviter recensentur causæ damnationis & depositionis ejus; nulla autem mentio erroris aut hæresis sit, quod certè est argumentum evidens, non potuisse probari, quòd Joanni Papæ fuerat objectum circa hæreses: si enim id probari potuisset, debuisset primo loco recenseri inter causas damnationis, cum nulla sit justior causa judicandi Pontificem, quàm nota hæreses; imò nulla sit alia causa, ob quam judicari ritè queat.*

Responsio IV. ad IV.

UTrùm Parisiis Lugdunum venerit exul Joannes Gerson; an venerit, eò quòd de emendatione Romanæ Ecclesiæ liberiùs, quàm Pontifici audire allubebat, verba fecerit; an denique hanc ipsam ob causam à Martino V. in exilium missus venerit, quis est, qui non jure formidet ac dubitet? solus Hübnerus cum paucis fortè sociis rem habet exploratissimam, nulla in re hæret dubius. Audiamus igitur Brietium Historicum de Gersonis obitu fol. 746, ita differentem: *mortuus est quoque ætatis an. 66. Lugduni, quò secesserat in voluntarium exilium, propter odium Philippi Burgundi, de excussis in Synodo Constantiensi Joannis Parvi articulis Joannes Gerson, magnum Academiæ Parisiensis lumen, ejus quondam Cancellarius. Eò autem secesserat, ut Joannis fratris sui Cælestini consuetudine uteretur &c.* Etsi itaque Gersonis dicta & scripta Romanis Pontificibus minùs probata fuerint, velut indicare videtur idem Brietius; quòd tamen à Martino V. in exilium pulsus Lugdunum venerit, & quidem ob allatam causam, apertè satis inficia-

ficiatur idem author. Tu verò, Hübner, Martinum V. Pontificem, quem orbis propemodum universus summis laudibus constanter profectus est, ommissis omnibus ejusdem præclare gestis, universo orbi exosum reddere conaris. Platinaprofectò in dilaudandis Pontificibus haudquaquam nimius, uti refert Ciaconius, postquam quatuor permagna folia Martini encomiis implevit, hac denique coronide laudes ejus absolvit: *hic autem vir in omni vita integer, Pontificatus sui annò quartò - decimò Romæ apoplexiâ moritur - ætatis annò sexagesimò tertio, sepeliturque ejus mandato in basilica Constantiniana comitante populo Romano, comitante Clero non aliter flente, quàm si Ecclesia DEI, si urbs Roma unico atque optimo parente orbata fuisset.*

Responsio V. ad V.

QUALE Concilium fuit Basileæ, talis Pontifex fuerat Felix V, neuter nimirum sacris Canonibus conformis, præcipuè si finem conciliabuli spectare lubeat, in quo abscedentibus ultrò Episcopis pene remanserunt soli Pseudo-Sacerdotes, qui, quod lubebat, statuebant libertatis suæ studiosi magis, quàm disciplinæ Ecclesiasticæ: penitus oblii etiam morem veterum Conciliorum, in quibus nemini licuit sententiam dicere, nisi fuerit par aut major Episcopò, aut certè ab his missus Legatus. Mirum proinde nemini videbitur, si intelligat, à conciliabulo Basileensi statutum fuisse, ut Concilium deinceps esset supra Summum Pontificem Felicem nempe V. qui probè noverat, à quo acceptos ferret honores Pseudo-Pontificios. Sed de his plura dabunt responsa proxima.

Responsio VI. ad VI.

IPSE satis proditum cupis Hübner, quale Concilium denique Basileæ celebrarit, dum ais, vocatum à Concilio haudquaquam comparuisse Eugenium IV. hunc proin depositum, & ipsius loco Felicem V. confirmatum fuisse Pontificem. Agere nimirum coeperunt judicem illi, qui necdum didicerunt sustinere officium advocati, ut suas vel aliorum tuerentur partes audiente judice. Stuporis res plena meritò est visa Romanæ Ecclesiæ, quæ nunquam hæcenus inaudit, Pontificem à Concilio legitimo fuisse citatum: Caput à membris, Pastorem ab ovibus, aut verius à lupis, qui sub ovinis pellibus Basileæ latebant, & ovile Divini Pastoris

ris

ris in hædorum stabulum convertere, hoc est, pervertere laborabant Huf-
fitarum haud obscuri fautores. Atque his iudicibus dum non subiecit se
Eugenius Pontifex, laudatur summoperè ab Hübnero Felix Pseudo-Pon-
tifex, mercenarius Conciliabuli Basileensis.

Responsio VII. ad VII.

SI maluisset omnino silere de Pio II. Hübnerus, veluti filuit de plerisque
Pontificibus optimè meritis, tunc facile à quovis adverso telo sese ex-
pedivisset; sed cum in vituperium trahat, quod summæ laudi vertendum
erat, hinc non uno tantum telo nobis modò petendus patet. Historici
personam sustinere audet Hübnerus, & tamen de laudatissimo Pontifice,
qualem Pius II. unanimi omnium sententiâ se probavit, aliud ferè non
scribit, quàm hæc modicissima; *Multa Æneas probavit, quæ Pius II. conde-
mnavit.* Notissimus mihi Hübneri genius & sensus est, intendit nimi-
rum dicere; *honores mutant mores, & sæpè totum hominem.* Nisi scilicet Æ-
neas Sylvius fuisset consecutus Pontificios honores, nunquam in Concilio
Mantuano decrevisset iis prorsus contraria, quæ in Concilio Basileensi
suò etiam suffragiò primùm probavit. Itane Hübnerè, tu firmiter per-
suades tibi, & tecum tui loci? amabo, ne te nimium des præcipitem, fac,
mecum penitiùs rimeris Æneæ Sylvii ætates singulas, & tunc absque scrupu-
lo, si sapias, mutabis animi tui sententiam. An. 1405. mundo natus est Æ-
neas; an. ætatis 18. primùm litteris cœpit navare operam; an. ætatis itidem
suæ 26. Christi 1431. cum Cardinale Capranico Basileam petiit, cui sicut
& aliis magni nominis viris à secretis per annos octo, usque nimirum ad
annum 1439. fuit, quo tempore Amadeus Sabaudia Dux à conciliabulo
Basileensi Eugenio IV. jam octo annorum Pontifici est oppositus, haud-
quaquam dissentiente Sylvio. Annis quatuor aut quinque etsi Patrum pars
maxima deserto Felice seu Amadeo adhæssisset Eugenio, sua tamen in per-
tinacia substitit Basileæ conciliabulum usque ad annum 1443. aut 44. At
haudquaquam ita substitit Æneas; is enim an. 1441. Friderici III. Cæsa-
ris vestigia ita secutus fuit, ut inter duas litigantium Patrum partes viam me-
diam eamque tutissimam elegerit nec Eugenio, nec Felici cum incerto Cæ-
sare adhærens. Annos natus 40. Christi 1445. à Friderico missus Lega-
tus ad Eugenium Romam pervenit cunctis stupentibus, quòd non cuncta-
retur accedere ad Pontificem, quem juvenis Æneas multorum maximè

motus exemplis Basileæ verbis, scriptis & factis Amadeo Pseudo-Pontifici postposuisset. Tum verò ipse coràm mutatae mentis indicem ostendit plaudente Roma univerfa. Audi ipfius Cæsarei Oratoris Æneæ verba ad Eugenium prolata: *Præus, inquit, Sanctissime Pater, quàm Cæsaris mandata referam, de me ipso pauca dicam. Scio multa de me tuis auribus inculcata esse, neque bona, neque digna relatu, sed neque mentiti sunt, qui me tibi detulerunt: plurima ego, dum Basileæ fui, dixi, scripsi, & feci, quæ infra dignitatem tuam videri poterant, non inficior: at non tam tibi nocere, quàm Dei Ecclesiæ prodesse mens mea fuit. Erravi, quis neget? sed neque cum paucis neque cum parvis hominibus: Julianum Sancti Angeli Cardinalem, Nicolaum Archiepiscopum Panormitanum, Ludovicum Pontanum, tuæ Sedis Notarium sum secutus, qui Juris Oculi & veritatis Magistri videbantur. Quid Univerfitates, & alia orbis Gymnasia referam, quorum pleraque adversum te sentiebant? quis cum tantis hominibus non errasset? verum ego, ubi errorem deprehendi Basileensem, fateor, non statim ad te convolavi, quod plerique fecerunt, sed verius, ne ab errore in errorem prolaberer; sæpe in Scyllam incidunt cupientes vitare Charybdim, ad eos me contuli, qui neutales habebantur, ut ab altero duorum extremorum ad alterum non sine consultatione ac mora transirem. Mansi ergo apud Cæsarem tribus annis, ubi dum magis ac magis contentiones audio, quæ inter Basileensem, & tuos Legatos fuerunt, nihil mihi dubii relictum est, quin te penes sit veritas. Atque hinc factum est, ut cupienti Cæsari ad tuam me Clementiam viam facere non invitus parcerim; sic enim me in tuam gratiam redire posse sum ratus. Nunc apud te sum; & quia ignorans peccavi, pro tua Clementia mihi ut ignoscas oro. Cui Eugenius Pontifex: Scimus te, inquit, cum multis deliquisse, sed errorem fatenti non possumus non ignoscere: Ecclesia namque pia Mater neganti debitum, nunquam remittit; fatenti nunquam retinet. Tu jam veritatem tenes, cave, ne relinquas eam, atque bonis operibus divinam gratiam quaerito: eo in loco jam degis, ubi & veritatem tueri possis, & Ecclesiæ prodesse. Nos injuriarum posthac præteritarum oblii, te bene ambulantiem & amabimus, & paterno sinu fovebimus. Hunc in modum anno ætatis suæ 54. electus fuit in Pontificem: annis igitur facilè 16. aut pluribus ante Pontificatum totus contra Felicem pro Eugenio stetit. Quæ itaque Æneas antea probârat, eadem Æneas condemnaverat: nihil in ipso sibi vendicavit Pii Pontificis nomen, nihil novum officium, nihil nova dignitas, nihil novi honores, totum tribuit sibi com-*

perâ

perta veritas, iustitiæ virtus & Romanorum Pontificum legitimè electorum Divina vocatio, ac summa per Dei gratiam morum integritas. Fac fingas & hictibi, Hübner, Æneam Sylvium usque ad electionis suæ diem perstitisse ea in sententia, quæ erat Conciliabuli Basileensis, mutasse verò animum, postquam electus est Pontifex; utrumne hanc ob causam Pium II. cuiusdam erroris vel argues, vel condemnabis, ut Æneam absolvas? quasi verò Lutherus, Calvinus, Joannes Huls & Wicleffus &c. non longè diversa mentis & sententiæ fuerint ante mutationem, aut, si malis dicere, reformationem suam. Si itaque sincerè, ut par est, nobiscum agas, velut nos tecum, fatebimur ambo cum omnibus passim Historicis, Pium II. talem ac tantum fuisse Pontificem, in quo grandem sibi positum obicem offendunt quicumque demum Romanæ Ecclesiæ adversarii; ab infimo enim ad supremum dignitatis gradum ita ille ascendit, ut summi ac infimi, quod ultra in Pio II. desiderarent, vix invenerint, ejusdem singulari eruditione, doctrinâ, scientiâ, experienciâ, prudentiâ, providentiâ & summâ morum integritate penitus convicti.

Responsio VIII. ad VIII.

TAMETSI Paulum II. nonnulli auctores apertè fati reprehendant, iis tamen plena nequaquam fides est adhibenda; unus enim Platina aut certè Platinae socii fuerunt, qui Paulum hunc posteritati contemptibilem reddiderunt. Ecqua fide hos dignos censebimus? fuit nempe, ut passim perhibent Historici, amantior Paulus virtutum, quàm litterarum; hanc ob causam cum in aula Pontificia viros permultos scientiis quidem sed & vitiis magis, quàm virtutibus insignes deprehendisset, eos procul abesse iussit aulâ Pontificiâ, ringentibus cunctis, ad quos manumissio pertingebat. Quisquis his meis dictis adhibere fidem abnuit, lustret vel perfunctoriè solum Platinae de Paulo II. folia perpauca, & continuò audiet lector, latrare eum canis instar mordacis adversus Dominum suum insurgentis. Eò audaciæ suomet certè testimoniò testatur Platina sese devenisse, ut libello publicò eoque acerbissimò Pontificem Paulum infamârit,

Virorum Principum iram & arma vindicia eidem minitatus fuerit, ad Concilium adversus Pontificem appellationem tantillus homuncio intendit. Ne mireris itaque, Hübner, si in Platina legas, Paulum respondisse: *omnia jura in scrinio pectoris sui recondita esse; Item, omnes litteratos esse hæreticos.* Ut nimirum Pauli Pontificis mentem assequaris, ponderandæ tibi sunt rerum tum præsentium permultæ circumstantiæ. Pontificem accusare Supremum, majorem ac superiorem ipso Pontifice judicem velle inquirere, ad hunc *sibi* majorem Pontifice judicem deferre Pontificem, dum irâ frendens ac demens minitabatur Platina, respondit Paulus: *omnia jura in scrinio pectoris sui recondita esse*, significans furioso homini, nemini judicum jus majus posse competere, quàm sibi Pontifici ac Supremo judici: litteratos verò omnes hæreticos, aut hæreticis certè non ab similes esse eos, quibus parvi momenti est virtutis pretium, nullum sceleris odium. Et procul dubio consuas docuit experientia, viros permultos scientiis licèt exultos, virtutibus tamen destitutos in via lubrica ita incessisse, ut facili lapsu in hæresin deflexerint. Adhæc multorum populorum loquendi modus id pridem obtinuit, ut quoties eorum quispiam irâ effervescit, toties eos dicere hæreticos consueverit, quos sibi admodum molestos esse compererit. Simili ferè modo Lutherani eos solent inclamare Papistas, quos Catholicis vel modicè tantùm addictos suspicantur, vel non omnino contrarios experiuntur. Si hæres, num vera sint isthæc omnia, ne molestum sit tibi pluribus inspicere auctores Historicos non suspectos. Imò hac super re Platinam non malè præoccupata mente consule, & absque difficultate tibi veritas obviabit: dicet enim tibi inter alia hæc Platina: *Paulus in omnibus rebus videri voluit acutus & doctus.* Si namque Paulus in aliis ita oderat doctrinam, quo pacto in se & Cardinalibus suis doctrinam tantoperè æstimavit? qua ratione in omnibus videri voluit *acutus & doctus*? en quomodo hæc & similia cohæreant! Perge obsecro legere Platinam, & faciliè deprehendes authorem in fine libri sui omnia corruptentem. Pessimè profectò egit is causam suam, dum inter copiosas calumnias suam finiit Historiam Pontificiam; loco nempe libri sui ultimo malè descripsit Pauli II, Pontificis vitam, imò non Pauli, sed suam.

Respon-

Responsio IX. ad IX.

Cùm auctorum alii sint, qui Alexandrum inter melioris notæ Pontifices numerent, uti Abraham Bzovius, & Petrus Justinianus nobilis Venetus cum Stephano Forcatulo Gallo; alii verò, qui nigrò prorsus calculò denigrent, uti sunt Panvinius, Petrus Bembus &c. alii demum, qui nec inter Pontifices optimos nec pessimos censendum existiment; hinc viam mediam fore tutissimam auctores judicârunt multi, inter quos Joannes Mariana lib. 27. c. 2. ita scribit: *multa, inquit, de Alexandri vitæ famâ, quæ nulli parci, tum scriptò prodita sunt, an vero, an ex invidia, non facillè dixerim. Omnia conficta temerè fuisse non arbitror.* Dum itaque Pontificum censores non Pontificii Alexandrum VI. sibi ob oculos ponunt, optaverim ego, ut simul Historicos hoc nomine dignos suum in conspectum admittant, bene gnari, eos malle veritati cedere, quàm cum paucis adulato-ribus de crimine Pontificem omnino absolvere plurium ore reum. Nec tamen existiment hîc qualescunque Romanorum Pontificum hostes, aperiri sibi campum, in quo ipsis jam liceat velut victoribus triumphum canere: meminerint enim in primis, Alexandrum VI. minimè Dei spiritu vocatum occupasse Sedem Divini Pastoris; baculum & peram petiit, postulavit & ambivit, & idcirco saccum aurò plenum Simoniacis mercatoribus obtulit, diversus omnino à ducentis & pluribus Summis Episcopis, qui cum honores fugissent maximè, ipsos honor Pontificius non fugit. Meminerint non minùs, multa crimina Alexandro Pontifici ab obtreçtatoribus objici, quæ Pontifex non admisit. Ut res planior evadat, paululùm ad examen vocabimus totam Alexandri ætatem. Diem natalem habuit in Hispania anno Domini 1431, tumulo illatus est anno 1503, annos univèrsim moriens numeravit 72. postquam sedit Pontifex annis 11 annum igitur primum supra sexagesimum ætatis suæ vel agebat vel jam impleverat, dum Præsul Romanus est promulgatus; scelera proin plura, quæ admisit, nemo in annos Pontificios rejiciat, præcipuè verò illa, ex quibus prodièrunt sacrilegæ proles quatuor; cum harum singulæ dudùm antea pubertatem adeptæ sint, ut omnium fert Historicorum consensus. Probè notanda hæc tibi putes, Hübnerè, qui peccatorem Alexandrum maluisse ita describere, ac si carnis vitiis totus immersus fuisset, dum fuit Pontifex, nisi crimina filiorum jam ætate provectorum ita tibi placuissent, ut

simul patrem & noxios filios omnium oculis proponeres. Etsi igitur multa admiserit scelera Borgia & juvenis & Cardinalis, non eadem tamen commisit & senex & Pontifex. Verum macæfisi animi Hübner! Lutherum tuum nunc in medium producam, ut cum Alexandro VI. de innocentia certet. Ille profectò palmam feret, & quod in Alexandro tam ardentè desideras, in Luthero tuo consequèris prosperè. Natus est Lutherus Eislebii an. 1483. An. 1503. Erfurdii Philosophiæ Magister creatus eodem nempe anno fuit, quo vitam finiit Alexander VI. An. 1516. apertos errores docere non dubitavit. An. 1517. contra Patres Dominicanos palàm ad populum dicere, eosdem apertæ Simonix arguere, varias theses ipsis oppositas mordicùs defendere, Indulgentiarum valorem extenuare, novas identidem, easque apertè erroneas doctrinas in vulgus spargere, contra ipsum Moguntix Archiepiscopum insurgere, Pontificum Romanorum potestatem oppugnare, Jus Pontificium in foro publico concremare, Pontificem Anti-Christum appellare, Romanæ Fidei nuntium remittere, Saxonix Electori suo Protectori assentari in rebus cunctis & adulari, reddituum Ecclesiasticorum jus tribuere, Ecclesiæ Caput dicere, morum libertatem passim relaxare, votis religiosis ac habitu contemptis monialem sibi duplicatò sacrilegiò jungere, cum eadem in annos multos perpetuis sacrilegiis sese polluere, sacrilegas proles suscipere, usque ad annum ætatis 63. Christi 1546. pertinaciter in erroribus suis persistere &c. Si fortè nimius tibi videar, Hübner, in recensendis Lutheri maculis, edoceri à te cupio excessum meum authyperbolem. Profectò ex tuis libellis, quæ attuli hætenus, collegi ferè omnia, in hoc uno à te diversus, quòd illud ego vitium Lutheri appellaverim, quod tu virtutem nominas. Et ob hoc ipsum vehementer obstupear hic ego religionem tuam in tomulis tuis centies expressam, qua Pontificum Romanorum quorundam modò Simoniam, modò ambitionem, modò impudicitiam, modò doctrinam tuò judiciò hæreticam &c. tanquam extrema abominaris vitia, & tamen in Luthero atque hujus sectatoribus hæc ipsa vitia non modò tanquam crimina non agnoscis, sed virtutum selectissimarum loco haberi desideras. Si jam ambigas, num Alexander VI. num Lutherus scelere insignior fuerit, consule ipsos Lutheri libros, pondera insuper authores, qui utriusque gesta typis mandârunt; tum verò quovis sinistro affectu seposito te tibi met judicem sistito. Hoc si præstiteris, parùm, imò minimè, laudabis mecum equidem Alexandrum,

drum, sed minùs extolles etiam Lutherum magnæ reformationis vel auctorem vel adiutorem principem.

Responsio X. ad X.

VERBORUM constantiam in Hübnerianis tomulis tum aliàs sæpe, tum de ultimis etiam hujus Seculi Pontificibus, quis est, qui non perspiciat? eodem nempe Seculo & penè eodem folio uberrimè traducit Alexandrum VI. tanquam Præsulem Veneri maximè deditum, dum tamen paulò antè asseveravit, *Antonium Sabellicum, Hermolaum Barbarum & Joannem Picum Mirandulanum, utpote viros doctissimos, existisse reformationis brevè adfuture prodromos.* Si penitiùs inspexisses, Hübnerè, horum singulorum mores aut doctrinam, dictæ reformationis haudquaquam dixisses prodromos. Ego eosdem tibi non ex auctore Pontificio, sed tibi Scriptore ferè similimo notissimos dabo, ut major tuorum apud te sit autoritas. Inspice igitur discursus Academicos Coburgenses, quos quinquies jam typis repetitos esse gloriatur Godefredus Ludvvig Director & Professor Coburgensis. Is postquam fol. 424. Hermolaum Barbarum tanquam virum valdè doctum dilaudavit, claudit laudes ejusdem his penè verbis: *in colloquio cum Sathana instituto scire desideravit, in quo consisteret Aristotelica entelechia, seu Actus & Perfectio.* Fol. 427. dum enumerat Antonii Coccii Sabellici libros copiosos, finem enumerationi suæ hunc imponit: *mortuus est Sabellicus lue Venerea, & reliquit ex una suarum concubinarum filium spurium.* En tibi auctorem non Pontificium! en reformationis tuæ præclaros prodromos, quorum prior cum Sathana, alter cum meretricibus commercia habuere! Picum tandem Mirandulanum inter religionis tuæ vel novatores vel reformatores cur numeres, haud dispicio: hic enim cùm tempore Innocentii VIII. circa annum 1486. editò librò nongentas theses ex omni scientiarum genere stupente Romæ universâ doctissimè propugnâisset, tredecim ex iisdem propositiones deprehendere ac notavere Inquisitores; quas tamen Picus ea ratione explicavit & exposuit, ut à sana doctrina diversum nihil continere vel ipsò iudice Innocentiò fuerint judicatæ. Cæterùm harum author Mirandulanus in rebus omnibus sese constanter subjecit menti Romanæ Ecclesiæ, paratissimus id tenere semper, quod ipsa docet ac docuit. Mores suos doctrinæ conformavit, præsertim in ultima vitæ suæ periodo, cùm procul à curis Seculi & deliciis animæ suæ ac salutis æternæ curam

in

in se susceperit ferè unicam à solitudinis, pœnitentiæ, & virtutum plurimarum fructibus messem exspectans, quàm sanè copiosam collegisse anno ætatis suæ 32, ex Scaligero & alijs auctoribus tradit Antonius Foresti Historicus Italus.

Seculum decimum sextum.

CCXVI. Pius III. Senensis Italus.

MORTUO Alexandro VI. tumultus ingens Romam universam turbaverat; Cæsar enim Borgia, Alexandri filius, thesauris Ecclesiæ direptis Vaticanum cum duodecim suorum militum millibus circumcinctum tenebat, simulque Hadriani molem præfidijs muniverat, Electores Pontificios eò adacturus, ut non nisi acceptissimum sibi eligerent Pontificem. Ut tamen in malo proposito non persisteret, evictæ tum Galliæ, tum Hispaniæ cum Romani populi Oratoribus, qui Borgiam oratione sua adeò permoverunt, ut Urbe egressus liberam Cardinalibus eligendi potestatem concesserit. E consilio fuerat Oratorum petitis quamprimum gratificari; armatus enim Gallorum exercitus à Georgio Ambrosiano Cardinale Rhotomagensi è Campania Romana vocatus haud difficulter armis impetrasset, quod ne precibus à Borgia negaretur, timebatur. Post longam igitur contentionem libera omnino electione renuntiatus denique fuit Pontifex Franciscus Piccolomineus Pii II, ex sorore nepos Pius III. deinceps appellatus. Avunculo suo sese constanter exhibuit gratissimum, & acceptorum beneficiorum memorem; ab eodem enim acceperat, ut omnibus disciplinis & præsertim Jurisprudentiâ excultus jam anno ætatis suæ decimo septimo Senensibus Archiepiscopus designatus, & paulò post in Purpuratorum Senatorum numerum fuerit cooptatus. Annis deinde & consiliis maturus sub Paulo II, & Sixto IV. Legationibus variis, in Germania maximè apud Fridericum Imperatorem, defunctus fuerat, quibus se omnibus idoneum probârat, ut imperaret omnibus Pontifex Supremus. Ipse etiam Cæsar Borgia de novi Pontificis electione maximè anxius intellecto Piccolominei nomine adeò se permutatum ostendit, ut Ecclesiæ suæ thesauros haud agrè restituerit, quamquam
Urli-

Urfinorum armis occupatum, & custodiarum aspectu permotum fuisse auctores scribant, ut invitus fecerit, quod sua sponte perfecisse videri malebat. Interea Pius III. quamprimum omnes vires eo intenderat, ut Romanæ Curiaë & Urbis mores ad disciplinam meliorem reduceret. Cùm simul memoriâ teneret maximè, ante Pontificis electionem à congregatis Patribus decretum fuisse, ut electus Pontifex intra biennii spatium orbis universi Episcopos ad Generale Concilium convocaret, is in primo Patrum conventu palàm pronuntiavit, nolle se tantum temporis expectare, ne congregando Concilio obex poneretur amplius. Verùm præclara hæc statuta mors perimportuna disturbavit venenato ulcere vitam eripiens Pontifici, quem die à Pontificatûs sui initio supra vigesimum sexto omnes boni si non lacrymîs, saltem magno animi dolore ad tumulum usque profecuti sunt an. 1503.

CCXVII. Julius II. Genuensis Ligur.

IULIANUS ante Pontificatum dictus patrem habuit Raphaëlem Roborem Sixti IV. Pontificis fratrem Germanum nobili stirpe ortum. Litteris quibusvis & virtutibus excultum Sixtus IV. patruus ex Episcopo Carpentoraënsi Presbyterum Cardinalem; dein verò Episcopum Albanum, & mox Sabinum; demum verò Ostiensem ac Majorem Pœnitentiarium creavit. Eo munere tum ob singularem eruditionem, tum ob compertam in rebus omnibus agendi dexteritatem, tum etiam ob continuum laborem, quem extruendis Romæ ædificiis magnificis impenderat, & Sixto IV. & Innocentio VIII. pergratum se præbuit. At sub Alexandro VI. fortunam asperam perpeffus, ne plura pateretur, in Galliam aufugit, ubi per decennium commoratus Ludovici XII. regiam humanitatem fuit expertus. Alexandro VI. & mox Pio III. vitâ functis, dum ex Gallia in Italiam rediit, tanto in Julianum studio Electorum suffragia sunt conversa, ut penè priùs, quàm conclave ingrederetur, jam 37. Cardinalium calculis lectus fuerit Pontifex, ringente ad hujusce rei nuntium Cæsare Borgia, cui Julium II. triplici corona redimitum cernere visum est extremum exitium. Hunc tamen ante alios sibi Pontificem optare debuerat Borgia; Julius enim etfi illatas sibi ab Alexandro VI. & hujus filii in-

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Rr

jurias

jurias ignorare non potuerit, pertulit tamen eo animo, ac si eas omnino ignoraret nullis precibus nec rationibus persuasus, ut Cæsari Borgiæ vita longiori indigno vitam adimi pateretur vindictæ omnis immemor. Ecclesiæ tamen bona à Cæsare direpta ita restituit, ut brevi incrementum sumpserint. Hanc in rem vi & armis opus fuerat, ut inter primos hostes Veneti sub jugum mitterentur, contra quos Julius II. Maximilianus I. Imperator, Ludovicus XII. Galliæ, & Ferdinandus Catholicus Hispaniæ Reges iniêrunt foedus, haud longo tempore tot inter diversa capita duraturum: Veneti enim positis armis & infestis animis Pontifici, aut veriùs ejusdem armato exercitui supplices facti, & ob hoc in gratiam recepti, simulq; anathematis vinculo soluti, suas in partes trahebant Pontificem simul & Ferdinandum Regem, futuros simul pariter hostes eorum, quibuscum paulò antè contra Venetos amicitiam firmaverant. Contra inexpectatos hos hostes, veluti pro focus & aris pugnaturi & Cæsar & Rex Gallus Pisanum conciliabulum, invito Pontifice, armata manu protegebant, quibus ut in tempore occurreret, Concilium Lateranense indixit Julius. Interea Hispani, post varias hostilitates, Pontificiis mixti militibus acerrimo cum Gallis propè Ravennam commissò præliò victoriam quidem amiserunt, victoribus tamen multo sanguine coemptam. Quin Gallorum vires eâ victoriâ ita attritæ sunt, ut junctâ Venetorum & Helvetorum operâ totam brevi Italiâ relinquerint, non jam victoriâ ovantes, sed fugâ ac timore penè exanimati. Intellectâ Gallorum fugâ Insubres etiam Maximiliano Sfortiæ Ludovici Mori filio sese subdiderunt, excussò Francorum jugò. Insubrum exempla secutæ in Italia urbes permultæ, aut Pontifici, aut Cæsari parvère. Atque hæc omnia cum Helvetiarum præcipuè copiarum viribus fuissent patrata, ex beneficio Julii II. Pontificis Helveti *Italiae libertatis assertores* dici cœperunt. Inter hæc Veneti Veronæ Vincentiæq; imperium Cæsari, cui tamen ex pacto hæc urbes debebantur, cedere obstinatissimè recusarunt. Igitur Pontifex, Venetorum pertinacia vehementer commotus, alterum cum Cæsare foedus pepigit totis viribus recrudescentes hostes prostraturus. Verùm etiam Veneti paucitatis suæ haud oblitum mox societatem iniêrunt cum Ludovico Francorum Rege, qui itaque novos contra Julium adhibitis Cardinalium in Gallia commorantium consiliis tumultus excitabat, Abbatem Cluniacensem, ut Sacerdotem Summum dicerent, legitimo Pontifici opponens. Cum Gallorum Rege arma conjunxerat

rat

rat tunc Joannes Albretanus Navarrae Rex, qui Pontificis minis & monitis contemptis denique exauctoratus est penitus, Navarreo regno in Ferdinandum Catholicum translato. Tentati etiam fuere sapius Veneti à Pontifice consiliis & armis, ut Gallorum amicitiae nuntium remitterent; sed cum in proposito suo vel constantes, vel pertinaces expertus fuisset, partim animi dolore, partim senectutis infirmitate debilitari indies magis visus est, ac demum extingui anno à Partu Virginis 1513. Sed. 9. Fuit Pontifex Julius II, ob gestorum bellorum multitudinem notissimus; *Clarissimum* fuisse dixissent omnes, si inter profanos belli Duces locum occupasset. Ab ipsis igitur Catholicorum permultis, & maximè à non-Catholicis inter armatos militum Ordines potiùs, quàm sacros Praesulum choros fuit collocatus, an galea, an infula decorus magis, discutiant illi, qui dubitare coeperunt.

CCXVIII. Leo X. Florentinus.

IOANNEM Mediceum quondam vocatum de gente Medicea etiam nunc inter Hetruscos Principi prognatum fuisse norunt ii maximè, qui Virorum Principum profapias attendere, & scuta gentilitia observare studuerunt. A teneris annis filium suum Laurentius Princeps doctissimus juxtà ac prudentissimus optimis moribus ac disciplinis imbui curavit, conductis hunc in finem variis iisque versatissimis praeceptoribus. Eum igitur adolescentem in genitoris gratiam Rex etiam Gallorum Ludovicus beneficiis regis honoraverat. Quatuor supra decem annos aetatis suae vix numerabat, cum ab Innocentio VIII, sacra purpura condecoratus fuit. Annum trigessimum septimum agebat, dum aetate minùs provectorum Cardinalium maximè studiis in Pontificem electus fuerat, senioribus patribus mutua ambitione dissidentibus. Electi recens Pontificis Leonis X, proclamatorem egit coram universo populo Cardinalis Alphonsus Petruccius, ingenti applausu & laetis congratulantium vocibus exceptus. Is tamen, eodem Leone jubente, in carcere jugulatus fuit ob conjunctionem ipso duce cum Cardinalibus aliis adversus juvenem, ut aiebant, Pontificem conflam. Tria rerum capita coronatus Pontifex exequi secum statuerat, dissidentes nimirum Christianorum Principum animos amicitiae vinculo conjungere; successum dare secundissimum Concilio Lateranensi à Julio Antecessore nuper coepto; & bellum sacrum promoverè

adversus Saracenos, Primum capitum horum executus est ex parte faltem velocissimè juxtà ac felicissimè; Rex enim Gallorum Ludovicus XII. reje-ctò conciliabulò Pisanò Cardinales ejusdem conciliabuli partim auctores, partim adjutores totà Gallià exesse jussit, Maximiliani Imperatoris gloriosa vestigia secutus, qui sedente adhuc Julio II. suos Legatos ad collectos in Laterano Patres miserat. Mors indè cùm Ludovicum Regem rapuisset patrem, Franciscus filius, patris exemplò permotus, Leoni contra Selimum Turcarum Imperatorem 4000. peditum & 6000. equitum cum rebus omnibus necessariis suppeditavit paratissimus, ut dicere solebat, cum filiis adversus Ecclesiæ hostes ire & pugnare, si vel necessitas, vel par necessitati utilitas suaderet. Non ita votis responderunt in Germania Principes ac Principum Legati Augustæ Vindelicorum congregati; iidem enim decimam & vigesimam bonorum temporalium partem negabant Pontifici, paratiores contra Italiæ Clerum, quàm contra hostem barbarum pugnare. Annus agebatur supra millesimum quingentesimus decimus septimus, quo Lutherus Jubilæi à Leone promulgati primò astimator, sed mox osor acerrimus zizania seminare in Saxonia coepit superbiâ atque invidiâ contra Patres Dominicanos, uti vocamus, imò universam Romæ Ecclesiam pugnante, & per Germaniam multis in locis triumphante. Conscriptit idcirco contra Lutherum Henricus VIII. Rex Angliæ librum, qui auctori suo ita jubente Leone X. peperit *Defensoris Ecclesiæ* gloriosum nomen, notâ inconstantia maximæ & majori plurimorum scelerum infamiâ brevè extingendum. Eadem ferè ætate mortuo Maximiliano Cæsare ab Imperii Electoribus Imperator electus fuit Carolus V. perpetuus Francisci Gallorum Regis hostis & victor, cum quo Pontifex foedus quamprimùm iniit, totà Italiâ propulsurus Franciscum Regem Francisco Sfortiæ Mediolanensem Duci infestum. Conjunctis itaque Italarum ac Germanorum copiis brevi tempore Mediolanum totaque Insubria pulsâ Gallis restituta fuit; Ducatus nimirum Mediolanensis denuo paruit Francisco Sfortiæ, Parma verò & Placentia Ecclesiæ. Geminas has urbes Ecclesiæ redditas intueri ardentissimis in votis Leoni erat; auditus est enim non rarò dicere, si Placentiam & Parmam Ecclesiæ subjectam denuo vidisset, mortem sibi minimè molestam fore. Nec dixit fortiùs, quàm egit; dum enim accepto de Gallorum clade & restitutâ Parmâ ac Placentiâ nuntio in villa Manliana cenam sumere parabat, subitò artuum omnium

omnium rigore concuti cœpit; secuta dein febris & ingravescens identidem morbus mortem Leoni mori paratissimo acceleravit an. ætatis 47. Pontificatus 8. Christi 1521. Præclara hujus Pontificis gesta ornarunt etiam DD. Casimirus Poloniæ Princeps regius, & Franciscus de Paula Calaber Divorum catalogo ab eo inserti; unus item & triginta Cardinales ab eodem Pontifice creati, ut eorum non pauci interessent membra, aut Præsides Concilio Tridentum tunc convocando. Locum etiam apud eundem vendicaverunt sibi tum artium, tum scientiarum æstimatores plurimi ac præcipuè Poëtæ, quos inter eminebat maximè Camillus Quernus Neapolitanus; is licèt in menses singulos 8. duntaxat aureos pro alimentis à Leone acciperet, sexcenta tamen versuum millia intra unius mensis compendium se composuisse gloriatus est. Inter Poëtarum proin carmina & orbis totius laudes tumulo illatus fuit Leo X. Pontifex D. Petri annis dignissimus.

CCXIX. Hadrianus VI. Germanus.

ULTRAJECTI ex patre Florentio Aulæorum textore natus annò 1459. ob parentum inopiam domo patria relicta Lovanium venit, ut inter alumnos Collegii Portiorum, uti vocabant, necessaria alimenta haberet, sed & liberales artes perdisceret ibidem, gradum deinde facturus ad severiores litteras. Intra paucorum annorum curriculum tales actantos fecit progressus, ut tam in Dialectica, Mathefi & Philosophia, quàm Theologia universa primam constanter laudem tulerit, & supremam lauream adeptus fuerit, haud inferiorem tam in Jure Pontificio, quàm Cæsareo promeritus. Emensò scientiarum harum stadio favente Margaritha Maximiliani Cæsaris filia, quæ tum Belgis parentis loco imperabat, parochiale beneficium consecutus animarum curam in se suscepit; dein Theologiæ Doctor publicus ac in templo Lovanii maximo Canonorum Decanus; mox verò Austriæ Archiduci Carolo Præceptor delectus, in Hispaniam ab eodem suo quondam discipulo jam Imperatore ac Rege Hispaniæ missus advenit, ubi à Ferdinando Caroli fratre Episcopus Tortosæ constitutus est, ut tam Carolo quàm Ferdinando à consiliis perpetuò foret, quin Regis nomine cuncta disponderet. A Leone demum X. Cardinalium numero adscriptus à triginta Purpuratis Patribus, etsi longissimè absens ac remotus, in Romanum Pon-

tificem fuit designatus an. 1522. Accepto de sui electione nuntio, ex Hispania quamprimùm transeundum fuit in Italiam, in qua continuò Malatestam Arimino repulit Urbinatum & Ferrariæ Ducum copiis adjutus, Simile subsidium Rhodo insulæ à Turcis obsessæ votis omnibus exoptabat; quæ tamen die Nato Servatori sacra immani barbarorum jugo caput subdere cogebatur an. 1522. Rebus aliis ut maturè provideret, Consiliarios in Germania natos sibi que notos præ aliis adhibebat; horum igitur vigiliis interceptæ fuere Soderini Cardinalis literæ, quibus Franciscum Galliæ Regem ad innovandum in Sicilia bellum hortabatur, ut Cæsareæ cohortes ab Insulæ abstractæ ad tuendum Sicularum regnum traherentur. Hac Soderini perfidia, ut par erat, valde commotus Pontifex proditorem in vincula dari jussit, Italorum consiliis in dies fidens minùs, Multorum quoque avaritiæ obstiturus, quædam Romæ officia haudquaquam necessaria sustulit. Hæc aliæque fuere, quibus tum sibi, tum Germanis Romæ degentibus, invidiam conciliaverat adeò, ut passim Germanum Pontificem cum suis Belgis morosæ tarditatis incusarent, parùm memores, Fabium Maximum Italum cunctando rem Romanam restituisse. His adversis accessere permultæ in Germania præsertim turbæ; nam præter Lutherum & Calvinum aliòsque novatores Sacramentarii & Anabaptistæ appellati Romanæ Ecclesiæ vim inferebant maximam. Ut itaque Turcis in Europam magis penetrantibus, nec non Heterodoxis per Germaniam grassantibus à viris Principibus obex poneretur, nullum non movit lapidem; Cardinales enim Legatos, Franciscum nempe Charegatum Norimbergam ad Imperii Status, Thomam verò Cajetanum cum pecuniis in Hungariam dimisit. Concilio adhæc initium facere, si per vires ac vitam liceret, decrevit. Verùm dum inter spem & metum Sacræ Reipublicæ emolumento consulere perseveravit, morbo mortis prodromo tentari ita cœpit, ut agonem sibi proximum instare animadverteret. Quàm hilari igitur animo & vitam temporalem, & summos in terris honores nuspian sibi desideratos relinqueret, ut palàm orbi faceret, hoc ipse sibi scripsit Epitaphium Viatoribus ac Lectoribus cunctis de Hadriano mortuo vivum testimonium; *Hadrianus VI. hæc situs est, qui nihil sibi infelicius in vita, quàm quòd imperaret, duxit.* Imperavit autem Pontifex anno solùm 1. 8. mens. mortuus an. 1523.

CCXX. Clemens VII. Florentinus.

IULIUS ante Pontificatum nominatus, ac de Mediceorum genere natus, Leonem X. patruelem suum impensè coluit; eundem enim inter prospera & adversa constanter secutus, ab eodem ad supremam dignitatem promotus primùm Archiepiscopus Florentinus; deinde Cardinalis; & denique S. R. E. Cancellarius est constitutus. Legatus præterea Pontificius, durante inter Cæsarem Maximilianum & Leonem X. adversus Gallos fœdere, Parmam atque Placentiam Ecclesiæ restituit. Fuere hæc præter recentem eamque felicissimam Leonis X. recordationem, quæ Julio viam ad supremæ dignitatis apicem sternebant; plurimùm tamen obtinente Pompejo Cardinale Columna æmulo, quòd gratia Cæsaris sese pollere apprimè nosceret. Post duorum tamen mensium contentionem, cedente Pompejo, à triginta septem Cardinalibus Pontifex electus Julius annum à nato Servatore 1523. numerabat, quo Pontifex novus, Clementis VII. nomine orbi universo promulgandus, Jubilæi beneficium Ecclesiæ an. 1525. significavit, ab operibus poenitentiae sperans fructus uberrimos. Eadem ferè ætate accepit nuntium, in Germania, Duce Münzero Lutheri affecta, ægestres specioso libertatis titulò allectos Nobilitati universæ & Romanæ Ecclesiæ vim extremam intulisse. Fuit is nuntius malorum ingentium prodromus, quæ Italiae imminebant; causam nimirum bello Italiae lucuosissimo præbebat Gallorum prope Papiam clades, & Francisci Regis captivitas, nec non Mediolanum à victore Cæsare Carolo, Francisco Sfortia Duci ademptum. Inter summas rerum angustias persuadebant Clementi Consilarii Pontificii, rem optimam factu videri, si præpotenti & victoriis elato Cæsari via ad complures victorias occluderetur. Eum in finem Pontifex cum Anglorum Rege, Venetis, & Florentiæ Duce, & tandem etiam cum Francisco Rege libertati restituto, fœdus iniit Cæsari summopere exosum, Columnenses igitur & hos inter maximè Pompejus Cardinalis, perpetuus Clementis & hostis & æmulus, amicus verò Cæsaris vim primam Romæ inferre, Pontificem simulatæ pacis specie decipere haud metuens, Vaticanum ipsum prædator sacrilegus cum armato milite ingreditur Clemente VII. in fugam abacto. Consertæ dein complures pugnae fuere nunc Pontificias inter & Columnenses, imò Clementis inter & Cæsaris cohortes, donec denique exhausto ærario Pontifex bello pacem præoptare, & à Cæsare impetrare, è consilio fore existimavit. Idibus Martiis itaque pax de-

denuò Clementi ac Carolo placuit. Eam in rem Lanojus Cæsaris loco Neapoli imperans cum copiis Borbonium ex Gallia ad Imperatoris partes transfugam inhibere jussus est, ne vim ullam inferret Pontifici; Borbonius verò jam fidem fallere assuetus cum armato exercitu, quem variis promissis & spe spoliatorum animaverat, Romam armata manu adoritur primus inter commilitones admotas mœnibus scalas conscendens. Sed sclopeti glande dejectus, suorumque gregariorum pedibus obtritus gloriam, quam de capta Roma exspectarat, ignominiosa morte ipsemet extinxit, Crebrius equidem Romam ab hostibus captam norunt Majores nostri, nunquam tamen furorem aut terrorem tantum expertam fuisse testantur, quàm à furentibus novatoribus, novis Ecclesiæ Romanæ desertoribus Lutheranis, qui mixti prædatoribus aliis Romanum Clerum ac populum extremis modis vexaverunt. Ipse profecto Pontifex & aliquot Cardinales omnis consilii expertes in arcem S. Angeli sese subito recipere coacti fuerunt, ubi omni comœtu destituti eo denique pacto vitam conservarunt, ut cuncta quæ Cæsar imperasset, se facturos pollicerentur. Interea Carolus Imperator in Hispania commoratus acceptis de lugubri Romæ & Romanæ Ecclesiæ statu nuntiis, obortis præ mœnore lacrymis altum ingemuisse fertur; atque licet eidem in spem amplissimorum suorum regnorum tunc natus fuisset Philippus filius, omnis tamen publicæ lætitiæ indicia prohibuit; publicas è contrario preces indictas omnibus voluit, quibus ipse se constanter præsentem exhibuit nudis incedens pedibus, reliquo populo poenitiæ exemplum monstraturus. Manu adhæc propria exaravit epistolam, qua suam hac in parte innocentiam Cæsar Pontifici, quin orbi universo testatam cupivit. Supervenere ea tempestate ex Anglia nuntii permulti, qui narrabant Henricum VIII, Regem post viginti annorum connubium repudiare coepisse Catharinam conjugem Hispanam Caroli Cæsaris materteram. Ansa repudii erant nuptiæ inter fratrem Regis Arthurum brevi mortuum interque Catharinam jam contractæ; aut veriùs repudii causa fuerunt illiciti Regis amores in Annam Bolenam accensi. Accessere huic in Angliæ regno mala permulta alia Ecclesiæ Romanæ tristia. Ad tantas igitur in tota Ecclesia turbas tollendas Carolus Imperator, Rex Gallus, aliique tum Reges tum Viri Principes Concilium institui petebant, quorum votis responsurus Clemens creatus triginta duobus Cardinalibus Concilium cogere jamjam instituit. Verùm plura desiderii, quàm opere præstare hic licuit Pontifici, morbis animi & tandem

dem morte confecto Sed, an. 10. Christi 1534. Laudes Clementi VII, ante alios dixerunt quatuor Religiosorum Ordines ab eodem probati atque laudati. Eorum primum Capucinatorum, alterum Theatinorum, tertium Somascorum, & ultimum Barnabitarum nuncupavit.

CCXXI. Paulus III. Romanus.

CENTUM fluxerunt anni, à quibus Romani cives à Romanorum familiis nullum amplius venerati sunt Romanum Præsulem, fastidiò suò sanè maximò. Finito tandem sterili Seculo anni ubertatis oborti sunt denuò Romæ; Alexander enim Farnesius nobilis Romanus, postquam per annos omnino quadraginta in sacro Purpuratorum Patrum Senatu constantissimam virtutem, & singularem prorsus in rebus omnibus prudentiam cunctis probaverat, rara prorsus omnium Electorum consensione primò extra electionis locum, dein verò in conclavi Cardinalium triginta quinque suffragiis fuit nominatus Pontifex. Id præsertim in Farnesio mirabantur omnes, quòd didicisset ita ad partium diversarum studia non propendere, ut nec Germani, nec Itali, nec Galli, nec ulla natio sibi soli addictum crederent, omnes tamen dicerent suum Farnesium. Creatus Romanus Pontifex Romanorum privilegia continuo confirmavit & auxit, dein verò ad remotiora regna conversus, Cæsarem Carolum V. constanter sibi addictissimum conservavit, etsi nec Francisci Gallorum Regis desereret partes inter utrumque: Cæsarem nempe & Regem perpetuos æmulos exoptans pacem, aut certè longiores inducias. Ter aut quater, dum fuit Pontifex, cum Imperatore de rebus Ecclesiæ & Imperii egit, atque colloquium ipse instituit, aliàs verò nunquam non per Legatos præsens esse Cæsari studuit: vix enim Ecclesiæ imperare coepit, Imperatori Carolo Tunensis regni victori gloriosissimo obviam misit duos Cardinales relatam victoriam gratulantes. Romæ sudinde convenère Suprema urbis & orbis Capita Paulus & Carolus, ubi mutuis precibus inter se se contendere; Pontifex enim Gallis pacem à Cæsare concedendam petiit, Cæsar à Pontifice initium Concilio Tridenti congregando flagitavit. Nihil à Cæsare Pontificis precibus, multum à Pontifice concessum fuit Cæsaris votis: Concilium enim paulò post promulgatum, sed tamen in Germania plurimum turbatum fuit tum ob bella perpetua, tum etiam ob disputationes publicas Ratisbonæ institutas, Heterodoxis eas ex-

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Ss

optan-

oprantibus, ut publicè clamoribus contenderent, hoc est, veritati nihil concederent suo unice fidentes capiti, haudquaquam solliciti *de Supremo* in Fidei Controversiis *Judice*. Protestantium itaque, uti fuerunt vocati, pertinaciâ eò usque in angustias se redactum sensit Cæsar, ut invitus licet Augustæ Vindelicorum nimium quantum permiserit eorundem arbitrio, sub verbo *interim* triumphante noxia libertate Religionis parùm religiosæ; quo Cæsar factò jura sua ac potestatem violari Pontifex querebatur uno hoc capite offensus ab eodem. Niza in Provincia Galliæ urbs summo honori sibi duxit an. 1538. Paulum Pontificem, Carolum Cæsarem & Franciscum Regem præsentem venerari. Illuc convenerunt rogante Pontifice Imperator & Rex, ut gravissimis tandem bellis Germanos Hispanis junctos inter & Gallos finem imponerent. Verùm agitatæ consiliis variis, cum neuter alteri cedere aut vellet, aut posset, ut tamen quidquam Pauli Pontificis daretur precibus, bellumque adversus Turcarum copias instituendum non retardaretur, decennales inducias inire utrique placuit. Lapsis inde aliquot annis nimirum, 1541. Lucæ, & 1543. Buxeti Placentini agri oppido diebus integris cum Cæsare egit Pontifex, ut innumeris Ecclesiæ malis pressæ succurrerent; in Germania enim & Anglia maximè novatores indies magis invalescebant, Henrico Rege post carnis scelera in hæreles labente, Germaniæ verò viris præpotentibus Lutheri sectam propugnantis. Illicium, causa & occasio his potentissimum erat conficta ut plurimum ab inimicis Pontificum scelera; eorundem in rebus momenti summi amplissima potestas; pravorum Sacerdotum multorum nimia morum licentia; ignorantia per Germaniam crassa, majori autem ex parte propria ipsorum Virorum Principum tum Ecclesiasticorum tum secularium inveterata seductio, & ex hac secuta bonorum Ecclesiæ ad seculares, Reges, & Duces sacrilega translatio, eorundem item in res tam sacras quàm profanas imaginaria jurisdictio. Henricus certè VIII. excussò omnis honestatis frænò se Caput Supremum Anglicanæ Ecclesiæ dixit ac dici præcepit, exemplò ad Germaniæ Regulos brevè transmissò, quibus par Pontificiæ potestati impediendi vis adeò arrisit, ut nisi propter homines & Ecclesiam Romanam nomina odissent, se ipsos Papam aut Supremum Pontificem procul dubio appellassent. Tot ac tantis igitur Ecclesiæ hostibus ut contraveniret Paulus, Concilio Tridenti propagando constanter studuit, ac Carolum Imperatorem inter & Franciscum Galliarum Regem pacis foedera nunquam non optavit utrique

utrique perpetuò gratissimus. Cardinales universim septuaginta & unum creavit, quos inter numerati fuerunt undecim filii Regum aut Principum. Publicas preces passim universæ Ecclesiæ indixit; viros doctissimos summo opere fovit, laudavit atque promovit; ea de causa Societatem JESU etiam ab Ignatio Lojola, *digito Dei monstrante*, ut ipse agebat, inventam confirmavit, ejusdem viros socios in omnem orbis partem amplissimis privilegiis ornatos à se dimisit, ut non modò per Angliam aut Germaniam sectariis resisterent, sed ultra oceanum D. Petri naviculam proveherent in Asiam, Africam & Americam projecturi anchoram. Hæc potissima sunt, quibus per annos ætatis suæ duos supra 80. Pontificatus verò 15. se orbi notissimum & accepissimum fecit, adeoque mortuus est annò 1549. Pontifex omni laude per omnem vitæ suæ periodum dignissimus, nisi aliquando juvenili calori nimium indulisset in viam carnis turpiter deflectens juvenis; quem lapsum tamen humanæ fragilitatis, non verò obfirmatæ in malitia voluntatis fuisse vel coguntur fateri Heterodoxi, hoc unum ferè in Paulo III, vituperantes, quod tamen in se aut suis partibus nunquam vituperabunt, aut certè vix vitabunt.

CCXXII. Julius III. Romanus.

EX patre Vincentio de Monte Romæ Jurisconsulto natus Joannes Maria crescente ætate Perusii ac Senis singularem eloquentiam ac exactam Juris notitiam operâ Antonii de Monte Cardinalis S. Prædis sibi comparavit. His animi dotibus jam celeberrimus factus, in Lateranensis Concilii sessione V. ad Julium II. collectosque Patres dixit ea sui commendatione, ut tum Pontificis, tum Cardinalium ac Episcoporum plurimorum amorem sibi mirè conciliaverit; à Julio enim II. paulò post Archiepiscopus Sipontinus creatus raram etiam hinc de se omnibus præbuit æstimationem. A Paulo III. Bononiæ Prolegatus ac Cameræ Apostolicæ Auditor constitutus suis meritis Cardinalitiam dignitatem fuit consecutus. Post plurimos in Curia Romana summa integritate exantlatos labores Galliam Cispadanam, Flaminiam, Æmiliam & novissimè Bononiam Legatus gubernavit. Concilio Tridenti demum indicto Pauli III. loco præses præfuit eo in sublimi munere pares sibi numerans Cardinales Cervinum & Reginaldum Polum. Mortuo Pontifice Paulo III. novem supra quadraginta Cardinales in tertium usque mensem in electionis loco

commorati, longâque discordiâ divisi in tres partes abiērunt, aliis Cæsari, rursus aliis Galliæ Regi, & denique aliis Farnesiana familiae, plusquam par erat, addicis. Tandem tamen longioris moræ pertæsi summo omnium consensu in Joannem Mariam, deinceps Julium III. appellatum suffragia contulere, probè gnari, præter ingentia merita id singulare in Joanne Maria fuisse, quòd cum sub Clemente VII. Roma caperetur, plurima ingenti animi constantia perpeffus fuerit à furiosis Romanis, ut Ecclesiæ thesauros proderet. Coronatus Pontifex Julius III. ut insisteret Antecessorum suorum vestigiis Jubilæi morem ac cæremonias observavit. Viros item Principes, ac inprimis Carolum V. sibi conciliaturus eorundem Legatos, ante hos verò peramicè suscepit Archiepiscopos Romani Imperii Electores, Moguntinum nempe, Trevirensē & Coloniensem. Fuere hi omnes præsentēs Concilio, quod hortante Carolo Imperatore Pontifex Bononiâ Tridentum transferri curavit, Germanis ea translatione maximè satisfacturus. Verùm inveteratò jam in Germania malò contemptâque penitus Pontificis ac Concilii authoritate, totæ regiones ac provinciæ Lutherò, Calvino aut Zvinglio pertinaciter adhærebant, quorum libri in Italiam jam clanculum delati, ne locum haberent reliquum, severis præceptis cavuit sedulò Julius. Spem ampliorem de Angliæ Romanæ Ecclesiæ penitus restituenda conceperat; mortuo enim Henrico VIII. & mox ejusdem filio Eduardo Regibus in regno successit filia Maria, nubens Philippo II. Hispaniæ Regi, quibus ambobus Religione Romana nihil fuit antiquius. Verùm quàm infirmæ ac inanes sæpè sint res ac spes mortalium, tristissimus brevè eventus commonstravit; Julium enim III. an. 5. Sed. Pontificiæ, Christi 1555, humanis rebus ereptum, secuta est moriens an. regni 5 Maria Regina; Elisabetha verò educata ex carcere ac in thronum evecta annis 47. Angliæ imperavit, suo pro arbitrio sibi suisque præcepta formans, ac Religionem fingens foemina, quæ sua vivendi ac imperandi methodo multis visâ est transtulisse in Historiam, quam de Pontificibus Romanis horum hostes confinixerunt copiosam fabulam. Cæterùm ut lapsæ in errores Germaniæ modis omnibus succurreret Julius Pontifex, paulò antè suum obitum Romæ Collegium erexit peropportunum Germanæ juventuti seminarium, ex quo nimirum per secura Secula prodirent viri omnis eruditionis & virtutis genere exculti, ac proinde quibusvis novatorum assultibus retundendis instructissimi atque paratissimi.

CCXXIII. Marcellus II. Politianus Thuscus.

MARCELLUS Cervinus de Spannochiis à prima ætate dictus, patrem fuerat nactus Richardum Marchiæ Anconitanæ thesaurarium. Parentis aliorumque virorum litteris clarissimorum industriâ scitè imbutus patriam urbem Politianam reperit, mortuo genitore geminis sororibus prospecturus, quarum altera Cynthia nomine Cardinalem Bellarminum mater enixa est filium. Indè Romam perveniens & Paulo III. Pontifici in omnibus probatus, ab eodem nepoti suo Alexandro Francisco moderator fuit datus. Lapso tempore aliis in Curia Romana iisque gravissimis negotiis adhibitus usque adeò dignum ac necessarium se præstitit, ut primò ad Franciscum Galliæ Regem, dein verò ad Cæsarem missus venèrit Pontificis Legatus & Farnesii Cardinalis socius. Infulâ adhæc primùm Neocastrensi, & mox Rhegiensi ornatus ad Concilium Tridentinum Pontificis nomine venit futurus ibidem Præses. Seden- te Julio II. cùm Lauretanam ædem Magnæ Virgini supplex factus inviseret, atque ad aram faciens Deo litaret, subitò avis columbæ simillima litanti adfuit libro legentis infidens, & ad finem usque sacrificii perseverans, nulla vi nec abigenda, nulla nec vi abacta. Romam reversus Julio III. Pontifice defuncto unum omnium Electorum studium in Marcellum consensit, ut ante alios præffet omnibus Supremus Pontifex. Talis igitur cùm populo Romano promulgaretur, exonerari prohibuit tormenta aliâque lætitiæ indicia; *Psalmodyam ad cælos usque penetrantem, veluti dicebat, longè præhabendam esse festivis ignibus atque clamoribus.* Creatus Pontifex cùm ab Oratore Hispano rogaretur, ut juveni nobilissimo commissi homicidii reo veniam daret, respondit, *indignum prorsus esse Pontifice, Pontificatum ab homicidii absoluteione auspicari.* Cardinali Tridentino Christophoro Madrutio Bononiensis Legati munus ambienti fortiter obstitit, quòd apprimè nôsset, eum Cæsaris partibus plus æquò studere; omnibus enim omnia fieri ipse cupiebat partium diversarum studia detestatus maximè. Ut itaque unitis animis ac studiis omnibus Cæsar & Reges Catholici Turcarum armis sese opponerent, tum per se, tum per suos Legatos agere seriò instituit Marcellus. Id etiam crebris sermonibus usurpare so-

lebat: se nunquam permissurum, ut quibus credita esset animarum administratio, à suis abessent Episcopatibus & Ecclesiis, nec Politicæ Jurisdictionis munia tractarent, quando in Ecclesiastica disciplina indignum, & Antistiticum muneri ac sanctitati turpissimum videretur. Integritatem itaque morum in Viris Ecclesiasticis præsertim requirens in numerum Episcoporum aut Cardinalium nullum admittere decreverat, nisi vel experientia, vel testimoniis probatissimorum testium suffultum. Plurima alia, eaque commendatione dignissima, patravit ante suum Pontificatum, plurima alia insignia in Pontificatu suo patrare sibi proposuit: verum tam præclara subito intercludit desideria mors vel venenò propinata, vel potius naturæ infirmitate accita an. 1555. die Pontificatus 22. quo paucillo temporis spatio sanguine sibi junctis omnem aditum interdixit mundo & carni totus mori cupiens, dum maximè vivere coepit, aut veriùs vivere perseveravit.

CCXXIV. Paulus IV. Neapolitanus.

IOANNES Caraffa inter Neapolis Proceres in se & nepotibus suis etiam hodie clarissimus ex Victoria Camponesca Paris sibi nobilitatis conjugè suscepit filium Joannem Petrum Caraffa. Puer admodum forori Mariæ inter Moniales dein celeberrimè educandus dum committitur, in pueritia juvenem, in juventute virum, in ætate virili senem non moribus tetricum, sed consiliò, doctrinà, experiencià, prudentià ac sapientià præstantissimum exhibuit omnibus; præcis quippe, iisque Sanctissimis patribus, à suis observatoribus etsi nondum ætate provectus semper fuit comparatus. Ad tantam autem sui perfectionem hac ratione pervenit: Romam profectus in contubernio Oliverii Caraffæ Cardinalis propinqui sui exhibitis Urbi de se documentis eximiis à Julio II. Episcopus Theatinus fuit creatus. Ab eodem Pontifice paulo post Neapolim missus Ferdinandum Hispaniæ Regem Apostolicæ Sedis nomine veneratus est. Disponente dein Leone X. nuntius in Angliam ad colligendum D. Petri numum, uti vocare solebant, pervenit toto triennio ibidem comoratus. Ex Anglia in Hispaniam navigans Catholico Regi à consiliis simulque sacelli regii Magnus Scællanus fuit, quo in munere sub Carolo etiam V. Imperatore pariterque Rege usque ad Hadriani VI. tempora perseveravit. Ab Hadriano VI. ex Hispania Romam vocatus variisque probatus officiis Episco-

Episcopatum Brundusinum à Cæsare Carolo oblatum recusavit, eò quòd vitam solitariam longè præferre per annos minimum aliquot secum firmiter statuisset. Eam ob rem novam Canonicorum Regularium Congregationem instituit. Urbe à Germanis capta perpeffus ærumnas maximas Veronam primùm & mox Venetias discessit, ubi annos aliquot inter Viros Religiosos transegit ab iisdem *sancti* nomine passim appellatus. A Paulo III. bis datis litteris repetitus, Romæq; sacrâ purpurâ ornatus, ob serpentes indies magis hæreses sacræ Inquisitionis suasor unâ cum Cardinalibus aliis justissimæ severitatis exempla ededit. Ab eodem Paulo III. ex Presbytero Cardinale Episcopus primùm Albanus, deinde verò Sabinus, & mox Archiepiscopus Neapolitanus selectus, post Pauli obitum sub Julio III. Tusculanam & novissimè Ostiensem Ecclesiam regendam in se suscepit. Mortuo demum Marcello II. Electorum suffragiis an. ætatis suæ 79. electus est Pontifex Pauli IV. nomen assumens. Novi itaque Pontificis cognitum rigorem dum pertimescere magis cœpit populus Romanus, summam ejus demiratus est clementiam. Rigorem è contrario experti sunt Romæ Hebræi, quos arctiori conclusit termino, audûs eorum tributis, prohibens etiam legi à Christianis eorundem librum Talmud: præscribens item Judæis pileos flavo colore tinctos, ut à reliquo faciliè discernerentur populo. Justissimum Pauli IV. gladium (ita vulgò passim nominabant) damnârunt ante alios iniquissimi hæretici, contra quos confectio prohibitorum librorum catalogò Sacræ inquisitionis tribunal firmavit. Hujus omnium primus Præses extitit Michael Gislerius Alexandria Cardinalis futurus Pontifex Pius V. Ut Hispanos Neapolitano regno procul arceret, bellum unâ cum Gallorum Rege Henrico II. contra Philippum II. Hispaniæ Regem dum gessit, ab eodem unâ cum belli socio Rege Gallorû victus, à victore faciliè veniam ac pacem impetravit. Carolo V. Imperii coronam in fratrem Ferdinandum transferenti, atq; D. Justi eremum in Hispania petenti acriter restitit, tumultuosissimorum temporum causatus ærumnas, & tum Ecclesiæ, tum Imperii Romani difficultates maximas. Cæterùm suos inter domesticos tres suorum nepotum aluit, quorum operâ usus est in negotiis passim omnibus, sed parùm ad vota sua: iidem enim avaritiâ suâ impulsî populum Romanum nimis oneribus gravabant duplicatis custodiis accusatores quosvis arcetes, ne causa sua iniquissima deferretur ad Pontificem. Contra nepotes itaque Pauli strenuè certavit hujus pariter nepotis

ptis æquissima, quæ tentatis frustra remediis permultis litteras tandem dedit famulo Pontificio, ut easdem supra Pontificis librum quotidianis precibus destinatum poneret. Litteræ hæ erant indices totius culpæ à nepotibus commissæ, quæ postquam rigoroso examini fuerat subjecta, latè quamprimùm sententiâ tribus nepotibus cum univèrsa familia exilium attulit, frustra rogantibus mitiorem pœnam Viris Principibus. Sancivit dein etiam, ut hebdomadibus singulis novemdecim Cardinalibus unà cum minoribus iudicibus sorditorum quorumvis querelas exciperent, ut nemini contra Pontificiam Sedem relinqueretur conquerendi locus. Hac potissimum ratione sedatis in aula turbis ita pronuntiare auditus fuit Paulus: *nunc incipit primus annus Pontificatus nostri.* Vix tamen inchoatus est annus hic primus, mox priora mala excepit tristis malorum nuntius rursum ex Anglia allatus, qui ex Anglorum regno quosvis Romanæ Sedi addictos jam expulsos esse nuntiabat. A tot tantisque igitur curis securo ut mori liceret, optavit enixè quietem & mortem beatissimam, quam excepit hisce vocibus: *letatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* Annos vixit 83, sedit 4. mortuus est 1559. Cùm in mortui cadaver sævire non liceret facinorosis hominibus, Pauli statua è Pariò marmore excisa, per Urbem triduo toto fuit raptata; caput etiam à trunco præcisum croceò Hebræi pileò contexerunt, novò crimine novas pœnas deposcente.

CCXXV. Pius IV. Mediolanensis.

GENERE Mediceus Joannes Angelus nobilissimos Mediolani parentes fortitus, cùm disciplinis ab ineunte ætate optimis imbui coepisset, Papiam ac Bononiam delatus absolutis Philosophiæ ac Jurisprudentiæ studiis Doctoratûs insignibus fuit condecoratus. In patriam inde reversus Jurisperitis plurimum convixit. Romam an. ætatis suæ 28. profectus, sed & Mediolanum brevi reversus, post varia rerum discrimina Romam repetiit, ubi à Clemente VII. inter Protonotarios, quos *Participantes* vocant, numeratus est. A Paulo III. quem adhuc Cardinalem Angelus devincire sibi apprimè noverat, Archiepiscopus Ragusinus simulque Cardinalis creatus, temporis successu summa cum laude Asculanis, Tiphernatibus, Fanensibus, Anconitanis & Parmensibus præfuit. Arbitrum suum laudârunt etiam Bononiæ ac Ferrariæ cives, quorum

rum gravissimas lites diremit. Ter Ecclesiastici exercitus Quæstor constitutus bis in Pannoniam, & semel in Germaniam contra Lutheranos cum Carolo Imperatore advenit. Ardente dein per Italiam belli face variis Legationibus perfunctus Romæ sub Julio III. Paulo IV. senatoriis muneribus & litteratorum Virorum consortiis operam navavit, propter raram mansuetudinem, & in pauperes munificentiam nemini non gratissimus. Paulo denique IV. è vivis erepto coelestis, ut opinio est, columbæ auguriò Pontifex præsignatus, post diurnam quatuor mensium moram ac Electorum discordiam 42. Cardinalium suffragiis Supremum Ecclesiæ Caput est datus. Tres Pio IV. dies felicissimos gnavi rerum observatores notârunt, primam scilicet Christo à mortuis resurgenti, qua ipse natus; alteram Christo nascenti, qua Pontifex electus; tertiam Christo tribus Magis apparenti sacratissimam, qua coronatus est Pius Pontifex. Ante novi Pontificis electionem duo summi momenti capita Pontifici creando observanda proposita fuere; alterum abdicationem Caroli V. Imperatoris, alterum Concilii Tridentini interruptionem spectabat. Utrumque igitur Pius Pontificatus sui initio expediverat. Imperatoris quippe abdicationem ratam habebat à Paulo IV. hic maximè diversus; Concilii item progressum urgebat, obices quosvis removens. Tum verò orante populo Romano nepotum Pauli IV. causam examini denuo subjectam severâ admodum sententiâ terminavit; Carolus enim Caraffa Cardinalis in arce S. Angeli carnificis manu est jugulatus; Joannes verò Montorii Comes, Dux Palliani frater Caroli cum Allifano Comite, & Leonardo Cardineo propinquis suis in publico carcere securi sunt percussi. Reliquis hujus culpæ sibi consciis, minus tamen reis, mitior poena fuit injuncta. Graviora crimina, de quibus ad iudices delati, testibusque convicium fuerant, hæc ferè memorantur fuisse, primò, quòd Pontificem Paulum IV. falsis nuntiis & consiliis deceptum ad bellum maximè Neapolitanum incendissent. Secundò, quòd viros insignes contra jus fasque vexassent. Tertio, quòd cædes privatim ac publice commisissent. Quarto, quòd litteras efformassent, quibus perniciosum Reipublicæ bellum inter Pontificem, Gallia & Hispania Reges conflatum esset &c. Edito hoc ad terrorem multorum in aula præsertim Pontificia exemplo nepotes ipse suos ad sese evocatos dignitatibus tamen variis ac honoribus excepit; inter eos fuere Carolus Boromæus, & Marcus Altempsius à Pio IV. creati Cardinales. Enituit utriusque & autoritas & virtus

virtus eximia in Concilio Tridentino, quod post elapsum biennii spatium adoptatum finem hic Pontifex perduxit, postquam per annos 18. variis obstaculis non raro interruptum perduravit. Sermones autem & colloquia eodem in Concilio fuerunt per viginti quinque sessiones de omnibus Fidei Romanæ Dogmatibus. 2. De novatoribus in Germania maxime invalescentibus. 3. De reformatione Sacerdotum. 4. De Sacramento Pœnitentiæ & Eucharistiæ &c. Finito Concilio Romam novis exornare ædificiis cœpit Pontifex; eum in finem cum nimis tributis videretur premere populum, conjuratio à multis vel nimium gravatis, vel perduellibus veriùs facta est, quorum auctor versipellis ab Angelo se monitum esse spargebat, ut Pium interficeret haud sanè piè. Inter hæc nuntiatum est Pontifici an. 1564. octavo Kalendas Augusti, Ferdinandum I. Caroli V. fratrem Imperatorem fatis concessisse, de quo Cæsare in Cardinalium confessu hæc ferè verba fecisse ajunt brevè etiam moriturum Pontificem: *Ferdinandus omnibus optimi Imperatoris editis signis summa lenitate, nullo animi angore, sacramentis morientium ritè expiatus & munitus, quasi agnus innocens in meliorem vitam demigravit.* Secutus Ferdinandum post anni unius decursum Pius IV. Societatem JESU ad Japones usque penetrantem summo operè laudavit, cui proin Romæ ampliorem sedem concessurus Collegii Romani author fuit. Non ita pridem ante obitum persuasit Cardinalibus, ut rhedis molliori scœminarum sexui relictis viatores ipsi equos conscenderent; nobiles item ante alios duellò abstinerent, illustrem sanguinem ad nobiliores longè pugnas conservaturi. Luctatus est ipse demum Pontifex cum morte, luctam constanter spectante D. Carolo Boromæo, è cujus manibus DEUM Eucharisticum, ex ore verò assistentis pia admodum ac sacra excepit verba, hasce denique inter voces extinctus: *nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace.* Mortuus est an. 1565. ætat. 66. Pont. 5. Pium IV. diutiùs vivere cum multis optabant Equites Melitenses, qui contra Mustapham Turcarum tyrannum insulam Melitam constantissimè propugnabant auxiliis à Pio IV. missis constanter animati.

CCXXVI. D. Pius V. Mediolanensis.

EX antiqua & nobili Gisleriorum familia olim Bononiæ Senatoria natus annò 1504. die 17. Januarii, nomen Antonii, Michaëlis verò ætatis

ætatis anno decimo quarto accepit, dum in sacram D. Dominici familiam tyro adscriptus fuit. Quantis passibus ad viam perfectionis à prima adolescentia sua contenderit, atque in eadem crescente ætate profecerit, elegante oratione explanavit M. Antonius Muretus Orator clarissimus. Absoluto tyrociniis curriculo Philosophiæ ac Theologiæ studiis eo profectu operam navavit, ut variis in scholis & sacris ædibus nunc discipulis prælegerit, nunc ad confertissimum auditorem verba fecerit, verni præsertim jejunii tempore ubique fructu sanè maximo. Inquisitoris dein munus obiens plurimos ab hæresi immunes conservavit. A Paulo Nepefinus ac Sutrinus Episcopus creatus *Boni Pastoris* nomen implevit. Eapropter ab eodem Pontifice sacrâ purpurâ donatus. Suadente Pio IV, ad Ecclesiam montis Regalis transiens diœcesin eam perlustrando plurimos abusus sustulit: Romam vero deinde reversus inter negotia plurima eaque gravissima, dum juxta æquitatis normam, & Apostolicæ libertatis regulam peregit omnia, omne tulit punctum. Post Pii IV. obitum auctoribus Alexandro Farnesio, Carolo Boromæo, ac Sirico Altempsio Cardinalibus unanimi quinquaginta duorum Electorum Pontificiorum calculo electus Pontifex divino potius, quàm humano nutu ad tantum munus se vocari luculenter advertit, dum inter preces ardentissimas DEUM rogavit, ut non nisi dignissimum in Ecclesiæ Caput eligi permetteret. Pii V. nomen assumpsit Pontifex, ut memor sui nominis haud immemor fieret sui muneris, quod amicorum precibus denique non sine piis lacrymis admisit, exortâ subito inter bonos summâ lætitiâ, inter malos æquali tristitiâ; quem iniquissimorum mortalium mœrorem cum Pius intellexisset, dixisse fertur: *confidimus DEO, nos divina ejus ope ita Pontificatum administraturos, ut majorem populus Romanus ex obitu nostro mœrorem, quàm ex nostra exaltatione metum perceperit.* Vaticinio simile hoc dictum fuisse eventus demonstravit. In D. Petri Sede collocatus Pius impiorum quorumvis vitia variis edictis proscripsit, Episcoporum & minorum in Ecclesia Pastorum maximè detestatus scandala. Judiciorum item summam postulavit æquitatem; eam ob rem nepotum Pauli IV. causam pluribus tertio examinandam proposuit; tertioque judicatam priorum judicum severam nimiam sententiam damnavit; Caraffarum idcirco familiæ patrocinatorum, morte punitorum funeribus sacrum, eumque publicum honorem exhiberi jussit scutis eorum gentilitiis palam productis; Syndicum verò ejusdem causæ examinatore principem ac criminis judicem in furcâ agi præcepit.

Virginei adhæc candoris & conjugalis pudiciæ æstimator eximius meretricias mulierculas singulari mandato ab Urbe, imò Pontificia ditione tota expulit; nec non Hebræorum arctiores limites sedulò custodiri severè præcepit, novo diplomate firmans editam à Paulo IV. ea de re constitutionem. Tres tamen urbes in ditione Ecclesiæ reliquas Judæis inquilinis concessit, Romam nimirum, Avenionem & Anconam, quarum incolas per sæpè fuit hortatus, ut ipsi ad Christum conversi Hebræis eandem conversionem persuaderent. Rarò igitur exemplò multos ipse conversurus, Eliam quemdam inter Judæos celeberrimum cum ritè credere docuisset, atque inter Gisleriorum gentem adoptâisset, Eliæ conversio Hebræis reliquis ad eò non displicuit, ut præter ejusdem Eliæ universam familiam eodem anno trecenti Hebræorum sacrâ baptismatis undâ fuerint lustrati. Ut Pii Pontificis Maximi in convertendis infidelibus ac hæreticis strenuè sequerentur exempla Religiosorum Ordines omnes, hos peculiari ratione animavit ac fovit, eorundem alios ipse vel reformans, vel erigens, vel certè promovens. Per familiariter itaque præter alios Religiosorum Statuum Præsides usus fuerat D. Francisco Borgia, quo rogante geminas Cardinalium Congregationes instituit, quarum altera *heresium extirpandarum*, altera *Fidei propaganda* rationes pertractaret. Quanto animi ardore Orthodoxam Fidem conservare ac promovere studuerit, inter viros Principes experta etiam fuit Joanna Navarra Regina, cui Pontifex constanter instabat primò quidem precibus, dein verò hisce minis; nisi Calviniana dogmata toto regno suo proscriberet, fore, ut ad regni ejusdem partem occupandam Hispaniæ Rex quamprimùm invitaretur. Ob Galliam itaque ab omni nequiori doctrina immunem conservandam, & Turcas procul Europæ finibus propulsandos ingentem auri argentique summam expendit. Tantis expensis suis respondit fructus; missis enim à Pontifice in Franciam Duce Sfortia sex peditum ac equitum ferè duobus millibus, iisque cum Gallorum exercitu conjunctis Carolus IX. Rex victoriam longè maximam de Hugonotis retulit, eorum Duce Condæo unâ cum multis millibus cæso. Præter alia ad gerenda contra Mahumetanos bella classis à Pontifice & Hispanis ac confœderatis Venetis erat instructa, cui cum suprema potestate præfuit Joannes Austriacus, qui post quatuor horarum gravissimum certamen tantam prope Echinadas insulas reportavit victoriam, ut vix similem de Turcis relatam majorum nostrum annales memorent. Vidit eminens &
lon-

longissimè distans Deo monstrante victoriam hanc Pius pro pugnantibus ad Superos Moysis instar manus extendens; eam proin victoriam cum universo Christianorum exercitu gratus adscripsit post Deum Magnæ Virgini, in cuius honorem diem festum instituit, *Maria de Victoria* appellatum. Sex menses post ultimam hanc victoriam abierant, dum abiit etiam ad victrices Coelites Pius an. 1572. morte sanctissima extinctus, postquam quadraginta dies solidos cum morbis conflictatus fuit, inter acerbissimos dolores has crebrò voces ingeminans; *Domine, auge dolores, dummodò augeas & patientiam.* Pium hunc vivum Pontificem omnes boni, mortuum verò vel ipsius vaticiniò convicci multis elogiis ornârunt etiam improbi. Inter Scriptores vix quemquam invenies, qui non in copiosas Pii V. laudes excurrerit; Victorellus quippe authorum classem numerosam exhibet, quæ tota est in dilaudando Pio Pontifice. Et quis sit demum, qui talem tantumq; Pontificem laudibus ad coelos usque non extollat? Dei enim Divorumq; gloriam maximam constantissimè ob oculos habuit, dum in rebus omnibus non suum, sed Divini Numinis honorem verbis & factis immarcessibili corona dignissimis nunquam non quæsit. Inter eadem facta sibi locum jure vindicat, quòd disceptationes de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione inutiles prohibuerit; D. Thomam Aquinatem inter Ecclesiæ Doctores numerârunt; offensas passim ac injurias gravissimas sibi ab inimicis illatas promptissimè remisit; duos facillè aureorum milliones in pauperes erogârunt; Maximiliano II. Cæsari in Hungaria adversus Turcas bella gerenti nongenta aureorum millia miserit; centum insuper millia in annos singulos durante eo bello pollicitus fuerit, & quoad per vitam licuit, promissis steterit, etsi post obitum Pii V. ultra decies centena aureorum millia in arario Pontificio inventæ fuerint; & clarissimis denique in vita & morte miraculis fulserit. Tantis igitur signis ac benefactis id consecutus est, ut à Clemente XI. Pontifice Maximo in Divorum Pontificum numerum an. 1712. fuerit relatus Pius V. Pontifex totius Ecclesiæ veneratione longè dignissimus.

CCXXVII. Gregorius XIII. Bononiensis.

HUGO Boncompagnus primo nomine nuncupatus nobiles Bononiæ natales nactus est an. 1502. indole perquam amabili, simulque ad artes & scientias peridonea à DEO donatus, emensò man-

fuetiori litterarum studio totum utriusque Juris se prudentiæ impendit. Diligentiam Hugonis longè superavit ejusdem profectus; et si enim juvenis admodum, Juris tamen interpres in Bononiensi Athenæo constitutus, inter auditores sanguine, virtute ac dignitate præstantissimos, Cardinales etiam numeravit. Ab ore tanti interpretis profectò pendebant Alexander Farnesius, Christophorus Madrutius, Otto Truchsessius, Reginaldus Polus, & Carolus Boromæus, omnes sacrâ purpurâ insigniti Præfules. Exquisita igitur doctrina sua ac virtute, sed simul tantorum quondam spectatorum & auditorum favore ad excelsas in Curia Romana dignitates evectus Legationibus, infulis ac demum obtentâ purpurâ ita inclaruit, ut Pio V. mortuo quinquaginta duorum Cardinalium calculis altero mox ab incepta electione die Successor fuerit datus Gregorii XIII. nomine clarissimus, gratulante sibi orbe Christiano universo tantum Pontificem; fuere enim cum Imperatore Maximiliano II. Galliæ, Hispaniæ, quin & Ægypti & Æthiopiæ, aliorumque regnorum Reges, ac per Europam præsertim plurimum summò locò Viri, qui missis Legatis Pontificem Gregorium fixis pedibus venerati sunt, suum gaudium ob prosperam electionem palam testati. Horum Regum ac Principum tam multos mutuo amicitiae foedere contra Turcarum præcipuè impetus missis ipse vicissim Oratoribus conjunxit, ut eorundem sat amplum referant catalogum Historici. Unus ex universis, ut prætendebat, civili præpeditus bello, ut iniret etiam commune hoc foedus, nulla ratione permoveri potuit; quæ res Turcarum potentiam multum profuit, & Pontificis animum mirè afflixit. Cæsare ac Regibus Catholicis contra armatos Ecclesiæ hostes Mahumetas potissimum pugnantibus, Gregorius Episcoporum omnium Dux Supremus sacra arma contra Romanæ Ecclesiæ hostes convertit, quos solidâ doctrinâ & virtute potiùs, quàm armatis ferrò manibus expugnari docuit; hinc viginti tria seminaria erudiendæ juventuti peridonea per diversas Europæ partes erexit, in quæ vicies centena aureorum millia insumpsit. Ex horum numero sex sola Roma numerat; nimirum Romanum, Germanicum, Britannicum, Neophytorum, Græcorum, & Maronitarum, quæ Patrum Societatis JESU curæ ac fidei, ad obicem hæresi ponendum, subjecit. Similem ob finem per totam Italiam disposuit ac collocavit septem Antistites; extra Italiam verò misit in Dalmatiam Augustinum Valerium; in Alpes Rhetiæ atque Helveriae Carolum Boromæum; in Germaniam, Poloniam

atque

atque Hispaniam permultos Pontificios Nuntios, ut optimorum pastorum instar ab ovibus hædos hæreticos segregarent. Haud multum diversa ratione Lusitaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Sueciæ, Angliæ, Scotiæ ac Hyberniæ, imò orbi propemodum universo succurrit, quod inter alios testari potuere Augustæ ac Ratisbonæ congregati in Germania Proceres; horum enim conventui fortiter restitit, illorum verò multos in Sedis Apostolicæ officio continuit, Gebhardo Truchsessio Lutheranis adhærente, & eapropter è sede Coloniensis Ecclesiæ dejecto. Inter viros doctos magni æstimabat Historicos, sed fidei probitate duntaxat conspicuos: unde Michaëlem Medinam, ac Petrum Fontidonium animavit, ut Centuriatorum Magdeburgensium errores refellerent. Dum virtutum nunc singularum, nunc univèrsarum studium pro viribus nemini non commendavit, castæ integritatis amorem omnibus constanter commendatissimum haberi voluit. Tantæ enim virtutis incensus ardore decies centena millia in solas cum paupertate luctantes Virgines & alios indigos expendit, ut vel in Virginum monasteriis, vel honestis matrimoniis collocatæ periculi expertes viverent. Pauca hæc sunt, si cum iis compararentur, quæ Roma vel sola vidit; ipsam enim variis templis, monasteriis, seminariis, oratoriis, palatiis, nosocomiis, horreis, pontibus, viis, carceribus supra quàm dici potest, auxit & exornavit. Per magnam igitur auri summam, cum gratitudinis causâ Romani cives Gregorio obtulissent, grates offerentibus rependit, aurum verò haudquam admisit, cum dicitur; *boni Principis esse, aurum dare, non accipere.* Et profectò aurum dedit, non accepit, à Romanis, dum vectigal iis ipse nullum imposuit, imposita verò multa sustulit. Inter alia penè innumera disposuit, ut in celebriores Canonorum coetus susciperentur minimum aliquot Theologiæ peritissimi; Parochorum autem reditus centum aureis minores esse vetuit. Cautum præterea esse voluit, ne Romanorum Rex eligeretur, nisi servato Majorum more & ordine, Calendarium etiam temporum injuriâ, aut veriùs Astronomorum incuriâ vitiatum, ipse emendatum reddidit, tandem ipsis etiam Romanorum hostibus probatum. Corpus, ut vocamus, Juris denique in lucem denuò edi curavit magna ex parte correctum. Plurima alia egit Gregorius XIII. per annos sui Pontificatûs ferè tredecim, quibus nulla corporis ægritudine à curis & laboribus perpetuis est impeditus; mortuus est denique annò ætatis suæ 84. Christi 1585. Pontifex famæ & vitæ immortalis.

CCXXVIII. Sixtus V. Picenus Italus.

PERETTUS de Montalto & Mariana de Camerino honestæ, sed & pauperis conditionis parentes Sixtum tum Felicem nomine anno 1521. sibi natum filium virtutis potiùs, quàm litterarum elementis imbuere parvulum studuerunt. Duodecimum agens annum inter D. Francisci alumnos, quos Conventuales dicimus, susceptus Felicis nomen retinuit passim à sociis *frater Felix* vocatus. Crescentibus annis scientiarum ac virtutum splendore clarissimus postquam supremam in sacra Theologia lauream fuit consecutus, eandem facultatem in Romano Lyceo Doctor publicè exposuit: transiens verò ex Theologica cathedra ad sacras in templis excedras ad confertissimum populum dicendo multas easq; præcipuas Italiæ urbes mirum in modum illustravit. Famâ itaque per Italiam ferè totam celeberrimus à Pio V. Vicarius Generalis sui Ordinis, tum verò Episcopus Agathensis, & Presbyter Cardinalis fuit creatus. Episcopis deinde compluribus, nec non Tridentinæ Synodo, librorum item prohibitorum ac Rituum Congregationibus Præses datus adeò clarum ingenii, eruditionis, prudentiæ, sapientiæ, zeli, integritatis, & planè virtutum omnium specimen præbuit, ut illato in tumultum Gregorio XIII. quadraginta duorum Cardinalium sententiis Pontifex Maximus fuerit promulgatus. Summa igitur in Sede confirmatus Sixtus V. continuò ad se convocari iussit variorum tribunalium Romæ iudices, quos præsentem ira allocutus esse fertur; *ditione nostra in maligno positâ non veni pacem mittere, sed gladium.* Nec dixit iactantiùs, quàm egit fortiùs; venit enim mittere gladium iustitiæ, qua sicariorum, grassatorum, perduellium ac otiosorum hominum cohortes Ecclesiastica ditione penitus exterminavit. Severæ iustitiæ patrocinator præter morem suorum Antecessorum die coronationis suæ carceres aperiri vetuit; imò Pontificatùs sui exordia non ignobilium quatuor virorum suppliciò notari voluit. Biduò exinde elapsò primæ Nobilitatis Spoletanum civem capite plecti mandavit, quòd strinxisset gladium contra iustitiæ ministrum; ubi etiam octo Cardinales pro reo supplices ne quidem in conspectum admisit. In adulteros pœnâ capitis latâ, contra Cardinalis Altempsii consanguineum de adulterio accusatum capitis sententiam pronuntiare iussit, permultis aliis adulteris æqualem pœnam subeuntibus. Fraudes ac dolos sumòperè detestatus fuit in quibus-

quibusvis officiis; unde Albani Syndicum, qui nepotem suum inter nau-
ci ac flocci homines dolosè non numeraverat, frustra mitiora rogante Le-
gato Hispano, in platea publica flagellatum dimisit. Prædonum, sica-
riorum ac grassatorum demessa & ad palos affixa capita, cùm rogarent
Conservatores Romani, ut permitteret eadem procul amoveri, ne tetrum
diutiùs odorem ederent, id fieri renuens respondit: *se vobis malè olent ca-
pita defunctorum, qui neminem offendunt, nobis certè pessimè olent virorum ca-
pita, quæ violant libertatem gentium.* Ære alieno sponte gravatos magna-
tes ad debitorum expunctionem celerem ea lege excitavit; præcepit nem-
pe, ut creditores suarum rationum libros ad se quamprimùm deferri cu-
rarent; velle enim Pontificem pro nobilibus & præpotentibus ipsum sa-
tisfacere. Vix præceptum hoc urbi innotuit, eadem nocte viri nobiles ac
divites ferè omnes sua exsolverunt debita, ne Sixtum creditorem nanci-
scenterentur. Nec Pontificis hujus virtus intra Italiæ limites constitit; in or-
bem enim universum prodiens aut solis instar probis affulsit, aut par fulgu-
ri improbos percelluit. Japonum namque Oratores, qui sub vitæ exitum
Gregorii XIII. in urbem advenerant, regiis muneribus ornatos in Japo-
niam remisit; Navarra Regem verò Henricum Borbonium & Condæum
Principem, quòd Hugonotis apertè contra Catholicos faverent, anathe-
mate percussit. Oratorem adhæc Regis Galliæ, quòd Rex Nuntium Pon-
tificium à Sixto V. missum non reciperet, Urbe tota, quin & ditione Ec-
clesiastica excedere jussit. Defuncto Stephano Bathorio Poloniæ Rege,
cùm Poloni excitata seditione Maximilianum Austriæ Archiducem Polo-
norum sceptri avidum cepissent, misso quamprimùm Hypolito Cardina-
le Aldobrandino Legato de Latere, libertatem Maximiliano & regno
pacem æquissimis conditionibus conciliavit. Ita dum præfuit, plurimum
profuit Ecclesiæ universæ præsertim verò Romæ, quam monumentis, ædi-
ficiis nobilissimis, viis & aquæ ducibus instaurare & exornare visus est. In-
ter ædificia locum ac nomen obtinuère domus novæ, quas pro ducen-
tis Helvetis ad Pontificis custodiam excubantibus extruxit. Pro diverfi-
tate etiam causarum ac negotiorum quindecim diversas Congregationes
constituit, ita tamen, ut majores momenti causas ad supremum referrent
judicem. Decreto insuper sancivit, ne plures quàm septuaginta
simul Cardinales toto in Collegio numerarentur. Tandem S. Scri-
pturæ Codices juxta veriora ac vetustiora Hebræorum Græcorumque ex-

emplaria emendatos in lucem edidit similem honorem exhibens septuaginta duorum Interpretum libris. Etsi verò ingentes sumptus fecerit per quinque sui Pontificatus annos Sixtus V. post ejusdem tamen obitum septem aureorum milliones in arario Pontificio fuerunt inventi. Non omissenda hic veniunt Divorum festa à Sixto V. instituta, inter quæ primam mentionem meretur Gloriosissimæ Virginis Præsentatio; cui accesserunt dies Divi Francisco de Paula, Antonio de Padua, Januario Episcopo & Sociis Martyribus, Nicolao Tolentinati, Petro Martyri, Placido, Eutychio & Victorino Flavixque forori atque Bonaventuræ sacra, quem postremum inter Ecclesiæ Doctores numeravit. Horum igitur Divorum, ut par est credere, favore ac patrocinio inter Cœlites receptus fuit an. 1590, etsi Scriptores non Pontificii ad inferos usque detrusum esse memorent.

CCXXIX. Urbanus VII. Romanus.

IOANNES Baptista Castaneus ex Patritiorum Genuensium nobili ac pervetusto stemmate oriundus primam aspexit lucem an. 1521. Nobilium more à pueritia sua educatus duorum Cardinalium avunculorum suorum, Dominici scilicet Jacobatii & Hieronymi Veralli, amore ac favore vel inter Romanos Nobiles eminebat. Romæ Patavium ac Bononiam translatus Jurisperitiâ aliisque sublimioribus disciplinis nobiles doctores exornavit Cardinalis dein Veralli adjutoriô promotus in Consistorio Advocati munere perfunctus summoperè commendari ac promoveri fuit meritus; inter eos enim tunc numeratus est, qui majoris momenti causas Pontifici referunt. Julio III. Pontifici maximè probatus eodem jubente in Galliam abiit, Hieronymo Cardinali avunculo suo Legato Apostolico junctus socius. Hujus ipsius sui avunculi libera resignatione Rossanensis Ecclesiæ Metropolitanus constitutus, ac Tridentum vocatus in æstimatione Pauli IV. tantus fuit, ut Pontifex datis ad suos Legatos litteris monuerit, nihil sine Archiepiscopi Rossanensis consilio decernerent. Exinde Hugoni Boncompagno Cardinali, futuro tum Pontifici Gregorio XIII. dicto comes additus ad Philippum II. Hispaniæ Regem & Venetos venit; Hugonis proin prudentiæ ac industriæ magna ex parte adscribendum fuit foedus inter Pium V. Philippum Regem, & Venetorum Rempublicam initum, & foedus hoc secuta victoria Turcis mœstissima. Ex Hispania translatus ad Belgas inter ipsos & Hispaniæ Regem amicitiam restituit pacis Angelus

gelus vocatus. Maximi idcirco æstimatus à Pio V. Gregorio XIII. & Sixto V. Pontificibus, ut sibi supremo in officio succederet, vel ipsis fuit exoptatissimum: Sixtus certè jocò sat seriò Successorem suum his ferè verbis prædixit: *Romanis pyra fastidiunt; danda ergo ipsis pro pyris sunt castaneæ*, se ipsum per pyra, Urbanum verò VIII. per castaneas designans. Vaticinium hoc fuisse tempus ostendit, quo quinquaginta trium Cardinalium concordi sententia Joannes Romanus Præsul electus fuit, Urbani VII. nomine vocatus. Audito hoc novi Pontificis nomine, ingens in Urbe exortum gaudium faustissima quæque de explorata Castaneæ clementia & innata bonitate ominabatur. Verum breve hoc gaudium subito luctus longior occupavit; diebus enim duntaxat duobus supra decem Urbanus vixit Pontifex, haud coronatus in terris corona triplici, ut coronaretur in cælis corona multiplici, quam meritus est ob hoc etiam, quòd coronam Pontificiam sibi nunquam optarit, totus verò Pontificiorum Electorum Senatus ante alios ipsi conferendam esse judicavit ob virtutes permultas, easque verè Pontificias.

CCXXX. Gregorius XIV. Mediolanensis.

EX secto genitricis suæ jam mortuæ utero agrè servatus prodiit in lucem Nicolaus Sfondratus totius orbis lucidissimum sydus. Pater nato filio superstes fuit Franciscus Sfondratus antiquâ profapiâ & Juris utriusque peritiâ vir clarissimus. Patris vestigia adolescens secutus Perusii ac Patavii severiorum studiorum emensus curriculum, Doctoris in utroque Jure lauream adeptus fuit; Mediolanum dein reversus, relicta senatoria dignitate, Clericorum more vitam instituit. In ea vivendi methodo, D. Caroli Boromæi doctrinâ & exemplis inflammatus, profecit plurimum doctrina ac exemplis virtutum & ipse jam celeberrimus, ob quas Cremonensis Ecclesiæ Antistes à Pio IV. confirmatus, & inde Tridentum translatus inter Concilii Præsides per triennii spatium sententiam dixit, Romam à Gregorio XIII. ad sacram purpuram vocatus, & varia munia in Romana Curia obire jussus, in omnibus ideam Præsulis optimi reliquit. Egenos ac pauperes præcipuè fovere ac erigere studuit, quos excipere hospitio, de via fessos epulis recreare, pecuniis palàm & clanculum datis solari, sub peregrino habitu ædes sacras & pauperum domos lustrare nullo stipatus famulatio solebat. Meruere hæc aliæque virtutum de-

cora triplicem sanè coronam, quam ex unanimi tandem Patrum consensu Gregorio jam XIV. Pontifici Maximo imposuit Andreas Archidux Austriacus S. R. E. Cardinalis & Episcopus Constantiensis. Coronatus Pontifex in omnes cœpit, aut veriùs perseveravit esse munificentissimus; Cardinalium enim quorundam indigentiaè donò liberalissimò subvenit; magnam auri summam adversùs Hugonottas in Gallia certantibus misit; adempta à Sixto V. Romanis civibus privilegia nonnulla restituit; duos Sfondratos sibi sanguine junctos sacrâ purpurâ ornavit; Cardinalibus verò Regularibus, qui nigri coloris hætenus utebantur pileis, rubri coloris usum concessit. His potissimùm factis dum Pontificatum suum exornare cœpit, jam finiit 10. duntaxat mensium & totidem dierum Pontifex. Brevi moriturus ad sese vocavit Cardinalium Collegium, quos inter mortua jam voce rogavit, ut viventi adhuc sibi Successorem subst tuerent, ne ob dilatam longiùs electionem Pontificiam Ecclesia grave damnum, ut aliàs sæpè, pateretur. Voti tamen sui haud damnatus relictiis mortalium curis inter acerbissimos novem dierum dolores animam suam optimè curavit immortalis gloria dignissimam. Mortuus est an. 1591.

CCXXXI. Innocentius IX. Bononiensis.

IOANNES Antonius Facchinettus ex parentibus divitiarum ac nobilitatis splendore clarissimis natus est, adolescens ingenium adeptus ad quamvis litteraturam maximè idoneum; humanioribus namque literis supra omnes eœtaneos suos instructus confectò severiorum studiorum cursu ex utroque jure lauream inter raras congratulantium voces & applausus fuit consecutus. Per varios deinde officiorum gradus ad excellentiora munera ascendens à Pio IV. Episcopus Neocastrensis creatus Tridentinae Synodo interfuit doctrinae singularis, zeli & religionis admiranda edens specimina. Soluta Tridenti Synodo Venetiis Apostolicus Legatus per sexennium commoratus, celebratissimum foedus auctore Pio V. Pontifice inter ipsum & Cæsarem, Hispania Regem & Venetos iniit, ex quo nobilissima ad Echinadas insulas victoria est consecuta. Venetiis à Gregorio XIII. Romam vocatus Patriarchæ Hierosolymitani nomine potius, quàm munere fungens Presbyter Cardinalis maximi momenti negotia in Purpuratorum Patrum Senatu summa cum laude perfecit. Propterea à Gregorio XIV. cujus viventis adhuc vices sæpe gesserat longè gratissimas, ut sibi in officio succederet, exoptatus est. Exquisitissima igitur Facchi-

Facchinetti scientia, summa experientia & virtus maxima effecere, ut mortuo Gregorio XIV. unanimis collectorum Cardinalium Senatus, die comitorum statim altera, Pontificia dignitate iudicaret dignissimum Innocentium IX. deinceps appellatum. Andreas Archi-Dux Austriae, Episcopus Constantiae, S. R. E. Cardinalis & Archi-Diaconus imposuit coronam Innocentio Pontificiam, quem honorem predicere visa fuit ipse Gregorii XIV. mitra Pontificia, qua prostrato ad pedes Pontificis Facchinetto Cardinali ita delapsa fuit in caput, ut supra id erecta staret, velut de industria aut studio imposita. Coronatus Pontifex in Cardinalium Senatu coram exposuit, qua potissimum ratione Ecclesiae universae, praesertim vero Italiae, Galliae & Japoniae summa rerum necessitate laborantibus vellet quamprimum succurrere. Et hercle spes omnium erat maxima, Innocentium, si vires & vita paterentur, fuisse effecturum toti orbi salutaria. Sed optima quaeque sibi proponentem DEUS ita disposuit, ut fuerit mortuus altero jam regiminis mense an. 1591.

CCXXXII. Clemens VIII. Florentinus.

HIPPOLYTO Aldobrandino octenni adhuc puero Pontifex Paulus IV. Pontificatum praedixisse fertur, praesente Aldobrandini parente Jurium Doctore clarissimo. Ferrariae ac Bononiae navata literis, praesertim vero Juri Pontificio ac Caesareo opera egregia in simillimum patri suo Doctorem evasit, qui eruditionis dein majoris & experientiae causa in Germaniam, Galliam ac Hispaniam pervenit. In Italiam rediens genitoris sui quondam munus in se suscipiens in Pontificio Consistorio, ut appellant, inter Advocatos eminuit. A Pio V. inter Rotae Romanae auditores cooptatus, cum Cardinale Alexandrino Legato Apostolico in Galliam, Hispaniam, ac Lusitaniam missus, gravissimorum negotiorum onus subiit. Romam denuo redux a Sixto V. Datarius primò, mox vero Presbyter Cardinalis, ac denique supremus Poenitentiarius creatus, Legatione in se suscepta pervenit in Poloniam, cui restituit pacem Austriacos inter ac Polonos turbatam, dum Maximilianum Austriae Archi-Ducem a Polonis captum in libertatem asseruit. Vice tertia è remotis regionibus Romam reversus, Innocentio IX. è vivis erepto, & ipse unanimi Patrum consensu Pontifex electus est, universorum quamprimum vota & preces exposcens, ut tantum munus, non nisi invito impositum, per Superum favores pos-

fet sustinere. Octavo ab electione sua die coronatus ac confirmatus Pontifex Clemens VIII, rara prorsus virtutum specimina palam ostendere perrexit; per novem enim continuos dies templa omnia Romæ visitavit; Saturnalia festa & Bacchi gaudia, Jubilæi præsertim tempore, prohibuit. In Sanctissimæ Trinitatis hospitio sua liberalitate erecto peregrinorum sæpè pedes altera tantum manu abluit, manu altera chiragræ doloribus impedita, quos fixo Pontificis manus osculo C. Philippus Neriùs penitus absterfisse perhibetur. Immiscuit sese peregrinis illis Calvinii affecta quidam curiositate sua primùm inductus, sed brevè tantæ demissionis exemplò commotus manus dedit Pontifici, dum hic manu pedes tenuit. Inter memoratas virtutes locum etiam sibi vendicat, quòd in hebdomada sancta majoris Pœnitentiarii tribunal occupans, multorum pœnitentium confessiones exceperit. E Reipublicæ Christianæ malorum numero latis legibus prohibito duellum & ipse severissimè prohibuit, adjectis pœnis gravissimis cuiusvis Legum prævaricatori sustinendis. Judæos sensim iterum in Italia invalescentes ditione Ecclesiæ universa eliminavit, Romam, Anconam & Avenionem exceptis. Singularem curam ac amorem exhibuit Religiosis Ordinibus, in quorum favorem ac reformationem complura decreta edidit. Cæteris Religiosos ipse suam præsentiam dignatus, saluberrima sæpè monita obviis quibusvis ac circa se in terram prostratis impertivit. Disputationes de auxiliis à PP. D. Dominici & Societatis JESU institutas ipse Præses audivit. Oratorii Romani Patres, ac inter hos Principem C. Baronium hortatus est, ut Ecclesiæ universæ Annales fidei calamo conscriberent; eum in finem jam cœptum opus Pontificia liberalitate prosequi, ac urgere nunquam destitit. Mirum dictum est, quàm multa tum sacra, tum profana ædificia erexit, aut restauravit. Omissis minoribus majora paucis commemoro. In Laterano sacellum à Gregorio XIII, instauratum longè augustius ipse reddidit. Sacrarium ad Canonicorum usus extructum picturis elegantissimis exornavit. Tria Seminaria in tribus D. Basilii monasteriis in Italia instituit. Collegium item Romæ celeberrimum fundavit à suo nomine Clementinum dictum, cujus curam Clericis Regularibus Congregationis Somaſchæ commisit, ut juvenes Illyricos literarum ac virtutum elementis ritè informarent. Erectis adhuc diversis Capellaniis, ut appellare solent, & restauratis Oratoriis basilicam Vaticanam mirè exornavit, imò & ædes Vaticani Pontificias universas novo decore illustriores reddidit,

dans

dans splendorem similem aulae Pontificiae, quam Clementinam hodie dum Romani vocant. Inter aedificia Romae nova & orbem totum partitus curam, Henricum IV. Galliae Regem, Calvinii errores detestantem, solutio anathematis vinculo in Ecclesiae gremium recepit; Alphonsus Elensis II. sine prole mortuo pacifice recepit Ferrariam, ubi duobus nobilissimis conjugis Supremus ipse Parochus adstitit. Alterum eorum erat conjugium Margaritae Austriacae Hispaniarum Reginae praesentis cum absente Rege Catholico Philippo III. Alterum Alberti Archi-Ducis Austriae itidem praesentis cum absente Isabella Clara Eugenia Hispaniarum Infante, per idoneos Procuratores celebratum. Nuptias has regias secuta est brevi pax inter Henricum IV. & Philippum III. hunc Hispaniae, illum Galliae Regem, hortatu Clementis VIII. firmata. A Secularibus negotiis ad sacra conversus denuo Franciscum Toletum, Robertum Bellarminum, Caesarem Baronium, Sylvium Antonianum, & Franciscum Mariam Taurusium in Purpuratorum Patrum Senatuum adlegit habita peculiari ratione doctrinae, qua memorati Doctores inter Ecclesiasticos Scriptores veluti in caelo majora sidera inter minora emicuere. Animus a mortalibus abstractio ad animas immortales abruptus, dum earum gesta & ipse imitator legit & perlegi curavit, Divorum fastis permultos inseruit, quos inter numerantur DD. Hyacinthus Polonus, Raymundus Barcinonensis ex D. Dominici familia, Stanislaus Kostka Polono Nobili, & Agnae à Monte Politiano Virgini Beatorum honores decrevit; pares ipsum inter Coelitem choros consecutum fuisse Pontificatus sui anno 13. Christi 1605. pie credimus. Eximii prorsus sunt auctores plurimi in recensendis arduis hujus Pontificis virtutibus; ex iis Victorellus ita habet: *nullum in Christiano orbe Principem recensbis, quem Clemens VIII. sibi insigni aliquo beneficio non devinxerit.*

Reflexiones Historicae supra Seculum XVI.

REMOTO quasi obscurae, imò Cimmeriae noctis velamine obortum sibi gratulantur Phoebum Scriptores passim non Pontificii, dum Lutheri Seculum attingere, quo existimant detectis Pontificum Romano-

manorum tum defectibus, tum excessibus, tum in Fide manifestis erroribus Lutherum vel Calvinum & horum propugnatores antiquissimam veræ Religionis lucem Germaniæ præsertim nostræ reparâsse, totius orbis emolumentô maximô, Urbis verò extremô exitiô. Audiamus igitur Romanorum Pontificum hoc Seculo annotata vitia; sed & residuæ Lutheri virtutes nostros non prætereant oculos, ut contraria juxta se posita magis elucescant. Hübnerus hunc in modum suam hujus Seculi Historiam profequitur:

- I. Julius II. fuit blasphemus adversus Deum, quòd Superi Gallis faverent contra exercitum Pontificium.
- II. Idem claves D. Petri abjecit in Tyberim, & arripuit gladium D. Pauli Pontifex militaris.
- III. Leo X. Sacra Biblia vocavit librum fabulis refertum.
- IV. Idem plùs æquò persecutus est Lutherum; hunc idcirco Fridericus Saxoniae Elector meritò defendendum suscepit.
- V. Hadrianus VI. palàm testatus est, nihil sibi in vita accidisse tristius, quàm quòd electus sit Pontifex.
- VI. Idem adhuc privatus Doctor reprobavit Indulgentias; sed creatus Pontifex eas probavit, ajens: *cùm essem parvulus, sapiebam ut parvulus &c.*
- VII. Clemens VII. fuit meretricis filius.
- VIII. Idem moriens dubitavit de tribus Fidei articulis, nimirum 1. an existat DEUS? 2. an animæ rationales sint immortales? 3. an sit futura vita post mortem altera?
- IX. Paulus III. habuit sororem Juliam, quæ fuit concubina Alexandri VI.
- X. Idem Paulus, dum erat Cardinalis, genuit filium naturalem Petrum Aloysium, qui factus fuit Princeps Ducatum trium, scilicet Parmensis, Piacensis & de Castro.
- XI. Julius III. simiarum suarum præfectum in Cardinalem elegit.
- XII. Marcellus II. palàm pronuntiavit, non apparere sibi, quomodo illi, qui supremum Pontificatûs fastigium tenerent, salutis suæ satis consulere possent.
- XIII. Sixtus V. ob pactum cum dæmone initum dicitur ab eodem occisus, si tamen non sit occisus ab Hispanis. *Ita Hübner.*

Respon-

Responsio I. ad I. & II. ac universim ad puncta Hübneri
singula.

AD peccata singula in re Historica ab auctore suo identidem repetita repetendum est responsum, quo crebrius dictum fuerat, auctoritatem in Historia valere plurimum. Hübnerus verò dum agere cupit hujus Seculi XVI, Historiographum, tredecim peccata Pontificum Romanorum, ut ipse ait, admodum ponderosa objicit Romanæ Ecclesiæ; auctoritatis tamen omnis penitus oblitus est, ut fidem certiore impetraret sibi ab iis, qui inter sacra & profana, inter veritatem & fabulam, inter Scripturam sacram & narrationem Historicam non didicere distinguere; contentissimus, quòd laudatur à plebe, & Lutheri doctrinam vulgari populo persuasam custodiat, ac sartam tectam conseruet. Ut rem capias, Hübnerè & tuo altiùs imprimas cerebro, pingito supra tal u' am rasam, vel ari insculpta hæc tredecim capita publico in foro affigito, ut vulgus simul & rarior doctorum cohors legat. Vulgus quacunquè demum opinione prima à teneris annis hausta præoccupatum vel apertè & pervicaciter negabit, vel è contrario affirmabit credulitate levi convictum. Verùm non sic doctorum fors electa tam levis se cordis esse commonstrabit; quæret enim absque mora; quis auctor hujus tabulæ? qua ratione, aut quo auctorum pondere mercatur fidem? quo loco? quo tempore? quos inter auditores aut spectatores hæc dicta aut facta fuere? an cohærent, aut concordant sibi omnia? Applica sis hæc mea monita libellis tuis, Hübnerè! quare ex temetipso, qua ratione, aut qua auctoritate ostendam & firmabo, e. g. Julium II. Pontificem fuisse blasphemum? Perge sic descendere, & ex te quærere punctum II, III, IV. & sequentia ferè singula; ad quæ nisi ipse tibi quamprimùm respondere noveris, quis, quæso, te coeno tuo immersum collo tenus poterit extrahere? ego tui misertus ut adjuvarem te, & tabulam porrigerem naufrago, inspexi haud perfunctoriè, præter tuos tomulos, authores haud paucos tam Pontificum amicos quàm inimicos, volvendo tamen & lectitando deprehendere quicquam haud potui. Grande igitur naufragium te passum video; derelinquendum ergo te existimo, ne quicquam de tuo putore adhæreat mihi. Quinimo in altum modò provehar & meam firmabo ratem, ut te secuturis telis configam & submergam penitus.

Responsio III. ad III.

SEDIT Leo X, Pontifex eodem tempore, quo Lutherus aliique in Germania nostra tumultuarii Doctores bellum indixerunt Romano Pontifici Leoni: arma sibi sumpserunt, aut cuderunt, veterum more fabrorum Heterodoxorum, ex sacris Bibliis. Non multis ab eodem tempore annis primum inventa fuit typographia; eò usque igitur non nisi Amanuensium calamis, aut modo alio non multum absimili, prodiit in lucem Scriptura sacra calami erroribus, & multò magis pravorum hominum tum Latinorum, tum Græcorum, tum Hebræorum &c. malitiâ plurimum sæpè corrupta, præsertim ubi versione vulgatæ accessere versiones aliæ variis linguis & idiomatis adaptatæ. Multiplicatis jam scribarum erroribus augmentum grande dederunt passim plurimi à novatoribus conducti typographi, in Europa præsertim: ante Lutherum enim & Calvinum extitere hæreses permultæ, quæ vel omnino Scripturam rejecerunt, vel non nisi eliminatis quibusdam libris fidem Scripturæ tribuendam esse censuerunt, vel genio suo & doctrinæ accommodarunt corruptis vel elisis textibus plurimis. Hæc aut similia Biblia si Leo Pontifex pronuntiavit esse fabulis referta, an malè pronuntiavit? Si jam ex Nigrino Scriptore Lutherano, nec inter suos noto, diversa à meis dictis quispiam afferat, is meminert, eidem satisfactum esse jam pridem à Christophoro Ott. in Roma Gloriosa annot. 3. de Leone X, ubi ostendit, quàm nullo teste aut testimonio Nigrinus Leonem X, sacrorum Bibliorum violatorem nominaverit. Latet fors te, amice Lector, quo animo in sacra Biblia Lutherus fuerit? respondebo tibi hic paucis. Expunxit ex librorum catalogo

Testamenti Veteris.

I. Librum Tobie.

II. Judith.

III. Sapientie.

IV. Ecclesiastici.

V. Machabeorum.

VI. Baruch.

VII. Additamenta ad librum Estheris & Danielis.

Testamenti Novi.

I. Epistolam D. Pauli ad Hebræos.

II. Epistolam D. Jacobi.

III. Epistolam D. Juda.

IV. Apocalypsin D. Joannis.

Scribit

Scribit adhuc C. Bellarminus lib. II. de Verbo Dei c. 11. in versione Novi Testamenti à Luthero scripta notari fere errores mille; atque adeò Lutheri versionem jure merito reprehendunt valde ipsimet Tigurini, Münsterus, Bucerus &c. Imo Lutherus ipse fatetur, se crebrius errasse, eò quòd Rabinorum glossis nimium crediderit. Vide hac de re P. Vitum Pichler Controvers. 2. art. 1 §. 3. Qualis denique mens, ac sensus fuerit Lutheri de sacris Bibliis, ostendet uberrime Joannes Pistorius in Anatomia Lutheri, Vetterus in *Casso* suo Lutæro, P. Pichler in appendice sui libri art. 2. ubi perhibet ex ipsius Lutheri scriptis, quàm perversas de sacra Scriptura dixerit sæpè sententias. Unam eamque sordidam valde ex multis protulisse hic sufficiat, qua edixit Lutherus: *exonerare ventrem flatibus, esse potentius remedium adversus diabolum, quàm se ipsa Scriptura sacra.* En! dictum tanto reformatore dignissimum! Atque ex his apparet, quàm non in sacram Scripturam peccaverit Leo X. Lutherus è contrario & verbis & factis S. Biblia penitus corruperit, profanarit, & sacrilegiis multis violarit.

Responsio IV. ad IV.

QUòd Leo X. Lutherum plus æquò persecutus fuerit, si æqui rerum æstimatores assererent, tunc Leoni succensere, & Lutheri sortem dolere jure quis deberet. Verùm cum has querelas vel Lutherus, vel Elector Saxoniae ab eodem seductus primò moverint, plus ipsis tribuendum haud est, quàm illis tribuere solemus, qui licet ab æquo judice condemnati, districtis tamen & calumniis omnia tribunalia passim profcindunt, nunquam magis rei, quàm cum innocentissimi haberi cupiunt. Non ignotum est passim plurimis, Lutherum an. 1517. invidiâ accensum palàm invèhi coepisse in Patres Ordinis D. Dominici, præcipuè verò in Joannem Tezelium, qui Luthero ab Archiepiscopo Moguntino fuerat præhabitus, dum Jubilæi Indulgentiæ Christiano populo erant promulgandæ. Livorem hunc Lutheri secutæ sunt theses permultæ, quas in prælectionibus publicis contra eosdem Prædicatores, uti vocantur, mordacissimè propugnaverat. Iisdem thesibus cum immixtæ forent complures Orthodoxæ Fidei parùm conformes opiniones, nec tamen ab his propugnandis Lutherus remitteret; hinc Romam vocatus à Leone X. haud comparuit reus, Friderico Saxoniae Electore Moguntini Archiepiscopi hoste rem sic disponente, ut annò 1518. coram Cardinale Cajetano teneretur

Xx 2

respon-

respondere Lutherus jam non paratus amplius judicis sententiam audire, sed ipse judicem agere, cum nec Cajetani, nec aliorum prudentissimorum ac doctissimorum virorum monitis pareret. Inter eosdem fuit etiam Joannes Eckius Theologiae Doctor eximius, qui anno 1519. Lipsiae Lutherum in disputatione publica argumentis licet solidissimis haud permoverat, pertinaciam omnem constantiam, superbiam omnem rationem superante. Anno igitur 1520. Leo X. Pontifex Bullam editam Lutheri anathema dixit omnium fidelium communionem privato. Tum vero Lutherus Wittenbergae in furias accessit, & Bullam & Codicem Juris Pontificium in foro publico infami tradidit rogo, haud obscure significans, quo supplicio ipse foret afficiendus. Haecenus & Leonis Pontificis & Lutheri per annos quatuor gesta percepimus: jam vero judicet aequus arbiter, num plus peccaverit Leo Pontifex severitate nimiam in Lutherum admittens, an Lutherus summam pertinaciam adversus suum Judicem committens. Audiamus etiam ipsius Lutheri de Leone X. sententiam ac mentem, quam datis Romae litteris exposuit. Inter alia, quae Christophorus Ott ex Lutheri libris deprompsit, haec Lector habeat: *interim tu Leo sicut agnus in medio luporum sedes, sicut Daniel in medio Leonum, & cum Ezechiele inter scorpiones habitas &c. hac affectione tactus dolui semper, optime Leo, his te Seculis Pontificem factum, qui melioribus dignus eras. Celebratior & augustior est in omni terrarum orbe vita tua inculcata fama, quam ut a quovis vel maximi nominis possit quavis arte impeti.* Pars epistolae haec anno 1520. 6. Aprilis a Lutheri ad Pontificem data legitur. En igitur testimonium pro moderatione Leonis X. validissimum! Ostende sis jam simile argumentum, Hübneri, pro Lutheri contra Pontificem, & tum deliberare occipe, an Leoni, an Lutheri plus laudis tribuas. Absit vero, ut in comparationem tanti Pontificis veniat tantillus Lutherus!

Responsio V. ad V.

CUR praeter aliis Hadriani VI. egregie gestis aliud Lectorem non edocuerit Hübnerus, quam quod palam confessus fuerit, nihil sibi in vitam rursus accidisse, quam quod electus sit Pontifex, nec ego satis capio, nec alii ceperunt mecum: plerique enim maximorum etiam Imperatorum palam confessi sunt sibi optatius semper fuisse non imperare, quam imperare: coronis namque non tam honorari, quam onerari Imperatorum

ac

ac Regum capita; rem item periculis plenissimam esse Imperium, non tam ore, quàm opere testatus est cum viris ac foeminis summò loco natis Carolus V. Imperator gloriosissimus, qui, invitò Pontifice & universo prope modum Romanò Imperiò, valedixit coronis ac sceptris, solitudinem & salutem animæ curis publicis præhabens. Ita facti sunt sapientissimi quique per Europam Reges, quorum numerum abundè magnum leges in Hieronymo Plato authore in Hispania nato; unde iidem Reges nisi privato commodo antehabendum esse censiissent totius cujusdam regni emolumentum, exemplum à Carolo V. non sibi sumpsissent, sed eidem dedissent. Cæterum aliud non intendit significare Hadrianus, quàm difficultatem occurrere iis sanè maximam, quos tot gravissimis negotiis pares esse oporteret. Eo nimirum ferè modo paravit dicere, quo Servator mundi Christus dixit Matth. c. 7. v. 13. & 14. *intrate per angustam portam; quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem; & multi sunt, qui intrant per eam. Quàm angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam; & pauci sunt, qui inveniunt eam!* Pari ratione Propheta Magnus vocanti respondit Deo: *a a ecce, Domine, nescio loqui.* Jerem. c. 1. Item Moyses Israelitarum Supremus Dux infirmitatem suam confessus est, dum dixit: *quis ego sum, ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Israël de Ægypto?* Exod. c. 3. Non absimili modo Salomon nondum perversus Rex cor sapiens à Deo petit, ut sciret regere copiosissimum populum; ait enim: *& nunc, Domine Deus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo; ego autem sum puer parvulus & ignorans ingressum & introitum meum; & servus tuus in medio est populi, quem elegisti, populi infiniti &c. dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit & discernere inter bonum & malum &c.*

Responsio VI. ad VI.

AGEDUM, Hübner, prome authores, quorum pondere manifestum facias, vel apparenter minimùm probes, Hadrianum VI. ut Doctorem privatum reprobâsse Indulgentias, comprobâsse autem easdem, postquam creatus est Pontifex. Agedum, inquam, Hübner, prome authores: Historicum enim sine autoritate tanti valere noveris, quanti nuces valent absque nucleo, vagina sine gladio, caput sine cerebro. Verùm cum authorem hoc dignum nomine à te mihi promittere haud queam,

id doctus longâ experienciâ, nihilominus more meo agam tecum perbene nignè. Fingamus itaque mutâsse mentem suam Hadrianum; perinde id solum docebimur, crescere nimirum persapè cum annis & longâ experienciâ doctrinam, prudentiam, sapientiam &c. Edic enim, an non ipsum nos docuit æterna Sapientia, dum ait; *JESUS proficiebat sapientiâ, & ætate, & gratiâ apud DEUM & homines.* Luc. c. 2. v. 52. Verbum nempe incarnatum interiùs idem eodem manens modo exteriùs id prodebat, quod in hominibus reliquis & naturæ & gratiæ dona operari solent temporis successui & industriæ incrementum promittentia. Sin ita tibi displiceam, effare, an non & Lutherus, & Calvinus, & Zvinglius à te tantopere laudati aliud docuere ante suam *apostasiam* & intra, & post ipsam? ita fas mihi sit dicere; nam tu Reginam Sueciæ Christianam & Viros etiam Principes vocas *apostas*, quod deserto Luthero aut Calvino sacramentum dixerint Romanæ Ecclesiæ: quæro hic, an hic loquendi modus est juxta Protestantium pacta? Verùm ut video, nimium dedi tibi; Hadrianus enim abusus duntaxat odio habuit, qui oriri persapè solent nec ex Jubilæo, nec ex Indulgentiis aliis; sed male his utentium erroribus, quos facile admittere possunt & Clerici & Religiosi viri nonnulli promulgantes aliquando indulgentias populo, quarum exactam rationem si ipsos rogares, mutos faceres. Est hæc & nostri temporis, & fuit hæc Hadriani VI. querela justissima, qua de re vide Pontificium Doctum A. R. D. Eggs & auctores alios.

Responsio VII. ad VII.

QUOD Julianus Medices Clementis VII. parens in conjuratione Pæctiana Florentiæ in D. Reparata templo an. 1478, nefariè occisus fuerit diebus 30, antequam Julius filius seu Clemens in lucem prodiret, passim invenire est in Historicis; quod verò Julianus hunc ipsum suum filium ex meretrice vel concubinato illicito susceperit, præter Hübnerum nec ex Historicis non Pontificiis quisquam mihi id affirmavit, etsi plures lustraverim. Pro prole profectò legitima à patruo suo Pontifice Leone X. constanter habitus, educatus & tam literis quàm virtutibus instructus fuit, nemine natalium obscuritatem vel notante vel objiciente. Quod si tamen Hübnerus vigilantissimus rerum harum observator & Argus rem acutetigit, occipiat etiam virorum Luthero adherentium vel præconum suorum & natales

Ies & qualescunq; generationes perfunctoriè tantùm conscribere; prodi-
bit certè incertorum liberorum ac nothorum catalogus aut liber vastissi-
mus. Facile hìc foret non adeò remotas urbes & aulas Luthero addic-
tas adducere, in quibus ferè quotidie indulgetur luxui ac luxuriæ, ut Veneri
consecrentur primitiæ atque primiparæ. Sed non delectat his immorari
longiùs, nec prodest ad singularia descendere more Hübneriano.

Responsio VIII. ad VIII. & IX.

CLEMENTEM VII. vel de Dei existentia, vel de immortalitate ani-
mæ, vel de vita post mortem secutura unquam dubitâsse, nec autho-
res Pontifici, nec quisvis alii non solùm non meminere; sed nec somniasse
quidem præter Hübnerum videntur mihi. Perfacile igitur occurrit hìc re-
sponsum Hübnero notandum: quisquis alterum de crimine postulat, nisi
crimen probet, criminator, calumniator, detractor est omni meliori præ-
sumptione minor. Hæc paucis dicta habeto de sorore Pauli III. Julia,

Responsio X. ad X.

ETSI veritas persæpè odium pariat, nullus tamen jure oderit Historiam,
si veritati primitias consecret & perpetuò litet. Hac spe freti Histori-
ci Latini, Itali, Germani, Galli &c. haudquaquam tergiversantur scribere,
Paulum III. adhuc juvenem, & Pontifices per paucos relicto castitatis tra-
mite in viam carnis deflexisse, nec non sceleribus aliis fuisse contamina-
tos. Sed quid tum postea? an idcirco Romana ruit Ecclesia, ut purior Lu-
thero aut Calvinò authore surgat Lutherana aut Calviniana &c. en tibi
par nobile fratrum! en Reformatores Ecclesiæ in carne humana angelos,
qui nec nubunt, nec nubentur! hi sanè ut insisterent D. Pauli & Apostolo-
rum vestigiis integerrimis, probè legerunt, & scrupulosè observarunt ejus-
dem D. Apostoli epistolam ad Corinthios datam, in qua c. 7. laus rara ac
singularis tribuitur virginitati, & merces promittitur posthabito quovis
connubio. Fatemur nos Paulum III. nondum Pontificem, sed adhuc ju-
venem cum Davide juvene multùm à virgineo calle aut semita aberrasse,
sed & poenitentiam egisse. Dedit poenas Deo David poenitens, dum natus
& brevè mortuus est filius, & dum filii majores mutuis odiis se & patrem
fuère persecuti. Dedit etiam poenas ultori Deo Paulus Pontifex, dum Pe-
trus Aloysius ejusdem filius Genuensis seditionis author vel adjutor suo-
rum

rum hostium manibus occubuit, & filium suum pari ferè fortunæ exponendum reliquit. Exclamavit erectis ad cœlum manibus crebrò David poenitens; *delicta iuventutis meae & ignorantias meas ne memineris, Domine &c.* A Davide mutuavit Paulus III. & voces & lacrymas, dum & ipse exclamavit copiosis perfusus lacrymis; *delicta iuventutis meae &c. Item si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* Maculas nimirum suas, ex unanimi Historicorum sententia, eluit & Cardinalis & Pontifex III, cinere & cilicio imitatus exemplum Davidis poenitentis; utinam sic fecisset & Lutherus, & Calvinus, & Zwinglius, & quisvis alii non Pontificii imò tunc Pontificii!

Responsio XI. ad XI.

Nunc à simiis, nunc à noctuis, nunc à vulpibus &c. mutuas sumit Hübnerus fabulas, ut Romanorum Pontificum famam & veritates obnubilet Historicis. Obscurus sanè & ignobilis prorsus Historicus, aut fabulator potiùs, qui nec verosimilia docet, nec suis delectat fabulis, nisi credulam fortè & indoctam plebem. Viris etenim doctis, qui placere queat, haud dispicio; iidem quippe inquirent continuo; *quis amabo ille simiarum praefectus fuit? quæ illi patria? unde domo? quod nomen gerit? inter Cardinales an Diaconus, an Presbyter, an Episcopus fuerat?* Ad tot quæsitæ altum silent omnes Historici: ipse Hübnerus obmutuit, dum aliud non scripsit, quàm hæc; *Julius III. simiarum suarum praefectum in Cardinalem elegit.* Apage igitur hanc absurdam Historiam aut ineptam fabulam!

Responsio XII. ad XII.

Cùm & Marcellus II. & Hadrianus VI. eodem telo, sed admodum hebetè, ab Hübnero petantur, eodem proin & nobis telò, sed adversus auctorem suum jam fortissimò petendus est. Idem igitur sit responsum duodecimum, quod fuit hoc ordine quintum,

Responsio XIII. ad XIII.

VÆ tibi Sixte V. penè omnium Romanorum Pontificum infelicissime; si cum dæmone tibi pacisci placuit, & hæc ob pacta ab eodem tuo amico

amico dæmone sis neci datus, quemadmodum Hübnerus refert. Verùm bono simus animo, dabitur hìc ab inferis redemptio. Optarem hìc ego, ut talia de se scripta legisset vivus etiamnum Pontifex Sixtus V. risisset sanè & copioso fortassis auro donasset Hübnerum, quòd certiora de Pontifice non scripisset Historicus omni authoritate, atque adeò fide destitutus penitus. Non ita mecum sentiunt multi: ajunt enim, Sixtus Pontifex linguam erui, & dextram præscindi juberet, quòd veriora non scripisset, sed figmenta plurima dixisset. Attendamus modò, an non certiora, aut veriora scribere de Luthero liceat. Recolenda autem hìc sunt dicta superiùs sæpè de Luthero, & quidem authorum testimoniis firmata, quibus pauca nunc addimus nunquam authoritate destituti maxima. Servabimus simul hunc ordinem eò ferè modò, quò Hübneri servavimus.

I. Lutherus familiariter usus est dæmone; ait enim ipse in colloquiis suis mensalibus fol. 259 *oro te, amice dæmon, ut Deum pro me obsecres.* Fol. 288. *Sancte dæmon, ora pro me.* Adhæc fassus est Lutherus ipse, *se plus unò salis modò comedisse cum stygio lavernione. Dæmonem sibi sæpius condormisise, quàm suam Catharinam.* Omitto alia honestis auribus gravia. Vide authores le Roy in Labyrintho c. 13. P. Vitum Pichler & alios, quorum ille citat librum Lutheri de missa angulari, & colloquia mensalia.

II. Lutherus fuit blasphemus in Deum & Sanctos; ait enim 1. *Christus est diabolus meus contra diabolum, ut sim filius Dei.* 2. *Non semel Domino Deo nostro aliquot egregios articulos porrexi & exhibui, eumque docere volui. Sed optimus ille ac bone frugis DEUS bellè mihi suum tergum obrerit.* 3. *Rogate pro Domino Deo nostro & ejus Evangelio, ut ipsè bene succedat.* Melanchton in vita Lutheri. 4. *Christus est maximus peccator in orbe terrarum non objectivè tantum, sed formaliter.* 5. *Nos sumus æquè sancti ac sancta est Maria, & sancti alii licet maximi.* 6. *Si Mater Dei, Petrus & Paulus &c. hodie superessent in terris, meis (scil. Lutheri) pedibus sese subjicerent, & me suum Dominum honorarent.* Plures alias Lutheri blasphemias leges in Adamo Tanner, Laurentio Forero, Conrado Andrea, Joanne Pistorio, le Roy, P. Vito Pichler &c. quorum plerique fatentur, se lectis esse Lutheri etiam antiquioris editionis libros, quos ipsimet Lutherani librorum Lutheri collectores in lucem ediderunt, non negantes gravissimos errores sui Magistri, procul

- dubio Deo sic disponente, ut suis typis se ipsos confunderent, & testimonium dicerent contra semetipsos. Allati autem authores passim citantur libros Lutheri, scilicet Postillas, colloquiorum mensalium tomum I. & II. Wittenbergæ editos.
- III. Lutherus fuit Ordinis Religiosi desertor & votorum contemptor, Testis est orbis universus.
- IV. Lutherus fuit à Fide Romana (Hübneri utar terminò) apostata.
- V. Lutherus fuit concubiniarius sacrilegus, uti superius demonstratum fuit, & testes sunt Catharina de Bore monialis & liberi plures sacrilegi.
- VI. Lutherus fuit verbis obsecens valde, quem admodum ex ipsius Lutheri libris palam ostendunt citati authores omnes.
- VII. Lutherus fuit Bibliorum falsarius, teste C. Bellarmino superius citato, & plurimis authoribus aliis, imò teste Scriptura ipsa à Luthero corrupta.
- VIII. Lutherus fuit valde superbus. Ita probant dicta & facta copiosissima in Lutheri libris contenta. Lege citt. Authores.
- IX. Lutherus inter scelera usque ad mortem vivere perrexit. Ita Authores citt.
- X. Lutherus improvise morte extinctus est. Ita habent authores præter citt. passim multi. Addidère nonnulli, Lutherum extinctum ac sepultum fuisse *plaudente inferno universo*; cum omnes energumini eodem die solitè liberati fuerint molesti, eò quòd dæmones faterentur, sese debere Luthero parentare, & celebrare funebria. Talia quamvis ego non ausim affirmare, tamen ostendere conatus sum, quòd mihi non desint auctores passim multi, qui Lutherum & malè vixisse, & malè mortuum fuisse testantur. En tibi, Hübnerè, & tuam & meam Historiæ methodum! en tibi Pontifices, & Lutherum Pontificum hostem; tu laudas Lutherum & vituperas Pontifices; ego Pontifices Luthero haud injurià longissimè præfero; auctores enim mecum sunt plurimi, tecum saltem tuis in libellis expressus est nullus, & qui tecum esse possent, ipsi met testimonium contra se dicerent Luthero teste maximo. Fas est igitur, ut vel tutiorem viam mecum teneas, vel me errores meos edoceas, refutatis responsis meis ad te tuosque Historicos datis,

Seculum decimum septimum.

**CCXXXIII. Leo XI, Floren-
tinus.**

ALXANDER Medices Florentiæ anno à nato Servatore 1535. ex Octaviano Mediceo & Francisca Salviata nobilissimis parentibus ortus, haustus in teneriori ætate cum doctrina virtutibus primò inter Equites D. Stephani militiam secutus est. Relicto dein Marte profano sacrum Christi vexillum amplexus brevè Pistoriensis Episcopus fuit consecratus. Paulo post Francisci Magni Hetruriæ Ducis in Aula Romana Orator, & mox Archiepiscopus Florentinus à Gregorio XIII. Purpuratorum Patrum numero adscriptus varia eaque excelsa munia sui commendatione maxima obivit: à Clemente enim VIII. gravissimis de rebus sibi à consiliis esse iussus, dum ad Gallos de latere Legatus abiit, Henrico Magno Regi ita se gratum præbuerat, ut is datis ad Pontificem regiis litteris gratias egerit, quòd Cardinalem Mediceum summa probitate, prudentia, ac sapientia virum in Galliam Oratorem miserit. Pari ratione gratissimus venit Charlottæ Cathariæ Trimolliaæ fœminæ Condensium Principi, quam ejuratis Calvinii erroribus & sublato anathemate, Romanæ Ecclesiæ penitus restituit, eidem inspectante Rege & aula ferè univèrsa, SS. Eucharistiæ Sacramentum impertiens, postquam sacra exhomologesi animum ritè expiavit. Ex Gallia Romam rediens mortuo Clemente VIII. multorum votis expetitus, & sexaginta Electorum suffragiis Pontifex electus relicto Alexandri, nomen Leonis XI. sibi delegit, annum ætatis numerans jam 70. E Cardinalium numero laudavit tunc ipse Pontifex summopere Cardinalem Olivarium Gallum, quòd non privatum, sed

publicum beneficium petiisset, dum remissionem gravissimorum veſtigalium enixè rogavit. Non ita laudavit Sacerdotem, qui Pontifici à confessionibus erat; rogantem enim ut pronepotem suummet Leo Pontifex sacrâ purpurâ ornaret, aulâ suâ Pontificiâ exesse jussit, tametsi in omnes adeò fuerit liberalis ac munificus, ut quidvis petentibus se nihil negaturum promiserit, si tamen petitio Deo placere nosceretur, aut conscientia regulis non repugnaret. Verùm dum inter promissa ac proposita non nisi optima Pontificatum suum auspiciatus est Leo XI, lethali correptus morbo die Pontificatus 25, extinguitur vix tum corona Pontificia coronatus in terris, mox corona altera donatus in cœlis.

CCXXXIV. Paulus V. Romanus.

CAMILLUS Burgheſius Romæ in lucem prodiit, ex parentibus generis splendore & divitiarum abundantia præpotentibus natus. Genitor ejusdem in omnium Jurium notitia versatissimus, simulque in urbe famosissimus à pluribus summis Pontificibus, præsertim verò Paulo IV. consiliis est adhibitus. Patavii Camillus ductu & exemplo parentis maximè motus Jurisprudentiæ operam navans erga Magnam Virginem Matrem didicit adeò esse devotus, ut inter eximias virtutes Virgineum candorem constanter conservatum plurimorum judiciò secum in tumultum, imò in cœlum asportârit, nullius unquam gravioris noxæ sibi conscius. Inter varia Aulae & Curia Romanæ munia Gregorio XIII, XIV, & Clementi VIII, acceptissimus venit Legatus Pontificius ad Philippum II. Regem Catholicum. Romam ex Hispania redux à Clemente VIII, sacram purpuram in præmium optimè navatæ operæ recepit, ab eodem Clemente intra sacræ Inquisitionis Præsides numeratus an, 1600. ubi 50. lectissimi juvenes varios errores ac hæreses authore Burgheſio detestati sunt eodem Duce ac Doctore castimoniæ præmium æstimare docti. Mortuis deinde Clemente VIII, & mox Leone XI. nemo ferè extitit, qui Virgineo huic Cardinali Pontificios fasces vel precatus vel vaticinatus non fuit. Inter vates locum ac numerum vendicavit sibi aquila, cujus auguriò insigne gentilitium Cardinalis Burgheſii ita fuit efformatum atq; imutatum,

tum, ut p̄inde Pontificem designari Burgheſium tot affirmarint, quot volentem & infidentem in ſignibus Pontificiis aquilam ſpectarunt. Electus itaque Summus Pontifex Paulus V. ab horarum 40. comprecatione publica univerſis indicta Pontificatum ſuum auſpicatus eſt, Divinum Numen, cujus vices in terris gereret, propitium ſibi cupiens. Tum verò *decorem domus Dei diligens* magnò animò vaſtiſſimum opus moliri cœpit, dum Vaticano templo & cohærentibus Pontificum ædibus majus & auguſtius longè ſpatium adjiciens ornamentum novum ac incomparabile ſuperinduxit. Ædificiis magnificentiſſimis acceſſit Bibliotheca Vaticana & Archivium Apoſtolicum, quæ mirâ iconum artiſioſiſſimarum elegantia exornavit, & opportunitate maxima ampliavit. Simile beneficium exhibuit Liberianæ Eccleſiæ, in qua ſacellum ſuo de nomine Burgheſianum dictum in honorem Virginæ Matris à fundamentis extruxit, cui ibidem columnam marmoream ab Imperatore Veſpaſiano relictam dedicavit, dum ablatâ Cæſaris imagine ſupra verticem columnæ æneam eamq; aurò illuſam Regina Virginum effigiem poſuit. Pene innumera alia tum ſacra tum profana ædificia Paulum V. habuerunt authorem. Nec intra hos terminos conſtitit Pauli liberalitas; narrat enim Victorellus, ſe ex quæſtorum Pontificiorum confeſſione percepſiſſe, Pontificem hunc per ſexdecim ſui Pontificatus annos in ſolos pauperes quindecies centena aureorum millia minimum expendiſſe. Teſtati ſunt Scriptores alii, octingenta nummum aureorum millia in annonæ ubertatem conſervandam à Paulo V. fuiſſe effuſa. Hanc in rem agricultores ſedulos novis privilegiis magis animavit, & pro agricultura propaganda leges perquam utiles ſtatuit. Civibus Romanis etiam aquarum penuriâ crebrò laborantibus ſolatium allaturus, per quindecim omnino milliaria undarum alveum in urbem direxit. Liberalitatem hanc majori identidem munificentia ſuperare ſtudit, dum nunc Romani populi, nunc exterorum & maximè patriis ſedibus pulſorum Anglorum, Scotorum, ac Hybernorum neceſſitatibus incredibili charitate ſubvenit. Deſperatis tamen penè Angliæ rebus, animum convertit ad alios Reges Principes in fide & mutua amicitia conſervandos, ut junctis viribus Turcarum maximè impetus retardarent. Quin ad Perſas, Indos, Sinas & Japones ſeſe extendit Pauli Pontificis zelus, quorum Legatos affectu verè paterno complexus eſt eâ ipſâ tempeſtate, qua perſecutio maxima inter Japones jam

graffari cœpit Hollandis novatoribus Romanam Ecclesiam confectis mendaciis prodentibus. Beneficia beneficiis auxit etiam, cum ipse subministrato auro atque argento complures Religiosos Ordines aut fundavit, aut instauravit. Inter priores venere triplicis aut quadruplicis fortis Deo sacratæ Virgines à Virgine D. Elisabetham visitante, à D. Ursula, aut aliunde derivato nomine in Ecclesia jam notissimæ. Ad Superos abiturus Divorum catalogum permultis auxit nominibus sacris; Divo enim Carolo Boromæo & Franciscæ Romanæ viduæ Duliaæ honores dedicavit. Ignatium verò Loyolam Societatis JESU Fundatorem, Franciscum Xaverium Indiarum Apostolum, Philippum Nerium Congregationis Oratorii Romani Institutorem, Theresiam Virginem Discalceatorum Carmelitarum Reformatricem, Ludovicum Beltramum è D. Dominici familia, Thomam Villanovam, Valentinum Archiepiscopum, Isidorum Agricolum Hispanum & Joachimum Senensem Beatorum numero adscripsit, similem ferè honorem compluribus aliis in cœlos receptis exhibens. Horum igitur in numerum post Sedis annum ferè 16. Christi 1621. si Paulum V. pervenisse asseramus, temeritatis notam haud incurremus: ita enim vita per annos 69. integerrima, & mors beatissima nos cogunt edicere, quam mortem hisce D. Pauli vocibus excepit venientem; *cupio dissolvi, & esse cum Christo, & vitam finiit.*

CCXXXV. Gregorius XV. Bononiensis.

GREGORIUM Alexandrum quondam suum dixerunt Ludovisi Bononiæ Primates, ex quorum stemmate perantiquo ac nobilissimo ortus anno 1554. primæ ætatis annos in parentum aspectu Bononiæ transegit; Romam inde translatus, & Patrum Societatis JESU curæ ac vigilantia creditus in Germanico Collegio mansuetiores, in Romano autem severiores didicit litteras, in utroque virtutes arduas. Romam reversus in patriam in Academia Bononiensi tam sacrarum quam profanarum legum peritia apprimè imbutus & ex eadem laureâ insignitus Romam repetit, ubi trium successu temporis Pontificum æstimationem ac amorem sibi conciliare dextrè noverat Alexander literis & virtute magnus;

genus; à Gregorio namque XIII. princeps capitolii iudex nominatus haudquaquam inane futuri principatus praesagium accepit, dum accitus ad Pontificem intellexit, hocce genus officii primum fuisse gradum Gregorio XIII. ad supremum gradum nempe Pontificatus. A Clemente VIII. utriusque Signaturæ Referendarius, ut vocamus, constitutus, dein verò inter Rotæ Romanæ Patres adscriptus singulari ingenii perspicacia, summa morum integritate, ac præcipuè sincera agendi methodo omnibus se reddidit pretiosissimum. Dein à Paulo V. Bononiensi Ecclesiæ Archiepiscopus datus, & purpurâ ornatus & litteris, quas ad omnes Bononiæ status miserat, universorum amorem sibi summè devinxit. Litteris accessere vivæ virtutis exempla plurima, quibus omnibus in Bononiensi Ecclesia antecessoribus suis antecellere passim dicebatur. Defuncto Paulo V. quinquaginta duorum Cardinalium alii C. Bellarminum, alii C. Camporium in Pontificem eligendum dum ambiguis certarant calculis, supervenit subito C. Ludovicius, in quem, relicti Bellarmino & Camporio, nemine dissentiente aut tergiversante consensere omnes. Electus itaque jam non amplius Ludovicius Cardinalis, sed Gregorius XV. Pontifex à pœnitentiæ fructibus in Ecclesia universa metendis duxit initium, quem in finem Jubilæi beneficia orbi Orthodoxo universo quamprimum obtulit. Absq; mora etiam Ferdinandum Imperatori auxiliares copias misit adversus hostes copiosissimos, inter quos Fridericus Palatinus, Bohemiæ sceptro perduellis Cæsari factus, nimium quantum inhiaverat; verum à Maximiliano Cæsarei simulq; Bavarici exercitus Supremo Duce in Bohemia supra Album Montem victus, in Angliam vir uxorius cum conjuge sua, unde hæc venerat sponsa sanguine regia, profugit paucorum in hyeme mensium Rex; unde hyemalis Regis sibi nomen haud gloriosum comparaverat. Ea insignis victoria aliaq; Bavarorum Ducum tum in Ecclesiam Romanam, tum in Romanum Imperium ingentia merita, facile Gregorium Pontificem & Ferdinandum Imperatorem permoverunt, ut, sublata alternationis lite, Maximilianum inter Imperii Septemviros numerarent eo pacto, ut pari jure deinceps succederent in Bavaria Duces filii & futuri nepotes. Non minus aliis Europæ regnis præfuit Solis instar affulgens omnibus; ut enim Vallis Tellinæ discordias in Galliam & Hispaniam usque proserpentes componeret, simul ut Hispaniæ Philippus II. Rex in seditiosos Batavos arma denuò converteret, Henricus verò Rex Galliarum IV, Hugonotarum reliquias penitus deleteret, summò labora-

laboravit studiò, Pari vigilantia prospexit Sabaudia ac Polonia regno; Sigismundo enim Polonorum Regi gravem auri summam misit, & belli socios attribuit, ut junctis viribus procul Polonia aliisque terris finitimis Turcarum copias arcerent; Sabaudia verò Ducem nunquam non hortatus fuit, ut Genevam novorum plurimorum nidum vel everteret, vel noxiis zizaniis purgaret correptis etiam armis, si opus foret. Quanta cura ac sollicitudine incubuerit ad extirpandos errores inter testes innumeros fuere alter Antonius de Dominis Dalmata Archiepiscopus quondam Spalatensis & Gregorii æqualis, alter Legatus Gallicus, uterque Calvinii hæresi haud parùm infectus; utrumque Gregorius Pontifex factus ad ovile Christi prosperè reduxit, postquam Legatus Gallicus Gregorio nondum Pontifici in Sabaudia commoranti porrecta etiam dextera spondit, se Calvinii placita esse derelicturum quamprimùm, cum intellexerit Alexandrum Ludovisium Supremum Romæ Præsulem fuisse creatum. Ut itaque sectæ identidem decrementum, Ecclesia verò Romana incrementum majus acciperent, Congregationem novam, quam *de Fide propaganda* nuncuparunt, instituit. Divorum honoribus augmentum quoque daturus in eorundem album inseruit Divorum Philippi Nerei, Isidori, Ignatii Loyolæ, Francisci Xaverii & Theresiæ nomina gloriosa. Bullam adhuc à multis desideratam denique edidit, qua Cardinalium novum Pontificem eligentium suffragia clam in arcam immitti præcepit libertati Electorum consulturus magis. Hæc aliaq; multa intra duos Pontificatus annos & quinque menses Gregorius XV. præstitit Pontifex corpore parvus, animo maximus; mortuus anno 1623. cadaver Pontificium Vaticana Principis Apostolorum basilica temporariò primùm sepulchrò exceptum, dein verò in ædem Romani Collegii Societatis JESU translatum fuit, quam D. Ignatio Societatis Fundatori dedicandam Ludovicus C. Ludovisius Gregorii XV. nepos regis ferè sumptibus extruxit.

CCXXXVI. Urbanus VIII. Florentinus.

MAPHÆUS Barberinus ab Illustribus Florentiæ parentibus in lucem editus Antonio Barberino patre suo jam triennis parvulus orbatus fuit, A patruo igitur Francisco Barberino susceptus emen-

emenſo variorum ſtudiorum curſu Poëtarum lauro maximè inſignis utri-
uſque Juris lauream cum virtutum plurimarum corona ſibi propriam fe-
cit coronâ longè ſplendidiori ornandus brevè ; ſepultò enim Gregoriò
XV. Patres Pontificum Electores 50. numero & 5. cum ob multitudinem
Cardinalium, quos Pontificiâ Sede haud indignos cenſerent, in decimum
oſtavum uſque diem conventus ſuos protraxiſſent, ex dignioribus deni-
que omnium digniſſimus inventus eſt Cardinalis Barberinus ex eo tem-
pore Urbanus vocari cupidus, ut qualis foret futurus erga Urbem, ex no-
mine Romanus intelligeret populus, Electionem Urbani VIII. potiùs fa-
vore Superùm, quàm ſtudiis Electorum terminatam fuiſſe plerique cen-
ſuerunt haud obſcuris vaticiniis Comitia Cardinalium comitantibus com-
moti ; longè antea enim apes reliqua inter inſignia ſua gentilitia pingi aut
ſculpi præceperant Barberini, & tunc, cum de Pontifice eligendo ambigui
hærent congregati Cardinales, ex Thuſcia Barberini patria Romam uſ-
que examen apum advolavit fenestris, ubi Barberinus locum occupabat,
conſtanter inhærens, donec deniq; Pontifex fuit promulgatus ; indè verò
tanquam re ſua optimè geſta in auras abière. Urbanus verò apum auguriò
partim lætus, partim anxius ac ſibi plurimùm metuens ad em ſacram petiit
continuò, in qua ante Deum Euchariticum proſtratus enixiſſimè id unum
rogavit, ut ſi Eccleſiæ minùs habilem præviderent providentiſſimi Superi,
ne vivũ redire locò iſtò permitterent. Vivus tamen ac ſalvus inde rediens
pauperum catervas, viduas Romæ permultas, pupillos languentes atq; ære
alienò oppreſſos miſiſ copioſis pecuniis ac cibariis paſſim tota in urbe o-
mnes recreavit, jam tum Urbani nominis menſuram adimplens. In Se-
de Pontificiâ ritè collocatus Constitutionem Pii V. de non alienandis Ec-
cleſiæ bonis &c. confirmavit; Urbis verò ſtatum Eccleſiaſticum penitiùs in-
ſpecturus tum ipſe per ſe, tum per inferiores Romæ Prælatos paſſim ædes ſa-
cras, Monafteria, Collegia, Xenodochia ac quorumvis pauperum domos
publicas viſitavit ; quem in ſinem quadraginta horarum preces in præci-
puiſ Romæ baſilicis peragendas indixit ſummi momenti opus ab oratio-
ne auſpicatus. Eo tempore ſuis ab Eccleſiis Romæ aberant permulti An-
tiſtites ; hos omnes ad ſe vocatos ſuas ad oves remiſit paſtores additiſ mo-
niùs ſeveritate plenùs, ne officio ſuo ſegniùs, quàm par eſſet, fun-
gerentur. Verba Pontificis hæc erant ; *ut noſtræ conſcientiæ conſu-
lamus, vos omnes monitos eſſe volumus, à cæteris Episcopis hæc in*

parte non differre Cardinales Episcopos, isque non suffragari, quòd dicitur, Pontifex scit & tolerat; quia in nobis nulla est tolerantia, quæ regi Christi officii, nulla coniventia, quæ malum invehit. Cæterum ut in Urbem pergeret esse beneficentissimus, tum sacris tum profanis ædificiis ac ornamentis eandem decoravit: Vaticanum enim templum à Constantino Magno Imperatore jam Seculo post Christum natum quarto erectum, ac multorum Pontificum munificentissimâ serie in formam longè ampliorem immutatum ipse absolvit ac solenni ritu consecravit, sepulchrum etiam Apostolicum opere æreo ac auro superinducto decoravit. Ejusdem adhæc templi odeum, aras ac sacella statuis & vario opere ab arte commendato exornavit. Honorem similem exhibuit Servatoris nostri imagini D. Veronicæ sudario impressæ; novis item conditoriis inclusit sacræ Crucis partem haud exiguam; D. Andreæ Apostoli caput & Longini lanceam. Augustiore non minùs formam dedit Constantini Magni Baptisterio, ut vocant. Nova Ecclesiæ decora additurus inter Divos honorari præcepit Andream Corsinum, Franciscum Borgiam, Catharinam Senensem, Elisabetham Lusitanæ Reginam; in Beatorum verò numerum adlegit Andream Avellinum & Fratrem Felicem, ac simul tres Japoniæ Martyres Paulum Joannem, & Jacobum. Jubilæum dum lapsò temporis termino celebravit, Leopoldum Austriæ Archiducem Ferdinandi III. Imperatoris fratrem germanum sacro primùm epulo, & dein convivio excepit. Inter Decreta permulta à se edita istud valorem habere perpetuum optavit, quo præceperat, ut quibusvis titulis aut nominibus omissis Cardinales S. R. E. Eminentissimi dicerentur ac Reverendissimi Constitutionem etiam Gregorij XV. de Electione Pontificis clam datis calculis instituenda robore perpetuo munivit. Ex choro in forum egressus Hadriani molem vulgò dictam, rejecto opere antiquo munimentis novis contra hostium insultus firmiorem reddidit. Porro ut Urbem omni ex parte tutiorem moitrus relinqueret, ingens armamentarium, quod sex millium militum legionibus facillè armandis sufficeret, instruxit. Simile beneficium ut ditioni Romanæ Ecclesiæ exhiberet, in agro Bononiensi arcem munitissimam, quam Urbanam appellârunt, ædificavit. Arces alias tum Arimini, tum Anconæ, tum Urbevetanæ, uti vocant, injuriâ temporum labefactatas ipse instauravit, ac de rebus omnibus necessariis instructas reliquit. Hæc, aliâque permulta ædificia Lectori dictabunt Oldoinus, & auctor recentior Palatius. Cæterum beator

beatior quàm reliqui Pontifices ferè univèrſi, fuit in hoc Urbanus VIII. quòd annis 21. quibus Pontifex imperabat, tota Italia & Europæ pars maxima cruentis bellis non admodùm fuerit infeſtata. In Pace igitur ipſi, quemadmodum vivere licuit, mori datum eſt, dum placidiſſimè animam exhalavit an. 1644.

CCXXXVII. Innocentius, X. Romanus.

SEXAGINTA ſex ſacrâ purpurâ conſpicui Patres poſt aliquot dierum moram conſensere denique mirâ concordîâ in Joannem Baptiſtam Pamphiliũ, è Pamphiliorum illuſtriſſima & antiquiſſima Romæ proſapia natum 1574. Nobiliſſimus adoleſcens ut majorum ſuorum encomiis augmentum adderet, humaniorum literarum in Collegio Romano, ſeveriorum ſtudioſum curſu in nominatiſſimis Italiæ Academiis felicitate maxima conſectio ætatis ſuæ anno vigefimo jam inter Doctores eminens laureâ donatus fuit. Creſcente ætate à Clemente VIII. Romæ Rotæ Auditor nuncupatus, à Gregorio XV. Nuncius Apoſtolicus Neapolim miſſus, & ab Urbano VIII. *Datarie*, uti vocamus, præſſe juſſus fuit. Ab eodem Urbano Pontifice Patriarcha Antiochenus conſtitutus, & ad Philippum IV. Hiſpaniæ Regem Legatus Pontificius venit ſacrâ purpurâ paulò poſt donatus. His officiis præluſit honori Pontificio, quem unâ cum Eccleſiæ immunitate ſantum tectum conſtantiffimè conſervavit haudquaquam abſterritus Regum ac Principum potentiffimorum majeſtate aut potentia. Id experti fuere Luſitani quidam nobiliſſimi, qui in Delegato Clericorum Luſitanorum dignitatem Pontificiam verbis & armatis manibus læſerant. Pœnas non minùs dedere Innocentio miniſtri regii Hiſpani in urbe Neapoli, qui, quòd penates Legati Apoſtolicæ violaffent, proſtratis humi genibus publicè veniam eundem Legatum rogavere, non criminis pœnitundine magis, quàm auctoritate Innocentii commoti. Atque talia cum minùs placerent Neapoleos Proregi, eundem quamprimùm ſuo officio amoveri curavit, Rege Philippo Pontificis cauſam probante. Severitatem tamen clementiâ perpetuò mitigaturus, Archiepiſcopo ac Electori Treviſorum, quòd adverſus Cæſarem ac Imperii Duces nimium tribueret Gallorum partibus, in

custodiam Viennensem dato, libertatem à Ferdinando III. Imperatore impetravit. Ab Innocentio autem parùm impetravêre Imperii Electores, & Viri in Germania Principes eo tempore, quo pacem iniri Monasterium Legatos miserant; paci enim Monasteriensi constanter contradixit, eò quòd eadem haud una in re momenti maximi Ecclesiæ sumè foret noxia. Ut hac ratione contradiceret, justitia monebat & æquitas, cujus studiò mortis sententiam pronuntiari jussit adversùs iniquum Procuratorem, & huic pares judicem quempiam ac Franciscum Canonicum *Datarium*. Conjunctam cum summa clementia munificentiam populo Romano tunc maximè exhibebat, cum durante Tyberis eluvione & secutâ annonæ caritate nullis ipse sumptibus parcebat, ut nemini non succurreretur. Atque cum metueret, ne pistorum aliorumque fraudibus aut avaritiâ quicquam de annonâ pauperibus subtraheretur, semel iterumque Urbis compita pertransiit, ut suismet oculis venales panes exploratos haberet, exemplò ad terrendos avaros potentissimò. Parem fermè vigilantiam exhibuit intra Jubilæi dies solennes; advenas enim sibi per plateas factos obvios paterno simul affectu & datis muneribus recreavit. Exemplum Urbani VIII. æmulaturus, aut suo clariori superaturus Romam ipse non minùs ædificiis ornavit ac structis operibus adjuvit; Lateranensem enim basilicam & templum Vaticanum partim variis columnis firmavit, partim ornatu splendidiori augustiora reddidit; D. Agnetis verò Virginis honori magnificum templum à se extructum dedicavit. Forum autem, in quo eadem Virgo Martyrii palmam promerita fuit, nobilissimo fonte & aliis ad decorem loci rebus maximè idoneis effecit. Zelò incensus Apostolicò geminum Religiosorum Virorum Ordinem minùs utilem ampliùs exterminavit, alterum Apostolorum, alterum B. Blasii dictum in Armenia. Ne quisquam etiam foret, cui diversa Cardinalium eaque longa ac ampla nomina aut odium, aut scandalum parerent, Legem tulit, qua deletis quibusvis aliis, uti vocamus, titulis, Eminentissimos duntaxat dici postulavit; etsi regio aut Principum sanguine purpuram decorassent. Difficile dictu est, quantâ solertiâ majus Orthodoxæ Religionis augmentum constanter quæsierit; unde & Venetis & Melitenfibus atque Polonis arma & aurum, triremes ac milites misit, quibus non semel tantum Turcarum classis cladibus affecta Cretensibus ac Dalmatis infesta esse desit. De zelo ardentissimo Innocentii vel ipsi hæretici testimonium dicent, qui in Gallia, Anglia, Scotia &

& Hybernia Indies magis invalescebant; Præter librum namque de duplici Ecclesiæ capite in Francia editum post maturum examen damnavit simul Cornelii Jansenii Iprensis quondam Præfulis quinque propositiones tanquam falsas, scandalosas, temerarias & hæreticas, editis ea de re Apostolicis litteris anno 1653. in Angliâ verò & Hybernia pro Romanis aris fortiter pugnantibus adesse studuit perpetuò, missis eum in finem Legatis, armatis copiis & aureis subsidiis. Verùm Cromvello cum Irtono genero suo prædominante exercitus pro meliori licet causa pugnans eas insulas penè totas reliquit, Divina Nemesei sceleratorum mortalium multiplicata crimina sæpè subtractò Fidei lumine & immisâ hæresi puniente. Captus eadem tempestate Carolus I. è Stuartorum genere Rex Angliæ à Cromvello & Parlamento novo judicatus ac condemnatus in foro publico caput securi subjecit, Dum tamen cecidit, pro Fide invictus stare visus est Rex, aut certè stetit ejusdem Regina Henrietta Borbonia; cui accessit Regina altera Christina, quæ relicto Sueciæ regnò Romam salutis portum petiit. Hujus exemplum vel secuti sunt, vel suo exemplo eandem traxerunt in Germania Viri inter Electores, aut Imperii Principes & inter Illustrissimos nominatissimi, scilicet Eduardus Comes Palatinus; Philippus Guilielmus Dux Neoburgi cum conjugè sua Amalia Magdalena Darmstadiana: Udalricus Dux Würtembergicus; Joannes Fridericus Brunsvicensis & Lunenburgensis, Dux Holsatiæ Juderburgensis; Fridericus Hassiæ Landgravius Darmstadianus &c. quorum nonnullos Innocentius Romæ ad suos pedes advolutos summa humanitate ac voluptate excepit, atque in Fide confirmatos dimisit, Tantorum itaque Principum conversione lætus, sed simul annis & laboribus fractus cum horam vitæ ultimam instare sibi adverteret, Purpuratorum Patrum collegium ad se vocatum de Pontificatu malè administrato veniam enixè rogavit; tum verò ad Superos conversus inter Cardinalium manus ac preces innocentissimam brevè animam exhalavit an. ætatis 81. salutis 1655.

CCXXXVIII. Alexander VII. Senensis.

FABIUS Chifius Senis celeberrima Hetruriæ urbe an. Salutis 1599. natus patrem primæ nobilitatis virum adhuc parvulus amiserat morte im-

maturâ ereptum, Singulâri mœstissimâ ex obitu mariti matris curâ simul
 literarum & virtutis stadium ingressus facillè coævus superavit universos te-
 ste Celso Citadino ejusdem Præceptore viro clarissimo, Urbem ingressus
 & à Sfortia Pallavicino Soc. Jesu primùm Sacerdote, deinde S. R. E. Car-
 dinale exceptus, hœc duce viam ac aditum ad Urbanum VIII. Pontificem
 invenit, quem primò ingeniosissimâ Poësi suâ, quâ jam adolescens pluri-
 mùm valebat, recreavit. Orator non minùs præstans, Historicus, Philoso-
 phus, Jurisperitus ac Theologus ad omnia summa natum factò sui persæpè
 periculo commonstrabat. Ab eodem igitur Pontifice paulò post Prole-
 gatus (ita Romæ appellatur) Ferrariensis constitutus per quinquennium dif-
 ficillimis belli, pestis & famis temporibus summam ab omnibus laudem
 tulit. Româ in insulam Melitam mandante Urbano VIII. Pontifice
 transvectus, dum Pontificii exercitûs curatorem egit, simul Neritonensium
 Præsul creatus curam animarum supremam in se suscepit. Paulò post in
 Germaniam translatus Colonia ad Rhenum ac Monasterii in Westphalia
 dum pacem Christianæ Republicæ noxiam à Viris Germaniæ Principibus
 initam impedire haud potuit præpotentium vi ac viribus retardatus, sen-
 tentiam suam publicè edixit toti Imperio significandam, qua tum præsen-
 tia pacis fœdera Pontificis nomine improbavit. Romam ab Innocentio
 X. repetitus pro præmio navatæ operæ purpuram accepit. Eidem deni-
 que supremo in munere die post obitum Innocentii octogesimo Successor
 promulgatus populum Romanum in novi Pontificis electionem intentissi-
 mum mirè recreavit. Vix creatus Pontifex Apostoli verba suum in sym-
 bolum usurpans pronuntiavit: *vino ego jam non ego, vivit verò in me Chri-
 stus.* Nec ferventiùs dixit, quàm scripsit, & opere effecit; continuò enim
 litteras maxime ad Hispaniæ Galliarû Reges & Germaniæ Duces dedit,
 quibus hos adhortatus fuit, ut Cæsari adversùs novatores in Germania
 grassantes opem ferrent, illos verò ut eidem Imperatori contra Turcas in
 Europam identidem magis penetrantes suppetias non negarent. Ut per-
 suaderet potentiùs, exemplis verba sua firmavit; Hungaris enim ac Vene-
 tis auri vim magnam & armatorum virorum turmas misit. Inter negotia
 summi momenti ab eodem suscepta venit & illud memorandum, quo sin-
 gularem honorem plurimis iisque maximi ponderis argumentis persuasus
 exhibuit Immaculatæ Deiparæ; prohibita enim severè opinione contra-
 ria Dei Genitricem nunquam ullius sive *Originalis sive Actualis peccati labe*
 con-

contaminatam fuisse Ecclesiæ deinceps tenendum præscripsit; inter dogmata tamen Fidei doctrinam hanc necdum numeravit. Ventilatas etiam maturo examine Cornelii Jansenii Iprensis Episcopi quinque propositiones super *Gratia & libero arbitrio*, ab Innocentio X. Constitutione edita jam damnatas damnatione altera proscripsit, præcludens aditum quibusvis nomine interpretibus, re ipsa pertinacibus erronum cerebris. Divorum coetui augmentum daturus Dulix cultu dignissimos edito Decreto censuit DD, Thomam Villanovam, Valentinum Archiepiscopum & Franciscum Salesium, quorum ultimi ritè vivendi ac regendi regulas maximi æstimavit, præsertim verò eam, qua Genevæ Episcopus testatus est, se honores acquisivisse nihil honoris ambiendo, & nihil laboris recusando. Et verè Pontificios honores nec ambivit, nec expectavit Alexander inter complures constitutus Cardinales, qui Electioni Pontificiæ longas dedere moras, ut cunctando non Ecclesiæ rempublicam, sed suam privatam quærent; ipse verò præter spem suam electus Pontifex proprii honoris oblitus, per annos Sed. 12. Ecclesiæ incrementum majus tum in Urbe tum in orbe quæsit eloquii sui in vita & morte nunquam non memor: *vivo ego jam non ego, vivit verò in me Christus*. Mortuus est an. 1667. postquam decennio priùs Ferdinandus III. Imperator fatis concesserat, & thronum reliquerat filio Leopoldo Imperatori Magno.

CCXXXIX. Clemens IX. Florentinus.

IULIUS Rospiliosius Pistorii celebri Hetruriæ urbe anno 1600. ex parentibus ejusdem ferè nobilissimis natus, præter generis splendorem virtutum maximarum & scientiarum semina iisdem debebat: à prima enim pueritia & morum summa probitate atque littris imbutus, in Collegio Romano sub Famiano Strada aliisque Magistris politioribus studiis ac Philosophiæ Aristotelicæ fructu maximo operam navavit, à nemine non laudatus & æstimatus maximi. In Pisana deinde Academia Cæsarei, simulque Pontificii Juris lauream consecutus Romam repetiit, inter Antonii Barberini Cardinalis doctissimos domesticos & socio penè Doctorem & discipulum egit, dans ansam alios docendi, & ab iisdem discendi, quem morem suum etiam Pontifex haud dimisit, dum etiam tunc peritissimos Europæ viros super rebus dubiis consuluit, consultus & ipse ab
iisdem

iisdem Notior itaque jam aula Pontificiæ factus, & ab Urbano VIII. variis ornatus officiis per excelsiores sensim gradus ad Archiepiscopi Tarsensis cathedram ascendit. Hoc nomine insignitus venit Nuntius Apostolicus in Hispaniam, ubi in rebus difficillimis Pontifici Innocentio simulq; Regi Philippo IV. adeò satisfecit, ut præter magnam auri sumam literas pro impetranda Cardinalitia dignitate Rex redituro Julio iterum iterumq; obtulerit, & Innocentius haud ægrè concessisset, nisi eadem virtute, qua purpuram mereri noverat, recusare eandem Julius didicisset. Mortuò Innocentiò Alexander VII. Rospilio sui meritis responsurus, dum eidem purpuram concessit, mitram suam non negavit suo post annos decem futuro Successori. Talis ac tantus à Cardinalibus absque ullo certamine electus, dum à longa eaq; periculosa corporis infirmitate nondum bene convaluit, quàm animo bene viveret, oratione plurimarum virtutum indice testatus est, qua congregatos tum Cardinales fuerat allocutus. Index virtutum alter accessit, cum creatus Pontifex monetam cudi, & super eam pellicanum rostro peccus mordentem hæc cum inscriptione efformari mandavit; *aliis non sibi Clemens*. Clementissimum fuisse aliis, testes fuere innumeri per urbis compita homines pauperrimi, quos in nosocomia susceptos Pontifex persæpè invisebat & ipsis ministrabat, alios verò suas in ædes inductos lautò conviviò sic excipiebat, ut suus animæ cibus nunquam defuerit; quem morem in dies singulos sibi observandum præscribebat, diem perdidisse se existimaturus, si latum unguem ab eodem uspiam recessisset. Valuit ea res plurimum ad convertendos multorum heterodoxorum animos, qui Clementis famâ excitati haud dubitavere peregrinorum manipulis sese immiscere, ut Pontificios simul cibos capere, & virtutes ejusdem coram intueri liceret. Cum peregrinis fuit Comes Batavis maximè notus, qui ejuratâ Calvinianâ doctrinâ Romana Sacra Romæ amplexus fuit Clementis exemplò commotus, de quo agebat, *Fidem, quam pius adeò Pontifex profiteretur, erroneam esse non posse*. Non minùs omnium in se rapiebat oculos, cum ipse tribunal sacrum in templo Vaticano occupare, & corde contritorum labes auribus excipere, ac jus dicere persæpè solebat, quoties nempe per negotia & valetudinem licebat. Quantum posset efficere etiam eminus Clementis in reducendis ad ovile Divini Pastoris ovibus virtus, experta sunt regna Gallia, Polonia, & inprimis Germania, pro qua perpetuam nunquam deponebat curam tum præcipuè, cum Ratisbonæ malè præoccupati Principes

cipes

cipes quidam convenissent non magis ut Imperio prodesse, quam Romane Ecclesie suis comitiis obessent, quae tamen Guidobaldus Cardinalis de Thun Archiepiscopus Salisburgensis Pontificis nomine graviter declinare noverat. Turcarum armatae potentiae finibus Italiae identidem magis imminenti, ut Rex Galliae missis & ipse copiis occurreret, aut minimum armis infestare Hispanos tantisper desisteret, nemo magis, quam Alexander Pontifex quae litteris, quae Legationibus rogavit, eam ob rem suam in Galliam adventum Regi offerens; si necessitas aut Reipublicae utilitas postularer. Pari studio Philippum III. Hispaniae & Joannem IV. Bragantiae Ducem inde Lusitaniae Regem de jure Successionis in Lusitanorum regnum decertantes composuit. Non ita precibus, sed Pontificia potestate usus fuit in Harduinum Parisiensem Archiepiscopum & alios Galliae Antistites; quorum hi formulae ab Alexandro VII. editae subscribere recusarunt Jansenianae doctrinae amici; ille vero non consulto Pontifice dies festos abrogare quosdam praesumpserat. Eodem fere modo in Palatinatu Superiori Ecclesiae restitui curavit decem monasteria, quorum fructus Maximilianus I. Bavariae Dux Friderici Palatini Electoris victor annuente Urbano VIII. in annos 15. colligere poterat, ut sumptus in bellum Bohemicum expensos refarciret. Haecenus ex voto Clementis successerant multa, non item quae sequuntur; etsi enim Leopoldus Caesar, Ludovicus XIV. Galliae Rex, Hispani ac Veneti Clementis precibus nihil negarent, sed missis copiis Cretensum insulae a Turcis penes jam expugnatae succurrere properarent, tamen Franciscus Dux Bellifortius desperatis rebus dum incautiùs, quam par erat, cum duodecim militum millibus longè majores Turcarum vires aggreditur, ipse cum sociis fere omnibus in pugna cecidit victoriam & Cretam insulam hostium manibus relicta. Clemens intellecta hac Christi adum clade etsi animum colligere & spes novas concipere pararet, ut Turcarum denique potentiam supprimeret, tamen forti animo impar longè fuerat corporis imbecillitas; huic enim cum accessisset morbi vis subitanea, afflictis ex Cretensum jactura populis afflictionem addidit alteram mors Clementis beatissima, quae post annum regiminis 2. humanis rebus Pontificem omni ex parte maximum eripuit; in quo praeter alia multa id universis placuit, quod Antecessorum suorum imperfecta opera ipse perfecit, nec tamen aut suum nomen, aut insignia affigi curaverit, sed Alexandri VII. aut aliorum Pontificum laudibus omnia tribuerit. Moriturus scripsit ipse sibi hoc epitaphium sane brevissimum; *Clementis IX. Cineres.*

CCXL. Clemens X. Romanus.

QUATUOR mensibus & diebus quatuor vacua Sedes fuit, post quos secutus est Clementem IX. Clemens X. jam octogenario major, E pervetusta & nobili Alteriorum prosapia oriundum esse Romanum ante alios noverant Æmilium Alterium suum, qui, ut memoriam Clementis IX, à quo non ita pridem inter Cardinales numeratus fuerat, gratus renovaret, simulque populo in accepto Clementis nomine haud displiceret, Clementis X. nomen sibi delegit. Viam ipsi, qua ad variorum officiorum gradus ascendit, straverat Jurisprudentia pro omni foro expeditissima. Innocentio X. Romanæ quondam Rotæ auditori operam suam primò addixerat eidem probatam in omnibus. Ab Urbanis tribunalibus in Poloniam abiit Joannem Baptistam Lancellotum Legatum secutus. Cum eodem in Italiam reversus Camerinæ primùm infulæ, mox Lauretanæ Domus præfecturæ, & indè universi Piceni regiminis curam in se suscepit. Æmilii zelum, prudentiam & experientiam laudârunt inter alios maximè Ravennates, quibus insolita aquarum inundatione obrutis ab Urbano VIII. solator missus, solatium spe majus reliquit, dum effossis canalibus & excitatis aggeribus solum juxtà amœnum ac fecundissimum reddidit. Urbano VIII. mortuo Neapolim mittente Innocentio Nuntius venit Apostolicus, ubi octo annorum spatio commoratus ea prudentia se suosque moderari noverat, ut inter diversa eaque adversa negotia nemini plus æquo tribueret, aut negaret inter partium studia æquam bilancem perpetuò tenens. Dignissimus eapropter universo Purpuratorum Patrum Senatui visus, quem tota Italia arbitrum eligeret, ut mutam concordiam Viris Italiæ Principibus bellò dissidentibus, simulque inveteratis Insubriæ motibus finem imponeret, aut certè temporariâ quiete interpolaret. His præcipuè meritis id consecutus est Æmilius, ut tandem purpurâ, & mox coronâ Pontificiâ ornatus fuerit; quem tamen honorem ultimum & precibus & lacrymis in plures horas continuis averfari perseveravit, præsentium Cardinalium coetu senem frustra omnia rögantem ad solennem inaugurationis locum veriùs cogente, quàm comitante. Pontificatui suo exordium à promulgatione Jubilæi facere Clementi X. placuit, quod exordii genus Leopoldus Imperator multis modis laudaverat, etsi fuerint nonnulli in aula Viennæ Magnates, qui Cæsari dilationem Jubilæi sua-

suaserant eo argumento adducti, quòd Pontifex Clemens IX. ex Germanorum natione Cardinalem nullum creâisset. Clemens itaque X. re intellecta sacram purpuram quamprimùm concessit Bernardo Gustavo Fuldensium Abbati, Marchionis Durlacensis fratri, qui ejuratò Lutherò quondam Romano Pontifici sacramentum dixerat. Leopoldo Cæsari non minùs rem gratam præstitit, cum Moscoviæ Duci repulsam dedit, postquam per Legatos suos Cæsaris nomen sibi à Sede Romana impertiri aut petiit aut postulavit. Diversa ab his fuère, quæ cum Episcopo Monasteriensi & Electore Coloniae egerat: iidem enim Gallorum Regi initò foedere alligati cum invito Pontifice Baravis arma inferrent, longissimis bellis Cæsarem inter ac Galliarum Regem ansam præbuerunt, quod velut oraculo suò dudùm antè Pontifex pronuntiârat. Feliciorem exitum sortitum est ex consilio Clementis Polonorum intestinum bellum; Rex enim Michaël & Archiepiscopus Gnesnensis regni Primas, positis mutuis odiis, omnem patriæ iram in Turcas effudère, à Clemente Pontifice & Leopoldo Cæsare strenuè adjuti. Millia hostium facillè triginta cecidère, quibus cum victoriam & plurima munimenta victor Michaël eripuisset, eadem ipse horâ occubuit Rex nunquam aliàs gloriosius moriturus. Clemens verò Pontifex non longè ante suum obitum, ut expugnaret tum suis precibus, tum totius Ecclesiæ poenitentiarum operibus, elementorum in perniciem tum Germaniæ tum Italiæ sævientium furorem, Jubilæum alterum indixit, Ecclesiam etiam promulgatione Divorum exornavit scilicet DD. Cajetani, Francisci Borgiæ, Philippi Benitii, Ludovici Bertrandi, Rosæ. Inter Beatos numeravit Albertum M. Ferdinandum Castellæ Regem, & Ludovicum Albertonum. Beatâ morte extinctus est ipse an, 1676. Sed. 6. ætat. 87.

CCXLI. Innocentius XI. Comensis Lombardus.

BENEDICTUS Odescalchus ex patre Livio Odescalcho reparatæ Salutis an. 1611. natus, originem duxit ab eo heroë etiam, qui nongentis abhinc annis Viennæ in Delphinatu collectis copiis Carolo Magno Imperatori adversus Longobardos suppetias tulit.

Antiquissimam nobilitatem & divitias Odescalchorum dum virtutum splendore nunquam non exornare, ut perhibent Historici, destitit, hanc ob causam tum domesticorum exemplis, tum Magistrorum studiis, tum suomet ingenio literarum ac virtutum capacissimo incitatus, instar equi magnanimi, adolescens frenò inhibendus erat, ne ardore nimio teneram ætatem fatigaret. Comi sub Patrum Societatis JESU disciplina politioribus literis operam egregiam dedit, singulari in Deiparam affectu constanter accensus. Supra annum ætatis vigesimum jam provectus ob pestilentia morbos, relicta urbe patriâ Como, in Liguriam concessit inter laicos adhuc Matthesi invigilaturus. Romæ dein, & mox Neapoli, inter Jurisperitos clarissimum sibi nomen promeruit, unde ab Urbano VIII. Protonotariis Apostolicis, quos de numero Participantium vocant, adscriptus fuit. Altioribus admotus officiis, primam in pauperum catervas curam gerere perpetuò est visus; unde exactas à criminosis pecunias Maceratensium Præses cum acciperet, mox in egenos distribuit, *pretium sanguinis* appellans. Romæ denuò redditus, Clericus primò Camerae, & an. 1645. Diaconus, ac paulò post Presbyter Cardinalis ab Innocentio X. creatus, ab eodem hoc Pontifice Ferrariam missus venit eo tempore, quo annonæ caritas eam magnopere premebat provinciam. Abeuntem Benedictum his Pontifex dimisit verbis: *mittimus patrem pauperum*. Anno 1650. Episcopus Novariensis constitutus, verè ovium Pastorem se probavit, nequaquam mercenarius; præter hæreditatis enim suæ partem Episcopales etiam redditus in pauperes distribuit. Hoc ipso Episcopatu Novariensi in fratris sui Julii manus resignato, Romam iterum petens vitæ methodum instituit à nemine non Romanorum maximè dilaudatam, & *Sanctitatis* nomine ornatam, Justitiæ in primis quàm studiosus fuerit, verbis commonstravit paucis, sed opere probatis: aiebat nempe, *cæcæ esse Justitiæ, quæ non considerat personam pauperis, nec honorat vultum potentis*. Et aliàs dicebat, *credere se, tribunalia erecta esse non ad decorem personæ; sed personam electam esse ad custodiam Magistratus*. Cæterum eam vitæ methodum & suis domesticis præscribebat, ac si in dies singulos rationem Supremo Judici reddere adigeretur. Haud quemquam idcirco admiratio subeat, si intelligat, Pontificem Innocentium XI. ab ipsismet Romanorum Pontificum hostibus Lutheri vel Calvini affectis eximie laudari & commendari; fuit enim Pontifex major omni laude, qui die D. Matthæo sacra communi omnium Electorum calculo vocatus

tus est ad supremum dignitatis verticem, vocationem hanc probante coelesti augurio, quod cunctis obstupefactis prodidit columba, repetito volatu suo applaudens congregato Patrum coetui. Electus Pontifex ante omnia alia aulam Pontificiam optimis moribus instructam esse desideravit; Veneris quippe osor perpetuus severè prohibuit, ne sexus foemineus nudis uberibus aut collo minùs honestè tecto uspiam in publico, praesertim sacris aedibus compareret. Immunitatis Ecclesiasticae jura in Legatorum regionum domibus Romae ad nimium abusum detorta vel penitus sustulit, vel justo moderamine temperavit; unde diuturna eaque gravissima lis inter Innocentium & Ludovicum XIV. Galliae Regem exorta initium sumpsit, vix optatum finem habitura; nam Gallorum minis & armis minimè absterrius Pontifex constantissimus Legatum Franciae die nato Servatori sacra, ob tumultus in templo D. Ludovici excitatos, anathemate perculit; Cardinalem verò Wilhelmum Egonem Fürstenbergicum in Coloniae Archiepiscopum, urgente licet Ludovico Rege haud admisit, etsi Scriptores Galli & Episcoporum quidam ad Concilium appellare jam tum visi fuerint. Jus adhuc Regaliae (ita vocarunt Franci proventus viduorum in Francia Episcopatum) in universum Galliae regnum extendi haudquaquam passus fuit. Non ita cum Caesare Imperioque egit; eidem enim aurum & virum copiosissimum dedit, quorum etiam robore ac valore Vienna Austriae Turcarum obsidione gravissima fuit liberata, Hungariae ac Transylvaniae pars amplissima Caesari Leopoldo reddita, & Polonia ab hostium barbarorum assultibus immunis facta. Innocentio XI, non minùs adscribendum est foedus Leopoldum Caesarem inter, Joannem Poloniae Regem, & Venetorum Rempubicam stabilitum, rei Catholicae summè proficuum. Pax quoque Noviomagensis auctorem suum ex parte, aut certè adiutorem ferè principem agnovit Innocentium, cujus in componendis Europae Regum animis felix studium damnavit Mustapha Turcarum Imperator. Pacis hujus vigore urbes permultae à Gallis Hispaniae Regi restituebantur; nonnullae tamen & Gallorum Regi à Caesare relinquendae erant; inter quas & Friburgum Brisgoiae Ludovico XIV. ab anno 1678. parere coepit, magna sui parte ab eodem Rege solo aequatum. Penè solus Lotharingiae Dux pace Noviomagensi se laesum esse nimium conquestus, maluit Ducatum in annos complures Gallorum arbitrio permittere, quam moesta pacis perfrui fructibus. Dum verò Imperium

& regnorum quietem promoveri summis animi viribus contendit Pontifex, classicum canere & bellum impium Ecclesiæ denuntiare palam coeperunt Michaël Molinos Quietismi, uti vocare solemus, author, & præter alios Antonius Maria Michaëlis focius, quorum quinquaginta & octo propositiones post maturam discussionem penitus proscripsit; hæresiarchæ verò perpetuo carceri mancipati dubiam de sua poenitentia opinionem posteris reliquere. Exemplum Innocentii hac in parte secutus Ludovicus XIV. Gallorum Rex universis Calvinii sectatoribus suo regnò interdixit. Idem præstitisset Jacobus Angliæ Rex, nisi à seditiosis suis subditis regnò suo ejectus in Gallia exilium invenisset, nunquam rediturus in Angliam. Annus agebatur 1689, Pontificatus Innocentii 13. ætatis 80. quo Pontifex de universa Ecclesia optimè meritis supremum obiit diem suum. Ingentia ejus merita agnovere universi ac singuli, si Gallorum plerosque & quosdam Innocentii nepotes excipias, quibus æquo severior credebatur; Pontifex verò æquitati parum se satisfacturum perpetuo credidit, si Gallorum & nepotum avaritiæ non fortiter ad supremum usque halitum resistisset. Cæterum cum summa Innocentii liberalitate certasse visum est cœlum; quò largiùs enim ipse expendit aurum, eò cumulariùs rediit; Leopoldo quippe Cæsari vicies centena, Polonorum verò Regi trecenta aureorum millia adversus Turcarum phalanges in subsidium misisse fertur. Supra modò enarratam auri summam sexcenta scutorum millia tum in pauperes, tum in egenas virgines, tum in templorum reparationem expendisse narratum fuit. Cameram insuper Apostolicam non solum gravissimo ære alieno liberavit, sed etiam duobus aureorum millionibus ditavit. Omittuntur hic dona pretiosissima, quæ per sæpè pro locorum, temporum ac hominum opportunitate, vel etiam importunitate largitus est Pontifex thesauris cœlestibus aternum dignissimus.

CCXLII. Alexander VIII. Venerus.

PETRUS Ottobonus ex parentibus longa avorum & atavorum serie Patavii, Venetijs & Florentiæ clarissimis in lucem editus est anni 1610. In urbe patria Venetorum scilicet, genitoris Marci Ottoboni ibidem Magni Cancellarii cura humanioribus literis, & probatissimis moribus excultus, Patavium venit altioribus disciplinis informandus, ipsa

ipsâ ætate eximium profectum admirante; annorum enim duntaxat septendecim adolescens jam Philosophiæ, Jurisprudentiæ, imò & Theologiæ laureâ insignitus Patavii omnium facili ætimationem ac amorem sibi conciliavit, rarâ virtute ac scientiâ in juvenili corpore nemini non gratissima. Annò ætatis 20. Romam delatus magnis passibus per varios munerum gradus, inter Rotæ Romanæ iudices permultis æmulis frustra obicem ponentibus numerari promeruit, ubi non solum Ottoboni enituit virtus, modestia & industria, verum etiam ejusdem Jurisperitiæ conjuncta cum Theologica sapientia, in enodandis plurimis, iisque difficillimis quæstionibus adeò eluxit, ut decisiones suas ad posteritatis utilitatem haud mediocrem typis mandatas toti orbi reliquerit legendas & laudandas. Ob hos labores in Ecclesiæ emolumentum impensos ab Innocentio X. sacra purpura donatus, & post biennium Brixienti infulâ condecoratus, at hac postea relicta Abbas Cômendatarius Vangadiciensis selectus S. Marci Cardinalis dici cœpit, priori S. Salvatoris titulò alteri datò. Legatus deinde Venetis missus in junctam sibi Legationem ea fide ac religione implevit, ut Ecclesiam Romanam observavit ut Matrem, patriam verò Rempublicam eidem commendârit velut filiam, hujus privilegia cum illius potestate bellè conformans. Pontificibus igitur Innocentio X. Alexandro VII. Clementi IX. & X. nec non Innocentio XI. gratissimus, duodecim diversis Cardinalium Congregationibus aut membrum interesse, aut Præses præesse jussus est, exemplò inter Purpuratos Patres rarissimò. Mortuò Innocentiò XI. post duorum propè mensium moram à quinquagintâ duobus Cardinalibus anno ætatis octogesimo Pontifex electus, relicto Petri nomine Alexandri VIII. nuncupari desideravit, tum ut memoriam Alexandri III. Venetis gratissimam renovaret, tum Alexandri VII. præclaras animi dotes, quas maximi semper fecerat, re & nomine imitaretur. Difficile dictu est, quantam animi lætitiâ Venetorum Respublica ex allato de Alexandri VIII. in Pontificem electione nuntio conceperit: ex Senatûs enim decreto per tres continuas noctes ignes festivi cum luminibus, picturis & inscriptionibus, urbe universâ illustratâ novo Pontifici laudes dixerunt. Octo præterea Oratores, singuli inter Venetos primates Romam missi Pontifici Alexandro sibi acceptissimo Pontificiam dignitatem gratulati sunt, & pro acceptis beneficiis gratias dixerunt, non absque spe novorum identidem beneficiorum. Coronatus Pontifex inter primas curas eam commendatissimam sibi habu-

habuit, quâ discordiam inter Innocentium XI. & Ludovicum XIV. exortam quamprimùm tollere haud incassum laboravit; Avenioni enim Pontificiâ in Gallia urbi sua tormenta bellô ablata Rex restituit. Tum verò ad Urbem partim reformandam, partim exornandam conversus aulam Pontificiam, Curiam, tribunalia, cœnobîa à vitiis & abusibus per Decreta saluberrima purgare cœpit: dein verò collapsos fontes reficere, Vaticanam Bibliothecam tum manuscriptis, tum cœmptis multo auro libris augere, rem agrariam restituere, vectigalia rei frumentariæ imposita remittere, omnibus Romæ commodè alendis curas intendere non cessavit, ex æquo in omnes liberalis. Plùs tamen æquo amâsse fertur nepotes suos, ab Innocentii XI. rigore hîc non parùm remittens; uni eorundem enim bibliothecam viginti librorum millibus refertam donavit. Non minùs suam admare perseveravit patriam; Venetis namque præter auxiliares copias sumptibus Pontificis conscriptas concessit privilegia amplissima, potestatem Pontificiam multùm restringentia. Popularibus suis ut in quibusvis rebus gratificaretur, Laurentium Justinianum Venetorum Patriarcham primum Divorum catalogo inseruit tanto honore ac cultu pridem dignissimùm. Annum agebat Alexander supra octoginta primum, in Pontificatu secundum, cum vim gravis morbi sentiens vocatos ad se Cardinales hæc allocutus est voce: *Deficiunt vires, fratres Venerabiles, sed non deficit animus &c.* Vitam verò paulò post finiit his verbis: *Et unam, Sanctam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam,* an. 1691.

CCXLIII. Innocentius XII. Neapolitanus.

POST mortuum Alexandrum VIII. quinque mensibus & diebus pluribus Sedes Pontificia relicta est vidua. Tandem electus est Pontifex Antonius Cardinalis Pignatellus Neapoleos Archiepiscopus, cujus antiquissimum stemma præter plurimos diversissimi ordinis ac summæ dignitatis viros per Romanum Imperium, Italiam, Hispaniam, Siciliam &c. clarissimos ornârunt etiam tres Proreges, uti vocamus, unus nempe in Sicilia, alter in Sardinia, tertius in Catalonia. Longam avorum atque atavorum Pignatellorum seriem refert Antonius Foresti in suo libro de gestis Pontificum edito num. 516, Neapoli Antonius anno 1615, natus, & à teneris annis more nobilissimorum filiorum educatus, Romam

mam pervenit, ubi in Seminario Romano literis & scientiis excultus, utriusque Jurisprudentiæ insignibus illustrari magis voluit natales suos illustrissimos. Creatus deinde eques Melitensis, ex equite autem Melitæ insulæ Inquisitor & Legatus Pontificius, Florentiæ decem, in Polonia octo, & in Germania quatuor annis est commoratus, Imperatori Leopoldo, Regibus Poloniæ, & Florentiæ Ducibus per annos viginti duos inter temporum difficultates maximas nunquam non acceptissimus. Ex Germania redux à Clemente IX. Episcopus, & mox Secretarius, ut vocant, Congregationis Episcoporum ac Regularium creatus, & temporis successu Præfectus Camerae duorum Pontificum Clementis X. & Innocentij XI. per annos quinque constitutus fuit. Faventinis item Episcopus, Bononiensibus Legatus, & Neapolitanis Archiepiscopus datus ab Innocentio XI. anno 1681. primum inter Cardinales purpuram accepit. Demum à Cardinalium Collegio universo Pontifex electus, & deletò Antonij nomine Innocentius XII. nominatus, omnem mox Nepotismum latâ Lege penitus sustulit, Innocentij XI. vestigia firmò pede secuturus. Unde nemo in Italia tota nepotem, affinem, propinquum, etsi plerisque merita non deessent, ab Innocentio exaltatum vidit. Legi huic mox Legem alteram addidit, quâ Aulae Romanæ officia pecuniis mercari severè vetuit. Civibus Romanis prægravia mitigaturus vectigalia duo levioris census telonia crexit, alterum nempe pro ijs mercibus, quæ terrâ, alterum pro aliis, quæ marî advehantur in Urbem; quibus effectum dedit, ut rerum omnium ubertas magnò civium solatiò affluerit. Par beneficium experta sunt duo xenodochia, quibus non modicam parati æris summam porrexit. Majoris longè pretij fuit, quod junctis foedere Viris Principibus adversùs Turcarum copias solvit, eundem in finem tricies centenis aureorum millibus in Hadriana mole depositis. Ut simul inter externas rerum curas Ecclesiastico statui instaurando ritè invigilaret, antiquius nihil habuit, quàm ut viros summè idoneos totò terrarum orbe conquisitos in amplissimam Purpuratorum Patrum Senatam adlegeret. Tringinta igitur Cardinales universim creavit, omnes doctrinâ, ac virtute maximâ conspicuos. Non solùm cominus, sed & eminus ut Ecclesiæ in rebus omnibus prospiceret, novas interpretationes super Jansenij Iprensis Episcopi propositiones, & secutas Pontificum damnationes severissimè prohibuit, Episcopos Belgii sui officii seriò commonens, ne inter oves

paterentur lupos pellibus ovinis vestitos. Inter maxima ætatis suæ gaudia fuisse ostendit an. 1697. quò Innocentii hortatu pax inter Christianos Principes fuit inita, quamvis haud diuturnò tempore duratura: expectata enim permultis aut inter spem aut metum prævisa mors Caroli II. Hispaniæ Regis sine prole mortui an. 1700. pacem abruptit, ab eo tempore necdum bene firmatam. Anno 1697. tumulo illatus fuit Poloniae Rex Joannes, cujus in thronum, invitis maximè Gallis, investus est Fridericus Augustus Saxonum Elector, postquam ejuratâ Lutheri doctrinâ, contemptoque paucorum in Saxonia Ducum exemplò, antiquiorum suorum avorum ac atavorum vestigiis inhærens Pontifici Romano sacramentum dixit. Conversionis hujus acceptò nuntiò admodum recreatus Innocentius, paratum se jam mori aiebat: mors tamen à DEO vitæ arbitro in annum 700. supra 1000. dilata fuit, ut Sedis anno 9. Innocentius XII. cum præterito Seculo expiraret, & vivere in coelis occiperet æternitatem.

Reflexiones Historicae supra Seculum decimum septimum.

DEO sint laudes in cœlo maximæ, quòd Romani Pontifices hòc proximò Seculò eam & se, & universam Ecclesiam gubernandi methodum sibi præfixerint, ut vix habeant eorundem observatores vigilantissimi, quod carpant meritò. Hübnerus profectò tametsi corraserit omnia, paucis contentus esse jussus est, Summorum Præfulum rectè factis convictus totus. Is tamen tacitis laudatissimorum aliàs Pontificum laudibus hæc septem maximè capita virgulâ notavit censoriâ.

- I. Pontifices hòc tempore eandem vim non adhibent amplius, sicuti quondam, sed locò anathematis & omisissis verbis dirarum plenîs, his in speciem amicis utuntur vocibus: *omnia tibi dabo, si cadens adoreris me.*
- II. Pontifices hoc tempore diligenter evitant Concilia, & res controversas in dubio relinquunt.

III. Liber

- III. Liber Bononiæ impressus, ac Paulo V. Pontifici dedicatus hunc in fronte præ se tulit titulum: *Paulo V. Vice-Deo, Christianæ Reipublicæ Monarchæ invictissimo, & Pontificiæ Omnipotentia Conservatori acerrimo.*
- IV. Gregorius XV. Nepotismum ad supremum gradum usque perduxit, dum cognato suo Barberino 227. beneficia concessit præter ingentem auri summam.
- V. Sedente Innocentiô X. Olympia Maldachina Pontificis fratris vidua beneficia ferè omnia distribuit, & multa alia disposuit.
- VI. Idem non corde, sed ore tenus damnavit propositiones Jansenii.
- VII. Alexander VII. creatus Pontifex triplici votò se obstrinxit, primò scilicet pacem Ecclesiæ conservandi, secundò populum Romanum à quibusdam oneribus liberandi; tertiò consanguineos suos Româ excludendi: votorum tamen horum observavit nullum.

Responso I. ad I.

ATTENDE hic gnæviter, Hübnerè, ne nimiùm contradicas tibi in uno eodèmq; folio: ais enim, *Pontifices hòc tempore non facile adhibent eandem vim, quam quondam &c.* Cùm tamen eodè foliò scil. pag. 196. asseras, à Paulo V. Venetorum Rempubliam anathemati fuisse subjectam, eò quòd ipsa noluerit Clericis obedire. En! quam verborum constantiam tuus observet calamus! An non eandem vim, aut potestatem veriùs adhibuit Paulus Pontifex adversùs Venetos, quam usurpare solebat vetus Ecclesia adversùs passim plurimos, qui velut Ethnici & publicani Ecclesiam audire noluerunt? Displicet nimirum tibi summo perè, ut tuis in libellis notavi sæpiùs, anathematis sententia à Romano Iudice in Viros Principes, hæreticos, aut quosvis alios pertinaciâ insignes homines lata. Sed obsecro, computa tempora, intuere fixis oculis Ecclesiæ recentioris statum; sed & veteris Ecclesiæ gubernacula haud vagis respice oculis. Tunc enim verò latere te non poterit, anathematis sententiam nec Testamento Veteri, nec Apostolis, nec primitivæ Ecclesiæ fuisse ignotam. Si tamen hæc nescias, adverte huc aures, te paucis docebo. S. Scripturæ codicem fac inspicias, in eodem perlege Numerorum cap. 21, Deuteronomii cap. 7. & 13. Josue cap. 6. & 7. Judicum c. 1. Zachariæ cap. 14. Malachiæ cap. 4. B. Pauli epistolam ad Rom. atque in ea-

dem cap. 9. Ad Corinth. c. 12. & 16. ad Galat. cap. 1. Hisce aliisque Oraculis divinis docti sunt Romani Præsules inter eos, qui in Ecclesia sunt, & illos discrimen interponere maximum, qui tanquam membra putrida ab Ecclesiæ vegeto corpore rescentur. Atque ne te prætereant exempla antiquissimorum Pontificum anathemate multos confitentium, præsentem aspice seriem:

D. Clemens I. seditionem in Ecclesia Corinthiorum de rebus Ecclesiasticis exortam per severissimam epistolam Romanæ Ecclesiæ nomine conscriptam compescuit, interpositò interdictò circa annum à partu Virginis 100.

D. Hyginus Pontifex numerò X. Cerdonem hæresiarcham è fidelium cœtu ejecit circa annum 152.

D. Victor Pontifex num. XV. Theodatum Pizantinum, quòd Christum tantummodò hominem negatà Deitate profiteretur, damnavit atque Ecclesiæ communionem privavit circa annum 200.

D. Zephyrinus Pontifex XVI. Praxeam, Sabellium, Valentinum, Proclum &c. anathemate confixit circa annum 220.

D. Cornelius XXII. Pontifex, & unà Concilium Romanum, constans 60. Episcopis, Novatianum hæresiarcham, ac primum adversus legitimum Pontificem schismaticum damnavit &c. circa annum 252.

D. Stephanus Pontifex XXIV. Episcopos Synodi Iconiensis, quòd hæreticos ritè baptizatos denuo baptizarent, excommunicavit circa annum 260.

D. Felix I. Pontifex XXVII. errores Sabelli & Samosateni damnavit, proscriptis errorum authoribus.

D. Sylvester Pontifex XXXIV. Arium cum sequacibus damnavit, & condemnatos Ecclesiæ communionem privavit, consentiente totà Synodò Nicænà circa annum 330.

D. Siricius Pontifex XXXIX. Jovinianum cum sectatoribus condemnavit, ac ex Ecclesiæ gremio ejecit circa annum 390.

D. Innocentius I. Pontifex XLI. Arcadio Imperatori cum Eudoxia Imperatrice, ob D. Chrysostrum in exilium abire compulsus, Ecclesiæ aditu interdixit circa annum 412.

D. Am-

D. Ambrosius jam prius circa annum 390. Theodosium M. ab aris removit, ob eadem Theffalonicæ permissam.

Nicetius Archiepiscopus Trevirensis Theodobertum Austrasiæ Regem ob adulteria è communione fidelium an. 534. exclusit. Similem sententiam tulit adversus Clotarium Gallorum Regem an. 560. vide *Hübneri tom. VII. fol. 654.*

Lindbertus Archiepiscopus Moguntinus, exemplò Hadriani II. etiam motus, mirè contradixit Lothario Austrasiæ Regi ob vetitas nuptias anathematis sententiâ confixo. Ob has ipsas Regis Lotharii cum Waldrada contractas nuptias

Hadrianus II. Pontifex ab omnibus laudatus circa annum 888. Guntharium Archiepiscopum Colonensem Waldradæ fratrem, quòd illas ipsas sororis nuptias propugnaret, ab aris removit. *eodem tomul. VII. vid. fol. 33. & 783.*

Engelbertus Archiepiscopus & Elector Trevirensis Henricum Comitem Limburgensem, quòd invasisset Ecclesiæ bona, ab Ecclesiæ ingressu an. 1091. arcuit. *eod. tomul. vid. fol. 672.* exempla similia in eodem tom. VII. & aliis deprehendet solers Lector complura.

Constat non minùs vel etiam ex Hübnerianis tomulis, à primis Conciliis anathemate proscriptos fuisse hæresiarchas permultos, & unà horum fautores, licèt potentissimos.

Jam verò Lutherus ipse cum asseclis suis ferè omnibus valde commendat trium aut quatuor primorum seculorum Pontifices, uti sæpe ex ipsius verbis intelleximus: Hübnerus verò mirè extollit prima Ecclesiæ Concilia. Minimè vituperat prædictos Archiepiscopos Moguntinum & Trevirenses; imò recenset in iisdem citatis foliis præclara miracula, quibus Deus anathematis sententiam ab ipsis in reos latam comprobavit. Commendavit insuper hos ipsos Archiepiscopos à virtutibus; & præcipuè Nicetium laudat à *dono Prophetico &c.* Igitur Pontificum ultimorum censuras in reos latas, cur quisquam Lutheranorum rideat, aut contemnendas putet, haud dispicio. Anathematis abusus solùm si Hübnerus cum lociis reprehenderet, nemo facilè pugnaret cum ipso. Verùm propter abusus, tollere usus laudabiles, vel eosdem carpere, prudentes necdum docuère, aut didicère,

Responsio II. ad II.

CONCILIA, ut audio, congregari cupit Hübnerus, ut tollantur in Ecclesia controversiæ: faciam ejus desiderio ex parte latius, dabo Concilia. Fuit duobus abhinc ferè Seculis Concilium Tridentinum; fuit paulò antè Concilium Lateranense V. fuit priori Seculò Concilium Florentinum; fuit eòdem Seculò Synodus Constantiensis & Basileensis. An ideo finem accepere controversiæ? imò controversiis novis iisque gravioribus ansam præbuere, quemadmodum de Constantiensi & multò magis Basileensi novit orbis universus. Si in Conciliis unicè querendus est Controversiarum Judex Supremus, cur Lutherus adeò fugit Tridentum? cur aliud conglobavit Wittenbergæ annò 1536. nonne ut ipse Judicis Supremi personam sustineret à nemine judicandus, velut ipse gloriatur in suis libris: an per illam vestram synodum in nova Ecclesia vestra sublatae sunt omnes controversiæ? an non potius novis identidem litibus sparsum est semen, ut zizania indies crescerent? Quem item eventum sortitus est conventus alter anno 1568. volentibus Augustò Electore Saxone, & Joanne Guilielmo Saxoniae Duce Altenburgi institutus, in quo sex Electorales, & totidem Ducales Doctores, cum de solo Justificationis articulo disceptarent, tantum dissidium inter litigantes ortum fuit, ut se *Servetianos, Antinomos, Euthusiastas, Manichæos, Epicuræos, Pseudo-Prophetas, profanos, stolidos, talpis ceciores &c. &c.* appellarint, spe nullâ ullius concordiae auditoribus relictâ. Vide P. Richler c. 2. art. 3. de Nota unitatis. Et quæso te! quale Concilium celebratum fuit ab Apostolorum tempore usque ad Nicænæ Synodi Seculum post Christi Nativitatem jam quartum? si itaque prima Ecclesia haud indigebat Conciliis, cur indigeat hodierna? Synodos autem Oecumenicis minores si fortè institutas esse à primis Pontificibus contendas, tales tibi & Roma plures his nostris ultimis Seculis celebratas esse monstrabit: quid enim est Romana Curia, quàm perpetua Congregatio Cardinalium & Episcoporum minori Synodo haud dissimilis? telum igitur tuum, Hübnerè, à Conciliis adversus hujus Seculi Pontifices extortum an advertis, quàm hebes sit ac infirmum?

Respon-

Responsio III. ad III.

Quòd Bononiæ impressus, ac Summo Pontifici Paulo V. dedicatus liber in fronte recitatum exhibuerit titulum, nec ausim ego diffiteri, sed nec confiteri malim, cum solus id mihi asserat Hübneris, testis omni scilicet major exceptione. Sed quid tum, si talis liber fuisset oblatum Pontifici, aut hodie dum mille offerrentur tales? an eam ob rem culpandi Pontifices, an potius Pontificum adultores hostes omnium pessimi? si adulatorum facibus aulas Pontificum, Imperatorum ac Regum purgaveris, rem præstitisti bonis omnibus oppidò gratam. Verum cum multis Seculis huic arti operam impenderis, aquam cribrò te hausisse dolebis. Cæterum paucis notare etiam ne tædeat te, quibus honorum phaleris sese ornasse ausus fuerit Lutherus; quibus item titulis honorarint Saxones suos Electores, præsertim Mauritium Oenipontò reducem &c. talia, inquam, notare ne te tædeat, & tum, Hübnerem, digitum ori impones, & rubore suffusus tenebras quæres.

Responsio IV. ad IV. & V.

Solent permulti familiari adagiò suò dicere: stultorum unus plus potest affirmare, quàm mille prudentes refutare. Verum cum illis haud ego sentiam: stultorum enim dicta cum fundamento careant, suâ sponte, velut rimosus paries labuntur, ariete haud opus habent. In stultorum numero haud ego Hübnerum colloco, ut tamen prudentum more de Romano Pontifice verba faciat, id jure requiro. Edisserat igitur, quæ aut qualia fuerint ducenta illa & plura alia beneficia, quæ Gregorius XV. suo nepoti Barberino concessit. Edoceat etiam vel adductis testibus, vel congruis argumentis, Innocentium X. fratris sui viduæ Olympiæ Pontificiam potestatem penè totam reliquisse, quin ejusdem amori vix satis casto se consecrâsse senem Pontificem. Quòd vel Gregorius XV. in gratiam suorum nepotum, vel Innocentius in favorem affinis suæ multa præstiterit non præstanda, asserat pace meâ, quisquis volet, haud vanò inductus testimoniò. Quòd verò id usque adeò gravi vitio vertendum sit, non satis penetra. Fuit nempe Gregorius XV. in omnes liberalissimus & munifi-

cen-

centissimus, cur non etiam in propinquos suos, servatò tamen modera-
mine? Tribuit multorum favoribus Innocentius X. passim multa benefi-
cia; cur non tribuerit aliquid fratris uxori viduæ, foeminae inter foeminas
penè viro? si Hübnerus famæ, quæ crescit eundò, & vulgi rumoribus,
qui à mendacis augmentum sumunt maximum, atque infamibus Italo-
rum libellis nec ipsi Deo parentibus aures præbeat, & fidem tribuat, tunc
enim verò Pontifices passim multos audiet reos, nec enim omnibus satisfacere
humana fert conditio; nec ab omnium linguis aut diceriis immu-
nem esse patitur malevolorum maledicentia. Unde etiam M. T. Cicero
Romam *suspiciosissimam & maledicentissimam urbem* jam tum vocabat,
cùm ad populum Romanum pro Flacco dicebat. Hic denique meritò
subit mirari, cur Hübnerus Pontificum quosvis defectus in foeminarum
confortio admissos tam solerter observet; festucam denuo in oculis alio-
rum videt, trabem in suis & suorum oculis negligit. Lutheri scilicet po-
tenti operà sexus foemineus etiam ruptis claustris ex monasteriis erum-
pens, in Germaniæ maximè partibus cœpit ita dominari, ut Lutherani
etiam hodiè cum veritate de se dicere possint: *omnis caro fœnum*. Isaia
c. 40. &, *mulieres dominatæ sunt eis*. Isa. c. 2.

Responsio VI. ad VI.

HACTENVIS Hübnero satis fuerat externa maximè Pontificum
opera criminari; nunc etiam cœpit rimari internos animi motus,
& communem cum DEO affectat scientiam, dum ait, Innocen-
tium X. *non corde, sed ore tenus damnasse propositiones Jansenii*. Verum-
nimverò quid animo volverit Innocentius, vel tibi aut aliis Deus Scrutator
cordium revelavit, vel seipsum signis externis prodidit Innocentius? pro-
me igitur signa, ostende indicia, quibus se manifestavit Pontifex aliud ore,
aliud corde gerens. Si vacat tibi hoc etiam modò & scribendi methodò
Pontificum sensa interpretari, cur non fas sit mihi dicere, Lutherum ore
tantùm, non autem corde damnasse Romanam Fidem? si tamen de Luthe-
ro hoc capere nequeas, certus esto de millenis aliis, Lutherum ore tantùm,
non corde sincero profitentibus, quibus quò minùs nobiscum agant vel
humanus obstat respectus, vel officii ratio, vel aliorum temporalium bo-
norum

atque confundat hos viros Hübnerus, vel se confutatum atque confusum fateatur. Ego cum honore ac laude Alexandro relicto ad Lutherum me confero: hic enim relatam de Alexandro fabulam monstrabit suam esse Historiam. Edic itaque, Hübner, an non etiam Antipodum genti pervulgatum est, Lutherum triplici, eoque solenni voto obstrinxisse sese Divino Numini, cui promisit, se constanter exhibiturum Romano Præsuli & suis Superioribus obedientiam integram: se custoditurum semper paupertatem Religiosam: se servaturum castitatem perpetuam. At Lutherum ruptis votorum nexibus inhiâsse divitiis ac dominiis; rebellâsse Pontifici & suis Præsidiis; junxisse sibi sacratam Deo virginem, an non ipsimet fatentur Lutherani & cachinnantur Judæi? en! quàm bellè in Luthero tuo deprehendas, quod in Alexandro malè præsumberas deprehendere! hunc, obsecro, aliòsque non paucos errores tuos fac animo firmitus insigas tuo: repetamus idcirco simul compendiò, de quibus ac quantis postularis criminibus Romanorum Antistitum plurimos. Aliis, ut noveris, arrogantiam, libidinem aliis, aut Simonia labem, aut in Fide errores, aut zelum indiscretum, aut vitia alia ferè enormia opponebas. Tria hinc ego rerum capita ut observes probè, tibi consulo. Cura imprimis, ut majori rationum aut testium pondere Romanos Pontifices de vitiis arguas. Alterum, quod observes velim, quàm parvo nimirum numero sint illi Pontifices, quorum causam sanè pessimam comperta produnt crimina. Tertium est, quod rogo te enixissimè, ut attendas nempè sedulo, num in Luthero vel Lutheri sectatoribus deprehendas crebrò ea vitia, quæ in Romanis Pontificibus te hactenus non deprehendisse fatearis, necesse est, si tamen suffragium non neges veritati Historiæ pupillæ. Finiam hinc ego Historiam meam; tu hanc, Hübner, cum sociis eo perlege animo, quod ego eandem conscripsi. Si pari affectu eam vos pervolveritis, & mihi, usitata Historicis methodo, responderitis, plurimum me vobis debere fatebor; hac enim via meam consequar metam & finem optatissimum.

Seculum

*Seculum decimum octavum.*CCXLIV. Clemens XI. Albanus
Urbinas.

JOANNES Franciscus Urbini Umbriæ principi urbe natus est anno 1649. ex illustri genitore Carolo Albano de Patritia Albanorum gente, togâ & sagô plurium virorum insignium conspicua. Annum numerans ætatis undecimum à Carolo patre Romam perductus, in Collegio Romano sub cura Patrum Societatis fundamenta posuit virtutibus ac scientiis; quales ac quantæ sint, procul dubio orbis noverit universus. Vigésimum ætatis annum emensus inter Canonicos D. Laurentii in Damaso cooptatus, post exactum ibidem septennium facilè viam ad ardua invenit munia: ab Innocentio enim XI. variis exornatus officiis, ab Alexandro VIII. promeritam dudum purpuram accepit anno 1690. Toto dein decennio tam Alexandro, quàm Successori Innocentio XII. dum in negotiis omnibus difficillimis præsto fuit, anno demum 1700. ætatis 51. in Pontificem eligi ante quosvis æmulos ætate multum superiores promeritus fuit; etsi unus ipse se indignissimum tanto honore constanter diceret, fufis in rei fidem copiosis precibus & lacrymis, quibus Pontificiam tiaram in digniores se, ut aiebat, transferri dum petendo nihil effecerat, postulare multo tempore non destitit. Postquam verò se precibus & lacrymis perorasse incassum animadvertit, manum ad Ecclesiæ clavum admovens, supremi Nacleri munus numeris omnibus implevit ab exordio suo usque ad finem perseverans perbene: in principio enim regiminis sui immortale sibi jam comparavit nomen, iniquissimo tempore Pontifi-

catuum suum auspiciatus & prosequi coactus, quo nimirum Imperatores
 gemini, Leopoldus Pater & Josephus Filius mortem oppetiēre bellis
 fatigati perpetuis, Fratre CAROLO Rege & mox Imperatore belli
 discriminibus maximis pariter implicito: adhuc tota Europa bellis inun-
 dante; Gallia maximē & Belgio Jansenii zizaniis infecto; Turcarum
 copiis Peloponensium rapiētib; & paulò post Hungariam rupto in-
 duciarum fœdere invadentibus; Hispanis etiam novis his belli turbini-
 bus ansam præbentibus; tandem tamen diversis bellantium partibus in
 pacis partes ita consentientibus, ut inter Germaniam & Galliam, ac
 tandem etiam Hispaniam arma quieverint, ut incrementum Ecclesia
 & Imperium sumerent annitente plurimùm Romanorum Pontifice
 Clemente & CAROLO Cæsare. Quibus denuò accessit ita maxima
 pars Gallia, ut post gravissimas inter Episcopos & Doctores contro-
 versias eorum alii manus victoribus porrexerint, pertinaciores alii
 exulare, aut minimùm filere iussi fuerint Ecclesiastica simul & Regia
 potestate coërciti. Inter tot Ecclesia & Reipublicæ fluctus ac tem-
 pestates ut non deessent, qui Petri naviculam supremo Naclero
 navarchi proximi juvarent dirigere, diversis annis & vicibus Car-
 dinales universim 50. vel plures sibi selegit, universæ terræ cardines
 ritè firmaturus. Ut simul Ecclesia Romana plures eosque novos
 numeraret inter Cœlites Patronos, Divorum numero accensuit
 DD. Pium V. Pontificem ex Ordine D. Dominici, Andream Avel-
 linum Ord. S. Cajetani, Felicem Cantalicem Capucinum, & Cathari-
 nam Bononiensem Ord. S. Clarae. Beatorum honores publicos Fran-
 cisco Regis, Stanislao autem Kostka eidem Beatorum Catalogo jam
 olim inserto decrevit cultum Divis proprium, necdum tamen ritu
 solenni promulgatum. Tanta Clementis XI. gesta ornârunt multis
 modis virtutes multæ, quibus per annos 21. & menses 4. illustra-
 vit Ecclesiam adeò, ut plurimi Pontificum hoc nostro præsertim tem-
 pore Argi & observatores oculati nihil invenerint, quod jure crimi-
 narentur, sæpè convicti virtute contraria, dum vitium malè notare,
 & malè notatum in vulgus spargere infamibus libellis & paginis non
 sunt veriti. Fecerunt proin ii optimè, qui post fata Clementis hu-
 jus scripserunt, talem ac tantum hunc extitisse Pontificem, qualis ac
 quan-

quantus fuerit meritis inter paucos, eosque maximi nominis Pontifices numerari: paucis nimirum in Pontificum longâ serie cessit, annorum numero minor, multis præcessit, virtutum decore & ritè gestorum gloria longè major.

CCXLV. Innocentius XIII. Romanus.

MICHAEL Angelus de Comitibus ex illustrissima & vetustissima Romana Principum familia natus longâque Romanorum Pontificum ac Cardinalium hæc ex familia descendentiæ serie ornatus, & ipse tandem Cardinalis ac Summus Pontifex anno præsentis nimirum 1721. electus his maximis honoribus prælusit iis muneribus, quæ plùs oneris, quàm honoris secum ferre consueverunt: Nuntius enim missus est ad Helvetiorum Republicam; dein verò ad Lusitaniæ Regem inter difficultates versatus perpetuas. Semper in eo omnium admirationem merita est perspicax prudentia, & constantia summa, quæ etiam in vultu constanter innubi inter difficultatum nubila & nebulas fuit notata. Jurium Ecclesiæ & Authoritatis Pontificiæ retinentissimus erat, parùm metuens homines qualescunque, cum DEI & Ecclesiæ causam ageret. Omnibus æquis ex æquo æquissimus nulli partium studio unquam irretitus, flecti non poterat, ut aliò inclinaret, quàm quo Justitia & Honestas traherent. Rara & gloriosa felicitate omnium, ut ajunt, omninò Cardinalium Electorum votis Pontifex electus, omnibus statim orbis Principibus gratus acceptusque habebatur. Corporis statura excelsa, facies Majestate plena cum naturæ, scientiarum & virtutum selectissimarum dotibus conjuncta promisit Urbi & Orbi universo non nisi faustissima; quorum non exiguam partem cum inter spes Pontificias experti fuimus, & experiri diutiùs ardentè desideravimus, inexpectatam mortem cum facinoribus intra duorum annorum & decem mensium breve compendium optimè patratis dolore omnium singulari intelleximus. Atque Pontificem hunc jure gratulari sibi poterant per Ecclesiam Orthodoxam regna universa, præcipuè verò post

Italiam Germania, Gallia, Hispania &c. quæ in pace perpetua conservare dum studuit, conservavit, Pontifex *verè Pacificus* dicendus. Omnium loco sit testis Gallia tot malis in exordio Pontificatus Innocentiani oppleta, ut eidem regno ruinam ultimam vel ipsi hostes domestici, Religione parùm Catholici, minitati fuerint. Rem tamen oppidò periculofam partim cunctorum, partim multa pacificè significando restituit, latus in silentio; & gloriam dans Deo. Multa alia egit, multa alia cœpit agere universæ Ecclesiæ meritò jucunda, quæ tamen in Benedictum XIII. transtulit Christus humano Judice & Pontifice major Judex & Pontifex, vocato ad cœlestem Pontificum seriem Innocentio XIII. an. Salutis nostræ 1724. 7. Martij.

CCXLVI. Benedictus XIII.

Neapolitanus.

BENEDICTUS XIII. ex illustrissima Ursinorum Prosapia an. 1649. 2. Feb. natus, & non nisi optimis moribus ac virtutibus ab in-
eunte ætate exornatus, ex clarissimo suo sanguine in Ecclesiastico simul & Politico statu nactus est profectò multos viros, à quibus ad honores & dignitates piè desiderandas est invitatus. Proinde instar prodigii videri poterat, quòd opere non fuerit pertractus: præterquam enim, quòd una ex parte Senatorum, Ducum ac Consulum ex Ursino stemmate prognatorum agmen integrum ad sui imitationem alliceret, ex parte altera quadraginta purpurati Patres & quatuor Pontifices ad Ecclesiasticas dignitates præclaris suis facinoribus raperent, incitamentum Vincentio Ursino juveni inter Magnates fortiter retinendo fortissimum esse poterant decem Reginae ex Ursina domo ad sublimia Europæ solia evocatæ, simulque duodecim partim Imperatorum, partim Regum filia nuptiali fœdere Ursino Nomini desponsatæ. Tot tamen ac tantis honorum vinculis non captus Vincentius, sese capiendum ultrò dedit totum aliis ex eodem Ursino stemmate natis antecessoribus, vitæ Probitate & morum Sanctitate clarissimis, quorum octodecim nomina ordine temporum referunt Historici sequenti tabula:

1. DD. Joannes & Paulus Urfini fratres Martyrio coronati.		secul. IV.
2. D. Ursinus Episcopus Bituricensis.		
3. D. Volusianus Martyr Archiepiscopus Tolosanus.		
4. D. Benedictus Monachorum Patriarcha.		
5. D. Scholastica D. Benedicti Soror.		secul. VI.
6. D. Ursinus Presbyter.		
7. D. Batildis Clodovæi II. Francorum Regis conjux.		secul. VII.
8. D. Paulus I. Sum. Pont.		secul. VIII.
9. D. Albertus Episcopus Pragensis.		
10. D. Gaudentius Pragensis Episcopus.		secul. X.
11. D. Bernardus Episcopus Aprutinus.		
12. D. Joannes Episcopus Traguriensis.		secul. XII.
13. D. Jordanus S. R. E. Card. Cisterciensis.		
14. D. Valerius Episcopus Nucerenis.		
15. D. Matthæus Card. Ord. Prædicat.		secul. XIII.
16. D. Joannes Monachus Cassinensis.		
17. D. Latinus Card. ejusdem Præd. Ord.		secul. XIV.

Tot Divorum sanguine sibi junctorum secuturus vestigia, & exempla vetera exemplis novis renovaturus Vincentius, magnanimo pede calcatis quibusvis honorum gradibus in D. Dominici familia ad religiosæ paupertatis & obedientiæ pedes sese abjecit juvenis castitatis perpetuæ studiosissimus. Paucis annis ibidem in addiscenda virtute & doctrina positus an. ætatis suæ 23, à Clemente X. Pont. an. 1672. ad Cardinalitiam dignitatem invitatus maximè est promotus; quo ex tempore arduum suum munus ex amussim adimplevit, simul tamen etiã à religiosis suis fratribus diversum nihil expetivit, candidis enim D. Dominici insignibus probè retentis, inter Monasterii claustra maximam temporis partem degebat habitu, habitatione, linguâ, manu, mensâ totus D. Parentis sui filius perpetuus. Verbis fecerunt fidem facta non pauca, quibus nunc de genu supplex à sui Ordinis moderatoribus piaculare signum extorsit; nunc ad peregrinorum pedes abluendos sacras manus admovit; nunc ægrotos ex infima etiã plebe invisit; nunc inter mendicorum turmas stipem largissimam distribuit, nunc diebus solennioribus Christiana elementa congregatis parvulis explicavit; nunc ad confertissimum auditorium dixit, ipsius D. Gregorii M. Ambrosij, & Chrysostomi glorioso nomine

mine ab Auditoribus simul & Scriptoribus honoratus diligere decorem domus Dei gnaviter doctus, aut veriùs alios ipse docens, templa & altaria plurima suismet impensis priùs exornata divinis honoribus consecravit adeò, ut Cardinalem Ursinum simulque Archiepiscopum Beneventanum jam in priori seculo ingens sacrarum ædium numerus vel conditorem, vel restauratorem munificentissimum fuerit veneratus. Plura de recens creato Pontifice Benedicto XIII. memorare abstineo, quamvis non deessent plura singulari encomio dignissima capita. Hactenus etiam de vivo Pontifice multa dicere non fuisset mens aut animus, nisi pleraque pridem dicta, scripta, & typis publicis impressa mihi suppeditassent libri in orbe jam notissimi, ex quibus non tam Poëtarum præsentia, quam vaticinia colligere licuit; in rei testes legantur verba Authoris quinque ab hinc lustris jam in lucem edita & ita sonantia: *que dum mecum reputo, Eminentissime Princeps, dumque vel dignitatem tuam, vel rerum à te gestarum amplitudinem animo complector, non sine aliquo fortasse Nummis afflatu sic statuendum censeo: Te, qui nunc libros de anni sancti Jubileo privatis auspiciis ad publicam utilitatem foro committi imperas, post quinque NB. lustra Pontificia auctoritate diploma de anno sancto indicendo promulgaturum.*

Accessit in ejusdem Authoris opere programma in oraculum sanè conversum. Author ita scripsit:

En programma!

Vincentius Maria Ursinus Dominicanus.

En Oraculum!

Vir mirus scando in Vaticanum sine nisu.

Vaticanum conscendisse sine nisu, sine labore, sine ambitu, contemptum jam habet Orbis non orthodoxus duntaxat, sed & Heterodoxus; cum temporis nostri historia etiam A catholicorum tabulis publicis impressa inter alia testetur Lectoribus, Vincentium Ursinum ea methodo electum esse Romanum Pontificem, ut ipse solus unanimi Cardinalium Calculo repugnârit, quinquaginta duorum annorum jam Cardinalis Ecclesiæ obedientissimus, & ob hoc ipsum Supremo Solio dignissimus.

CHRO.